

Carl Goos.

Født d. 3dje Januar 1835, død d. 20de December 1917.

Af Eyvind Olrik.

Med Goos er ikke blot den danske Retsvidenskabs Nestor gaaet bort, men ogsaa den Mand, der mere end nogen anden Enkeltmand har givet den danske Strafferet sit Præg gennem de sidste halvhundrede Aar. Kaldet i en ganske ung Alder til Københavns Universitet som Lærer i Strafferet og almindelig Retslære fik han en Arbejdsdag, der ikke blot i sin Længde var usædvanlig, men spændte over en Række af Omraader og paa det vigtigste af disse lod ham naa det udmærkede. For Goos selv var dette Arbejde en Kilde til indre Tilfredshed, men ogsaa til en stadig voksende Anseelse og Myndighed.

Ved sin Død var Goos Excellence, Storkorsridder, dekoreret med Fortjenstmedaillen i Guld, extraordinær Højesteretsassessor, Dr. juris honoris causa ved Upsala, Kristiania og Københavns Universiteter, Medlem af det danske Videnskaberne Selskab og af flere udenlandske videnskabelige Selskaber; han var gennem en Menneskealder Lærer ved Universitetet (1861—1891), en Tid lang Overinspektør for Fængselsvæsenet (1884—1891 og 1894—1900), to Gange Minister (Kultusminister 1891—94, Justitsminister 1900—1901), Medlem af Rigsdagens 2det Kammer 1880—1884, kongevalgt Medlem af dens 1ste Kammer siden 1885 og dette Kammers Formand 1910—1913, fremdeles Medlem af og Sjælen i en Række Kommissioner, hvoriblandt kun skal næv-

nes Proceskommissionen af 1868, for hvilken han udarbejdede Udkastet til Lov om Strafferetsplejen, og Straffelovskommissionen af 1905, hvis Betænkning (1912) i alt væsentligt er hans Værk. Han havde dertil endnu en Række administrative Stillinger, saaledes ved sin Dod de ledende Stillinger i Døvstumme- og Blindeforsorgen.

Som det allerede heraf vil ses, var det ikke blot Æresbevisninger, der blev Goos til Del, men ogsaa Arbejde, der læssedes paa hans Skuldre. Selv kendte han sikkert ingen anden Form for at leve end Arbejde. Da han i en Alder af 77 Aar havde afgivet Straffelovskommissionens Betænkning, var hans Tanke kun nyt Arbejde. Til dette Tidsskrift, som han fulgte med varm Interesse, skrev han som Indledningsartikel sin Afhandling om Tilvæksten af Straffebud i Straffelovsudkastet (1913), og som sin nærmeste Opgave derefter saa han at udfylde det, han kaldte Hullet i Strafferetten, nemlig de Afsnit af Strafferettens almindelige Del, som han endnu ikke havde naaet at give den endelige, til Udgivelse færdige Behandling. Som en Prove paa dette Arbejde foreligger hans Arbejde i Juridisk Tidsskrift 1915: Om Grænsen mellem fuldbyrdet Forbrydelse og Forsøg paa Forbrydelse.

Men Livet igennem blev der kaldt paa Goos fra mange andre Sider end den videnskabelige, og altid var han redebon. I Virkeligheden var det noget af en Misbrug overfor en Mand, hvis Kald laa andetsteds. Goos var utvivlsomt en velbegavet og arbejdsom Administrator, hvor han satles; men paa dette Omraade kunde en anden have gjort Fyldest, og hvis det var et økonomisk Hensyn, der til Dels her gjorde sig gældende, er det nærmest en Skam for Landet, at dette skulde spille nogen Rolle overfor en paa sit egenlige Felt saa fremragende Mand som Goos. Noget af en Forsyndelse var det ogsaa, at Goos blev gjort til Politiker. Firsernes og Halvfemsernes Forfatningskampe kunde ikke lade hans Evner komme til deres Ret, og tillige savnede Goos baade den Fasthed og den Smidighed, der kræves for at naa frem i det politiske Intrigespil. Hans Fremtræden og hans Fore-

drag var præget af en vis Tunghed; hvor han skulde være smidig, blev han ubehjælpelig, tør og næsten kejtet, og hvor han stod fast, kunde han udarte til Stædighed, — saaledes som det f. Eks. var Tilfældet, da han som Justitsminister vægrede sig ved at forelægge den nugældende Lov om Behandling af forbryderske og forsonte Born og i Stedet gjorde et dødfødt Forsøg med et af ham selv udarbejdet Lovforslag, der udelukkende hvilede paa et Selvhjælpsprincip, som ikke kunde slaa til. Alligevel siger det sig selv, at Evner som Goos's maatte komme til fortrinlig Nytte paa Rigsdagen. Han repræsenterede en juridisk Indsigt, som bittert vil savnes, og hans Arbejde i Udvalgene var noget af en Borgen for, at den enkelte Lov fik en velovervejet Affattelse og afstemtes med hele den øvrige Retstilstand. Ja, hans Uegennyttighed gik saa vidt, at han ikke sjældent affattede Ændringsforslagene for Modpartiet, naar dette ikke selv formaaede at give dem en adekvat Form. Der er de Love, som efter hans Behandling kun meget lidt lignede det Forslag, der var fremsat for Rigsdagen, og i saadanne Tilfælde bojede alle sig for Resultatet, naar Arbejdet forelaa fra hans Haand. Den midlertidige Straffelov af 1905 var saaledes Resultatet af Goos's Arbejde med et i sig selv umuligt og i høj Grad udæskende Forslag, der var forelagt af den daværende Justitsminister. At den endelige Vedtagelse af Retsplejelovene i 1916 i første Række skyldtes Goos's Arbejde, skal her kun lige nævnes; hans Arbejde i saa Henseende var et Vidnesbyrd om Troskab mod hans Ungdoms Idealer.

Naar Goos saaledes paa mange Maader droges bort fra det Felt, hvor han kunde præstere det udmærkede, bør det dog med Taknemlighed fremhæves, at hans Arbejdskraft og Arbejdslyst var saa stor, at det alligevel blev en lang Række af juridiske Værker, der gennem Aarene udgik fra hans Værksted. Ved hans Overtagelse af Strafferetten var det endnu den filosofiske Opfattelse af denne, der var bestemmende; saaledes var Tidens Aand, og i den Aand havde hans Forgænger *F. C. Bornemann* arbejdet. Goos havde paa

den omfattende Udenlandsrejse, som han foretog umiddelbart før han kaldtes til Universitetet, bl. a. ogsaa drevet filosofiske Studier, — selv nævner han med Taknemlighed *John Stuart Mill* som den Tænker, hvem han skyldte det varigste Udbytte af Rejsen *). Goos's første Indsats i Universitetslærergerningen blev da nærmest af retsfilosofisk Art, — men den bundede i Modsætning til Bornemanns Behandling mindre i Abstraktioner og langt mere i Indtrængen til de reale Livsforhold, hvormed Straffeloven beskæftiger sig. Paa dette Grundlag var ogsaa Goos's meget omtalte Straffeteori bygget op. Tugten til Lydighed mod Loven har ligesaa lidt som nogen anden enkelt Straffeteori kunnet optage hele Straffens Begrundelse i sig, — dertil er Straffen for mangeartet i sit Udspring og i sine Virkninger, og Vanskelighederne ved dens Afgrænsning overfor andre Repressionsformer gør Billedet endnu mere broget. Men denne Teori samlede dog sikkert paa en prægnant Maade en Række af de betydningsfuldeste Sider af Straffen, og man maatte i og for sig beklage den haarde Fremfærd, Goos senere i 2det Bind af Den almindelige Retslære viste overfor sin egen Skabning. I de første Aartier af Goos's Virksomhed var den retsfilosofiske Tendens den fremtrædende, saaledes baade i de to Bind af Strafferettens almindelige Del (1875 og 1878) og i Forelæsningerne over den almindelige Retslære (1885—1892). Men ved Siden af denne af Samtiden højt vurderede Retning traadte efterhaanden ogsaa en anden frem: en indtrængende Vurdering af det givne Lovstof og en Evne til selv at yde et værdifuldt lovgivningsteknisk Arbejde. Det sidste viste sig i Goos's Udkast til Lov om Strafferetsplejen (1875), hvortil ogsaa knytter sig hans Afhandling om Nævningeinstitutionen (1876), det første røbede sig allerede adskillige Steder i de tidligere udgivne Arbejder og kom særlig frem, da Goos i 1880'erne helligede Strafferettens specielle Del en indgaaende Behandling. Der var allerede da en dobbelt Iskæt i

*) Goos's Selvbiografi i Københavns Universitets Festskrift November 1915, S. 67.

Goos's videnskabelige Gerning, og den skulde træde yderligere frem i den følgende Tid.

I 1891 tog Goos ved sin Udnævnelse til Kultusminister Afsked med Universitetsgerningen, men — som han i sit Livs Aften selv med Stolthed kunde fremhæve — han havde ikke dermed taget Afsked med Retsvidenskaben *). I Aarene 1895—96 udkom hans endelige Behandling af den danske Strafferets specielle Del, hvis 3 Bind i lige Grad er præget af hans ejendommelige systematiske Sans og af en dyb og forstaaende Indtrængen i Lovbudenes Ord og i Domstolenes Praksis. Hertil føjede han i 1899 Fremstillingen af den nordiske Strafferets specielle Del, den almindelige Del var udkommen i 1882, begge som Led i Nordisk Retsencyklopædi. Med kærlig og dyb Forstaaelse dvælede han i de to Bind om Anders Sandøe Ørsted (1904—06) ved dennes Betydning for de Discipliner, der havde været Goos's egne under hans Universitetsarbejde. Endelig prægede han som nævnt i Straffelovskommissionen af 1905 dennes Udkast (1912) med sin Aand, der dog maaske her i flere Henseender var baaren af mindre kritisk Prøvelse end ellers sædvanligt for ham *).

Goos's usædvanlige videnskabelige Fortjenester har for kun tre Aar siden i Anledning af hans 80-Aars Fødselsdag netop i dette Tidsskrift fundet en indgaaende Omtale fra de mest kompetente Sider indenfor alle de tre nordiske Lande. I disse Mindeord skal jeg derfor vel vogte mig for at forsøge nogen samlet kritisk Vurdering af Goos's videnskabelige Standpunkt, men kun til Slut søge kort at skitsere hans Betydning for Samtid og nærmeste Fremtid.

Som Universitetslærer havde Goos egenlig ikke det, der bringer i direkte og inderlig Rapport til de studerende. De, der har deltaget i hans Skriveøvelser, har vel — i hvert Fald forsaavidt de selv lagde et Arbejde ind i Besvarelsen af Op-

*) Anf. Selvbiografi, S. 71.

***) En fuldstændig Goos-Bibliografi affattet af Frantz Dahl findes i Ugeskrift for Retsvæsen 1915 B, S. 24 ff.

gaverne — kun rosende Udtalelser om Goos's tankevækkende Paavirkning. Men *F o r e l æ s n i n g e n* var dog endnu den for ham typiske Meddelelsesform. Formen faldt ham derhos aldrig let, og Tankerigdommen hos ham selv i Forbindelse med den logisk stringente, men ret udviklede Fremstilling maatte stille meget betydelige Krav til hans Tilhørere. Dertil var selve det mundtlige Foredrag tungt og ikke altid egnet til gennem Betoningen at lade det, hvorpaa han selv lagde den største Vægt, træde klarest frem. Resultatet blev derfor hyppigt, at kun de flinkeste virkelig tilegnede sig hans Tanker, medens Flertallet nøjedes med et mere elementært Kendskab til Terminologien, hvormed man turde haabe at komme nogenlunde gennem hans i og for sig lemfældige Eksamination ved den juridiske Embedseksamen. Blev det saaledes kun en mindre Kreds, der modtog en afgørende Paavirkning fra Goos's Side, betød for disse hans videnskabelige Arbejde saa meget desto mere. Det var ham, der bragte den høje Luft ind i det juridiske Studium og lod Eleven se Sammenhængen ikke blot indenfor de juridiske Foreteelsers Kreds, men ogsaa mellem Retsvidenskaben, de sociale Forhold og Etiken, — dog atter her mindre gennem personlig Berøring med Læreren end gennem den dybe Respekt for den ophøjede Lære. Paavirkningen fandt Sted saa at sige ad boglig Vej, og deri ligger sikkert en Del af Forklaringen til, at Goos, dør i en Menneskealder førte hundreder gennem det juridiske Studium og frugtbart paavirkede ikke faa af disse, aldrig selv stiftede Skole. Men de flinkeste af hans Elever lærte af ham en Tænkning i Sammenhæng, der blev dem en Hjælp i Livet, og som fulgte selv dem, der sagde sig løs fra en Del af de Tanker, der først havde aabnet dem Adgang til Retsvidenskabens Sferer.

I sin Universitetstid stod Goos først og fremmest som den store Syntetiker. Hans System kunde kritiseres i Enkeltheder, men imponerede i sin Helstøbthed: en Gigant, der taarnede Pelion oven paa Ossa og tumlede med de største Fjældblokke, ubekymret om en enkelt Sten ikke kom til at ligge fast, indtil Bygningen stod der, storstilet og tankevæk-

kende, præget af sin Mesters hele skabende Aand. Men denne Tænkning i grandiose Former forenedes hos Goos, som det efterhaanden viste sig mere og mere, med en sjælden Respekt, ja en fin Sans for og en indtrængende Forstaaelse af Detaillen, saaledes at han gennem et myreflittigt Arbejde paa Grundlag af en minutios og trofast Gennemgang af den omfattende Detaillovgivning, som ikke mindst den danske Straffelovgivning rummer, atter samlede, sammenlignede, leddelte og sondrede. Mer end noget andet vidner hans tre Bind Strafferettens specielle Del om Dybden af dette Arbejde, hvor — vistnok paa en Tid, da saadant endnu var ukendt — navnlig ogsaa hele den omfattende Domspraksis har faaet en Gennemgang og er medoptaget i hele Undersøgelsen paa en Maade, der kan staa som Forbillede.

Som Aarene gik, maatte der melde sig ny Spørgsmaal for Goos. Hans Viden var for omfattende, hans Indtrængen for dyb, til at han ikke efter en Menneskealders Forløb skulde se, at den filosofiske Retsopfattelse, til hvilken han var gaaet ind, ikke slog til overfor de Tanker, hvormed en ny Tid meldte sig. Han forstod, at her ikke kunde være Tale om en Affærdigelse, men maatte kræves en kritisk Vurdering. Uden selv at være med til at skabe den eller de Bevægelser, for hvilke den internationale Kriminalistforening blev Organ, stræbte han at stille sig i et saa velvilligt Forhold til Foreningen — i hvilken han efter Stifternes Opfordring selv indtraadte — som det kunde forenes med de Bannere for Strafferetten, han med saa stor Dygtighed havde afstukket. Det blev i en Afhandling i dette Tidsskrifts Forgænger, at han tog de ny Tanker op til kritisk Vurdering *). Den delvise Tilslutning, men ogsaa den kritiske Afstandtagen, som præger denne Afhandling, stod han egenlig ved hele sit Liv igennem, og navnlig kan det ikke med nogen

*) Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen og praktisk Strafferet XIII Bd. (1890), S. 65 ff. Talende er ogsaa det Brev fra Goos til v. Liszt, dat. 3. Febr. 1889, som v. Liszt offentliggjorde i Festband anlässlich des 25. jährigen Bestehens der Internationalen Kriminalistischen Vereinigung (Mitteilungen der Intern. Krim. Verein. XXI. Bd. 1914, S. 15).

Føje siges, at Straffelovsudkastet af 1912 skulde repræsentere reaktionære Tendenser i Forhold til hans tidligere Udtalelser. Snarere maa man vel undre sig over, at dette Udcast paa adskillige Punkter stiller sig saa imødekommende overfor en ny Tids Krav, som Tilfældet er.

Goos's Stilling til den internationale kriminalistiske Forening, der her vælges som det mest typiske Udtryk for de sidste 20—30 Aars Reformbestræbelser indenfor Strafferetten, er bestemt gennem nogle af de Egenskaber, der dybest præger hans videnskabelige Virksomhed. Medens han er i Besiddelse af stor Evne til at uddybe de Tanker, der i store Træk falder indenfor de Retninger, hvori hans Opfattelse gaar, er han i langt ringere Grad i Stand til en forstaaende Optagelse af noget fra de Sider, hvis Udgangspunkter og Tankeretninger divergerer fra hans. Derfor gaar han ud paa først og fremmest at finde, hvor den Tankeretning, Foreningen er inde paa, bunder i Betragtninger, der ikke har været en tidligere Tid fremmed, om end de er traadt mindre bevidst og krævende frem. Saaledes naar han til en vis Forligelse med det sociologiske Synspunkt, ti det er kun en skarpere accentueret Form for det kriminalpolitiske Moment, som ingen Formaalssraf ganske kan fornægte. Der kan derfor meget vel være at tage Hensyn til de antropologiske og sociologiske Forskningers Resultater. Men ligesom man maa vogte sig for at bygge paa Hypoteser som fastslaaede Kendsgerninger, saaledes maa der tages bestemt Afstand, hvis hint Synspunkt gøres til eneraadende, ti dermed vilde man ophæve den Begrænsning af Statens Magt, der er den normale Persons Ret, og man vilde udslutte Forskellen mellem Straf og de Sikkerhedsforanstaltninger, der kan træffes overfor utilregnelige. I Virkeligheden rammer Goos's Betragtning her i Centrum, og den Modsætning, han fremhæver, har endnu ingen Lov og intet Lovudkast kunnet eller villet kuldkaste, selv om Sikkerhedsforanstaltningerne baade efter Art og Omraade har bredt sig. Svagere staar Goos, naar han gennemgaar de mere specielle Punkter i Kriminalistforeningens Program og f. Eks. overfor Spørgsmaalet

om Forholdsregler overfor Forbrydere, der har vist sig uforbederlige, føler sig tilfredsstillet ved at henvise til, at Lovgiveren ligeoverfor tilregnelige Personer er nødt til at regne med den Forudsætning, at de er »forbederlige«. Men en Mulighed for Forstaaelse, der dog næppe for Goos nogen- sinde blev Virkelighed, synes der alligevel at ligge i den Erkendelse, han tilføjer, af, at en Formel, der skarpt sonderer mellem »afskrække«, »forbedre« og »uskadeliggøre«, i det praktiske Liv kun vil have et meget betinget og relativt Værd.

Goos's Forhold til den ny Tid i Strafferetten var da bestemt ved det Syn, som den højtbegavede og højttoplyste Mand, hvis Udvikling laa en Menneskealder tilbage, maatte have, rummende hele det Frisind, der var tænkeligt uden radikale Omvæltninger. Tiden brød frem med Krav, der gik ud herover, og hvis Goos har ment, at det kun var en Bølge, et forbigaaende Fænomen, har han ikke haft Ret. Men det Punkt, hvor han som nævnt rejste sin principielle Modstand, vil til al Tid være Prøvestenen for, i hvilken Retning Udviklingen gaar, og overfor de Tilløb, der forekommer, til en Omstyrten af Skranker, der i Virkeligheden er et Værn for alle Borgere, kan man — med Goos — ikke være vagtsom nok. Her var det 19de Aarhundredes Liberalisme, af hvilken ogsaa Goos var udgaet, en Hjørnesten, som Samfundet i sin videre Udvikling ikke bør og forhaabentlig heller ikke kan borttrydde.

Det er ikke blot en ganske ualmindelig lang og frugtbar Arbejdsdag, der er sluttet ved Goos's Bortgang. Den Indsats, han ydede, har præget juridisk Tænkning gennem henvendte to Menneskealdere og vil sætte sine Spor langt ind i Fremtiden. En Maalestok for hans Betydning har man, naar Hagerup *) som et uovertruffet Treklover nævner: *Ørsted, Goos, Getz*.

*) F. Hagerup: C. Goos som Videnskabsmand. (Dette Tidsskrift 1915, S. 1.)

Edvard Hvidt,

Højesterets Justitiarius.

Født d. 24. Maj 1850, død d. 20. December 1917.

Samme Dag, som den danske Retsvidenskabs Forstemand bortkaldtes i en høj Alder, bortrev Døden en af det praktiske Retslivs mest fremstaaende Personer i en forholdsvis tidlig Alder. Hvis Goos's Betydning først og fremmest ligger i den vidtstrakte Paavirkning, der udgik fra hans omfattende Forfattervirksomhed, beroede omvendt Edvard Hvidts Indsats i Retslivet næsten udelukkende paa hans rent praktiske Beskæftigelse med dette. Ud herover lagde han vel som Medlem af den skandinaviske Formueretskommission et ikke ringe Arbejde i Tilvejebringelsen af de Lovforslag, der nu til Dels allerede har opnaaet Lovkraft i de nordiske Lande. Men den Virksomhed, der prægede hans Liv, var Dommerens, og denne Virksomheds Kvalitet var saaledes, at den med fuld Ret førte ham lige til Præsidentstillingen i Landets højeste Ret, — den han kun skulde komme til at beklæde i 2½ Aar.

Sin juridiske Forskole fik Hvidt i Administrationen, hvor han efterhaanden var avanceret op til det betydelige Embede som Kontorchef i Justitsministeriet, da han i 1891 traadte over i Domstolene. Her var han først et skattet Medlem af den københavnske Overret, senere (i 1902) traadte han ind i Højesteret, hvis Justitiarius han blev i 1915 ved Dr. juris Niels Lassens altfor tidlige Afgang.

Hvidt var først og fremmest den opmærksomme Iagt-

tager, som dernæst vurderede sine Iagttagelser med sin klare Forstand og omfattende juridiske Indsigt, og som endelig, inden han gav Resultatet fra sig, gennemprøvede det med sin Humanitet og Menneskekundskab, — Egenskaber hos ham, der fæstnedes og modnedes med Aarene. Hans Løbane havde kun i mindre Grad givet ham Adgang til en umiddelbar Indgriben i Livet paa personlig udsatte Poster, og navnlig havde han aldrig gennemgaaet nogen egenlig kriminalistisk Uddannelse, der maaske ogsaa laa hans Natur fjærnere. Men med den dybe Ansvarsfølelse, der var et Grundtræk i Hvidts Karakter, stillede han ogsaa her Krav til sig selv om indtrængende Forstaaelse og satte sin Flid, sin Vilje og sin Udholdenhed ind derpaa. Hans Arbejde var helt igennem præget af den højeste Respekt for Dommerkaldet, særlig som dette gør sig gældende hos den, der i enhver Retstrætte skal sige det sidste Ord og med sin Votering garantere for, at *summum jus* ikke bliver *summa injuria*.

Mænd som Hvidt kan erstattes — det var ikke godt andet — omend Valget altid kun vil staa blandt nogle ganske faa; men han efterlader et Savn, og blandt dem, der har arbejdet sammen med ham, tillige Erindringen om en Person, hvis Dommervirksomhed var præget af Aabenhed og Sandhed og en aldrig trættet Stræben efter at yde det bedste indenfor hans Karaktens og Videns Grænser.

Eyvind Olrik.

Nogle Betragtninger om Forbrydelsers Farlighed.

Foredrag, holdt i Juridisk Forening i København d. 26. Novbr. 1917.
Af Kriminalretsassessor O. Krabbe.

Mine Herrer!
Anledningen til de Betragtninger, som jeg skal have den Ære at fremsætte for Dem i Aften, er en stor Tyverisag, som jeg for et Aars Tid siden havde til Behandling i Kriminalretten, nemlig Sagen mod »Lorenzbanden« eller »Juvellsagen«, som den populært er bleven kaldet. Det drejede sig om en velorganiseret Tyvebande, der med stor og sligende Frækhed plyndrede Urmager- og Juvelforretninger her i København, uden at det trods forskellige Tilløb vilde lykkes Politiet at faa Ram paa den. Sagen var vanskelig at faa opklaret, og da dette omsider var lykkedes, spurgte jeg mig selv om, hvad Grunden kunde være til, at denne Tyvebande saaledes Aar igennem havde kunnet drive sit Spil uantastet af vort flinke Opdagelsespoliti, og Svaret var egentlig ikke overraskende: Forklaringen var naturligvis den, at denne Tyvebande havde været ualmindelig dygtig i sit Fag, og at hvert af dens Medlemmer netop var i Besiddelse af de Egenskaber, som gør en Indbrudstyv fremragende som saadan. De var fortrinligt sammenspillede, de planlagde deres »Numre« med Omsigt, de var behændige og udstyrede med det fineste Værktøj, de snakkede ikke over sig i Fuldskab, og de undgik upaalidelige Kammerater og sladdervorne Kærester. — Alt dette vilde imidlertid have været til ringe Nytte, dersom de ikke tillige havde forstaaet at undgaa den Snare, som de fleste Tyve bliver fangede i.

nemlig den, at de stjaalne Koster kommer for Dagen og røber dem. Lorenzbanden sørgede paa det omhyggeligste for, at Tyvekosterne ikke kom ud i Omsætningen, og naar Bandens Medlemmer saa længe kunde holde Politiet for Nar, var det, fordi den berøvede Politiet dets vigtigste Bevismiddel mod Tyvene, nemlig Tyvekosterne, og fordi Banden i hele sin Færd mere systematisk end de fleste andre Tyvebander havde Muligheden for Opdagelse for Øje og garderede sig herimod.

Dette Tilbageblik over Juvelsagen førte mig ind paa nogle almindelige Overvejelser om, hvilken Rolle dette sidste Forhold: Hensynet til Faren for Opdagelse eller Forbrydelsens »Bevislighed« — med andre Ord: den politimæssige Side af Forbrydelsen — spiller, ikke alene for den enkelte Forbryder under Udførelsen af hans Gerning og for Politiet og Undersøgelsesdommeren, der skal søge denne Gerning opklaret, men ogsaa for den almindelige Forstaaelse af Forbrydelsen og den almindelige Vurdering af dens Farlighed. — Udgangspunktet for mine Betragtninger er dette, at enhver Forbrydelse, enhver strafbar Lovovertrædelse, i Virkeligheden har 2 Sider: én, der objektivt og subjektivt er rettet mod Forbrydelsens Genstand, det retsbeskyttede Gode, og en anden, der er vendt mod den retshaandhævende Samfundsmagt, der repræsenteres af Politiet og Undersøgelsesdommeren. Den første Side lærer vi at kende, naar vi bliver Offer for en Forbrydelse, og naar vi studerer Forbrydelsen i Bøgerne, den anden Side stifter de af os Bekendtskab med, som i Embeds Medfør kommer til at befatte os med Forbryderne og deres Gerninger.

Det er Krænkelser af det retsbeskyttede Gode, der traditionsmæssigt, i Lovgivning og Videnskab, danner Grundlaget for den almindelige Karakteristik af Forbrydelserne og for Sorteringen af dem i forskellige Grupper. Vi sondrer mellem Legemsbeskadigelser, Frihedsberøvelser, Ærefornærmelser, Ejendomskrænkelser o. s. v. alt efter det

beskyttede Retsgodes forskellige Natur. Det er Hensynet til disse Retsgoders Beskyttelse, som er Hovedsynspunktet for hele Strafinstituttet, og det er i første Række Hensynet til Retsgodernes forskellige Værdi og Betydning, der er bestemmende for vor Vurdering af Forbrydelsens Grovhed og for Straffens Strænghed, idet det værdifulde og betydningsfulde Retsgode gør en stærkere Beskyttelse paakrævet end det mindre værdifulde og mindre betydningsfulde. I Straffelovens §§ 186—207 med de forskellige Strafferammer for Manddrab, grov Legemsbeskadigelse, mindre Skade og ubetydelig Vold afspejler det krænkede Retsgodes Betydning sig jo ligefrem i de forskellige Strafferammer. Noget lignende gælder indenfor Blodskamsforbrydelser, Frihedsberøvelser og Ærefornærmelser, og det falder i Traad hermed, at Strfl. § 57 bl. a. nævner Genstandens Værdi og Skadens Omfang og Størrelse som Omstændigheder, der skal tages i Betragtning ved Udmaalingen af Straffen indenfor Strafferammen.

Er en Forbrydelse grov, naar det Retsgode, den krænker, er af stor Værdi, saa bliver den farlig, naar den tillige efter sin Beskaffenhed er vanskelig at gardere sig imod og vanskelig at faa opklaret; og det er denne sidste Side af Forbrydelsen, altsaa den Side, der vender mod Politiet, som skulde være Genstand for disse Betragtninger.

Det er en Selvfølge, at den fornuftige Forbryder normalt, saavidt det staar til ham, vil søge at udføre sin Gerning i det skjulte. Frygten for Opdagelse, Paagribeelse og Straf er Motiv, ikke blot til, at Forbrydelser helt undlaades, men ogsaa til, at Forbryderen under Udførelsen af sin Gerning opererer saavidt muligt hemmeligt, og endelig til, at indenfor flere Forbrydelsesarter, der kan føre til samme Resultat, f. Ex. en Berigelse, vil de Forbrydelser være de mest foretrukne og de mest udbredte,

som lettest lader sig udføre skjult og derfor er forbundne med mindst Fare for Opdagelse.

Faren for Opdagelse vil naturligvis normalt saavidt muligt blive søgt elimineret af Forbryderen selv: Indbrudstyven arbejder med Handsker for ikke at efterlade Fingeraftryk og stiller en Kammerat paa Vagt for at afværge Paagribelse paa fersk Gerning; Sædelighedsforbryderen vælger de afsides, ubefærdede Steder; Lommetyven opererer i Trængsel eller udser sig berusede Personer til Ofre; Brandstifteren foretrækker et Tordenvejr; Roveren maskerer sig o. s. v. — I Konsekvens hermed søger den drevne Forbryder, naar han er paagreben, saavidt muligt at nægte sig fra sin Gerning: enten kender han aldeles intet til det ham paasigtede Forhold, eller han søger at bortforklare mistænkelige Omstændigheder, som om de var ganske legale og kun ved en ublid Skæbnes Træf stiller den sigtede i et ugunstigt Lys. Den sigtede Hæler skyder sig ind under sin gode Tro; den sigtede Tyv, der træffes i Besiddelse af stjaalne Koster, opgiver at have købt dem i god Tro af en ubekendt Person; Voldsmanden har været saa beruset, at han ikke vidste, hvad han foretog sig; Indbrudstyven, der ved Nattetid overraskes i en fremmed Lejlighed, er gaaet derind for at finde et Natlogis; Automattyven, som antræffes med Lommen fuld af 10-Ører, har i længere Tid »samlet« paa disse Mønter; Alfonsen har tjent sine Penge ved Handel og Spil o. s. v.

Men ikke nok med, at Frygten for Opdagelse saaledes individuelt præger Forbryderens Taktik: det vil ogsaa let ses, at de forskellige Forbrydelser efter deres almindelige Natur frembyder højst forskellig Mulighed for at lade sig udføre i det skjulte og højst forskellig Risiko for Opdagelse. Med Henblik herpaa vil man kunne opstille 2 Hovedgrupper af Forbrydelser, som jeg vil kalde henholdsvis de hemmelige og de aabenlyse.

Indenfor de hemmelige Forbrydelser kan der atter opstilles forskellige Typer:

Der er for det første Forbrydelser, hvis alminde-

lige Beskaffenhed gør det muligt, at det overhovedet aldrig bliver konstateret, at Forbrydelsen er begaaet. Dette gælder f. Ex. Fosterfordrivelse, Barnefødsel i Dølgemaal, Drab af nyfødte Børn, Sædelighedsforbrydelser mod Børn, der er saa smaa, at de ikke kan vidne, Blodskam.

F o r d e t a n d e t er der Forbrydelser, som efter deres faktiske Natur er vanskelige at skjule, men hvor det er F o r h o l d e t s r e t t l i g e K v a l i t e t, der kan skjules, idet det vil staa i Forbryderens Magt at give det Udseende af, at der foreligger en ulykkelig Hændelse eller legitim Begivenhed og ikke nogen Forbrydelse. Dette gælder i høj Grad om Brandstiftelse og i ikke ringe Grad om Drab, idet uden Tvivl adskillige tilsyneladende Selvmord og ikke faa pludselige Dødsfald blandt Smaabørn eller blandt Af-tægtsfolk i Virkeligheden skjuler Forbrydelser.

F o r d e t t r e d j e er der Forbrydelser, som efter deres Natur som Regel kort Tid efter deres Begaelse vil manifestere sig som saadanne, men hvor G e r n i n g s m a n d e n kan holde sig skjult. Hertil hører Beskadigelse af fremmed Ejendom og først og fremmest Tyveriet i alle dets Forgreninger.

Alle disse Forbrydelser udmærker sig ved deres mere eller mindre hemmelige Karakter med Henblik paa Gerningen, Gerningens Kvalitet og Gerningsmanden.

I Modsætning til disse staa saa den anden Hovedgruppe, d e a a b e n l y s e F o r b r y d e l s e r, der karakteriseres ved, at de normalt ikke kan begaas, uden at en bestemt Person med større eller mindre Sikkerhed kan sigtes, idet Forbrydelsen forudsætter et personligt Forhold mellem Forbryderen og den forurettede, som under Sagens Forfølgning vil kunne optræde som V i d n e mod den sigtede, der saaledes altid vil have m i n d s t 1 V i d n e mod sig. Hertil hører alle Volds- og de fleste Sædelighedsforbrydelser, Røveri, Ærefornærmelser, Belleri og Selvtægt samt i udpræget Grad en Forbrydelse som Vold mod Politiet, hvor den krænkede Politimand ikke blot vil være Vidne til det pas-

serede, men ogsaa i Almindelighed vil have det i sin Magt øjeblikkelig at foretage en Anholdelse.

Indenfor Berigelsesforbrydelserne er der 2 Forbrydelser, *B e d r a g e r i* og *P e n g e a f p r e s n i n g*, som i Forhold til denne Gruppering indtager en Særstilling.

Medens *T y v e r i* er en Forbrydelse, der i politimæssig Henseende har den Ejendommelighed, at det forbryderske Faktum sædvanligvis ret hurtigt vil komme for Dagen, hvorimod Gerningsmanden vil kunne holde sig skjult, er netop det modsatte Tilfældet med *B e d r a g e r i*; denne Forbrydelse forudsætter netop det personlige Forhold mellem Forbryderen og den forurettede, som er karakteristisk for de »aabenlyse« Forbrydelser. Bedrageren risikerer altid at have mindst 1 Vidne imod sig. Det viser sig ogsaa, at en Bedragerianmeldelse som Regel ikke blot vil oplyse, at Anmelderen er bedraget, men ogsaa med større eller mindre Sikkerhed vil kunne sigte en bestemt Person som Bedrager, medens det vil være rent undtagelsesvis, at en Tyverianmeldelse vil kunne henlede Opmærksomheden paa en bestemt Person som sigtet. Langt de fleste af de Anmeldelsesrapporter om Indbruds- og Cykletyverier, der i Tusindevis henligger i Politiets Arkiver, ender med den forslidte Vending: Intet til Oplysning — ingen mistænkt.

Det er gennem de tilfældige Vidner, gennem *K o s t e r*, *F i n g e r a f t r y k*, *M e l l e m m æ n d o. s. v.*, at Tyvene maa efterspores. Opdagelsespolitiet har her ofte en brydsom Opgave, medens en Bedragerianmeldelse normalt strax kan føre til en Anholdelse og er moden til Henvi-ning til Retten. Her vil den sigtedes Taktik i fremtrædende Grad bestaa — ikke i at nægte ethvert Kendskab til det passerede — men i at give det Udseende af at være fuldt ud lovlige og redelige Transaktioner, saaledes som det i udpræget Grad var Tilfældet i Cordosasagen.

Der kan ingen Tvivl være om, at det specielt er de ud-mærkede Chancer, Tyveriet byder i Retning af at undgaa Opdagelse, som til alle Tider og Steder har gjort det til den

mest yndede og mest udbredte af alle Berigelsesforbrydelse-erne. Naar dog ogsaa Bedrageriforbrydelsen har saa udbredt et Klientel, som den faktisk har, saa hænger dette sammen med den for denne Forbrydelse typiske Egenskab, at det forbryderske Faktum ofte lader sig skjule gennem længere Tid, medens andre Forbrydelser strax eller dog nogenlunde hurtigt vil manifestere sig som saadanne. — Alberti var en Storforbryder ikke alene, fordi han kunde be- drage for 20 Millioner Kroner, men tillige, og ikke mindst, fordi han kunde holde sine uhyre Bedragerier skjulte i det meste af en Menneskealder. — Den utro Kasserer kan holde sin Kasseangel skjult i Aarevis og imidlertid haabe paa at komme paa Fode igen; ser han ingen anden Udvej, kan han endnu skaffe sig et Forspring for Politiet ved at emigrere med Resterne af Kassebeholdningen, eller han kan regne med, at Besvegne, naar Forholdet kommer frem, vil foretrække en Ordning med Slægts og Venners Bistand fremfor en Politianmeldelse. — Ogsaa om de Bedragerier, der bestaar i svigagtig Fremkaldelse af Dispositioner, gælder det, at det forbryderske Faktum foreløbig vil være skjult. Muligheden for, at Bedrageriet skal lykkes, beror netop paa, at Besvegne ikke strax faar Mistanke, men at hans Vildfarelse holder sig gennem nogen Tid. Har en Mand svigagtig indkasseret en andens Tilgodehavende, vil Forholdet først komme frem, naar den rette Regning bliver præsenteret. Alt dette vil bevirke, at Faren for Opdagelse for Bedragerens Vedkommende stiller sig som fjærnere og virker mindre motiverende til Afholdelse fra Forbrydelsen, medens Berigelsesmotivet faar Lov til at gøre sig gældende med større Styrke, og det viser, at »Hemmeligholdelsen« indgaar som et nødvendigt Led i Bedrageriforbrydelsen; mislykkes Bedrageriet, vil det være, fordi Bedrageren ikke har forstaaet Hemmeligholdelsens Kunst.

Hvad Pengeafpresning angaar, adskiller den sig i politimæssig Henseende fra Bedrageriet derved, at det forbryderske Faktum ikke søges skjult overfor den for-

urettede og efter Forbrydelsens Beskaffenhed, rent grebsmæssigt, ikke lader sig skjule. Forbrydelsen er forsaavidt »aabenlys« indtil Frækhed. Bliver den anmeldt, vil den forholdsvis hyppigt og forholdsvis let blive opklaret. Men det, der gør Pengeafpresningen til en ondartet og farlig Forbrydelse, er den Omstændighed, at Gerningsmanden i Kraft af det Herredomme, han har over sit Offer, regner med ikke at blive anmeldt, hvad der for ham reelt betyder det samme som ikke at blive opdaget. Pengeafpresning er aabenlys overfor dens Offer, men hemmelig i Forhold til Politiet, og det er det sidste, som er det afgørende med Hensyn til dens Farlighed.

Forinden jeg forlader denne orienterende Sammenstilling af de forskellige Forbrydelsesarter efter Hensynet til deres Bevislighed, vil jeg gøre nogle faa særlige Bemærkninger om Tyveriet som den almindeligste af alle Forbrydelser. Vi har jo mange Kategorier af Tyve, og vi har mangfoldige Tyvespecialiteter. Straffeloven opstiller den bekendte Sondring mellem simpelt og groft Tyveri, og de kendte 5 Grupper indenfor de grove Tyverier. Efter det Synspunkt, der interesserer os her, maatte man sondre mellem paa den ene Side R a n, det aabenlyse Tyveri, og paa den anden Side alle de andre, h e m m e l i g e, Tyverier, og skulde der indenfor disse sidste atter sondres, maatte det være mellem Pengetyverier og alle andre Tyverier. — Som jeg nævnede i Begyndelsen af mit Foredrag, er K o s t e r n e Tyvenes værste Fjende og Poliets sikreste Forbundsfaelle. En Tyverianmeldelse, der angaar andet end Penge, vil altid blive efterfulgt af en Efterlysning af Kosterne i Politiefterretninger. For Politiet gælder det om at finde Kosterne, for Tyvene om at skjule dem saa godt som muligt, eventuelt ved at gøre dem ukendelige; i Almindelighed vil en Tyverisag, hvor Anmelderen ikke har kunnet sigte nogen bestemt, forme sig saaledes, at de stjaalne Ting kommer frem fra en Pantelaaner, Marskandiser eller Cyklehandler, hvorefter en bestemt Person sigtes og eftersøges. Københavnske Stortyve

kender udmærket godt den Fare for Opdagelse, der lurder paa dem fra Laanekontorerne, og den forsigtige Tyv, der har Raad og Evne dertil, indskrænker sig derfor til at stjele rede Penge, der ikke løber med Sladder. L o m m e t y v e n er en særlig farlig og ondartet Tyv, fordi han principielt kun stjæler Penge og derfor ikke lader sig eftersøge gennem Kosterne. Lykkes Lommetyveriet, har Tyven Chancen 100 mod 1 for at slippe. Faren for Lommetyven ligger i Paa-gribelsen paa fersk Gerning.

Jeg gaar nu over til at undersøge, hvilken Betydning der i forskellige Henseender maa tillægges den opstillede Gruppering af Forbrydelserne i de aabenlyse og de mere eller mindre hemmelige. — Ja — den umiddelbare, ligefremme Følge af, at visse Forbrydelser er lettere at skjule end andre, er naturligvis den, at der af de aabenlyse Forbrydelser procentvis vil blive opklaret flest, og at denne Procent bliver mindre og mindre, jo mere hemmelig Forbrydelsen efter sin almindelige Natur er. Dette er en saa selvfølgelig Sag, at jeg ikke skal spille mange Ord derpaa; kun nogle faa Bemærkninger om K r i m i n a l s t a t i s t i k e n. Den af Statistisk Departement udgivne Kriminalstatistik, der omfatter hele Landet, oplyser talmæssigt, hvor mange Forbrydelser af de forskellige traditionelle Kategorier der hvert Aar p a a d ø m m e s her i Landet, men oplyser ikke, hvor mange der a n m e l d e s, hvorimod vi her i København i Politidirektørens Aarsberetninger tillige har en Anmeldelsesstatistik. Paa den anden Side er det klart, at ingen Statistik kan give Oplysning om, hvor mange Forbrydelser der b e g a a s. Om de helt hemmelige Forbrydelser, dem, hvor selve det forbryderske Faktum normalt vil være skjult eller forholdsvis let at skjule, er der i Virkeligheden ingen, der ved blot tilnærmelsesvis rigtig Besked. Hvor mange Fosterfordrivelsers, Barnemord, tildels ogsaa Drab af voksne Personer, og hvor mange Ildspasættelser

der finder Sted mellem Aar og Dag, staar ganske hen i det uvisse. Noget bedre Besked ved man om Tyverierne, hvor Faktum normalt er klart, og hvor i hvert Fald de grovere Tilfælde maa antages som Regel at blive anmeldte. Hvad Bedragerierne angaar, vil disse Forbrydelsers særlige Karakter bevirke, at et forholdsvis betydeligt Antal af dem, naar de bliver anmeldte, vil blive opklarede og paadømte, men paa den anden Side gør den Omstændighed, at Forbryderens Person hyppigt vil være kendt, sig sikkert gældende paa den Maade, at et forholdsvis meget betydeligt Antal paa Forhaand oplagte Bedragerier ikke vil blive anmeldte, hvad enten dette nu skyldes Overbærenhed fra den Besvegnes Side eller dennes Ønske om at redde sine Penge ved en mindelig Ordning; af samme Grund vil det ogsaa ofte hælde, at en indgiven Anmeldelse tages tilbage, og at Sagens Forfølgning standses, selv efter at den er henvist til Retten. Strfl. § 254 er jo ogsaa af Betydning her. — Lignende Betragtninger som disse vil bevirke, at et forholdsvis betydeligt Antal mindre Voldsforbrydelser ikke vil komme til Øvrighedens Kundskab, hvorimod Voldshandlinger som Regel vil blive anmeldte og procentvis meget hyppigt opklarede, naar de enten er af grovere Art eller har været forbundne med offentlig Uorden, der faar Politiet til ex officio at tage Affære. Med Hensyn til Opklaringen af Voldsforbrydelser maa det iøvrigt erindres, at denne lettes ikke alene ved, at Forbryderen her har den Overfaldnes Vidneudsagn imod sig, men ogsaa derved, at dette Udsagns Rigtighed i Almindelighed vil være bestyrket ved det haandgribelige Indicium, som ligger i Existensen af den tilføjede Legemsbeskadigelse. Det vil efter det anførte være klart, at Kriminalstatistiken, forsaavidt man i den vil søge Oplysning om de enkelte Forbrydelsers Forekomst og Fordeling i Samfundet, giver et ganske overordentlig ufuldkomment og skævt Billede af de virkelige Forhold, og at Billedets Forskydning i højeste Grad er afhængig af, om Forbrydelsen efter sin Type er mere eller mindre vanskelig at udføre i

det skjulte, om den er vanskelig eller let at faa opklaret, og om den efter sin Natur giver mere eller mindre Anledning til Anmeldelse. Den Forbrydelse, for hvilken Statistiken vil være paalideligst, er uden Tvivl Vold mod Politiet; i den modsatte Ende af Skalaen finder vi Fosterfordrivelse.

En anden Følge af en Forbrydelses hemmelige Karakter, og et Forhold, som ligeledes virker forstyrrende ind i Statistiken, er dette, at en saadan Forbrydelse lader sig udføre en *gros* eller *professionsmæssigt* i langt højere Grad end de aabenlyse Forbrydelser. Ved en Forbrydelse som *Fosterfordrivelse* lader dette sig naturligtvis kun gøre indenfor visse Grænser, forsaavidt angaar den fosterfordrivende Kvinde selv; men derimod gælder det ubegrænset om den, der bistaar hende, og dette kunde være en af de mange Grunde, som taler for at lade Moderen gaa fri for Straf, men straffe Hjælperen. I særlig Grad gælder det jo om *Tyveriet*, at det lader sig udføre professionelt. Det kunde indvendes, at vi ogsaa taler om professionelle Voldsmænd, skønt *Voldsforbrydelsen* hører til de aabenlyse, men det maa herved erindres, at den professionelle Voldsmænd i Almindelighed vil blive bremset, hver Gang han forser sig, mens derimod den professionelle Tyv eller den professionelle Brandstifter kan have en Mængde Forbrydelser paa Samvittigheden, før han bliver sat fast. Om den professionelle *Betler* gælder i det væsentlige det samme som om Voldsmænd, kun at Betleren paa Grund af Forseelsens Ringhed noget sjældnere vil blive anmeldt.

Jeg betegnede Forbrydelsens hemmelige eller aabenlyse Karakter som den *politi-mæssige* Side af Lovovertrædelsen, og det er da ogsaa først og fremmest med Hensyn til *Politiets* Virksomhed, at Modsætningen mellem de 2 Forbrydelsesgrupper gør sig gældende, idet *Politiets* Undersøgelse ved de aabenlyse Forbrydelser i Almindelighed strax vil være inde paa et bestemt og som Regel paalideligt Spor, men ved den hemmelige Forbrydelse, naar Gernings-

manden da ikke gribes paa fersk Gerning, oftest maa begynde paa bar Bund. Et Exempel paa, hvor vanskeligt Politiet kan være stillet overfor grove hemmelige Forbrydelser, har vi i den for et Par Aar siden her i København graserende Brandstiftelsesepidemi. Brandstiftelse er vel nok af alle grovere Forbrydelser den, der frembyder de største politimæssige Vanskeligheder. Jeg har nævnet, at Gerningsmanden ofte vil have det i sin Magt at give det passerende Udseende af at være en ulykkelig Begivenhed. Hertil kommer, at Gerningsmanden let kan absentere sig fra Gerningsstedet, inden Ilden har bredt sig og ført til Opdagelse. Politiet har ikke som ved Tyverierne K o s t e r eller den Slags objektive Spor at gaa efter. Mistanken kan ikke paa Forhaand naturligt fæstes paa nogen anden bestemt Person end E j e r e n s e l v, som staar Brandstiftelsesobjektet og Gerningsstedet nærmest, og som i Almindelighed er den eneste, der kan antages at have økonomisk Interesse i Gerningen. Ejersens Nærværelse ved Gerningsstedet er jo imidlertid i og for sig fuldkommen legitim, og tilbage bliver da hans I n t e r e s s e i Branden, men som Sigtelsesgrundlag er denne ofte usikker, lidet haandgribelig og egnet til at afstedkomme Fejltagelser. — Er det givet, at Ejeren ikke kan sigtes, men at der paa den anden Side foreligger en Forbrydelse, mangler der principielt ethvert naturligt Holdpunkt for en Sigtelse. Vanskelighederne er vistnok endog større i København, hvor mistænkelige Individuer vil have let ved at forstikke sig i den tættere Befolkning, end paa Landet. — Under den omtalte Ildebrandsepidemi var Byens Befolkning i et halvt Aars Tid bleven opskræmt af en Mængde natlige Ildebrande; de fleste blev ganske vist kvalte af Brandvæsenet kort efter Fødselen, men enkelte fik dog en faretruende Udbredelse, og ved dem alle var Forholdet det, at Ilden havde sit Udgangspunkt i noget gammelt Skrammel, der henlaa i frit tilgængelige Lofts- eller Kældergange. Naar man nu tager i Betragtning, hvilket Utal af Lofts- og Kældergange med gammelt Skrammel der findes

her i Byen, kan det ikke vække Forundring, at Politiets Jagt efter den anonyme Brandstifter i lang Tid maatte være resultatløs, og at det først var ved et heldigt Tilfælde, at han blev paagreben, saa at sige paa fersk Gerning. Han tilstod 23 Brandstiftelser, hvad der beviser, hvor let denne Forbrydelse efter sin Beskaffenhed lader sig udføre en gros. Heldigvis er Interessen i den professionelle Udøvelse af Brandstiftelse imidlertid hos normale Mennesker kun ringe; den omtalte Brandstifter var da ogsaa et halvt abnormt Individ, der fandt en sygelig sexuel Tilfredsstillelse i at tænde Ild.

Ikke fuldt saa vanskeligt er Politiet stillet overfor Tyverierne, hvor Kosternes Skæbne afgiver Støtte for Sigteisen. Det gælder da for Politiet saa energisk som muligt at eftersøge Kosterne, ikke blot ved Efterlysning i Politiefterretninger, men ogsaa ved systematisk at undersøge mistænkelige Cykleforretninger, Marskandiser- og Jernhandlerforretninger og deslige Virksomheder, hvor stjaalne Koster erfaringsmæssigt søger hen.

Jeg skal ikke nærmere fra et politimæssigt Synspunkt gennemgaa de enkelte Forbrydelser. Smuglerier vil praktisk talt kun kunne forebygges og opdages ved Visitation paa Told- og Udførselssteder; overfor en aabenlys Forbrydelse som Bettleri har Politiet let Spil o. s. v.

Lad os derimod se lidt nærmere paa Lovgivningsmagtens Stilling til Forbrydelserne ud fra det samme Synspunkt, om de efter deres Karakter er aabenlyse eller hemmelige:

Naar en Lov sætter Straf for hidtil tilladelige Handlinger, vil dette først og fremmest have til Følge, at de af Natur og Opdragelse hæderlige og lovlydige Borgere undlader at foretage disse Handlinger, medens andre, der ikke er udrustede med samme Hæderlighed og Lovlydighed, og som har Interesse i Handlingens Udførelse, i Haab om at undgaa Opdagelse vil søge at udføre den i det skjulte. Om dette kan lade sig gøre, og i hvor høj Grad det vil lyk-

kes Loven at udrydde de nu strafforbudte Handlinger, stiller sig imidlertid yderst forskelligt efter Handlingernes forskellige Natur. Vi ser det under den nu florerende Krigslovgivning. Medens en ny Lov, der paabyder Butikslukning Kl. 6 i Stedet for Kl. 8, strax vil vise sig effektiv, idet Gadebetjenten paa sin Runde uden videre noterer alle de Handlende, som ikke har lukket Butiken Kl. 6, er Forholdet et andet m. H. t. Udførselsforbudene, der vil have til Følge, at en stor Del af de udførselsforbudte Ting nu skjuler sig i Inderlommer og mellem Skørter, og efter Sigende skal det i sin Tid udstedte Forbud mod at forsyne sig med Kul og Koks til mere end 14 Dages Forbrug ikke være blevet respekteret af ret mange ellers lovlydige Mennesker, idet man er gaaet ud fra, at Politiet ikke vilde stikke sin Næse i Kul-kælderen; og om det vil gaa stort anderledes med den nye Skat paa de private Vinbeholdninger, er vist et stort Spørgsmaal. En Lov, der indfører Maximalpriser paa Varer eller for Husleje, vil kunne være forholdsvis effektiv, idet Almenheden ret let vil kunne kontrollere dens Overholdelse, mens derimod det nye Forbud mod Udnyttelse af Konjunkturer næppe har megen Virkning, fordi Udnyttelsen foregaar skjult, ikke kan kontrolleres af Almenheden, og fordi der mangler den specielt sagkyndige Politimyndighed, som vilde være nødvendig til Haandhævelse af Forbudet. — Mest virkningsfuld vil en Lov naturligvis være, naar den specielt tager Sigte paa visse Handlingers offentlige Foretagelse, saaledes Strfl. § 184: »Offentliggørelse af utugtige Skrifter«, »offentlig Udstilling af utugtige Afbildninger«, § 185: »ved uterligt Forhold give offentlig Forargelse«, § 220: »offentlige Meddelelser om private og huslige Forhold«. Straffebestemmelser som disse maa antages at virke stærkt generalpræventivt, hvad der vistnok bevises ved, at Retssager om Overtrædelse af disse Bestemmelser er forholdsvis sjældne. At en Straffeparagraf giver Anledning til sjældnen Anvendelse, kan naturligvis have højst forskellige Aarsager. Grunden kan f. Ex. være den, at Forbrydelsen.

til Trods for at den er meget udbredt, paa Grund af sin skjulte Karakter har let ved at unddrage sig Retsforfølgningen; Grunden kan være den, at den almindelige Tilbøjelighed til og Interesse for Handlingens Begaelse kun er minimal; men Grunden kan ogsaa være den, at Lovens Straffetrusel virker generalpræventivt afværgende, og dette sidste tør i særlig Grad antages at være Tilfældet overfor de aabne lyse Forbrydelser, og navnlig overfor saadanne, med hvis Foretagelse der kan forbindes en økonomisk Interesse, og jeg antager, at Sagen netop forholder sig saaledes m. H. t. § 184 og § 220. Af de faa Sager, der fremkommer om Overtrædelse af Strfl. § 184, angaar vistnok de fleste Tilfælde, der staar paa Grænsen mellem utugligt Skrift og legitim Litteratur, medens de oplagte Tilfælde, der i og for sig let kunde tages i den økonomiske Spekulations Tjeneste, maa antages at blive holdt nede af Straffetruslen. Lignende Betragtninger gælder om § 220, og hvad § 185 angaar, vil det næsten altid være abnorme Individuer (Exhibitionister), der vækker den deri omfattede offentlige Forargelse, og overfor saadanne Individuer er Straffeloven erfaringsmæssigt uden generalpræventiv Virkning. — Omvendt er det en Selvfølge, at Straffeloven vil være lidet effektiv overfor en saa hemmelig Forbrydelse som Fosterfordrivelse, og at denne Omstændighed bliver af Betydning ved Afgørelsen af Spørgsmaalet, om Fosterfordrivelse overhovedet bør straffes eller med nogen Nytte lader sig bekæmpe ved Hjælp af Straf. Skal dette besvares bekræftende, kunde det maaske være ud fra den Betragtning, at Fosterfordrivelsens hemmelige Udøvelse er at foretrække for den mere aabenlyse, ugenerte, som kunde tænkes at blive Følgen af Straffebestemmelsens Ophævelse.

Kaster vi iøvrigt et Blik paa den bestaaende Lovgivning, vil det vise sig, at Hensynet til Forbrydelsens mere eller mindre skjulte Karakter har sat sig ikke saa faa Spor, og at Lovgivningen, ofte maaske mere med instinktmæssig rigtig Takt end efter bevidst Overvejelse, har varetaget dette

Hensyn og med Hensblik herpaa har foretaget Afvigelser fra strafferetlige Grundsætninger, der for en mere overfladisk Betragtning kunde fremtræde som Anomalier.

Jeg nævnede, at en Forbrydelses hemmelige Karakter letter dens professionsmæssige Udførelse, og at Forbryderen ofte kan have begaaet en stor Mængde Forbrydelser af denne Art, før han bliver stoppet af Politiet, og i særlig Grad gælder dette om Tyveri. Den drevne professionelle Tyv vil søge at nægte sig fra det enkelte bestemte Tyveri, han kan sigtes for. Det kan være svært nok at overbevise ham om dette, men yderligere vanskeligt eller umuligt bliver det at føre Bevis for, at han har begaaet bestemte andre Tyverier, medens det paa den anden Side kan være utvivlsomt, eller efter alt foreliggende antageligt, at han lever af at stjæle. Disse Vanskeligheder har ført til Bestemmelsen i midl. Strfl. § 18, hvorefter det bl. a. ved Tyveri skal anses som en meget skærpende Omstændighed, at den Tiltalte er en Person, der helt eller delvis maa antages at ernære sig af Tyverier. I Praxis gøres der Anvendelse af denne Bestemmelse navnlig, naar en Person tidligere er straffet for Tyveri, naar han ikke kan paa- vise lovligt Erhverv, og naar det oplyste tyder paa, at han er professionel Tyv, f. Ex. det Milieu, han lever i, og den Omstændighed, at han gentagne Gange har været sigtet for Tyveri, uden at der har kunnet skaffes Bevis imod ham. Alt i alt viser Bestemmelsen en Slappelse af de hidtil traditionelle Beviskrav; det virkelige Forhold er dette, at Manden straffes for en Række Tyverier, skønt han kun er ligefrem overbevist om et enkelt, og denne Ordning staar i Forbindelse med Tyveriets hemmelige Karakter og de deraf følgende Bevisvanskeligheder.

En Forbrydelses hemmelige Karakter fører med sig, at den ofte kun vil blive konstateret, naar Gerningsmanden gribes paa fersk Gerning, hvilket atter vil sige, at de Tilfælde, som kommer for Dagens Lys, hyppigt vil være saadanne, hvor Forbryderen ikke har faaet gjort sig færdig.

og at der derfor vil være en praktisk Trang til at straffe Forsøget som fuldbyrdet Forbrydelse eller at rykke Fuldbyrdelemmentet frem. Det stemmer vistnok med almindelig Erfaring, at f. Ex. Lommetyven særlig hyppigt gribes i Forsøget, idet han overraskes med Haanden i Offerets Lomme, men inden han endnu har faaet sat sig i Besiddelse af Tegnebogen, og gennemser man Strafregistrene for vore dygtigste professionelle Indbrudstyre, vil det være iøjnefaldende, saa tit Forsøgsparagrafen citeres paa deres Synderegister. Det er karakteristisk, at en af Københavns mest fremragende Indbrudstyre, den saakaldte »Store Russer«, der nu er 37 Aar gammel, og om hvem det anses for notorisk, at han udelukkende beskæftiger sig med at stjele, kun er naaet til at blive dømt for 2. Gang begaaet fuldbyrdet Tyveri, medens han har 3 Domme for Forsøg paa Tyveri, som ikke tæller med ved Gentagelsesvirkningen. — Særlig typisk kommer dette Forhold mellem Forsøg og fuldbyrdet Forbrydelse frem ved de omtalte nye Bestemmelser om Udførselsforbud. Praktisk talt vil Overtrædelsen af et saadant Forbud kun blive opdaget ved Toldvisitation eller ved Politiets Undersøgelser forinden Udsmygningen, medens den fuldbyrdede Overtrædelse vil skjule sig i Udlandet. Det er derfor en Selvfølge, at Loven maa sætte samme Straf for at »udføre« og at »søge at udføre«, altsaa ligestille Forsøget med den fuldbyrdede Forbrydelse. Noget tilsvarende gælder indenfor Straffeloven om Falskmøntneriforbrydelsen, der som bekendt er fuldbyrdet, naar Pengene er forfalskede eller eftergjort uden Hensyn til, om Gerningsmanden har udgivet dem. Er Pengene nemlig først udgivne, vil Udgiveren være vanskelig at finde og have let ved at lyve sig fra Udgivelsen, men overraskes Falskmøntneren paa sit Værksted med et Lager af de falske Penge, vil Sagen være oplagt. Straffelovens § 245 straffer for Pengeafpresning den, der for at skaffe sig eller andre Fordel truer nogen med Skade o. s. v., altsaa den blotte Fremsættelse af Truslen uden Hensyn til,

om den tilsigtede Fordel er opnaaet eller ej. Forholdet er her det, at Gerningsmanden regner med ikke at blive anmeldt, og opnaar han virkelig ved Hjælp af Truslen den tilsigtede Fordel, kan han være sikker i sin Sag. Den Forurettede har taget sit Parti; han har foretrukket at betale fremfor at anmelde Sagen og risikere Skandale. Følgen heraf vil atter blive den, at det praktisk talt altid vil være Forsøg paa Pengeafpresning, der foranlediger Anmeldelsen, muligvis i Forbindelse med en Række tidligere fuldbyrdede Afpresninger, der efterhaanden har udpint Offeret i den Grad, at han nu foretrækker at gaa til Politiet, selv med Udsigt til at blive skandaliseret, fremfor at lade sig yderligere blokke. Den fremtrædende Rolle, som Forsøg paa Pengeafpresning herved kommer til at spille, gør det forstaaeligt, at Loven har rykket Fuldbyrdelsesmomentet frem til selve Truslens Fremsættelse¹⁾.

Ogsaa med Hensyn til Uagtsomheds Straffbarhed vil det ses, at Synspunktet har sat sig Spor i Lovgivningen. En Maade, hvorpaa den forsætlige Forbrydelse kan skjules, er det, at Forbryderen giver det Udseende af, at der foreligger ikke dolus, men casus eller højst culpa. Muligheden for at give Sagen denne Vending er imidlertid højst forskellig ved de forskellige Forbrydelser. Ved Tyveri, Bedrageri, Røveri, Volds- og Sædelighedsforbrydelser vil det være vanskeligt for den sigtede at bortforklare det passerede

¹⁾ Af en for et Par Aar siden ved Kriminalretten paadømt Sag om Pengeafpresning fremgik det, at den Tiltalte, der blev anholdt paa Foranledning af en Dame, mod hvem han havde fremsat Trusler i Afpresningsojemed, ved Anholdelsen gjorde gældende, at han »10 Minutter før« han skulde have det afgørende Stævnemøde med den paagældende, havde opgivet sit Forehavende, hvad der kunde tyde paa, at Tiltalte, der var Akademiker, var kendt med Bestemmelsen om, at Tilbagetræden fra Forsøg under visse Omstændigheder medfører Straffrihed, medens han ikke har forstaaet den fine Distinktion: om »Forsøg straffes som fuldbyrdet Forbrydelse« eller »Fuldbyrdelsesmomentet rykkes frem«, og ikke har vidst, at Straffrihed ved Tilbagetræden ikke gælder i sidste Tilfælde.

som uagtsom Gerning, allerede fordi Handlemotivet, saaledes som det giver sig til Kende i Gerningen og de med den forbundne Omstændigheder, vil udelukke Spørgsmaalet herom. Straffelovens Hovedsynspunkt for Uagtsomheds Strafbarhed er aabenbart dette, at det paakræves til Beskyttelse af visse særlig værdifulde Retsgoder, saaledes ved Manddrab, betydelig Legemsbeskadigelse, Hidspaasættelse og anden grov Krænkelser af Almensikkerheden; men det andet Synspunkt: Trangen til at ramme de Forsættstilfælde, der kan skjule sig under en paastaet Uagtsomhed, er dog ikke fremmed for Straffeloven. Det har saaledes vistnok gjort sig gældende ved § 181, der straffer den, der driver Utugt vidende eller med Formodning om at være behæftet med venerisk Smitte, og i Praxis føles ganske sikkert denne Inddragelse af Uagtsomhed under Strafbarheden som en Nødvendighed for at ramme mangfoldige Forsættstilfælde, som i modsat Fald vilde unddrage sig Retsshaandhævelsen. Det samme Synspunkt har sikkert gjort sig gældende ved § 267, der straffer den, der vidende eller med Formodning om, at Pengene er falske, udgiver disse; denne Forbrydelse er ikke særlig grov, men det vil være yderst vanskeligt at overbevise en Udgiver, der paaskyder god Tro, om, at han har været vidende om, at Mønterne var falske. At det netop har været disse Bevisvanskeligheder, der har virkel bestemmende baade ved § 181 og § 267, synes at fremgaa af den Omstændighed, at begge disse Paragrafer ligestiller Formodning og Viden i samme Strafferamme, i Modsætning til Straffelovens andre Uagtsomhedsbestemmelser, der som bekendt sætter en langt lavere Straffesats for Uagtsomhed.

Et Forhold, som frembyder nogen Analogi med Udgivelsen af falske Penge uden Delagtighed i Falskmøntneriet selv, er Hæleriet. Straffeloven har ved denne Forbrydelse ikke — saaledes som Tilfældet var efter Fr. 11. April 1840 — medtaget »Formodningen«, og jeg tør sige, at dette i Praxis føles som en meget væsentlig Mangel. Alle Under-

søgelsesdommere vil kunne bevidne, hvilke Kvaler man har med at faa det subjektive Forhold tilstrækkelig opklaret til at skaffe Dom over de mange professionelle Hælere, om hvilke det i det mindste er givet, at de har handlet groft uforsvarligt, og højst sandsynligt, at de fuldt ud har været paa det rene med, at de tilforhandlede Koster var stjaalne. Sager mod saadanne Hælere slttes her i København ofte ved, at de i Mindelighed vedtager en Bøde for at undgaa videre Tiltale, men nogen Lovhjemmel har dette jo ikke, og jeg mener, at det ved en Revision af Straffeloven bør tages under alvorlig Overvejelse, om ikke i hvert Fald den grove Uagtsomhed bør inddrages under Strafbarheden for Hæleri. Forholdet er af megen praktisk Betydning, da det at ramme Hæleren virker præventivt overfor Tyvene.

En Forbrydelses Karakter som hemmelig eller aabenlys kan endelig være af Betydning for Spørgsmaalet, om Forbrydelsen bør paatales af det offentlige eller af den private forurettede. Det er indlysende, at Retsbeskyttelsen vil blive temmelig illusorisk, dersom Forfølgningen af en Forbrydelse, der efter sin Type i udpræget Grad er hemmelig, skal overlades til den private, i hvert Fald, hvis dette er at forstaa saaledes, at det overlades til den private forurettede selv uden Poli-tiets Bistand at foretage ogsaa alt Efterforskningsarbejdet til Udfindelse af, hvem der kan sigtes som Gerningsmand. Ved mindre Voldsforbrydelser, Selvtægt og Ærefornærmelser, hvor en bestemt Person strax kan sigtes som Gerningsmand, kan det forsvares at overlade Forfølgningen til den private, men ved de »hemmelige« Forbrydelser gaar dette ikke an; til saadanne hemmelige Forbrydelser, hvor Gerningsmanden er ukendt eller let kan holde sig skjult, horer f. Ex. Ødelæggelse og Beskadigelse af fremmed Ejendom, Strfl. § 296, og det er vistnok almindeligt anerkendt, at denne Bestemmelse ikke virker fyldestgørende, netop fordi den principielt overlader Paatalen til den private forurettede. Det er, som om det ensidige Hensyn til Retsgodets

ofte forholdsvis ringe Værdi og Forbrydelsens lidet almenfarlige Karakter her har spillet Lovgiveren et Puds. Den naturlige Ordning vil være den, at Forseelsens relative Ringhed giver sig Udtryk i, at den kun paatales efter den private Begæring, medens derimod dens typisk hemmelige Karakter motiverer, at den maa forfølges af det offentlige. I Virkeligheden er det principielt forskellige Hensyn, der motiverer, om en Forbrydelses offentlige Paatale bør betinges af den private Begæring, eller om den bør paatales af den private.

Vi har altsaa set, at Modsætningen mellem de aabenlyse og de hemmelige Forbrydelser er af Betydning til Forstaaelse af Forbrydelsernes Fordeling og Udbredelse i Samfundet, bl. a. med Hensyn til deres professionsmæssige Udførelse, til Vurdering af Kriminalstatistikens Billede af Kriminaliteten, til Bedømmelse af nye Straffeloves Effektivitet og til Forstaaelse af forskellige Fænomener indenfor den gældende Straffelov: midl. Strfl. § 18, at Forsøg straffes som fuldbyrdet Forbrydelse, eller at Fuldbyrdelsesmomentet rykkes frem, at Uagtsomhed inddrages under Strafferammen for Forsæt, og at Forfølgningen af en Forbrydelse overlades til den private.

Der kunde nu spørges, om der til denne Gruppering af Forbrydelserne efter Hensynet til deres Bevislighed svarer en tilsvarende Gruppering af Forbryderne, og dette er — selvfølgelig — ogsaa Tilfældet. Som jeg begyndte mit Foredrag med: til at være en dygtig Forbryder i sit Fag hører ikke blot Evnen til at kunne udføre Forbrydelsen, men ogsaa Evnen til at kunne gøre det skjult, saaledes at Opdagelse undgaas. Vi har i Kriminalretten til hyppig Gæst en sølle enbenet Fyr, hvis fattige Specialitet det er at begaa Bedragerier m. H. l. Trækvogne; han stjæler dem ikke, men lejer dem et Sted og pantsætter dem et andet Sted og omsætter derefter de indvundne Penge i Brændevin. Han skaffer sig saaledes strax 2 V i d n e r paa Halsen, og da Politiet formedelst hans Træben altid har et godt Signalement af

ham, gaar der aldrig mange Dage, før han er indfanget. — Vi har ogsaa andre Bedrageriformer, som er i temmelig høj Grad aabenlyse, saaledes de mange Tilfælde, hvor Bydrenge eller Kusken forbruger indkasserede Penge og selvfølgelig altid er opdaget, naar der om Aftenen eller næste Dag skal gøres Afregning; det er Forbryderdilettanter, som — ofte under Paavirkning af Spiritus — indlader sig paa den Slags dumme Forseelser. Om Voldsforbrydelser gælder det i udpræget Grad, at de udføres i Affekt eller i beruset Tilstand, og ganske særlig gælder dette naturligvis om en Forbrydelse som Vold mod Politiet. En aabenlys Forbrydelse som Belleri er — i hvert Fald naar den udøves af gamle professionelle Bettlede — fremfor nogen anden Forbrydelse en Drukkenskabsforbrydelse. En aabenlys Sædelighedsforbrydelse som denne ved uterligt Forhold at give offentlig Forargelse vil næsten altid foreligge i Form af Exhibitionisme, der begaas af Personer, der ikke kan beherske deres abnormt anlagte Kønndrift. — Alt dette viser hen til, at Forbrydelser, der udføres aabenlyst, hvad enten de nu efter deres normale Type hører til de aabenlyse eller de hemmelige, som Regel vil blive begaaet af Personer, der enten som Begyndere paa Forbryderbanen eller under Paavirkning af Spiritus eller i Affekt mangler modent eller normalt Omdømme. Disse Personer ændrer ikke Faren og regner ikke med Folgerne af deres Gerning. Ved Siden heraf vil man blandt Udøverne af de aabenlyse Forbrydelser finde enkelte, som ser Faren og trodser den; det er de dumdrislige og de frække, som maaske regner med, at 1 Vidne ikke er tilstrækkeligt til at fælde dem. Disse vil dog altid være et ringe Mindretal; i det store og hele vil Antallet af de grovere aabenlyse Forbrydelser blive holdt indenfor visse Grænser, som selv en nok saa streng Straffelov ikke vil formaa at forrykke, fordi disse Grænser bestemmes af Faktorer, der virker langt kraftigere end Frygt for Opdagelse og Frygt for Straf, og til disse Faktorer hører først og fremmest Spiritus og dernæst det abnorme Anlæg. — Naturligvis vil en

Straffelov altid generalpræventivt afholde mange Mennesker fra at begaa Lovovertrædelser; de, der bliver tilbage, og som altsaa ikke lader sig afholde fra at begaa Forbrydelser, falder i 2 Klasser: dels de, der forbryder sig, idet de regner med ikke at blive opdagede, dels de, der ingen Beregning opstiller og ingen Følger ændser. Antallet af de først vil i nogen Grad blive bestemt ved Politiets Aarvaagenhed og Dygtighed og vel ogsaa ved Straffelovens Strænghed, men Antallet af de sidste vil sikkert i det væsentlige være uafhængigt af Straffelovens Strænghed og af Politiet. — Vi fik for nogle Aar siden den midlertidige Straffelov, der bl. a. tog Sigte paa de 2 aabenlyse Forbrydelser Vold og Betleri og i betydelig Grad skærpede Straffen for begge. Hvad Betleriet angaar, har denne Lov naturligvis haft til Følge, at de langvarige Straffe i længere Tid ad Gangen udelukker, at den paagældende kan bette, men Erfaringen har sikkert vist, at generalpræventivt, til Indskrænkning af Betlernes Antal, har Straffens Skærpelse været ganske uden Betydning. Den professionelle Betler skal og maa have Penge til Brændevin. Han gaar i det højeste udenom den uniformerede Betjent, han møder paa Gaden, men iøvrigt regner han ikke med Politiet, og selvfølgelig betyder det endnu mindre for ham, om Lovene truer ham med $\frac{1}{2}$ Aars eller et helt Aars Tvangsarbejde. — Om Skærpelsen af Voldsstraffen har betydet noget i generalpræventiv Henseende, er vanskeligt at afgøre ad Erfaringens Vej, og ganske usikkert efter Statistiken. Efter Forbrydelsens Karakter som Affekt- og Drukkenskabsforbrydelse tror jeg ikke paa det.

Om hele denne Modsætning mellem de aabenlyse og de hemmelige Forbrydelser vil man vistnok ikke finde noget i moderne Strafferetsvidenskab og ikke mange direkte Udtalelser i de moderne Straffelove, hvis hele Systematik er bygget paa andre Hensyn. Straffelovens § 237 bestemmer udtrykkeligt, at det aabenlyse Tyveri, R a n e l, straffes som

Tyveri, og Tankegangen er aabenbart den, at det objektivt og subjektivt passerede, Berigelsen og Berigelseshensigten, er ganske den samme ved de 2 Forbrydelser, og at det derfor er strafferetligt irrelevant, om Berigelsen realiseres aabenlyst eller skjult. — Imidlertid er det en Selvfølge, at en Modsætning som denne, der er uadskilleligt forbunden med Forbrydelsens Væsen, altid har bestaaet og altid vil bestaa; som jeg har søgt at paavise, er den i høj Grad bestemmende for Vurderingen af Forbrydelsernes Farlighed, og selv om den ligesom er gaaet i Glemme for den juridiske Bevidsthed og ikke har sat sig Spor i Lovgivningens Systematik, har den dog sat sit Præg paa adskillige Straffebestemmelser; at den ikke har gjort det i endnu højere Grad, hænger vistnok sammen med Nutidens rummelige Strafferammer, indenfor hvilke ogsaa et Hensyn som dette vil kunne tages i Betragtning. — Imidlertid viser netop en Bestemmelse som Strfl. § 237 tilbage til en Tilstand, da Modsætningen har været levende ogsaa for Lovgiverens Bevidsthed. Chr. V's Lov har et selvstændigt Kapitel for Ran i Modsætning til Tyveri, og gaar vi endnu længere tilbage i Tiden, til vore gamle Landskabslove, og kaster vi et Blik udenfor Danmarks Grænser, paa de ældste nordiske og andre germanske Retskilder, vil vi finde, at Modsætningen mellem den aabenlyste og den hemmelige Forbrydelse var ligesaa oprindelig og ligesaa fundamental indenfor Straffesystemet som Grupperingen efter Hensynet til de krænkede Retsgoders Beskaffenhed. Længe før Tyveribegrebet blev afklaret til at omfatte Borttagelse af en rørlig Ting i Berigelseshensigt, eksisterede Modsætningen mellem den hemmelige Tilvendelse, Tyveriet, og den aabenlyste, Ranet. Under »Ran« indbefattedes ikke blot, hvad vi nu karakteriserer som »aabenlyst Tyveri«, men ogsaa Forhold, der efter en moderne Opfattelse maatte betegnes som Selvtægt eller Beskadigelse af fremmed Ejendom, men allsammen Forhold, der havde en aabenlyst, derfor mindre farlig og mindre strafværdig Karakter. Man sondrede mellem Haandran, Boran,

Markran o. s. v. og knyttede til disse og andre Forbrydelser Ransbøden, 3-Marksbøden, der var en langt mildere Straf end Tyvsstraffen. Denne betydelige Forskel i Bedømmelsen af det strafværdige staar aabenbart i Forbindelse med Datidens Mangel paa Politi. Nutildags skælder man Politiet ud, naar det ikke kan finde Juveltyvene. Harmen mod Forbryderne er blevet ligesom noget aflastet; men i Datiden følte den hemmelige Forbrydelse som et Onde, der i en ganske anderledes Grad ramte det hele Samfund, og mod hvilket Samfundet derfor væbnede sig ikke blot med de strengeste Straffe, men ogsaa ved at samle al sin Foragt mod Forbryderen, stemple Forbrydelsen som en Nidingsdaad, udstøde Forbryderen af Samfundet og brændemærke ham, saaledes at han altid vilde være til at kende igen. — Som Modsætningen gjorde sig gældende mellem Tyveri og Ran, saaledes ogsaa mellem Mord og Drab. Mord betyder nu det overlagte Drab, men betød i gamle Dage det hemmelige Drab, og vel at mærke oprindeligt det Drab, der var hemmeligt i den Forstand, at Gerningsmanden forsøgte at skjule Gerningen ved at forstikke Liget. De gamle frankiske Love straffer Drabet som Mord, naar Gerningsmanden har villet skjule Liget i en Mose eller Sump eller ved at kaste det i Vandet. Paa Latin betyder *furtim* baade hemmeligt og tyvagtigt, og *lex Bajuvariorum* kalder den Morder, *qui occiderit furtivo modo* æ: dræble paa en tyvagtig eller hemmelig Maade. Østgöotalagen straffer som Morder den Mand, som dræber en anden og derefter bærer Liget til et hemmeligt Sted og skjuler det f. Ex. i en Fjældstue. Tydeligst fremtræder Forholdet i Graagaasen, som siger: Det er Mord, 1) naar Manden lægger Skjul paa Gerningen eller 2) skjuler Liget eller 3) ikke vil vedkende sig Gerningen. Særlig den sidste Bestemmelse er interessant. Den viser os, at allerede de gamle Islændere har haft deres Besværligheder med Benægterne; man brugte den Gang ikke pinligt Forhør og Inkvisitionsproces, men man søgte at hjælpe sig med den kvalificerede Straf. Endnu

den Dag i Dag er der en tydelig Tendens til ved Straffudmaalingen at behandle den, der dommes paa Tilstaaelse, lempeligere end den, der dommes mod sin Benægtelse, og i hvert Fald forsaavidt Benægtelsen af Gerningen maa ses som et fortsat Udslag af Forbryderens Farlighed, er dette sikkert vel begrundet. Det stemmer ogsaa med Grundsætningen i Strfl. § 60 om Strafnedsættelse for den, der selv melder sig.

De omtalte Bestemmelser i de gamle Love viser i hvert Fald, at de er skrevne af Folk, som stod Forbryderen nærmere, end den moderne Lovgivningsmagt gør, og som havde en vaagen Sans for, hvad der efter Tidens Behov var kriminalistisk relevant. — Tiderne og Opfattelserne skifter. Det strafbares Omraade er undergaaet store Forandringer, navnlig i Retning af Udvidelser, nødvendiggjorte ved det mere komplicerede Samfundsliv. Ogsaa de Straffe, vi anvender, er andre end Fortidens; vi brændemærker ikke Tyven, men vi sikrer os hans Fingeraftryk. Vi har faaet en større Forstaaelse af Forbryderen; men de dybest liggende Modsætninger mellem Ret og Uret og deres oprindeligste Elementer vedbliver at bestaa forholdsvis uforandret. Til disse sidste horer indenfor Forbrydelsen Modsætningen mellem, om den er aabenlys eller hemmelig, og dette, at Forbrydelsen i sin farligste Type er en »Morkets Gerning«. Verdenskrigen har lært os, at vore Fremskridt fra Fortiden paa mange Omraader er mindre, end vi har bildt os ind. Endnu den Dag i Dag har vi Nutidsmennesker med al vor Forstaaelse af Forbryderen og Forbrydelsen svært ved fuldstændigt at frigøre os for en Følelse af Harme og Afsky overfor den hemmelige, gemene Forbrydelse; til Bevis herpaa behøver jeg blot at henvise til hele Verdens enstemmige Fordømmelse af de fornylig foreslaaede »sporløse Sænkninger« af neutrale Handelsskibe, og saa vor helt anderledes farvede Følelse overfor de »aabenlyse Myrderier« paa Valpladserne.

Forarbejder til den nye danske Straffelov.

Carl Torp: Betænkning angaaende de af den under 11/8 1905 nedsatte Straffelovskommission udarbejdede Forslag indeholdende Udkast til Love vedrørende den borgerlige Straffelovgivning med Motiver. Almindelig Del.

Af Aug. Goll.

»Straf er vel et af Samfundets Retsmidler mod Forbrydelsen, men det er ingenlunde det eneste og end ikke det vigtigste« — denne fra international kriminalistisk Forenings Program velkendte Ledesætning kunde paa en vis Maade staa som Motto over det af Professor Torp udarbejdede Lovudkast*).

Allerede Titlen bærer Vidnesbyrd om Principet: »Lov om almindelige borgerlige Forbrydelser« — ikke Straffelov for saadanne Forbrydelser, eller almindelig borgerlig Straffelov, som Loven af 1866 og Kommissionsudkastet af 1912 kalder sig**). T. U. vil ved sin Benævnelse dels klarlægge, at man ikke indskrænker sig til alene at behandle den Følge af Forbrydelsen, som Straffen betegner, men ogsaa medtager adskillige andre »Retsfølger«, dels og navnlig slaa fast, at der ingen Væsensforskel er mellem hin Følge og disse, men at det kun beror paa Hensigtsmæssighedshensyn, hvad der skal vælges. Formaalet er det samme: Samfundets bedst mulige Betryggelse mod Forbrydelserne. I Modsætning til den gældende Straffelovs paa Gengældelsesteorien byggede skarpe Sondring mellem Straffen paa den ene Side som udgøren-

*) I det følgende betegnet som T. U.

***) I det følgende betegnet som K. U.

de den eneste eller i hvert Fald væsentligste »Retsfølge« af Forbrydelsen og alle andre Sikkerhedsforanstaltninger paa den anden Side, hvis Gennemførelse lægges i Administrationens Haand, slaas der i T. U. allerede i Titlen til Lyd for, at denne Sondring bør bortfalde.

I Overensstemmelse hermed er T. U. Kap. 6: »Straf og andre Retsfølger af den straffbare Handling« affattet. Dette Kap., der alene indeholder de 44 af den alm. Dels 96 Paragraffer, giver i §§ 31—51 Bestemmelser om Strafarterne, medens de øvrige Paragraffer omhandler de andre Retsfølger.

Strafarterne er kun 3: Arbejdsfængsel, simpelt Fængsel og Bøde. Stroget er saaledes Dødsstraffen, Forbedringshus- og Tugthusstraf, Modsætningen mellem disse Straffe og Fængsel paa sædvanlig Fangekost, endvidere Fængsel paa Vand og Brød, Statsfængsel og Tvangsarbejdsstraf.

Arbejdsfængsel idømmes paa Livstid eller paa Tid, ikke under 2 Maaneder og ikke over 16 Aar. Det udstaas i Statsanstalter, Kvinder og Mænd hver i sin Anstalt eller Anstaltsafdeling. Hermed er altsaa den gældende og i K. U. § 17 2. Stk. opretholdt Ordning, at Straf af Arbejdsfængsel i kortere Tid (5: Fængsel paa sædvanlig Fangekost) udstaas i kommunale Anstalter, bortfaldet og en Revolution af vort hele Fængselssystem indvarslet. Helt udrydde disse Anstalter er dog ikke Tanken i T. U. For Straffe indtil 6 Maaneder er det ikke udelukket, at Fuldbrydelse kan ske i mindre Anstalter, men de maa, hvis de ikke tilhører Staten, dog staa under dennes Styre. Hvorledes denne Tvedeling indenfor de kommunale Arrester, der jo ogsaa efter T. U. skal beholde Varetægtsfanger og de til Straf af simpelt Fængsel domte Personer, skal gennemføres, angives ikke i Udkastet. Vanskelighederne er indlysende, og de vil antageligt, hvis man ikke resignerer og nøjes med den i K. U. foreslaaede Ordning, før eller senere føre til Statsanstalter for al Udstaaelse af Arbejdsfængsel, hvilket ganske sikkert ogsaa er det rigtige — om end

i Gennemførelsen særdeles kostbare — Princip. — Foruden den Deling mellem Anstalterne, som herved er antydet, hjemler Udk. en anden, idet Personer under 18 Aar skal og Personer mellem 18 og 23 regelmæssigt bør udstaa Straffen i en særlig for unge Personer beregnet Anstalt, eller, for saa vidt angaar Kvinder, Anstaltsafdeling. At man i Betragtning af den vidtstrakte Anvendelse af Arbejdsfængsel, som Udkastet hjemler, — det er saaledes Normalstraf for alle Berigelsesforbrydelser — skulde kunne nøjes med én Anstalt særlig for unge Mandspersoner mellem 18—23 Aar, kan næppe forventes. Nyborganstalten vilde sikkert snart faa Aflæggere i de forskellige Landsdele efter T. U.'s Ikrafttræden.

Om U d s t a a e l s e af Arbejdsfængsel gives Bestemmelser i §§ 33—44. Ordningen er i det væsentlige som i Strafanstalterne nu: Fangedragt, Spisereglement, tvunget Arbejde (ikke under 9, ikke over 11 Timer dagl.), hvoraf Udbyttet tilfalder Staten, dog at Fangen som Belønning faar et mindre Beløb, der kan fortabes som Disciplinærstraf til Erstatning for forsættelig eller ved grov Uagtsomhed forvoldt Skade under Straffens Udstaelse og til Dækning af Omkostninger ved Undvigelse eller Tilbagesendelse under Løsladelse paa Prøve. Straffen fuldbyrdes regelmæssigt i Enrum, naar Straffetiden ikke overstiger 2 Aar; er den over 2, men ikke over 3 Aar, kan Justitsministeren tillade dens Udstaelse i Enrum i hele denne Tid. Længere Straffe udstaas i Fællesskab, og det samme gælder for de kortere Straffe, naar Fangens Sundhedstilstand gør Straffens Fuldbyrdelse i Enrum utilraadelig, eller det drejer sig om Recidivister, hvis Straf overstiger 3 Maaneder, og som tidligere har udstaaet Arbejdsfængsel i Fællesskab eller mere end 1 Gang har udstaaet saadan Straf i Enrum, deraf 1 Gang i mindst 6 Maaneder; dog kan Justitsministeren tilstede Undtagelser herfra.

Det er altsaa en meget betydelig Reduktion af Cellestraffen, der indføres ved T. U., idet dens normale Maximum bliver 2 Aar mod nu 3 $\frac{1}{2}$ Aar og i K. U. endog 6 Aar.

Nedsættelsen vil antageligt møde Modstand hos adskillige Fængselsmænd herhjemme, men efter at Kriminalistkongressen i Stockholm 1911 med Sagkundskabens fulde Vægt har udtalt sig imod de meget langvarige Cellestraffe, vil denne Modstand næppe blive uovervindelig.

Iøvrigt er Celleprincippet efter Udkastet heller ikke i Gennemførelsen saa strængt fastholdt som nu: der kan saaledes ved Gudstjeneste, Undervisning, Legemsøvelser og under Gaardtur foretages saadanne Afvigelser derfra, som Hensynet til Fangens Ungdom, høje Alder eller Helbredstilstand gør ønskelige. Paa den anden Side er der for Fællesstraffene hjemlet den Afvigelse, at den første Tredjedel af Straffen i Almindelighed, nemlig naar Fangen ikke tidligere har udstaaet Arbejdsfængsel i Fællesskab, hvorfra dog atter Undtagelse kan gøres, udstaas i Celle, ikke under 3 Maaneder og ikke over 1 Aar. Ikke blot unge Forbrydere, for hvis Vedkommende særlige Regler gælder (jfr. ndfr.), men ogsaa ældre Personer, der for en eller anden grov Forbrydelse første Gang dømmes til Arbejdsfængsel over 2—3 Aar, bør sikkert af humane, fængselstekniske og almindelige pædagogiske Hensyn udstaa en betydelig Kvotadel af samme i Celle, saaledes som i England og i Thyréns Udkast til svensk Straffelov (1916), hvor det i Kap. 2 § 11 ubetinget hedder:

»Frihedsstraf udstaas i Enrum under hele Straffetiden, hvis denne ikke overstiger 3 Aar, og i de første 3 Aar, hvis den er længere.«

Det er et Spørgsmaal, om en tilsvarende Ordning ikke var at foretrække fremfor T. U., saaledes at Reglen blev den samme som i Thyréns Udkast, kun at Maksimalgrænsen sættes til 2 Aar i Stedet for 3 — blot med en Undtagelse for saadanne Recidivister, for hvem Cellestraf overhovedet maa anses uden penitentiær Værdi.

For Fællesfanger gælder iøvrigt efter T. U. det samme glidende System som for Cellefanger, gaaende ud paa, at de, hvor Omstændighederne taler derfor, kan holdes afsondrede i deres Fritid, i Spisetiden, under Gaardtur, Gudstjeneste, Un-

dervisning samt ved Forberedelse til Undervisning. En ny særlig Bestemmelse foreskriver endelig, at Fangerne kan holdes i Enrum en kortere Tid, ikke over 3 Maaneder, før Løsladelsen. Nogen særlig Begrundelse af denne sidste Regel gives ikke i Motiverne.

For alle Straffe af Arbejdsfængsel, der lyder paa 6 Maaneder eller derover, uden Hensyn til om de udstaaes i Celle eller i Fællesskab, gælder et progressivt System med Oprykning i Klasser, afhængig dels af den Tid, Straf-fuldbyrdelsen har været, dels af Fangens Flid og Opførsel. Oprykning i en højere Klasse medfører udvidet Adgang til Læsning, Brevveksling, Modtagelse af Besøg og til Benyttelse af Fritiden, større Arbejdspenge og større Frihed til at raade over disse etc. Fællesfangerne inddeles saa vidt muligt i Afdelinger, hvorved navnlig oftere straffede Fanger holdes afsondrede fra andre.

Endvidere er for alle Straffe af Arbejdsfængsel, der lyder paa mindst 9 Maaneder, givet Lovregler for betinget Løsladelse. Spørgsmaalet, om en saadan skal gives, afgøres af Justitsministeriet, men bør finde Sted, naar $\frac{2}{3}$ af Straffetiden er udløbet, dog altid mindst 9 Maaneder, naar Fangens Forhold ikke gør det utilraadeligt, naar Fangen ikke i Løbet af de sidste 5 Aar har været løsladt paa Prove og naar der er tilsikret Fangen passende Arbejde, eller hans Anbringelse og Underhold paa anden Maade er sikret. Ved Løsladelsen sættes Fangen under Tilsyn gennem en Forening eller en kvalificeret Privatperson, og Løsladelsen knyttes til det Vilkaar, at Fangen fører et arbejdsomt, redeligt og ædrueligt Liv, samt nøjagtigt følger de ham af den tilsynsførende givne Paalæg. Yderligere Vilkaar kan efter Omstændighederne tilføjes. Ogsaa Livsfanger kan paa de anførte Vilkaar løslades paa Prove, naar de har udstaaet 15 Aars Straffetid. Den betinget løsladte modtager et Pas, der indeholder de for Løsladelsen gældende Vilkaar og en Tilkendegivelse om, at han, hvis disse ikke overholdes, vil blive genindsat til Udstaaelse af den ved

Løsladelsen tilbagestaaende Straf. Straffen anses dog for udstaaet, hvis Beslutning om Genindsættelse — der træffes af Justitsministeriet — ikke er truffet inden 2 Aar fra Løsladelsen, eller, naar den tilbagestaaende Del af Straffen er længere, inden dennes Udløb — for Livsfanger inden 10 Aar fra Løsladelsen.

Hvad angaar Arbejdsfængsel, der fuldbyrdes i en særlig for unge Personer beregnet Anstalt, gælder den Regel, at Fanger holdes i Enrum i saa lang Tid efter Indsættelsen, som Anstaltens Styrelse anser det formaalstjenligt, dog ikke over 1 Aar, i særlige Tilfælde med Justitsministerens Samtykke indtil 2 Aar. Iøvrigt fuldbyrdes Straffen i Fællesskab enten i hele Arbejdstiden eller i en Del af denne, dog at Fanger i indtil 1 Maaned inden Løsladelsen kan holdes i Enrum. Med Hensyn til Adgangen til at modificere den strenge Afsondring eller foretage en delvis Afsondring for Fællesfanger gælder de samme Regler som for andre Fanger. Ved Straffens Fuldbyrdelse lægges særlig Vægt paa Fangens aandelige og legemlige Udvikling gennem Undervisning, Legemsovelser og Udførelse af Friluftsarbejde, samt ved længere Straffe paa hans Uddannelse til et Erhverv, hvorved han efter Løsladelsen kan ernære sig. Om Løsladelse paa Prøve gælder de foran omtalte Forskrifter, dog at en saadan kan finde Sted, naar Halvdel af Straffetiden, og mindst 6 Maaneder, er forløbet. En vigtig og i vor Ret hidtil ukendt Bestemmelse, der anviser denne Strafart en Slags Mellemsstilling mellem Straf og Opdragelsesforanstaltninger, findes i § 43, 6. Stk. Herefter kan Anstaltsledelsen, naar det skønnes, at Straffen ikke har haft den tilsigtede Virkning, 6 Uger før den i Dommen fastsatte Straffetids Udløb, forelægge Spørgsmaalet om Straffens Forlængelse for en for disse Anstalter eller for hver af dem dannet Fængselsret. Denne bestaar af Direktøren for Fængselsvæsenet som Formand, en Dommer og en Person, som deltager i Forsorgsarbejdet for løsladte Fanger. De 2 sidste Medlemmer beskikkes af Justitsmini-

steren for 5 Aar ad Gangen. Denne Ret kan forlænge den idømte Strafs Varighed med indtil det halve, dog ikke med mere end 1 Aar ad Gangen, og ikke ud over det fyldte 30. Aar. — Endelig gives der Adgang til ved Justitsministerens Resolution at overføre Fanger fra en saadan særlig Anstalt til en anden Anstalt (hvorved antageligt menes de almindelige Arbejdsfængsler for ældre Forbrydere), naar det under Straffens Fuldbyrdelse viser sig, at Fangen ikke egner sig til Behandling i en Anstalt af denne Art, samt naar Fangen har fyldt 25 Aar.

S i m p l i t F æ n g s e l idømmes, hvor ikke andet er særlig bestemt, fra 21 Dage — hvilket altsaa ligesom efter norsk Lov bliver det absolutte Minimum for Idømmelse af Frihedsstraf — til 2 Aar. Den udstaas i de kommunale Arresthuse eller for Statsforbrydelser og Duel som custodia honesta i særlige af Justitsministeren bestemte Arreste, i hvilket sidste Tilfælde Straffens Maksimum kan stige til 10 Aar. Straffen udstaas i Enrum, dog at i de nys nævnte særlige Tilfælde Justitsministeren afgør, om Straffen helt eller delvis skal udstaas i Enrum. Straff fuldbyrdsen foregaar som efter de nugældende Regler, dog med den vigtige Ændring, at Fangen skal bestille noget. Vel er han berettiget til selv at skaffe sig Arbejde, der er foreneligt med Sikkerheden og god Orden i Fængslet — Studenter maa saaledes kunne fortsætte deres Studier, Forfattere og Journalister skrive Bøger og Artikler etc. — men gør de ikke det, eller skønnes det, at den selvvalgte Beskæftigelse kun er et Skalkeskjul for Lediggang, paalægges det dem at udføre et efter deres Dannelsestrin og Livsstilling passende Arbejde i et saadant Omfang, som er nødvendigt til en rimelig Sysselsættelse. Husgærning kan kun paalægges dem, som i deres Frihed driver saadant Erhverv, og kun mod passende Vedderlag. Arbejdsudbyttet tilfalder fuldtud Fangen.

D i s c i p l i n æ r s t r a f f e for Fanger, der udstaar deres Straf, er de sædvanlige Berøvelser af legalt hjemlede eller specielt opnaaede Behageligheder, Udelukkelse fra Ar-

bejdsgodtgørelse eller Fortabelse af oplagte Arbejdspenge, samt Hensættelse i Strafcelle uden Arbejde eller med Arbejde uden Arbejdsgodtgørelse i højst 14 Dage for hver Gang, en Forseelse begaas. I sidste Fald kan Straffen skærpes ved haardt Natteleje, Berøvelse af Lys indtil 4 Dage, samt ved Kostindskrænkning indtil 5 Dage. Saadan Straffetid medregnes ikke i den oprindelig idømte Straffetids Forløb. Spændetroje, Lænker o. dsl. maa kun anvendes for at afværge truende Vold, betvinge voldsom Modstand eller forebygge Rømning. Legemlig Revselse kan ikke anvendes.

For Idømmelse af Bøder er foreskrevet den væsentlige Ændring i den gældende Ret, at Bøden vel nu som for fastsættes til et bestemt Beløb, men som Enhed bruges den Skyldiges antagne regelmæssige Indtægt for 1 Dag, og Bøden maa ikke overstige den antagne Indtægt for 90 Dage. Underholdes den Skyldige helt eller delvist af andre, træder i Dagsindtægtens Sted det Beløb, hvortil hans daglige Forbrug skønnes at maatte ansættes. Indtræder der inden Bødens Betaling en væsentlig Forringelse i den bodefældtes Formuesforhold, kan Retten efter hans Paastand ved Kendelse nedsætte Bøden i tilsvarende Forhold. Derimod kan omvendt en Forhøjelse paa Grund af væsentlig Formueforbedring ikke finde Sted. — Retten kan indrømme en Frist af indtil 3 Maaneder til Bødens Betaling eller tilstede, at den afbetales i nærmere bestemte Afdrag i Løbet af 1 Aar. De fastsatte Frister kan forlænges af Politiet, der ogsaa ellers kan tilstede Bødens afdragsvise Betaling. — Betales Bøden ikke, kan den søges inddrevet, naar Politiet skønner, at Inddrivelse er mulig og ikke vil gøre foleligt Skaar i den bodefældtes Livsvilkaar. Bøden kan dog kun kræves betalt i domfældtes Dødsbo eller hos hans Arvinger, hvor dette er særlig hjemlet. Opnaas ikke Betaling paa normal Maade, indtræder Subsidiærstraffen, fastsat af Retten, og bestaar normalt i Arbejdsfængsel. Ved Fastsættelsen af Afsoningsstraffens Varighed skal det iagt-

tages — for at undgaa Fristelsen til at ville tjene ved at afsones fremfor at betale — at 1 Dags Arbejdsfængsel skal svare til et Beløb, som er mindre end den til Grund lagte Dagsindtægt, men som dog ikke maa være under Halvdelen af denne. Afsoningens Varighed maa i intel Tilfælde overstige 180 Dage. — Forinden Afsoningsstraffen fuldbyrdes, bør der saa vidt muligt gives den domfældte, som andrager derom, Lejlighed til at afljone Bøden ved frivilligt Arbejde for Staten, Kommunen eller særlige dertil anerkendte velgørende Institutioner. For at opmuntre disse Institutioner eller Komunerne til at organisere saadant Arbejde, er det foreskrevet, at det afljente Beløb i slige Tilfælde tilfalder dem selv. — For Bøder fastsatte ved administrative Myndigheders Afgørelse gælder tilsvarende Bestemmelser, saaledes at den paagældende Myndighed træffer de Afgørelser, som ellers træffes af Retten. Opnaas Betaling af en saadan Bøde ikke, fastsætter Retten efter vedkommen- de Myndigheds Begæring en Afsoningsstraf i Overensstemmelse med de nys angivne Regler, dog at Afsoningen i disse Tilfælde sker efter Bestemmelserne om simpelt Fængsel.

Hermed er Udkastets Bestemmelser om Strafarterne udtømt. Diskussionen om disse vil antageligt mindre koncentrere sig om Dødsstraffens Afskaffelse end om Sammen- smæltningen af Strafarbejde og Fængsel, blot med Bibehol- delse af det saakaldte simple Fængsel. Endog bortset fra de oven antydede Vanskeligheder med Hensyn til selve An- staltens Indretning vil sikkert mange med K. U. være enige i, at det i generalpræventiv Henseende har Værdi, at visse grove Forbrydelser gennem den særlige Straf, der ram- mer dem, i den almindelige Bevidsthed stemples som særlig forkastelige, ligesom omvendt mange vil føle sig ilde til Mode ved, at et stort Antal forholdsvist ubetydelige Forbrydelser vil blive ramt med samme Straffart, som truer de groveste, farligste eller mest æreløse Forbrydere. Indrommes maa det dog, at T. U. i Motiverne p. 57 o. flg. forer særdeles vægtige

Grunde i Marken for sit Forslag og støttes stærkt af den raadende Tendens i de fleste nyere Love og Udkast. Til hvilken Side Vægtskaalen endelig vil give sig Udslag, er det vel for tidligt endnu at udtale sig om.

Imidlertid er den Diskussion, der vil rejse sig herom, formentlig ringe og godartet i Modsætning til, hvad der vil ske, naar 2den Del af T. U. Kap. 6 kommer til Behandling, særlig de deri indeholdte Bestemmelser om Erstatningsmidler i Stedet for Straf.

Af disse er det først og fremst Bestemmelserne om Anbringelse i Arbejdshus og om Sikkerhedsforvaring, der vil fange Interessen.

I Mot. p. 60 o. flg. gøres udførligt Rede for Tanken med disse Forslag. Det hedder her, at der indenfor den Kreds af Personer, overfor hvem den almindelige Straffebehandling ikke gør Fyldest, kan fremhæves 2 ret tydelig adskille Grupper. Den første bestaar hovedsageligt af Personer, hvis Ejendommelighed er Karaktersvagthed og Energiløshed, og som derfor til Stadighed er ude af Stand til at ernære sig selv, uden at de iøvrigt udviser udpræget forbryderske Tilbøjeligheder. Det er de vanemæssige Tiggere og Vagabonder, der i Reglen ved Siden af rapser og slaar Plader, naar Lejlighed gives. De sædvanlige korte Frihedsstraffe er unyttige overfor disse Individider, og at gaa over til langvarige, strænge Straffe strider oftest mod Retfærdighedsfølelsen, da Forseelserne dog kun er smaa, i Reglen ligger lige ved Strafbarhedens Grænser. Her formenes derfor det rette Middel at være de fra fransk Ret hentede dépôts de mendicité, hvor de under et lempeligt Regime gennem Frihedsberøvelse og Arbejdstvang i forholdsvis lang Tid kan undergives en væsentligst forebyggende Behandling, der her er den mest praktiske, samtidig med, at de udretter et for Samfundet nyttigt Arbejde.— I Overensstemmelse hermed foreskriver T. U. §§ 52 og 53, at Personer, der efter tidligere 2 Gange at have udstaaet Straf af Arbejdsfængsel for Tiggeri eller Løsgængereri, eller som, efter tidligere at være dømt her-

for, inden 1 (2) Aar efter den sidste endelige Losladelse paany findes skyldig i saadant Forhold eller i en Berigelsesforbrydelse, der ikke skønnes at ville medføre højere Straf end Arbejdsfængsel i 6 Maaneder, og Forbrydelsen derhos, uden at den skyldige kan anses som vanemæssig eller erhvervsmæssig Ejendomsforbryder, maa betragtes som Udslag af Hang til Lediggang og uordnet Levevis, af Retten kan dommes til Indsættelse i et under Statens Styre staaende Arbejdshus, hvilken Indsættelse da træder i Stedet for Straf og følgelig ikke i Dommen fastsættes til nogen bestemt Tid. Her kan endvidere efter Dom for eller efter Straffens Udstaaelse anbringes Personer, som har begaaet Forbrydelser under Paavirkning af spirituose Drikke, og som enten tidligere 2 Gange ifølge Dom har været anbragt i Helbredelsesanstalt for D r a n k ø r e, eller hvis Hang til Drukendskab efter Lægeerklæring maa anses for ubelbredelig. Endvidere kan Kvinder, der efter at være straffede for Udbredelse af venerisk Smitte i Strid med et dem ved Dommen givet Tilhold søger Erhverv ved Utugt, anbringes samme Sted. Endelig kan Fanger, som frembyder Tegn paa at være svækkede af Drikfældighed, og som er dømt til Arbejdsfængsel i 6 Maaneder eller derover, herfra efter Justitsministerens Ordre og efter Indstilling af Anstaltsledelsen overflyttes til et saadant Arbejdshus, naar det efter deres Tilstand maa antages, at Straffen ikke vil have den tilsigtede Virkning paa dem. I Arbejdshuset vil de derpaa komme til at udstaa Resten af deres Straffetid eller en Del af den. — I saadant Arbejdshus kan den indsatte holdes indtil 3 Aar. Skønner Arbejdshusets Styrelse, at de Grunde, der foranledigede Indsættelsen, endnu i det væsentlige er til Stede ved Udløbet af de 3 Aar, kan den 6 Uger før denne Tids Udlob forelægge Spørgsmaalet om Fristens Forlængelse for en i dette Øjemed dannet R e t, der bestaar af en Dommer som Formand, en Repræsentant for Paatalemyndigheden og en Person, der deltager i Forsørgsvirksomheden for løsladte Fanger. Denne Ret kan forlænge Fristen med indtil 3 Aar, dog kun med

1 Aar ad Gangen. Løsladelse paa Prøve kan under tilsvarende Betingelser som foran udviklet finde Sted, dog tidligst 6 Maaneder efter Indsættelsen. De indsatte Personer er undergivet Arbejdspligt efter samme Regler som ved Arbejdsfængsel, dog skal Friluftsarbejde anvendes i størst muligt Omfang, og der skal ved Behandlingen saa vidt muligt lægges Vægt paa Fangernes legemlige og aandelige Udvikling samt paa deres Uddannelse til et Erhverv. Iøvrigt skal Behandlingen være saa lempelig, som Hensynet til Disciplinen og Arbejdspligtens Opfyldelse tillader. Omfanget af de Friheder og Begunstigelser, der indrømmes, afhænger af den Paagældendes Opførsel og Flid og finder sit Udtryk gennem Oprykning i Klasser. Den, der ved god Opførsel har gjort sig fortjent dertil, kan erholde en begrænset Udgangstilladelse paa Son- eller Helligdage 1 eller 2 Gange maanedlig. Disciplinarmidlerne er de sædvanlige, men ved Kendelse af den nys omtalte Ret kan den indsatte for grove Brud paa Disciplinen i indtil 3 Maaneder ad Gangen nedsættes i en Straffeklasse, hvor Behandlingen sker efter Reglerne om Arbejdsfængsel.

Medens den nys omhandlede ret ufarlige Kreds af Lovovertrædere næppe vil nødvendiggøre Opførelsen af nye Anstalter, idet de bestaaende Tvangsarbejdsanstalter med nogle Lempelser vel kan tænkes indrettede til deres Oplagelse kun med den samme Vanskelighed som ved Arresterne fremhævet, at de kommer under en blandet statlig og kommunal Administration, gælder noget andet om den anden Klasse Forbrydere, for hvem Sikkerhedsforvaring er bestemt.

Det er de samfundsfarlige, »kroniske« Forbrydere, der har vist sig praktisk talt upaavirkelige af Straf, de professionelle Ejendomsforbrydere, særlig Indbrudstyve, de vanemæssige grove Volds- og Sædelighedsforbrydere samt til Dels de uforbederlige Soutenører. Spørgsmaalet om deres rette Behandling har som bekendt dannet Tyngdepunktet i de senere Aars kriminalpolitiske Diskussioner i Litteraturen

og paa Møder. De Veje, ad hvilke man har villet møde den fra saadanne Personer truende Fare, er 1) Straf alene, 2) Straf + Sikkerhedsforvaring, 3) Sikkerhedsforvaring alene. Den første Vej gaar norsk Strfl. § 65, tysk Vorentwurf 1909 og K. U. § 56 Nr. 2. Af disse har imidlertid saavel Gegenentwurf 1911 som den senere tyske Straffelovskommission forladt dette Standpunkt til Fordel for Nr. 2, der yderligere findes optaget i engelsk Prevention of Crime Act 1908 og østrigsk Regeringsforslag 1912. Den tredje Løsning er akcepteret af det schweiziske Udkast 1909 og nu af T. U.

Da de Forholdsregler, hvormed Samfundet maa møde disse Forbryderes Farlighed, altid maa bestaa i Frihedsberøvelse under en eller anden Form, synes det paa Forhaand mindre væsentligt, om man vil kalde den Straf eller Sikkerhedsforvaring eller begge Dele i Forening. Imidlertid maa det dog erindres, at Straf særligt i Form af det paa-tænkte Arbejdsfængsel er en meget streng og i Fangelivets mindste Enkeltheder indgribende Foranstaltning, som netop af den Grund kun i yderste Nødsfald bør anvendes i ubegrænset eller dog væsentlig forlænget Tid, og navnlig ikke, naar Grundlaget i første Række kun er en præsumptiv Farlighed, ikke selve den begaaede Forbrydelse. At anvende Straf først, derefter Sikkerhedsforvaring kommer paa den anden Side i Strid med Udgangspunktet, nemlig at Straf i dens almindelige Skikkelse maa anses formaalsløs, hvorfor det er irrationelt at iværksætte en saadan Foranstaltning. Sikkerhedsforvaring alene løser derimod bedst de to Opgaver, paa den ene Side virksomt at beskytte Samfundet mod slige farlige Forbrydere i en relativ lang Periode, og paa den anden Side at gennemføre denne Beskyttelse uden unyttig og uforholdsmæssig Lidelse med den deraf følgende nedbrydende Virkning paa den skyldige, hvilket kan naas ved at undergive ham en Behandling, der ikke har stort flere Lighedspunkter med Straffen end Frihedsberøvelsen og Gennemførelsen af den nødvendige Arbejdstvang. Vil man herimod anføre den nærliggende Betragtning, at det

synes mærkeligt netop overfor de farligste og uforbederligste Forbrydere at indføre et mildere Regimente end overfor de mere fremkommelige, og at dette synes at være generalpræventivt forkasteligt, maa det erindres, at Straffens afskrækkende Virkning overfor Forbryderne, i Almindelighed, men ganske særligt overfor den her omhandlede Kategori i første Række afhænger af dens Varighed, og at ethvert Spørgsmaal om Regimentets mere eller mindre »kvalificerede« Art i Sammenligning dermed kun er af forsvindende Betydning. En kortere, men haard Straf vil af dem alle uden Undtagelse langt blive foretrukket fremfor en mild men langvarig Straf.

I Overensstemmelse med disse Principper giver T. U. i §§ 54 og 55 med Hensyn til Sikkerhedsforvaring i Hovedsagen følgende Bestemmelser. Naar en Person, som allerede 3 Gange for Forbrydelser begaaede efter det fyldte 21. Aar har været straffet med Arbejdsfængsel i tilsammen mindst 4 Aar, eller som tidligere har været idømt Sikkerhedsforvaring, inden 3 Aar efter den sidste endelige Løsladelse paany gør sig skyldig til Straf af Arbejdsfængsel; og de foreliggende Oplysninger om hans forbryderske Tilbojeligheder i det hele kendetegner ham som en for Retssikkerheden farlig, erhvervs- eller vanemæssig Forbryder, kan Retten, naar Hensynet til Samfundets Sikkerhed findes at kræve det, domme ham til at tages i Sikkerhedsforvaring, der da træder i Stedet for Straf. Ved Afgørelsen skal der tages Hensyn til vedkommende Anstaltsledelses under tidligere Strafudstaaelser afgivne Bedømmelse samt iøvrigt til den paagældendes hele Livsførelse udenfor Straffetiden. I sidstnævnte Henseende kommer særligt i Betragtning, om han trods Advarsel af Politiet, og skønt offentlige eller private Institutioner har været rede til at yde ham Bistand til lovlig Livsførelse, har indrettet sin Levevis med fortsat Forbryderfærd for Øje eller saaledes, at hans Levesæt øjensynligt ikke kan være bygget paa lovligt Erhverv, hvorved — selvfølgelig — Fortjeneste ved Spil eller Understøttelse af

Kvinder, der søger Erhverv ved Utugt, ikke kommer i Betragtning. Foruden de saaledes umiddelbart til Forvaring domte Personer kan til Forvaringsanstalten endvidere fra Arbejdsfængslerne overføres Fanger, hvis Straffetid udgør 10 Aar eller derover, naar Halvdelen af Straffetiden, dog mindst 6 Aar er forløbet, og de iøvrigt findes egnede dertil. For Livsfangers Vedkommende kan saadan Overflytning finde Sted efter 10 Aars Forløb.

Sikkerhedsforvaring, der saaledes foruden sin principale Bestemmelse kan indgaa som sidste Led i det progressive System ved meget langvarige Straffe, udstaaes af Mænd i en særlig dertil indrettet Forvaringsanstalt, der tilhører Staten, af Kvinder i Arbejdshus. Losladelse kan tidligst ske ved Udløbet af en i Dommen fastsat Tid, hvis Længde skal svare til den Straf, i hvis Sted Forvaringen træder, og skal ske senest 10 Aar efter Udløbet af denne Tid. Losladelse finder regelmæssig Sted paa Prøve, men om den kan finde Sted afgøres altid af den oven for Arbejdshus omtalte Domstol, for hvilken Spørgsmaalet 6 Uger før Udløbet af den i Dommen fastsatte Minimaltid af Anstaltsledelsen skal forelægges. Bevilges Losladelse ikke, bliver Spørgsmaalet med visse Mellemrum at genoptage efter Regler, der fastsættes ved kgl. Resolution. Prøvetiden er 2 Aar og forløber efter de foran udviklede Regler. — Angaaende Arbejdspligten, Behandlingen og Disciplinærstraffe finder de for Arbejdshuse gældende Bestemmelser tilsvarende Anvendelse under fornødent Hensyn til de i Forvaringsanstalten indsatte Personers større Farlighed. Udgangstilladelse kan ikke gives, før $\frac{2}{3}$ af den i Dommen fastsatte Minimaltid er forløbet.

Vender vi os fra de nys anførte Straffesurrogater, over hvilke trods alle Reformer Haabløsheden i nogen Grad breder sin sorte Kappe, til dem, over hvilke Forhaabningens Sol i mere eller mindre Grad lyser, træffer vi først Bestemmelserne om Behandlingen af forbryderisk Ungdom (§ 56). Den bestaaende Adgang til at fritage Personer

mellem 14 og 18 Aar for Tiltale udvides betydeligt, idet den ordinære Paatalemyndighed faar Beføjelse til at tage Beslutning herom, naar Straffen ikke skønnes at ville overstige Arbejdsfængsel i 2 Aar, medens Justitsministeren, hvor dette er Tilfældet, uden nogen Begrænsning kan beslutte Tiltalefrafald — alt naturligtvis imod, at den paagældende undergives Værgeraadsforsorg eller undtagelsesvis anden efter Justitsministeriets Skøn betryggende Forsorg. Har Paatale fundet Sted, men den paagældende i Medfør af T. U. § 18 frifindes, fordi han under Hensyn til Handlingens Art og sin personlige Udvikling maa antages at have manglet fornøden Modenhed til at bedømme Handlingens retlige og samfundsmæssige Betydning, kan R e t t e n i Dommen bestemme, at han skal afgives til Værgeraadsforsorg. Foreligger Betingelserne for saadan Frifindelse ikke, kan Retten dog, naar den skønner, at V æ r g e r a a d s f o r s o r g e r at foretrække for Straf, ved Kendelse bestemme, at Forfølgningen indstilles mod, at Værgeraadsforsorg indtræder. I Forbindelse hermed kan det af Retten bestemmes, at Forfølgningens Indstilling skal være betinget af, at den paagældende anbringes paa en Opdragelsesanstalt efter Omstændighederne med Angivelse af et M i n d s t e m a a l for Anbringelsens Varighed, svarende til den Frihedsstraf, han ellers vilde være blevet idømt. En saadan af Retten fastsat Minimalfrist kan dog ved Rettens Kendelse senere forkortes. Saadanne Retsafgørelser kan kun paaankes efter Justitsministerens Paabud. — Disse særdeles interessante Forskrifter, der — uden at gøre noget direkte Indgreb i Kompetencefordelingen, idet Retten kun bestemmer de B e t i n g e l s e r, under hvilke Forfølgning kan bortfalde — dog paa en vis Maade og paa dette særlige Omraade sætter Retten i Værgeraadens eller Overværgeraadens Sted og paa en, som det forekommer Anmelderen, særdeles heldig Maade giver Retten Adgang til at korrigere en uheldig Tiltaleordre, vil formentligt kunne vente Tilslutning fra alle Børnesagsvenner.

Sindssyge, aandssvage o. l. Personer, der frifindes som utilregnelige, eller Personer, som ved Forbrydelsens Udførelse befandt sig i en ved mangelfuld Udvikling, Svækkelse eller Forstyrrelse af Sjælsevnerne betinget ikke blot forbigaaende Tilstand, og som derfor enten straks af Retten findes uegnede til Paavirkning gennem Straf eller senere under Straffens Udtaaelse findes uegnede til saadan Paavirkning, kan af Retten, naar de maa anses farlige for Retssikkerheden, og mildere Sikkerhedsforanstaltninger, saasom Anvisning af eller Forbud mod et bestemt Opholdssted, Paalæg mod Nydelse af spirituose Drikke, Umyndiggørelse samt Beskikkelse af Tilsynsværge maa anses utilstrækkelige, bestemmes anbragte i en Sindssyge-, Aandssvage- eller anden Kur- eller Plejeanstalt eller i en særligt for saadanne Personer indrettet Forvaringsanstalt eller Anstaltsafdeling (Kriminalasyl). Den traditionelle Sondring mellem de Personer, der nu falder ind henholdsvis under Strfls. § 38 og § 39, er altsaa i Relation til de overfor dem hjemlede Sikkerhedsforanstaltninger bortfaldet, og en stadig mere og mere følelig Lakune i den gældende Ret er dermed — ligesom efter K. U. § 84 — udfyldt. Billiges maa det sikkert ogsaa, at det er Retten, ikke længere Administrationen, som træffer Bestemmelse om Sikkerhedsforanstaltningernes Art. Men ikke blot Arten, ogsaa V a r i g h e d e n og O m g ø r e l s e af de trufne Foranstaltninger henlægges efter T. U. til Retten. Øvrigheden har kun at træffe de nærmere Foranstaltninger indenfor de af Retten dragne Grænser. Det er Retten, som paa Foranledning af Anstaltsledelsen eller Paatalemyndigheden til enhver Tid efter indhentet Lægeerklæring ved Kendelse kan forandre den trufne Afgørelse om Sikkerhedsforanstaltningens Art, og findes saadanne Foranstaltninger ikke længere nødvendige, er det atter Retten, som ophæver dem, efter Omstændighederne foreløbigt eller endeligt. Tilsvarende Regler gælder for den, der efter at have begaaet en Forbrydelse, enten før Dom er gaaet, eller endog efter at Straf er idømt,

bliver sindssyg, naar Retten finder, at Straffuldbyrdelsen bør udsættes, og at den skyldige maa anses farlig for Retssikkerheden. Finder Retten senere, at de trufne Sikkerhedsforanstaltninger kan ophøre, bestemmes tillige ved Kendelse, om den ikke udstaaede Straf skal fuldbyrdes eller helt eller delvist bortfalde. — Endelig kan samme Fremgangsmaade anvendes overfor unge Personer, som efter de foran omtalte Regler er anbragte til Opdragelse, naar det under Anbringelsen eller ved dennes Ophør findes, at de er sindssyge etc. og maa anses farlige for Retssikkerheden.

Om *Drankeres* Hændommelse til Arbejdshus er talt foran p. 48. Dette gælder imidlertid kun i yderste Nødsfald overfor gentagne Recidivister eller uforbederlige Drankere. Den almindelige Regel (T. U. § 59, K. U. § 85) er, at saadanne Personer, naar det af indhentet Lægeerklæring fremgaar, at de er forfaldne til Drukkenskab, naar de for en Forbrydelse idømmes Frihedsstraf, og Retten finder, at den er begaaet under Paavirkning af spirituøse Drikke, eller de under skærpene Omstændigheder eller i Gentagelsestilfælde har hensat sig i beruset Tilstand under saadanne Forhold, at de derved har udsat andres Liv, Legeme eller betydeligere Formuegoder for Fare, samt naar de i det hele maa anses farlige for Retssikkerheden, enten før eller efter Straffens Udstaaelse kan anbringes i en Helbredelsesanstalt for Drankere, om fornødent i en særligt dertil indrettet offentlig Anstalt eller Anstaltsafdeling, indtil de maa anses for helbredede, dog ikke udover 18 Maaneder, i Gentagelsestilfælde 3 Aar. Naar den saaledes anbragte maa anses for helbredet, bestemmer Retten efter Indstilling af Anstaltens Styrelse og indhentet Erklæring af vedkommende Læge ved Kendelse, at Anbringelsen skal ophøre. Ved Anbringelsens Ophør afgør Retten, om en ikke udstaaet Straf skal udstaaes eller helt eller delvist bortfalde. Straffens Bortfald kan betinges af, at den paagældende i indtil 1 Aar fra Anbringelsens Ophør opfylder visse af Retten givne Paalæg (Indmeldelse i en Afholdsforening o. l.). Den,

som paa Grund af Drikkældighed falder Fattigvæsenet til Byrde eller bliver ude af Stand til at sørge for Ægtefælles eller Børns Underhold, kan ligeledes ved Dom anbringes efter disse Bestemmelser.

Endelig indeholder § 60 (K. U. § 86) en Bestemmelse for det Tilfælde, at nogen *u n d s i g e r* en anden eller truer med Brand eller anden Ulykke, gaaende ud paa, at det, naar Straf enten er udelukket eller ikke findes at give tilstrækkelig Sikkerhed, under en af det offentlige paa Begæring af den truede eller, hvis almene Hensyn kræver det, uden saadan Begæring anlagt Sag ved Dom kan paalægges ham at foretage, hvad Retten finder nødvendigt for at sikre mod Truslens Udførelse, og om fornødent bestemmes, at han skal *t a g e s i V a r e t æ g t*. I det sidste Tilfælde afgør Retten tillige, om Varetægten skal ske efter Reglerne for Varetægtsfængsel eller i Arbejdshus, Forvaringsanstalt for farlige Forbrydere, Abnormanstalt eller Drankerasyl, alt efter den paa-gældendes Individualitet. Anstalter bestemte til Udtaaelse af Straf kan ikke benyttes. De givne Paalæg eller Foranstaltninger kan ophæves af *Ø v r i g h e d e n*, naar det maa anses uforholdent at opretholde dem, og den truede selv giver sit Samtykke — og ellers af *R e t t e n* ved en Genoptagelse af Sagen. Retskendelse vil saaledes altid være nødvendig, hvor Truslen er rettet mod Samfundet i Almindelighed. Paa den dømtes Begæring bliver Sagen at genoptage, medmindre Paatalemyndigheden skønner, at Forholdene er uforandrede, og der ikke er gaaet 1 Aar efter Dommen eller en tidligere Genoptagelse. Nogen stærk Trang til en saadan Forskrift vil næppe vise sig i Praksis, særligt naar der som i T. U. findes en særlig Straffebestemmelse for alvorligere Trusler, og naar der aabnes Adgang til Internering af psykisk defekte og Drankere, blandt hvem i Almindelighed saadanne »Undsigere« hører hjemme. En positiv Regel er dog paa sin Plads, da der altid kan tænkes Tilfælde, hvor et særligt Værn kan tiltrænges.

Man kan ikke nægte, at det er et mægtigt, systematisk

fortrinligt Arsenal af Sikkerhedsforanstaltninger i den ene eller anden Skikkelse, som T. U. stiller til Samfundets Disposition. Tvivlsomt er det vel nok, om de bevilgende Myndigheder vil lukke Pengepungen op for dem alle. Tvivlsomt er det vel ogsaa, om man indenfor juridiske Kredse vil gaa med til disse for en stor Del paa skonsmæssige Kriterier («uforbederlige» Forbrydere, »karaktersvage Lediggængere«, »til Straf uegnede«, psykisk abnorme, »farlige« Drankere etc.) byggede indgribende Tvangsforanstaltninger paa ubestemt eller meget lang Tid, blot fordi den paagældende har begaaet en Forbrydelse, der maaske i sig selv ikke er særlig graverende. Naar Forbrydelsen saaledes bliver, som man har sagt, den »Lejlighedsaarsag«, der benyttes til i Aarevis at uskadeliggøre en hel Del, Samfundet ubehagelige Personer, vil der sikkert fra forskellige Side kunne ventes kraftige Protester i Frihedens Navn. Til at afværge disse vil det næppe være nok at henvise til den i T. U. opstillede Modsætning mellem Straf og Sikkerhedsforanstaltninger. Ikke juridiske Distinktioner, men, om man vil, rent politiske Linjer vil her blive bestemmende. Hvis Samfundsudviklingen i det hele stiler henimod en ganske anderledes kraftig og hensynsløs Statsmagt end den, vi nu nærmest tænker os ved dette Begreb, og en ganske anderledes socialt skarp Fordømmelse af al Slags »Unfug« indenfor Samfundet, end man nu som Regel træffer paa, vil Muligheden for at slaa disse Protester ned være til Stede.

At Udviklingen indenfor de moderne Demokratier, skønt det synes at være en Modsigelse, gaar i den Retning, er vistnok utvivlsomt. At en Strømkæntning engang vil indtræde, synes mere end tænkeligt.

Om de øvrige »Retsfølger« af strafbare Handlinger handler Kap 6 i §§ 61—74.

Heraf indeholder §§ 61—64 Bestemmelserne om *belingede Straffedomme*. Adgangen til at anvende saadanne udvides, saaledes at alle Domme, der ikke medfører Arbejdsfængsel udover 1 Aar, kan gøres belingede, og

Prøvetidens Varighed kan nedsættes fra de nu gældende 5 Aar til 2. Til Gengæld skal den betinget domte som Regel sættes under Tilsyn gennem en Forening eller en privat, dertil villig og af Retten godkendt Person. Undtagelse herfra kan kun gøres, naar Tilsyn under Hensyn til Lovovertrædelsens Ubetydelighed eller den skyldiges Forhold maa anses uforment. I Mot. p. 84 o. flg. gives en nærmere Begrundelse af denne udvidede Tilsynsregel, gaaende ud paa, at en betinget Straffedom ikke bør ses under Synspunktet: Strafophørsgrund eller en særlig Strafart, men bør betragtes som et Erstatningsmiddel for Straf i Lighed med Forsorgsopdragelse, Sikkerhedsforvaring o. l., og derfor har sit logiske Korrelat i Tilsynet som en Art psykisk Tvang til at vise god Opførsel, i Lighed med det engelsk-amerikanske *probation-system*, hvoraf Institutet er et Udslag. Det maa derfor anses for utilstrækkeligt, naar Straffelovstillæggets § 20 indskrænker sig til at bestemme, at Udsættelsen kan betinges af, at den domfældte underkaster sig en nærmere bestemt moralsk Forsorg, saa meget mindre som Domstolene »i forbavsende ringe Grad har benyttet denne Adgang«. I den ringe Betydning, Tilsynet saaledes i dansk Ret har og har faaet, ser Mot. »en Hovedgrund til, at denne Reforms Virkninger ikke helt har svaret til Forventningerne«.

Overfor denne Betragtning turde det være berettiget at stille en anden.

Tilsyn er en naturlig og selvfølgelig Sag overfor Born, unge Personer og abnorme. Kommer de paa Afveje, er det et Udtryk for, at det sædvanlige og naturlige Tilsyn mangler eller svigter, og Samfundet maa da skride til et ekstraordinært beskikket Tilsyn. Overfor voksne, normale Personer bør Tilsyn som Hovedregel være udelukket. Det vil af naturlige Grunde let føles som en Nedværdigelse, og det vil, hvis det er effektivt, hvad selvfølgelig maa være Meningen, ofte virke skadeligt for ikke at sige nedbrydende paa den tiltaltes Stilling og Forhold, overfor Familie, Kam-

merater, Principaler, kort sagt i hele det Liv, som det er hans Ret og Pligt selv at grundlægge og bygge op — endog rent bortset fra alle de Taktløsheder, en nidkær tilsynsførende let kommer til at begaa, og de Ulykker, der alene herved afstedkommes. Desuagtet kan det under givne Forhold være ønskeligt at undergive en voksen, ikke abnorm Person Tilsyn, men da som Regel kun, hvor alle normale Forudsætninger er bristede: paagældende er ude af Stand til selv at bygge sit Liv op, er en karakterløs, demoraliseret Person, blottet for sociale Tilknætningspunkter af Værdi, et Væsen, for hvis Vedkommende lidet eller intet kan slaas i Stykker, og det, der skal naas, først maa skabes fra Grunden af.

Men nu er de Personer, for hvem betingede Straffedomme efter vor Ret — netop til Dels i Modsætning til engelsk-amerikansk Ret og den der fungerende probation-officer — kun for ca. $\frac{1}{3}$'s Vedkommende Ynglinge under 18 Aar. De andre $\frac{2}{3}$ fordeler sig over alle andre Aldersklasser — ca. 17 % er endog over 40 Aar —, altsaa for Majoritetens Vedkommende Mennesker, der all har begyndt og ofte er kommet et godt Stykke frem i deres selvstændige Liv. Endvidere vilde det være en stor Ovedrivelse at paastaa, at den Omstændighed, at en saadan Person kommer for Skade at begaa et isoleret Bedrageri, Tyveri, Falsk, en mindre Sædelighedsforbrydelse, en Voldshandling o. l., uden videre skulde berettigge til at anse ham for en Person, der i den Grad har sat alt over Styr, at man maa begynde forfra igen med Gangkurven: Tilsyn. Vi vil derfor hævde, at Domstolene i de fleste Tilfælde, hvor de anvender en betinget Straffedom, og stedse, naar det gælder en noget ældre Person, er saare langt fra at mene, at de nu skal anvende et »Erstatningsmiddel for Straf i Lighed med Forsorgsopdragelse eller Sikkerhedsforvaring«. Langt snarere betragter de det som en kvalificeret Advarsel til den skyldige, en Laden Naade gaa for Ret i Forhold til Samfundet, og de vilde i mangfoldige Tilfælde føle den største Betænkelighed ved at vælge denne Udvej, hvis de skulde være forpligtede til at knytte en »moralisk Forsorg« dertil,

som de anser unødvendig, maaske endog højst uheldig, og som de derfor i den praktiske Gennemførelse for den domfældte maa betragte som en langt større Ubehagelighed og Ulæmpe end den Straf, han forskaanes for — en Betragtning, hvori den skyldige sikkert i mange Tilfælde vil være varmt enig med Dommeren. Heri ligger, tror vi, Forklaringen paa, at Domstolene »i forbavsende ringe Grad« har benyttet Forsorgsbestemmelsen i den gældende Ret. Og Følgen af, at T. U. blev til Lov paa dette Punkt, kunde let blive, at Domstolene fremtidigt »i forbavsende ringe Grad« benyttede selve den betingede Straffedom. Det vilde dog være at hælde Baret ud med Vaskeyandet. Lad saa være, at Institutet ikke har svaret ganske til Forventningerne — Kriminalstatistiken betragter dog ikke ganske Sagen fra den Side — Lægemidlet bør dog ikke slaa Patienten ihjel. Man kan tage for højtideligt paa Smaating — ogsaa paa Smaaforbrydelser og derved gøre mere Skade end Gavn. Og saaledes forholder det sig efter vor Formening med T. U. i denne Sammenhæng. Ud over en fakultativ Forsorgsordning, i det højeste obligatorisk eller »relativt obligatorisk« for unge Personer under 18 eller muligt 20 Aar, bør man sikkert ikke gaa.

Iøvrigt slutter T. U. sig ligesom K. U. for de betingede Straffedommes Vedkommende ret nær til den gældende Ret. Bemærkes bør det dog, at Retten, naar den betinget dømte inden Fristens Udløb begaar en ny Forbrydelse, fastsætter en ny for begge Forbrydelser fælles Straf (uden Afkortning i Henhold til Sammenstødsreglerne), medens efter den nu gældende Ret begge Domme kommer til Fuldbrydelse. Mere end formel Betydning har dette jo ikke. Reel Betydning har det derimod, at efter § 64 Straffens Bortfald, naar Betingelserne opfyldes, ogsaa borttager Dommens Evne til at medføre Genfagelsesvirkning, ligesom de Bestemmelser, Dommen maatte indeholde om Fortabelse af Rettigheder efter § 68 (jfr. ndfr.) derved bortfalder.

Kapitlets sidste §§ er viet Bestemmelser om Udkændin-

ges Udvisning, Konfiskation, forskellige Erstatningsbestemmelser, Forskrifter om Kundgørelse af visse Domme (for Ærefornærmelser, falsk Anklage) samt endelig — paa væsentlige Punkter i Tilslutning til K. U. §§ 80—81 — nogle særdeles vigtige Regler om Fortabelse af visse Rettigheder. § 68 foreskriver i saa Henseende: naar nogen for en forsættlig Forbrydelse, begaaet efter det fyldte 18. Aar, dommes til Arbejdsfængsel i 2 Aar eller derover eller til Indsættelse i Arbejdshus eller til Sikkerhedsforvaring for en Handling, hvorved han findes at have gjort sig uværdig til sine Medborgeres Agtelse, bliver ved Dommen de statsborgerlige Rettigheder at frakende ham. Herved bortfalder Retten 1) til at beklæde offentlige Tjenester eller Hverv, 2) til at stemme og vælges ved offentlige Valg, 3) til at gøre Tjeneste i Hæren eller Flaaden, 4) til for egen eller fremmed Regning at drive en Næring, hvortil kræves Næringsadkomst, samt 5) til at virke i en Række andre mere betroede private Stillinger (Sagfører, Læge, Mægler, Skibsfører, Lods etc.). Er Straffen under det angivne Maal, men Handlingen dog hører til de nævnte »vanærende«, bliver ved Dommen offentlig Tjeneste eller Hverv, som han beklæder, at erklære forbrudt og iøvrigt de statsborgerlige Rettigheder at frakende ham for en Tid fra 5 til 10 Aar. — Det maa erkendes, at der ved, at Straffedommen saaledes til alle Sider afgør Spørgsmaalet om de vigtigste statsborgerlige Rettigheders Fortabelse, opnaas en meget væsentlig Fordel fremfor den gældende Ordning eller Mangel paa Ordning, hvorunder de forskellige administrative Myndigheder, hvortil Valg-, Nærings-, Ansættelsesvæsen osv. er henlagt, hver for sig tager Stilling til Sagen, muligvis med forskelligt Resultat. Paa den anden Side synes det ved første Øjekast vanskeligt at forstaa, hvorledes den tidsbestemte Fortabelse af Valgretten kan forliges med Grundloven 5. Juni 1915 § 30, der ubetinget erklærer denne Fortabelse at være en Følge, naar nogen ved Dom er fundet skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling. Antageligt ligger Be-

grundelsen i, at Tidsfristens Udløb eo ipso virker som en Æresoprejsning, der jo antages ogsaa efter Grundloven at gengive Valgretten. Det vilde imidlertid i saa Fald formentligt have været hensigtsmæssigt at tage skyldigt Hensyn til denne Regel i T. U. §§ 92 og 93, hvis Bestemmelser om »Genindsættelse i fortabte statsborgerlige Rettigheder« uden en saadan Redaktion paa flere Punkter bliver noget uklare (jfr. nærmere ndfr.). I § 69 suppleres de i § 68 givne Bestemmelser om Fortabelse af Retten til at beklæde offentlige eller private Stillinger, idet Retten til disse herefter ogsaa kan fortabes, naar den paagældende paa strafbar Maade har forset sig i offentlig Tjeneste, Hverv eller Virksomhed eller i nogen Stilling, hvortil kræves særlig Kundskabsprøve, og derved har vist sig uskikket til at beklæde saadan Stilling eller uværdig til den for samme fornødne Tillid. I saa Fald kan Retten til at udøve Tjenesten etc. frakendes ham for en Tid fra 1—5 Aar, i særlige Tilfælde for bestandig. I § 70 gives der Hjemmel til under en offentlig Sag at frakende U d ø v e r e n a f F ø r æ l d r e m y n d i g h e d denne Ret efter Begæring af den Myndighed, der staar i Spidsen for Børnetilsynet, og endelig indeholdes i § 71 Bestemmelser om Forbrydelse af Arveret for Drabs- og Voldsmænd efter den, de har dræbt eller øvet Vold imod; ny er her kun Bestemmelsens Udvidelse til den, der retsstridigt og forsætligt har hindret Arveladeren i før sin Død at træffe retsgyldig Bestemmelse om sine Efterladenskaber.

Den i Straffelovstillægget indeholdte og i K. U. oprettede tvangsvise S t e d f æ s t e l s e særlig af Betlere og Løsgængere er strøget i T. U. — og vil næppe blive synderlig savnet.

(Fortsættes i næste Hefte.)

Litteratur.

Ch r. A. B u g g e : *Fra min Fængselstid. Tretten Aar blandt Forbrydere.* Kristiania 1916.

Denne Bog af Præsten ved Bodsfængslet i Kristiania, Dr. theol. Bugge, tilsigter dels at give Skildringer af Forbryderlivets Inderside under Strafudstaaelsen, Sindets og Viljelivets Udvikling herunder, dels at vise Genrejsningen, dens Chancer og Vanskeligheder for den, der har udstaaet sin Straf. I sidstnævnte Henseende rummer Bogen en Række Levnedsskildringer, mest belyst ved Breve til Forfatteren fra tidligere Fanger, der har brudt eller kæmper for at bryde sig en ny Livsbane. I førstnævnte Henseende foreligger der en Mængde Betragtninger og Iagttagelser angaaende Straffens Iværksættelse og Virkninger, der frembyder stor Interesse for alle, der beskæftiger sig med den straffende Rets-
haandhævelse; Litteratur om dette Emne har vi i Norden ikke meget af, og man maa være taknemlig for Bidrag fra en Mand, der, som Forfatteren, forener lang Erfaring med levende Interesse for og Forstaaelse af Fængselsembudsmandens Opgave og Gerning. Livlig skrevet og personlig farvet er Bogen derhos en for Almenheden fængslende Læsning.

Bodsfængslet, hvor jo Straffe, svarende til dansk Forbedringshusarbejde, udstaas, er anlagt paa gennemført Isolation ved Celleophold Dag og Nat med en Varighed af indtil 4 Aar. Forf. underkaster Spørgsmaalet om Isolationens Gavnlighed en ret indgaaende, paa Erfaringer bygget Drøftelse og fremhæver, at den ved Gennemførelse i ensidig Strenghed frembyder saadanne faretruende Mangler, at den ikke bør fortsættes gennem et længere Tidsrum end 2 $\frac{1}{2}$ Aar, idet den ellers næsten altid virker nedbrydende. Den virker paa Sindet med et vældigt Tryk, først næsten overvældende, dernæst ved Tilvænningen mildere og samtidig efter sin Bestemmelse: til Bod og Opgør med Samvittighed og

Pligter overfor Samfundet. Men strækkes den over for lang Tid, virker den udmattende, afsøvende, saa at Aandslivets Springfjedre taber deres Spændkraft, Modloshed indtræder, og der bliver Fare for, hvad Forf. i en anden Sammenhæng kalder Opløsning af Sjælelivets Konsistens. Derfor maa der foruden en ikke altfor lang Udstrækning af Isolationen sørges for en Mildning af den, medens den opretholdes: Masker bør ikke benyttes under Fangernes Færden i Anstalten, Undervisning skal ske udenfor Cellen, og der bør være Adgang til Udførelse af visse Arbejder i Anstalten, der kræver fleres Samvær. Fornuftig indrettet og begrænset viser Isolationen for Forfatteren som praktisk Fængselsmand hurtig sine gode Virkninger, særlig som læmmende Vildskab og Trods og fremkaldende en Syslen med Tanker og Betragtninger, der fører til den gavnlige Selverkendelse. Men samtidig bevirker Isolationen under sit videre Forløb, at Fangerne faar et mere barnligt Præg, at de opfyldes af naive Glæder og Sorger, Ønsker og Forhaabninger, og denne Barnlighed fremkalder atter let en formaalsløs Egensindighed og Haardnakkethed, netop som den findes hos Born. Fængselspædagogen maa da søge at undergive disse Voksne en Borneopdragelse, paa en Maade altsaa begynde forfra med dem og søge at indpode dem en Viljekraft, der rækker udover det øjeblikkelige og afløser den Slaphed, som brutt Trods eller Vildskab har efterladt. Forf. fremhæver endvidere den overordentlige Saarbarhed og Modtagelighed for Indtryk, som en Tids Isolation fremkalder hos Fangen, og som gør det til en Ulykke, naar der til en saadan Fange fra hans Hjem eller Paarørende kommer Breve med Bebrejdelser eller daarlige Nyheder; i sin Ensomhed og sin uligevægtige Tilstand lader Fangen de modtagne Indtryk vokse sig stærkere og betydningsfuldere; end der objektivt er Grund til, og Forf. har set svære psykiske Kriser som Følge heraf. Atter her maa Isolationen brydes ved forstaaende og forklarende Samtale med Fængslets Funktionærer, der kan sætte Sagen i det rette Lys for Fangen; der advares derfor stærkt mod at give Breve til Fangerne et Indhold af den nævnte Art.

Forf. betoner, at han ikke som Præst sætter egentlig Bodsprædiken overfor den enkelte Fange som sit første og egentlige Førmaal. Han er Sjælesørger, men for en Menighed af Fanger, der har Brug for en aandelig Rejsning i Almindelighed, ikke blot i religiøs Henseende. Naar dette Ar-

bejde er indledet og synes at have Held, bliver det for ham Tiden til at søge at fremkalde den religiøse Syndserkendelse. Og det fremgaar som hans Hovedsyn, at saaledes maa enhver, der har en speciel Gerning paa en Strafanstalt, først og fremmest føle sig som Fængselspædagog i Almindelighed og have denne Opgave med i hele sit Virke. Det fremhæves, at der maa vises den fangne Forbryder Respekt og Hensynsfuldhed i Analogi med Quintilians Grundsetning: »maxima debetur pueris reverentia«. Forbryderen er eller føler sig æreløs, derfor saa meget mere saarbar, moralsk hudløs; vil man ikke støde ham fra sig eller bringe ham til Trods, maa denne Hudløshed anerkendes som en Kendsgerning; Huden maa skaanes, og samtidig maa den søges helet og styrket, og dette sker kun ved, at man viser Fangen Respekt og Hensyn. Dette er ikke sentimental Forbrydervenlighed, men simpelthen rigtig Methode, fordi anden Fremgangsmaade gør Paavirkningen resultatløs.

I et af Bogens Afsnit beskæftiger Forf. sig med de forskellige Grupper af Forbrydere, saaledes som de har tegnet sig for ham gennem Erfaringerne i Fængslet. Til dem, man maaske kan kalde fødte eller snarere prædestinerede Forbrydere, regner han ikke blot sindssyge og sindssygelige Fanger, men hele Gruppen af de »minderwertige«, dem, han karakteriserer som smaaevnede, kraftløse, energifattige, initiativlamme, unormalt klodsede baade i Handling og Orienteringsevne, enten nu denne Habitus skyldes tarvelig Arv, Sygdomme, Underernæring eller alt dette i Forening. Disse Mennesker bør efter hans Mening lige saa lidt som de egentlig sindssyge komme i Strafanstalter, men for en Dels Vedkommende anbringes under Forhold, svarende til Kolonier for arbejdsføre Epileptikere. I Strafanstalten høster de selv ingen varig Gavn, og de virker stærkt hæmmende for Anstaltens Arbejde med det fuldt normale Belæg; der burde være en ordentlig og systematisk Mentalundersøgelse, der kunde skille Fængslet af med denne Dødlast. Forf. har i en tidligere offentliggjort statistisk Studie*) hævdet, at c. 5 % af Fangerne er sindssygelige, hertil kommer efter hans Erfaring en mindst lige saa høj Procentdel »minderwertige«, saa at mindst en Tiendedel af Belæget er Personer, som ikke hører hjemme i en Strafanstalt. Af Resten er Størsteparten

*) Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen og praktisk Strafferet 1909, p. 121 ff.

Milieuforbrydere, ikke mindre end 70 % af det samlede Tal udgør »Bundfaldet« fra Bastø og de øvrige tvungne Skolehjem for forsømte Børn. Blandt de Grupper, hvor Fængselspaavirkningen har bedst Udsigter til at bære Frugt, nævner Forf. efter sine Erfaringer Drabsmændene og Legemskrænkerne, herunder de Sædelighedsforbrydere, hvor en blodfuld Natur er gaaet over Optugtelsen, uden at der foreligger Perversion eller anden Abnormitet, samt Bedragerne og Falsknerne.

I et Kapitel om Udbyttet af Fængselslivet og Forbrydernes Færd efter Løsladelsen kommer Forf. ind paa de Vanskeligheder, der møder, naar Frihedstimen slaar: Forst det farlige ved Mødet med de daarlige Kammerater fra forhen, der har holdt Regnskab med Tiden og ofte staar ved Porten for at modtage den løsladte med samt hans opsparede Arbejdspenge og indfange dem og ham til Svir og daarligt Liv igen. Dernæst, hvis dette Skær klares, den svigtende Tillid til den løsladte hos Almenheden, der nok kan føle »Forbrydervenlighed« mod Fangen, men glemmer den overfor den løsladte, hvem den romantiske Duft fra Relsforhandlingens og Avisreferaternes Tid imidlertid er gaaet af; ikke mindst blandt dem, der beskæftiger sig med legemligt Arbejde, er der stærk Uvilje mod at faa løsladte Fanger ind som Værkfæller. Forf. citerer en Skildring i saa Henseende, forfattet af en straffet Mand, hvor det bl. a. hedder: »Det er først nu, at Straffen rigtig begynder at virke, og man faar at føle, at det ikke er saa let at løsrive sig fra en engang overgaaet Dom, som det er at kaste Fangetrøjen«. Ligesaa uheldigt har det hidtil været for de paa Prove løsladte i Norge, idet Omsorgen for og Tilsynet med dem har været overladt Politiet, hvis Opgave naturligt bliver en Kontrol, der mere sigter paa at betrygge Samfundet mod dem end at værne og støtte dem overfor Samfundet*). Og dog er en Omsorg for løsladte, en »Efterkur« i Helbredelsen for Forbryderiskhed, som Forf. træffende udtrykker sig, et saa overordentlig vigtigt Punkt i hele Straffeproblemet. Det sidste Afsnit i Bogen omhandler Foreningen »Zoar« i Kristiania, der er stiftet af en tidligere Fange og med tidligere Fanger som Medarbejdere driver kristelig og social Mission blandt andre løsladte og dybtsunkne Personer og søger at

*) I den nyere Tid er man i Norge begyndt at virke for, at dette Tilsyn, som i Danmark, kan overgaa til Fængselselskaberne, jvfr. dette Tidsskrifts V. Aargang, p. 350.

drage dem ind i sin Kæde, idet den i Lighed med Frelsens Hær søger dem, der — for at bruge Forf.s Ord — »er ned-sunkne i den Sammensætning af haabløs Armod og indovet Last, som er Forbrydelsens mest udsøgte Jordsmon«.

Foruden det Indhold, som Bogen efter ovenstaaende har, tegner den ved sin Tone og sin Undergrund Billedet af sin Forfatter som den kyndige, varmtfølede, idérige og oplagne Fængselspædagog, af den Type, der først giver et Straffesystem Liv og Indhold. Det gælder om Straffuldbyrdelsen i højeste Grad, at Systemets Udførelse er næsten vigtigere end Systemets Art. Og Læseren føler, at Dr. Bugge er den rette Mand paa sin Plads.

O. Haack.

Fra fremmede Tidsskrifter.

Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft. Bd. XXXVIII. Hft. 8.

I dette Hæfte behandler *v. Liszt* den Udleveringstraktat, som Tyskland i Januar 1917 har indgaaet med Tyrkiet med Tysklands Traktat med Bulgarien af 1911 som Forbillede, og som er en Konsekvens af, at Tyskland har givet Afkald paa Konsularjurisdiktionen overfor sine i Tyrkiet værende Undersaatter. Traktaten følger de almindelige moderne Principper, hvorefter de Forbrydelser, for hvilke der udleveres, er specificerede, og politiske Forbrydelser undtagne, dog at Angreb paa en Regents Person saa vel som anarkistiske Forbrydelser ikke henregnes til politiske Misgerninger; fremdeles er Udleveringen normalt betinget af, at Handlingen er strafbar i begge Stater, hvilket har voldt visse Vanskeligheder, saaledes overfor Bigami, da Dobbeltægteskab ikke er strafbart i Tyrkiet; dette Land er dog gaaet med til Udlevering, naar det andet Ægteskab er indgaaet i Tyskland eller en tredje Stat, hvor Forholdet er strafbart. Ingen af Kontrahenterne udleverer egne Undersaatter, og der maa efter Udlevering kun straffes for den Forbrydelse, paa Grundlag af hvilken Udleveringsbegæringen er efterkommet.

Visse Punkter i Traktaten, som ikke har Forf.s Bifald, foranlediger ham til at fremsætte Kravet om en tysk Udleveringslov, der kan fastsætte bindende Rammer for, hvad Regeringen kan gaa med til ved Afslutningen af slige Traktater. Forholdet er jo nemlig i Tyskland det, at Lovgivningsmagten kun kan enten pure godkende eller helt forkaste en af Regeringen indgaaet Traktat, men ikke har Kompetence til at foretage Ændringer i dens Indhold. Men Forf.s Tanke standser ikke ved en tysk Udleveringslov. I Analogi med de Tanker om en fælles mellemeuropæisk Straffelov,

der under Krigen er kommen saa stærkt frem i Tyskland og Østrig *), tager han Sigte paa en fælles Udleveringslovgivning, omfattende disse Lande samt Ungarn, Bulgarien og Tyrkiet og betydende et stort Skridt frem mod en evropæisk Retsenhed paa den straffende Retshaandhævelses Omraade, idet han udtaler den Forvisning, at ligesom først Tysklands Allierede og de neutrale Stater og derefter ogsaa de fjendtlige Magter vil følge Eksemplet og give Afkald paa Konsularjurisdiktionen i Tyrkiet, saaledes vil efterhaanden ogsaa alle Fastlandsmagter — England nævnes ikke — kunne slutte sig til en fælles Udleveringslov.

Vámbéry beskæftiger sig i »kriminalistische Umschau« med det ofte drøftede Spørgsmaal, om den saa skarpt hævdede Sondring mellem Straf og Sikkerhedsforanstaltninger egentlig bestaar og kan bestaa i andet end en Navneforskel, naar henses til den praktiske Iværksættelse af de respektive Former for Frihedsberøvelse. Som praktisk Prøve tager han det ungarske Arbejdshus, der er indført som Sikkerhedsforanstaltning mod almenfarlige arbejdssky Personer ved en Lov af 1913, og hvis Indretning er bestemt ved en Forordning af 1916. Han viser, at Frihedsberøvelsen, Forplejningen, Arbejdstvangen, Belønnings- og Straffesystemet under Opholdet i Anstalten kvalitativt er ganske ensartet med, hvad der indrettes eller kan indrettes i en almindelig Strafanstalt. Kun paa ganske enkelte Punkter træder en Forskel frem: naar det saaledes bestemmes, at Anstaltens Leder under nærmere Betingelser kan tilstaa »Orlov« fra Anstalten i 3 Timer en Gang om Maaneden, i særlige Tilfælde saaledes, at den paagældende endog kan bære sit eget Tøj under Orloven, er man vistnok her inde paa en Begunstigelse, som man — i alt Fald for Tiden — vil anse for uforenelig med en Strafanstalts Formaal og Princip.

O. Haack.

Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht.
Bd. XXX. Hft. 3.

Under Titlen »der heutige Stand der Entwicklung im deutschen Strafrecht« har *Mittermaier* skrevet en længere Afhandling, der, skønt den omhandler tyske Forhold, har en saa almengyldig Karakter, at den ogsaa frembyder stor

*) Jvfr. dette Tidsskrifts V. Aargang, p. 87 og 238.

Interesse for nordiske Læsere. Han spørger, om det med Rette hævdes, at vi befinder os i en ny Tid, der kræver en Fornyelse af Strafferetten, saaledes som den er inaugureret ved de tyske Udkast og Kommissionsbetænkningen, og idet han besvarer dette bekræftende ved at henvise til de omfattende Nydannelser i Samfundslivet, der har skabt nye Befolkningslag, til de tekniske og politiske Omvæltninger, til Samfærdselens uhyre Udvikling og til den Ændring i Tænke- maade og Livssyn, som alt dette og i det hele Naturvidenskabernes mægtige Udvikling har fremkaldt hos Menneskene, ogsaa overfor de strafferetlige Problemer, bliver det næste Spørgsmaal, om Udviklingen da er saa vidt fremskreden og modnet, at man allerede nu kan tage fat paa Lovgivningsarbejdet, eller om man ikke snarere bør vente, indtil Forholdet mellem de gamle og de nye Synspunkter har afklaret sig mere. Forf.s Svar herpaa er, at da allerede nu de nye Opfattelser i Praxis bryder med Lovenes Ord, hvor disse føles som hæmmende for en rigtig strafferetlig Rets- haandhævelse, da paa en Række Omraader Opfattelserne har afklaret og forenet sig saaledes, at sikre og anerkendte Resultater foreligger, og da Nutidens Krav ogsaa overfor Fænomenerne Forbrydelse og Forbryder uafviselig gaar ud paa s y m p a t i s k Forstaaelse og Bekæmpelse i Modsætning til de tidligere herskende Opfattelser, der saa Misdæderne som en lavere Kaste af Menneskeheden, er Tiden nu inde til Lovgivningsreformen. Særlig udvikler han, hvor umuligt det vil være at kræve, at den standende Skolestrid, Striden om Gængældelses- eller Formaaalsstraf, om Indeterminisme eller Determinisme, skal være ført til Ende først; thi da faar man aldrig taget fat, eftersom denne Strid aldrig faar Ende. I hvert Fald vil »Skyldfølelsen« fremtidig som nu være levende hos Menneskene og vil paa Grund af sit sædelige Værd være et Gode, som Forf. kræver, at enhver Straffelovgivning maa tage med i Betragtning. Og Erfaringerne ved Udarbejdelsen af Udkastene til den nye Lovgivning har jo vist, at Repræsentanter for de modstridende Retninger har kunnet samarbejde og naa til Fællesresultater, idet de har begravet Stridsoksen. Den nye Retning maa erindre, at medens den ellers arbejder efter empirisk, naturvidenskabelig Methode og skyr filosofiske Dogmer, er den paa dette Punkt sit Princip utro, idet den Determinisme, den opstiller, er et Axiom, et Postulat, i ligesaa høj Grad, som Modstandernes Indeterminisme er det. Skyldfølelse og i Forbindelse

dermed Gengældelseskravet lever sit umiddelbare Liv og lader sig ikke udrydde; med denne Kendsgerning maa Strafferetten regne. Formaaletsstraffens Folk maa nøjes med at kræve, at denne Skyldfølelse, dette Gengældelseskrav undergaar en Lutring og Afklaring, og maa undersøge og overveje, hvorledes da denne Følelse og dette Krav lader sig praktisk udnytte i Kampen mod Forbrydelsen, saaledes overfor alle dem, om hvem Erfaringen har lært os, at de ikke lader sig efteropdrage, at deres Karakter ikke paavirkes af Straffen, men som vi dog ønsker at straffe for deres Lovovertrædelser, netop i Kraft af Skyld- og Selvansvarlighedstanken. Det maa erindres, at denne sidste Tanke er Udtryk for et Krav hos Mennesket: ligesom man gør Fordring paa Anerkendelsen og Æren for det fortjenstfulde, man udretter, vil og maa man bære Skylden og Ansvar for det urigtige, man foretager. Mennesker vil nu en Gang ikke anse sig selv som blot Værktøj for fremmede Kræfter. Men Skyldtanken maa som sagt lutres og uddybes i strafferetlig Henseende, idet man søger at finde de rette Grænser baade for, hvilke Personer der overhovedet kan lægges Skyld og Ansvar paa, og for, hvor langt den enkelte ansvarliges Ansvarsomraade kan strækkes.

Med visse yderliggaaende Retninger vil der ganske vist ikke kunne samarbejdes ud fra disse Synspunkter: dette gælder den rene symptomatiske Lære, for hvem Gerningen som saadan slet ikke har nogen selvstændig Betydning for Straffen, men kun interesserer som Bevis for den handlendes Farlighed, og som altsaa vil behandle Gerningsmanden ganske som en syg. Og det samme gælder overfor dem, der mener at have fundet et helt nyt System for Forbrydelsesbekæmpning, hvori Forebyggelses-, Sikkerheds-, Forbedrings- og Strafforanstaltninger staar fuldstændig jævnsides med hinanden. Men disse Retninger er ej heller endnu saa vidt udarbejdede og klarlagte, at de har Krav paa at præge en Straffelovgivning paa anden Maade end ved de Incitament, deres enkelte Resultater og Iagttagelser kan give det af Almenheden anerkendte, nugældende System, hvor den egentlige Straf staar i Forgrunden, rettet mod Handlinger, der truer visse bestemte Retsgoder; den langt videregaaende Tanke, som ligger bag de omtalte nye Systemer, nemlig ved alle mulige Midler at afværge samfundsfarlige Foreteelser, vilde i sin Udførelse ganske sprænge Rammerne for, hvad der efter Nutidens endnu almindelig gældende Opfattelse er strafbart. —

Medens Forf., som anført, finder Tiden kommen til en Fornyelse af Straffelovgivningen, er han altsaa klar paa, at denne Fornyelse ikke kan bestaa i en gennemradikal Forandring af Princip og System, og ved en Gennemgang af Videnskabens og de foreliggende Lovudkasts Stilling til en Række fundamentale Spørgsmaal viser han, hvor megen Usikkerhed der endnu er tilstede, hvor langt man endnu er fra den endelige Klarhed. Han nævner Tilregnelighedsformlen, hvorved han iøvrigt indregistrerer Anerkendelsen af Begrebet formindsket Tilregnelighed og den kriminelle Lavalders Forhøjelse til det 14. Aar som vigtige Reformerhvervelser. I Læren om Skyld (i Betydning af det psykologiske Forhold til Handlingen) strides der stadig om Forholdet mellem Forsæt og Uagtsomhed, om hvorvidt der gives Underarter indenfor Forsætsbegrebet, om Uagtsomhed overhovedet er en Skyldform, eller om der her i Virkeligheden foreligger Tilfælde, hvor man straffer uden Skyld, samt om der bør anerkendes specielle Uagtsomhedsforbrydelser eller kun et almindeligt delictum culpae. Strafferetsplejens Praksis har dog let klaret disse Vanskeligheder. Forholdet mellem Skyld og Farlighed er endnu ikke klaret. Uddybning kræver ogsaa Læren om den materielle Retsstridighed, om de Formaal, der ligger bag et med Straf belagt Forbud, og hvis Klargørelse er fornøden for at fastslaa de Situationer, hvor Forbudet kan overtrædes ansvarsfrit (saaledes f. Eks. med Hensyn til Lægens i Tyskland under Strafansvar anerkendte Tavshedspligt). Om Strafarterne hersker der endnu stor Uenighed, særlig om, hvor mange Slags Frihedsstraf der bør anerkendes. Selv om de samfundssikrende Krav maa-ske kan ske Fyldest ved Anvendelsen af en enkelt Art Frihedsstraf overfor alle, lurer i Befolkningen Gengældelsestanken med et Krav om, at der skal være en særlig streng Strafart overfor de særlig slette og forstøkkede. Om Dødsstraffens Berettigelse staar i Tyskland den Dag i Dag Striden ligesaa levende som for 100 Aar siden; Antallet af Hentrettelser er snarere stigende end faldende. To Goder har Krigstiden bragt Straffesystemet: Kampen mod Aager med Livsfornødenheder har vænnet Udøvelsen til at benytte Pengestrafte af en saadan Størrelse, at de i alt Fald nogenlunde nærmer sig Værdien af det ulovlig indvundne, og Ønsket om Hærens Forøgelse har sat Fart i Tanken om Rehabilitation og dermed i det hele om Nødvendigheden af at sørge for, at den straffede atter faar sin rette Plads i Sam-

fundet. Ogsaa i Straffelovens specielle Del henstaar endnu meget i Uklarhed. Endnu har man saaledes ikke vunden den sikre Opfattelse med Hensyn til, hvorvidt Handlinger som Fosterfordrivelse, visse Sædelighedsdelikter (Blodskamsomraadet ?) og Religionsforseelser bor være og virkningsfuldt lader sig opstille som straffbare.

Trods dette finder Forf., som sagt, Tiden inde til en Fornyelse af Straffelovgivningen; under Arbejdet hermed maa de gamle og de nye Opfattelser brydes, det nye vil vel faa Overhaand, men samtidig under Brydningen selv vinde Afklaring for til Slut en Gang selv at erhverve sig Prædikatet »klassisk«.

O. Haack.

Mindre Meddelelser.

Krigen har medført en ret betydningsfuld Ændring i Reglerne for Straffuldbyrdelse i Tyskland, idet en Bekendtgørelse af 16. Maj 1917 bestemmer, at Straffanger, der kan anvendes til Arbejde udenfor Strafanstalten, kan under den nuværende Krigs Vedvaren anvendes hertil, ogsaa naar de herunder ikke kan holdes adskilt fra andre, frie Arbejdere.

(Zeitschr. f. d. ges. Strafrecht.
Bd. 38 Hft. 8).

Beretningen for 1916 for den af *Kellerhals* ledede Strafanstalt *Witzwill* (Kanton Bern) virker imponerende allerede ved Regnskabssiden: Indtægter af Driften Fr. 730. 395, 58, Udgifter ved Driften Fr. 270. 443, 70; naar fra Indtægten yderligere drages Fr. 124. 220, 89, der er anvendt til Forøgelse af Inventar og Bidrag til Nybygninger, staaer Anstalten, der ikke har gjort Brug af et til Disposition stillet Statstilskud, med et rent Overskud af Fr. 335. 730, 99, der er henlagt som Fond til Opførelsen af en ny Anstalt (et egentligt Tugthus) ved Strafanstalten. Denne Mønsterinstitution er anlagt efter et Program, hvis Tanke er at samle under fælles Ledelse en egentlig Strafanstalt, en Arbejdsopdragelsesanstalt og en Arbejdskoloni, alt anlagt paa et Kompleks af nedlagte eller forsømte Landbrugsvirksomheder, hvis Opdyrkning og Udnyttelse saaledes bliver en Hovedbeskæftigelse for Institutionens Beboere. I Beretningsaaaret var det højeste Belæg 347 Mænd med en Straffetid, der laa mellem indtil 6 Maaneder og over 2 Aar. Enkelte Tal fra Driftsregnskabet viser Bedriftens Omfang: Der høstedes saaledes over 2 Millioner kg. Kartoffler, Kvægbestanden var 741 Stykker, Mælkeydelsen c. 825. 900 Liter.

(smstds).

O. H.

Bøger indsendte til Redaktionen.

- Tidsskrift for Retsvidenskab. 30. Aargang (1917). 3. og 4. Hefte.
 H. Munch-Petersen: Den danske Retspleje. 3.—5. Hefte. Kbhvn. 1917.
 Moderne kriminalpolitik. Forsorg for loslatte fanger. Av Hartvig
 Nissen. Kr.a. 1917.
- Johan C. W. Thyrén: Remarques sur la partie générale d'un
 avant-projet de Code pénal suédois. II. Lund & Leipzig 1917.
 (Lunds universitets årsskrift. N. F. Avd. 1. Bd. 13. Nr. 3).
- Johan C. W. Thyrén: Die Verbrechen gegen körperliche Unner-
 sehrtheit in dem Vorantwurfe zu einem Schwedischen Straf-
 gesetzbuche. Lund & Leipzig 1917 (Lunds universitets års-
 skrift. N. F. Avd. 1. Bd. 13. Nr. 4).
- Johan C. W. Thyrén: Brott mot kroppslig okränkbarhet. Förbe-
 redande utkast till Strafflag. Speciella delen. I. Lund 1917.
- Juridisk Tidsskrift. 1918 Nr. 1.
- Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft. XXXIX Bd.
 Hft. 1.
- Blätter für Gefängniskunde. LI. Bd. Heidelberg 1917.

Forarbejder til den nye danske Straffelov.

Carl Torp: Betænkning angaaende de af den under 11/8 1905 nedsatte Straffelovskommission udarbejdede Forslag indeholdende Udkast til Love vedrørende den borgerlige Straffelovgivning med Motiver. Almindelig Dæl.

Af Aug. Gøll.

(Fortsat fra forrige Hefte.)

Forudsætningen for de nys anførte Straffes, Straffesurrogaters og Retsfølgers Anvendelse paa en Person er, at han har begaaet en retsstridig, tilregnelig Handling, som omfattes af Loven.

Hvilke disse Handlinger er, opregnes i den specielle Del, hvortil her maa henvises.

Med Hensyn til Lovens Rækkevidde bestemmer § 1, at Lovens Kap. 1--8 (den almindelige Del) er anvendelig paa alle borgerlige Forbrydelser, hvorved efter den samme Sted opstillede legale Definition forstaas alle straffbare Handlinger, der kan medføre højere Straf end Bøder eller simpelt Fængsel i 3 Maaneder. Der opstilles altsaa her en ikke i vor Ret tidligere kendt Adskillelse mellem Forbrydelser, paa hvilke Loven i det hele er anvendelig, selv om Hjemmen for deres Strafbarhed ikke direkte findes her, og Forseelser, med Hensyn til hvilke andre Principper raader. I Overensstemmelse hermed har T. U. fra Lovens Omraade udskudt en Mængde nu til Dels i Straffeloven omhandlede mindre betydelige Lovovertrædelser samt en stor Mængde i K. U. indeholdte Bestemmelser af samme Art

og samlet dem i en særlig Lov om »Forseelser«. I Motiverne indrømmes det, at en saadan Sondring noget maa faa Vilkaarlighedens Præg, men det hævdes — sikkert ikke med Urette — at det er ønskeligt, ikke uden Nødvendighed at »mærke« de Personer, der har begaaet en saadan Forseelse, med Navnet »straffet efter Straffeloven«, hvilket paa forskellig Maade kan have eller i Tidens Lob vil faa reel Betydning. Naturligvis kan en saadan Lov om Forseelser ikke paa langt nær stræbe efter at udtømme det strafbares Omraade. Den er en Tillægslov til Straffeloven og omhandler som Følge deraf en Række denne nærelaaende, men dog væsensforskellige Forhold (f. Eks. ved Formuekrænkelser Mangel paa Berigelseshensigt, Indgrib i den ideelle Produktion o. m. a.) og har som Følge deraf ogsaa medtaget en stor Mængde nu efter den specielle Lovgivning strafbare Forhold, der falder ind under samme Synspunkt. Men Forseelsernes Kreds er ikke udtomt hermed, og i en Tillægslov A opregnes derfor — modsat den Vej, den gældende Straffelov har fulgt — positivt, hvilke Særlove der yderligere fremdeles skal have Gyldighed, saaledes at de ikke medtagne Bestemmelser herefter maa anses bortfaldne. Hertil kan endnu føjes som et tredje Led indenfor Forseelsernes Kreds alle Bestemmelser af rent lokal Art, Politivedtægter o. l., specielle og midlertidige Forskrifter, der hyerken omhandles i den første eller den anden Gruppe, og som altsaa fremdeles er gældende, selv om de ikke er medtaget i Tillægslov A.

I Overensstemmelse hermed maa det forstaas, naar § 1 indledes med Sætningen: De strafbare Handlinger, der omhandles i denne Lov, er Forbrydelser«, og der er ved det benyttede System opnaaet, baade at Loven fremtræder i en knap og overskuelig Form, og at den indenfor sine Rammer frembyder et tiltalende homogent og systematisk sammenhørende Hele.

T. U. § 2 opretholder den hos os tilvante Beføjelse til at anvende Analogi som Hjemmel for en Handlings

Strafbarhed, naar fuldstændig Lovanalogi foreligger. Man maa sikkert give Motiverne Medhold i, at denne ellers i nyere Love og Udkast forkætrede Beføjelse ikke hos os har givet Anledning til Misbrug, ligesom Følgerne af dens Udelukkelse let fører til en altfor generaliserende Affattelse af de specielle Straffelovbud ved Henvisning til ganske skønsmæssige Kriterier eller Tilføjelser som »eller lignende«, saa at det i Virkeligheden bliver det samme paa en anden Maade. — Bestemmelsen finder tilsvarende Anvendelse paa de nys omtalte andre Retsfølger af straffbare Handlinger, medens Analogiens Berettigelse i Forhold til Straffriheds- og Strafnedsættelsesgrunde ikke er bundet til andre Grænser end Analogi overhovedet.

Hvad Lovens Anvendelse i Henseende til Tid angaar, indeholder § 4 den hos os hævdvundne Regel om nyere mildere Loves tilbagevirkende Kraft med de derfra anerkendte tilsyneladende Undtagelser. Af særlig Interesse er her, at Spørgsmaalet, om en ny Lov, der helt ophæver en Handling's Strafbarhed, finder Anvendelse paa tidligere paadømte Handlinger, efter den dømtes Begæring kan indbringes til ny Paakendelse for den Ret, ved hvilken den sidst har været paakendt, dog kun naar Straffen endnu ikke er fuldstændig udstaaet. Denne mere praktiske end strengt logiske Begrænsning er naturligvis foreskrevet for ikke at faa en Mængde ældre, maaske aargamle Sager ført frem til ny Paakendelse. Iøvrigt viser denne Regel om nye mildere Loves tilbagevirkende Kraft eller omvendt nye strengere Loves Uanvendelighed paa ældre Forbrydelser netop ved T. U. sin Ufuldkommenhed, fordi Udkastet i saa stort Omfang gør Brug af de ovenomtalte Straffesurrogater; paa disse kan Reglen nemlig ikke uden videre anvendes, fordi der strafmæssigt set slet ikke er givet nogen ny »strængere« Straffelov, uagtet enhver maa erkende, at Gerningsmanden rammes langt haardere end efter de ældre Regler. I T. U. søges Sagen klaret ved at skelne mellem de mere som Forsorg betragtede Forholdsregler i §§ 56—67 (Opdragelses-

foranstaltninger overfor unge Personer, Helbredelse af Drankere, Kur af sindssyge m. v.), der gives tilbagevirkende Kraft, og egentlige Sikkerhedsforanstaltninger (Anbringelse i Arbejdshus eller Forvaringsanstalt), der ikke faar saadan Virkning. — Om dette kan kaldes en tilfredsstillende Løsning af Spørgsmaalet, faar staa hen.

I §§ 7—11 findes Bestemmelserne om Lovens stedlige Anvendelsesomraade. Herefter er Loven ubetinget anvendelig paa alle Forbrydelser begaaede i den danske Stat saavel som paa dansk Fartøj, uanset om dette befandt sig paa fremmed anerkendt eller ikke anerkendt Territorium, kun at i førstnævnte Tilfælde Gerningsmanden skal høre til Skibet eller som rejsende følge med samme. Af Hensyn til, at ogsaa udenlandske Straffelove normalt udstrækker deres Straffemyndighed til slige Handlinger, er dansk Straffemyndighed paa tilsvarende Maade begrænset overfor Forbrydelser begaaede paa dansk Territorium ombord i fremmed Fartøj af eller imod nogen, der hører til eller som rejsende følger med Skibet, medmindre Gerningsmanden har dansk Indfødsret eller er bosat i den danske Stat, eller naar Freden i Havn eller paa Red krænkes, eller Paatale begæres af den forurettede eller den Stat, i hvilken Fartøjet er hjemmehørende (se nu Justitsministeriets Cirkulære ^{10/7} 1900). Udover de saaledes fastsatte Grænser straffes endvidere Personer, der har dansk Indfødsret eller i de sidste 2 Aar har haft fast Bopæl i den danske Stat, naar de udenfor den danske Stat eller dansk Fartøj krænker nogen dem til Iagttagelse i Udlandet ved Lov paalagt særlig Forpligtelse eller har begaaet en Forbrydelse, der kan paadrage Straf af Arbejdsfængsel og enten er foretaget udenfor folkeretlig anerkendt Omraade eller tillige vilde kunne straffes efter det Lands Lovgivning, i hvilket den er foretaget. Endelig kan — efter det saakaldte Realprincip — under visse Betingelser ogsaa Forbrydelser begaaede af Udlændinge i Udlandet straffes efter dansk Ret, nemlig for det første naar Handlingen krænker den dan-

ske Stats Selvstændighed, Sikkerhed, Forfatning eller offentlige Myndighed, en Embedspligt mod Staten eller Retsgoder, hvis Retsbeskyttelse i den danske Stat er betinget af en særlig Tilknytning til denne (hvorved tænkes f. Eks. paa udenlandske Ejere af fast Ejendom i Danmark, der fra Udlandet træffer Foranstaltninger i Strid med Sundhedsvedtægter, Brandpolitilove o. l., eller paa dem, der fra Udlandet indsender urigtig Skatteangivelse, krænker her bestaaende Enerettigheder o. l.). Dernæst kan Udlændinge straffes efter dansk Ret, naar de udenfor folkeretlig anerkendt Statsomraade foretager Handlinger, der krænker nogen, som har dansk Indfødsret eller er bosat i den danske Stat, forudsat at Straffen for de paagældende Handlinger kan gaa op til Arbejdsfængsel. Endelig kan det samme ske, naar Handlingen kan medføre højere Straf end Arbejdsfængsel i 6 Aar, og enten den skyldiges Udlevering møder Hindring, eller han samtidigt i Kongeriget skal dømmes for andre Forbrydelser, og der ikke af fremmed Stat er rejst berettiget Krav om hans Udlevering. I de 3 sidst omtalte Tilfælde finder Paatale kun Sted efter Justitsministerens Paabud. Meget praktisk Betydning vil de næppe faa.

Kap. 3 er overskrevet »Strafbarhedsbetingelser« og indeholder bl. a. Bestemmelser om, hvad nu kaldes de objektive og subjektive Straffrihedsgrunde. Ny er her i dansk Straffelovgivning Optagelsen af en Bestemmelse om Samtykkets Betydning (§ 12). De store Vanskeligheder ved under ét at skulle give en Regel herom har gjort Formuleringen lidt tung og famlende: Civilretten har lagt sin Haand næsten lammende paa den. Afgjort urigtigt er vistnok sidste Punktum: uigenkaldeligt Samtykke selv til Angreb paa Formuegoder bør paa Strafferettens Omraade være et ukendt Begreb. Om Nødværge handler § 13, der er formuleret i nøje Tilknytning til norsk Straffelovs § 48. Den hos os traditionelle Sondring mellem det »simple« og »yderste« Nødværge er opgivet, og den fornødne Begrænsning er søgt opnaaet ved en Forskrift om, at For-

svaret ikke aabenbart maa gaa ud over, hvad der under Hensyn til Angrebets Farlighed, Angriberens Skyld og det angrebne Retsgodes Art er forsvarligt. At Formuleringen lider af en vis Vagthed, maa erkendes, men denne Mangel lader sig paa dette vanskelige Omraade næppe afhjælpe. Mindre heldigt synes det dog at være at bruge Udtrykket Angriberens »Skyld«, for saa vidt det fører til at tro, at man overfor Angreb af en sindssyg skulde være uden Nødværge eller dog kun have en minimal Nødværgeret. Det omvendte kan efter Omstændighederne være Tilfældet og er sikkert heller ikke benægtet ved det brugte Udtryk, der derfor helst bør afløses af et mere neutralt. Overskridelse af tilladeligt Nødværge er straffri, hvis Overskridelsen paa Grund af den ved Angrebet fremkaldte Ophidselse eller Skræk er undskyldelig. Dette sidste forholdsvis nye Udtryk i dansk Straffelovgivning skal antyde, at Straffrihedens Grænse ingenlunde falder sammen med Utilregnelighedens; selv om Tilregnelighed foreligger hos Forsvareren, kan Overskridelsen meget vel være undskyldelig — i modsat Fald behøver Straffriheden jo heller ingen særlig Hjemmel. I Overensstemmelse med K. U. § 37 hjemler T. U. § 13 i sidste Stykke Nødværgereglernes Anvendelse paa Handlinger, som er nødvendige for paa retmæssig Maade at skaffe lovlige Paabud adlydte, iværksætte en lovlige Paagribelse eller hindre en Fanges eller tvangsanbragt Persons Rømning. — Nødretten behandles i § 14. Det er Proportionalitetsprincippet, som her ligger til Grund, kun at den truende Fare maa anses væsentlig betydeligere end den Skade, der kan paaregnes som Følge af Indgrebet. I Klasse hermed er stillet Fravigelse af gældende Retsregler, naar saadan har været nødvendig for at afværge en Fare, der i saa Fald maa anses væsentlig betydeligere end Ulemperne ved, at Retsreglen fraviges — ved hvilket sidste Udtryk der søges peget paa, at Retsreglens ubetingede Overholdelse kan være vigtigere end Afværgelse af endog betydelig Skade eller Fare for Enkeltmand. I § 14, 2.

Pkt. hjemles udtrykkeligt, at den i »Nød« stødte kan frabede sig Hjælpen, dog ikke naar det gælder Redning af Liv, medmindre »alvorligere Legemsindgreb dertil er nødvendige«. Dette sidste er ifølge Motiverne indsat for at hjemle f. Eks. en Patient Ret til at modsætte sig en større Operation, selv om hans Liv ved Nægtelsen sættes paa Spil. — Saavel for Nødværge som for Nødret hjemler endelig T. U. § 78, 1. Stk. en fakultativ Strafnedsættelse, naar Grænserne paa strafbar Maade er overskredet.

Blandt de subjektive Straffrihedsgrunde er Utilregnelighedsbestemmelsen i § 15 vel nok den, der vil fremkalde størst Sensation, idet den klart og ubetinget stiller sig paa det saakaldte biologiske Standpunkt og ubetinget erklærer for straffri Handlinger, foretagne af sindssyge, udpræget aandssvage samt Personer, der i Gerningens Øjeblik har været i en Tilstand, som ganske maa ligestilles med Sindssygdom. I Modsætning til K. U., der yderligere kræver, at den paagældende maa antages at have været »uden Bevidsthed om Handlingens Retsstridighed eller uden skyldigt Herredømme over sig selv«, og herved giver Retten Plads for et selvstændigt Skøn, lægger T. U. hele Afgørelsen over paa Lægeskønnet. Selv om det ypperlige Forsvar, T. U. i Motiverne p. 22 o. flg. fremsætter for sit Forslag, ikke maatte virke overbevisende paa Modstanderne, synes det i hvert Fald med T. U. at maatte erkendes, at hele den store Strid mellem de to Teorier ikke er meget værd, naar man, som foran omtalt, i T. U. lader det være Retten, som — i Modsætning til K. U. og den gældende Ret -- faar den afgørende Indflydelse paa Gennemførelsen af de Foranstaltninger, som, hvis Frifindelse paa Grund af Utilregnelighed finder Sted, bør træffes af Hensyn til Samfundets Sikkerhed. Principielt faar da Lægeskønnet nøjagtig samme Betydning, som f. Eks. før i Tiden en Lægeerklæring gaaende ud paa, at en Person af en eller anden Grund ikke burde straffes med Fængsel paa Vand og Brød, men underkastes anden efter

hans Helbredstilstand egnet Behandling (Fængsel paa sædvanlig Fangekost). Formelt gaar Lægeskønnet ganske vist med Hensyn til Tilregnelighedsspørgsmaalet ikke saa vidt, idet det kun udtaler: »Denne Mand er sindssyg« etc. og ikke udtaler: »Derfor bør han underkastes anden Behandling end Straf«, men naar Juristen selv uvægerligt drager denne Slutning, bliver Resultatet reelt det samme, og at Juristen bør drage denne Slutning, derom vil i hvert Fald den almindelige Retsbevidsthed ikke være i Tvivl. Den, som ikke i sit Indre er fuldt paa det rene hermed, er enten under direkte eller indirekte Paavirkning af Gengældelsesteoriene eller besjælet af den gamle Mistanke mod Lægerne for at have Tilbøjeligheder til at ville »gøre Folk gale« uden tilstrækkelig Grund — en Mistanke som i sig selv er meningsløs, og som Juristerne i hvert Fald ikke er kvalificerede til at sætte sig til Dommer over. Palliativet mod en slig Fare — om den eksisterer — maa skabes paa anden Maade, nemlig gennem Adgang til altid at kunne rekurrere til den højeste Sagkundskab, der kan skaffes. I saa Henseende kunde der muligvis være Anledning til skabe et Retsmiddel mod fejlt Lægeskøn ved — i Lighed med hvad der er foreslaaet (§ 17) for den omvendte Fejltagelse — at aabne Adgang til Sagens Genoptagelse for Retten, hvis det viser sig, at Personen efter de nu foreliggende Oplysninger — indhentede f. Eks. under Personens Ophold paa Kuranstalt — hverken er eller ved Forbrydelsens Begaaelse var sindssyg. Med en saadan Beføjelse turde den sidste Rest af Fare for gennemført Simulation eller allfor teoretiske Lægeafgørelser være fjærnet.

I Virkeligheden er jo ogsaa den største Fare, der truer Retsordenen fra psykisk abnorme, ingenlunde den, der udgaar fra de sindssyge, og hvad dermed maa stilles i Klasse, let opdagelige og relativt fast afgrænsede, som disse Kategorier er. Langt større er Faren fra de ikke sindssyge abnormes Side. At Straffelovens § 39 med sin ubetingede Strafbarhed og ubetingede Strafnedsættelse her er

højest utilfredsstillende, er vel nu om Stunder almindelig anerkendt (saaledes ogsaa af K. U. § 35). T. U. gør i Forholdet til disse først og fremmest en gennemgribende Sondring mellem de mere kroniske og de mere transitoriske Tilstande. For de første — der i § 17 omtales som Personer, der i Handlingens Øjeblik befandt sig i en ved mangelfuld Udvikling, Svækkelse eller Forstyrrelse af Sjælsevernerne betinget, ikke blot forbigaaende Tilstand, der dog ikke er af den i § 15 angivne Beskaffenhed — afgør Retten efter indhentet Lægeerklæring og samtlige iøvrigt foreliggende Omstændigheder, om vedkommende kan anses egnet til Paavirkning gennem Straf. Antages dette, kan Retten bestemme, at Frihedsstraf skal udstaa i en særligt for saadanne Personer indrettet Anstalt eller Anstaltsafdeling. Skønnes det under Straffens Udstaaelse, at en Fortsættelse vilde være unyttig eller vil medføre Fare for alvorlig Forværrelse af den dømtes Tilstand, bliver Sagen paa ny at indbringe for Retten, som efter indhentet Lægeerklæring afgør, om Straffuldbrydelsen skal fortsættes eller afbrydes. Findes Straf enten straks eller ifølge saadan senere Retsafgørelse uanvendelig, anvendes Sikkerhedsforanstaltninger som foran p. 54 nærmere omtalt. — Er Tilstanden af transitorisk Art — stærk Sindsbevægelse eller anden forbigaaende sjælelig Uligevægtighed — og Forbrydelsen som Følge heraf vidner om, at Anvendelse af den foreskrevne Straf vilde være uforholdsmæssig haard, bliver Straffen (efter § 79) at nedsætte og kan endog i mindre graverende Tilfælde (Bøder eller simpelt Fængsel i 1 Aar) helt bortfalde, ligesom betinget Straffedom kan anvendes, selv om Straffen overstiger det normale Maksimum for betinget Straffedoms Anvendelse. Er den angivne Tilstand Beruselse, gælder i og for sig ogsaa de sidst anførte Bestemmelser, — der dog, som det let ses af Formuleringen, har Undtagelsens Præg —, og for en stor Mængde praktisk vigtige Tilfælde gælder andre Regler. Har

vedkommende selv bragt sig i beruset Tilstand eller an den forbigaaende Tilstand af den i § 15 angivne Art (altsaa af sindssygelignende Art) med det Forsæt i denne Tilstand at begaa den strafbare Handling (han »drikker sig Mod til«), bliver Tilstanden uden Indflydelse paa Handlingens Strafbarhed. Er han ellers ved egen Skyld kommet i en saadan Tilstand under Omstændigheder, der maa lade ham forudse den strafbare Handling som en ikke usandsynlig Følge af Tilstanden, bliver han at straffe efter Reglerne for Uagtsomhed. Findes i Loven kun Straf for den forsættelige Forbrydelse, bliver en forholdsvis mildere Straf, ikke over Halvdelen af den højeste for forsættelig Forbrydelse foreskrevne Straf at anvende. I disse Tilfælde kan dog ogsaa benyttes betinget Straffedom udenfor de almindelige Betingelser for en saadan Doms Anvendelse. Til disse Forskrifter maa endnu føjes Udkastets § 132, der sætter Bødestraf, under skærpene Omstændigheder eller i Gentagelsestilfælde simpelt Fængsel eller endog Arbejdsfængsel, for den, der forsættligt eller ved grov Uagtsomhed hensætter sig i beruset Tilstand under saadanne Omstændigheder, at han derved udsætter andres Liv, Legeme eller betydeligere Formueværdier for Fare, samt Udkastets ovenfor nærmere omtalte Bestemmelse i § 59 om Sikkerhedsforanstaltninger overfor egentlig habituelle Drankere.

Disse Forskrifter giver formentligt Samfundet uden Tilside-sættelse af berettigede humane Hensyn al den Adgang til Beskyttelse, som det med Rimelighed kan fordrer overfor den psykiske Abnormitet i Almindelighed og Beruselse i Særdeleshed.

Den kriminelle Lavalder er efter T. U. som efter K. U. og den gældende Ret 14 Aar. Nogen obligatorisk Regel om Strafnedsættelse for unge Mennesker mellem 14 og 18 Aar gives ikke i T. U. — i Modsætning til K. U. og Straffe-loven — og formentligt med Rette, medens en fakultativ Strafnedsættelsesregel findes i § 78. Ny er Bestemmelsen om, at Forbrydelser begaaede af saadanne unge Personer bliver straffri, naar det under Hensyn til Hand-

lingens Art og den paagældendes personlige Udvikling maa antages, at han har manglet fornøden Modenhed til at bedømme Handlingens retlige og samfundsmæssige Betydning. Derimod kan Retten i slige Tilfælde bestemme, at Værgeraadsforsorg skal indtræde, hvilket ligeledes kan ske, selv om Belingelserne for Frifindelse ikke foreligger, men Retten dog finder, at Værgeraadsforsorg bør foretrækkes for Straf (jfr. foran p. 53).

Udkastets Regler om Tilregnelser fastholder den traditionelle Sondring mellem Forsæt og Uagtsomhed, om end i den specielle Del Sondringens Skarphed søges en Del afbødet dels ved at straffe i alt Fald den grove Uagtsomhed i betydelig større Omfang end Straffeloven, dels ved at undgaa alt for store Spring i Straffen for henholdsvis forsættelig og uagtsom Forbrydelse. Vigtigere er det, at Udkastet forsøger at give Definitioner af de to Begreber og ogsaa her sliber en Del af den tidligere Skarphed af. Forsæt foreligger saaledes (§ 20) ikke blot, hvor Gerningsmanden vil hidføre, hvad der efter Loven kræves til Forbrydelsen, eller hvor han anser dennes Indtræden som nødvendig eller overvejende sandsynlig Følge af Gerningen, men ogsaa, hvor han vel kun anser Forbrydelsens Indtrædelse som mulig, men vilde have handlet, selv om han havde anset den for sikker (*dolus eventualis*). I Modsætning hertil foreligger Uagtsomhed, naar Gerningsmanden, uden at Lovovertrædelsen kan tilregnes ham som forsættelig, ved sin Handling har tilsidesat den Agtpaagivenhed, som det af Hensyn til andres Retsgoder under de foreliggende Omstændigheder og efter hans personlige Forhold var hans Pligt at udvise. Bortset fra det overraskende i saaledes at se *dolus eventualis* — og, som det forekommer Anmelderen, i en af Begrebets aller uheldigste Formuleringer — optaget under Forsæt, indeholder disse Forskrifter jo intet nyt, men det maa dog vist indrømmes Motiverne, at Ulemperne ved den Retsusikkerhed, som Manglen af enhver Definition efterlader,

vil træde særlig stærkt frem under en offentlig paa Anklageprincippet bygget Strafferetspleje, og at derfor Tiden er inde til at udfylde denne Løkke. For Forsætsbegrebets Forstaaelse er det af Betydning, at hvor der i T. U. findes omtalt enten en udover Forsættet rækkende Hensigt eller er foreskrevet, at selve Forbrydelsen skal være tilstræbt, er det Princip konsekvent gennemført, at Hensigt forstaaes bogstaveligt — altsaa — i Strid med den gængse Fortolkning af den nugældende Straffelov — et langt snævrere Forsætsbegreb end det foran definerede er i disse Tilfælde opstillet. — Hvad det ligeledes i T. U. specielle Del meget ofte forekommende Udtryk »grov Uagtsomhed« angaar, er dette — uden at falde sammen med den saakaldte bevidste Uagtsomhed — ligeledes snævrere end den foran nævnte Definition, idet der i disse Tilfælde kræves en høj Grad af Uagtsomhed, hvad enten denne bestaar i, at en Fare for andres Retsgoder slet ikke kommer til den handlendes Bevidsthed, eller deri, at han ikke tager pligtmæssigt Hensyn til en ham bevidst Mulighed for Krænkelser af andres Retsgoder. — Endelig indeholder Udskastets § 21 — ligesom K. U. § 42 — den vigtige, med den gældende Ret ikke stemmende Regel, at Straf eller forhøjet Straf for en i Loven omtalt uforsættelig Følge af en forsættelig Lovovertrædelse kun indtræder, naar Følgen kan tilregnes Gerningsmanden som uagtsom, eller han har undladt efter Evne at afværge den, efter at han er blevet opmærksom paa Faren.

Om Forsøg og »Medvirken« handler Kap. 4. Udskastet bibeholder for Forsøgs Vedkommende den principielle Strafbarhed af alle Forberedelseshandlinger, idet det kun i § 22 i. f. bemærkes, at Straffen ved fjærnere Forberedelseshandlinger kan bortfalde. En vigtig faktisk Begrænsning i Strafbarhedens Omfang gøres dog ved, at det kræves, at Handlingen bestemt og utvetydigt sigter til — hvilket sidste Udtryk viser, at Forsættet her skal forstaaes i den ovenfor omtalte snævrere Forstand, altsaa

som egentlig Hensigt — at fremme eller bevirke Udførelsen af en Forbrydelse. Da Ordet »utvetydigt« maa forstaas som det fra Systemerne bekendte Udtryk »objektiv mistænkelig«, vil herigennem en Mængde »neutrale« Forberedelseshandlinger af sig selv udskydes, eller hvis de alligevel paatales, medføre Frifindelse, selv om den bestemte Hensigt maatte kunne bevises eller villigt indrømmes. Den i K. U. § 57 foreslaaede Begrænsning i Forsøgets Strafbarhed, at Forsøg ikke straffes ved Smaaforbrydelser, er ikke optaget i T. U., hvilket hænger sammen med dettes Indskrænkning til de egentlige Forbrydelser (§ 1, jfr. foran p. 77). — Forsøgsstraffen er i K. U. forskellig ved det fuldendte Forsøg, hvor den er sat lig Straffen for fuldbyrdet Forbrydelse, og det ufuldendte, hvor den altid skal nedsættes. T. U. opgiver denne Sondring, giver altid Adgang til Strafnedsættelse, men gør aldrig denne obligatorisk. De derfor udviklede Grunde i Motiverne p. 34 maa vistnok tiltrædes. Om Tilbagetræden fra Forsøg gives Bestemmelser i § 23, der dog faar et meget vigtigt Supplement i § 78 Nr. 6 og 7 (jfr. nedenfor) ved den deri indeholdte Adgang til at nedsætte Straffen eller endog i visse Tilfælde til helt at lade den bortfalde, naar Straffrihedsbetingelserne i § 23 ikke foreligger. Af særlig Betydning er her § 78 Nr. 6, der saa vidt muligt afbøder de Vilkaarligheder, som fremkommer, naar Loven ved visse Forbrydelser rykker Fuldbyrdelsesmomentet frem og derved gør Bestemmelserne om Tilbagetræden fra Forsøg uanvendelige. T. U. § 23 holder sig ret nær til den gældende Ret, idet det objektivt kun kræves ved ufuldendt Forsøg, at der afstaas fra Fortsættelsen, og ved fuldendt tjenligt Forsøg, at Gerningsmanden hindrer Fuldbyrdelsen. Ved fuldendt utjenligt Forsøg er T. U. derimod mildere end Straffeloven, idet det ikke alene som denne lader Straffrihed indtræde ved det fra først af utjenlige Forsøg, men ogsaa ved mislykket Forsøg ikke blot, hvor dette — Gerningsmanden uafvidende — var mislykket før Afvær-

gelseshandlingen, men ogsaa, hvor dette er sket efter denne, altsaa hvor Fuldbyrdelsen senere ad anden Vej afværges. Til Gengæld lader T. U. sig ikke, som Straffeloven, ved disse Forsøg nøje med, at Gerningsmanden gør, hvad han »antager« for skikket til at forhindre Fuldbyrdelsen, eller — som i K. U. — foretager Handlinger, som »maatte antages egnede til at forebygge Fuldbyrdelsen«, men kræver, at Handlingen vilde have hindret Fuldbyrdelsen, hvis den ikke allerede var udelukket eller afværget paa anden Maade. De meget strænge Bevisregler, som ved denne Formulering tilsyneladende opstilles, lader sig dog næppe fastholde i Praksis. I Realiteten vil Bestemmelsen vistnok blive forstaaet overensstemmende med Udtrykkene i K. U. — De subjektive Belingelser for at opnaa Straffrihed ved Tilbagetræden fra Forsøg er i T. U. de samme som i Straffeloven, hvis Udtryk kun er nærmere præciserede derved, at den noget uklare Vending, at den ændrede Vilje ikke maa skyldes »Hindringer eller andre tilfældige Omstændigheder«, er erstattet af Ordene »tilfældige Hindringer for Gerningens Udførelse eller for Opnaaelsen af det tilsigtede Øjemed«.

Saa vel T. U. som K. U. har i velgørende Grad simplificeret Bestemmelserne om Meddelagtighed (»Medvirken«). Faktisk er nu hele det lærde Emne indskrænket til nogle faa Linjer i § 24: »Iøvrigt omfatter den for en Lovovertrædelse givne Straffebestemmelse alle, der ved Tilskyndelse, Raad eller Daad har medvirket til denne. Dog kan Straffen nedsættes for den, der kun har villet yde en mindre væsentlig Bistand eller styrke et allerede fattet Forsæt, samt hvor Forbrydelsen ikke allerede er fuldbyrdet eller tilsigtet Medvirkning er mislykket«. I Virkeligheden er det for en Straffelov afgørende da ogsaa kun Spørgsmaalet, om alle medvirkende bør straffes lige, eller om nogle, og da hvilke, bør straffes mildere end andre eller være straffri. Den teoretiske Konstruktion kan overlades Videnskaben. K. U. holder sig vel i Hovedsagen paa dette Standpunkt, men Rester af den gamle Begrebsjurisprudens

(Meddelagtigheden som et *akcessorisk* Straffegrundlag) er dog lette at paavise, saaledes i Kravet om, at Gerningsmanden selv skal være ansvarlig — ellers gaar den meddelaglige over til at være Gerningsmand — at den forsætligt medvirkende til en andens uagtsomme Forbrydelse kun skal straffes med Uagtsomhedsstraf, — fordi hans Strafskyld er et Akcessorium til Gerningsmandens, — at uagtsom Meddelagtighed er straffri m. v. Det maa sikkert fuldtud billiges, at disse og forskellige andre *residua* saavel som den yderst teoretiske Regel i K. U. om, at Meddelagtighed i Forsøg ubetinget straffes med den fulde for Forbrydelsen foreskrevne Straf, nu er forsvundet. — Med Hensyn til Tilbagetræden fra Meddelagtighed gælder tilsvarende Regler som om Tilbagetræden fra (fuldendt) Forsøg.

Kap. 5 indeholder en Del Regler om Paatale, saaledes om; hvem privat eller betinget offentlig Paatale tilkommer, naar den forurettede er under 18 Aar, sindssyg (Værge) eller afgaaet ved Døden (Ægtefælle, Slægtninge i op- og nedstigende Linje samt enhver af hans Søskende). Endvidere gives (§ 28) den ogsaa nu antagne Regel, at Begæring om Paatale, der udelukker nogen medskyldig, ikke kan tages til Følge, medmindre Paatalemyndighederne billiger Udelukkelsen. Angaar Begæringen kun nogle af de skyldige uden at udelukke mulige medskyldige, kan Paatalemyndigheden afæske den berettigede en Erklæring om, hvorvidt han samtykker i, at Paatalen udstrækkes til disse. Det kan samtidig tilkendegives ham, at Begæringen i sin Helhed vil blive betragtet som bortfaldet, hvis Samtykket ikke gives inden en fastsat Frist. § 30 giver en betydelig kortere Frist for Forældelse af privat og betinget offentlig Paatale end Straffeloven og K. U., nemlig 6 Uger (3 Maaneder?), regnet fra det Tidspunkt, da den berettigede kom til Kundskab om Gerningen og om den skyldige. Grunden til denne Forkortelse angives i Motiverne p. 47, idet der henvises til, at en lang Paatalefrist i høj Grad er egnet til at forøge Betænkelighederne

ved overhovedet at give private Indflydelse paa Paatalen: det forøger i høj Grad Muligheden for, at Paatalebeføjelsen misbruges til Pengeafpresning o. l., eller at Hensyn, der intet har med Lovovertrædelsen at gøre, f. Eks. senere opstaaet Uenighed, Jalousi o. l. bliver bestemmende for den forurettedes Beslutning. — Samme Frist, som tilkommer den forurettede selv, tilkommer ogsaa hans paataleberetligede efterlevende, regnet fra Dødsfaldet, uden Hensyn til, om afdøde forinden sin Død eller de efterlevende selv i Fristens Løb har faaet Kundskab om Gerningen og den skyldige.

Bestemmelser om Straffens Fastsættelse findes i Kap. 7, der deler dem i 4: Alm. Udmaalingshensyn, Strafforhøjelses-, Strafnedsættelsesgrunde og Sammenstødsregler.

De almindelige Udmaalingshensyn (§ 75) er i T. U. i Modsætning til K. U. ret kortfattede og udelukkende af subjektiv Art. Dette hænger nøje sammen med det hele i T. U. særligt Kap. 6. skarpt gennemførte Individualiseringsprincip, eller om man vil dets specialpræventive Tendens. Naar Straffens Opgave eller Sikkerhedsforanstaltningernes Bestemmelse konkretiseres i at søge udrettet saa meget som muligt overfor den enkelte Forbryder, medens Straffens generalpræventive Opgave — om den end naturligvis aldrig ganske maa lades ude af Syne — dog trænges betydeligt tilbage, maa ganske naturligt ogsaa Straffens Udmaaling i det enkelte Tilfælde komme til at bero paa hans Individualitet og særlige Forudsætninger. Derfor udskydes det i Straffeloven og K. U. fremhævede Hensyn til Handlingens Farlighed, Genstandens Vigtighed og Skadens Omfang, ikke fordi disse Hensyn slet ikke skal tages i Betragtning, men fordi de kun bør tages i Betragtning, for saa vidt de afspejler en tilsvarende Grad af subjektiv, individuel Farlighed, medens omvendt denne meget vel kan være til Stede, selv om Handlingen objektivt set ikke indeholder noget særlig farligt, Genstanden ikke er af no-

gen særlig Vigtighed. Mere betydningsfuld end de i T. U. særligt fremhævede enkelte subjektive Momenter (Forbryderens Farlighed, Alder og Forhold før og efter Gerningen, Styrken af det for Dagen lagte forbryderske Sindelag samt Bevæggrundene til Handlingen) bliver derfor paa en vis Maade den *clausula generalis*, hvormed Kapitlet indledes: »Straffens Udmaaling sker i Overensstemmelse med de Grundsætninger, der har fundet Udtryk i denne Lov«. Skont i og for sig selvfølgelig lægger denne Passus dog Dommeren paa Sinde under Retsafgørelsen at stille sig paa Lovens Standpunkt i Vurderingen af Forbrydelse og Straf; Dommeren er derfor uberettiget til at se bort fra Lovens specialpræventive Tendens og i det enkelte Tilfælde principmæssigt lægge Hovedvægten paa generalpræventive Hensyn, selv om han personlig anser disse for de vigtigste.

Strafforhøjelsesgrunde er kun to: Gentagelse og erhvervsmæssig forbrydersk Virksomhed. Medens den førstnævnte i Enkelthederne omhandles i den specielle Del, gives her (§ 76) den almindelige Regel, der — i væsentligt Tilslutning til K. U. § 44 — paa 3 Punkter adskiller sig fra den gældende § 61 i Straffeloven: der tillægges ogsaa udenlandske Straffedomme Gentagelsesvirkning i den danske Stat, Domme for Forsøg paa eller Meddelagtighed i en Forbrydelse har samme Gentagelsesvirkning som Gerningsmandsdomme, og Gentagelsesvirkningen forældes allerede i Løbet af 3 Aar efter Straffens Udtaaelse eller Bortfald, dog med den Begrænsning, at i Forældelsestiden ikke medregnes den Tid, i hvilken den paagældende har udstaaet Frihedsstraf eller været hensat til Forvaring i Stedet for Straf for en Lovovertrædelse, der ikke har Gentagelsesvirkning paa den, der nu skal paakendes.

§ 77 omhandler den anden Strafforhøjelsesgrund, idet den i Tilslutning til Straffelovstillægget § 18 og K. U. § 45 hjemler Strafforhøjelse indtil det halve eller i Gentagelseskæde indtil det dobbelte, naar nogen findes at have udøvet en eller flere Forbrydelser erhvervs- eller vane-

mæssigt. Forhøjelsen er ligesom i K. U. obligatorisk, hvilket dog i Betragtning af selve Forhøjelsesgrundens meget relative Beskaffenhed ikke lægger noget synderlig stærkt Baand paa Domstolene.

Fakultativ Strafnedsættelse uden Minimum hjemles i § 78 for 1) Exces i Nødværge og under Udøvelse af Nødret, 2) ung Alder (18 Aar), 3) Retsuvidenhed, 4) den, der udfører Forbrydelsen i en ved retsstridigt Angreb eller grov Fornærmelse fremkaldt oprørt Sindsstemning, 5) den, der ved sit Afhængighedsforhold til en anden eller ved Trusel om betydelig Skade har ladet sig bevæge til Gerningen, 6) den, der, efter at den strafbare Handling er fuldbyrdet, af fri Vilje har afværget den af hans Handling flydende Fare eller fuldtud genoprettet den forvoldte Skade samt 7) den, der iøvrigt af fri Vilje har bestræbt sig for at forebygge Fuldbrydelsen eller genoprette den forvoldte Skade, samt den, der selv angiver sig og aflægger fuld Tilstaaelse. I Tilfældene 3, 5 og 6 kan Straffen under iøvrigt formildende Omstændigheder helt bortfalde. Til disse specielle Strafnedsættelsesgrunde slutter sig (§ 79) en mere generel Bestemmelse idet der i al Almindelighed foreskrives Nedsættelse, dels — som Supplement til Tilregnelighedsbestemmelsen (jfr. foran) — naar Handlingen er begaaet under Indflydelse af stærk Sindsbevægelse eller anden forbigaaende sjælelig Uligevægtighed, dels — ligesom K. U. § 47 — naar Handlingen er begaaet under særlige Omstændigheder, der i saa betydelig Grad forringer dens Strafverdighed, at Anvendelse af den foreskrevne Straf vilde være uforholdsmæssig haard. Strafnedsættelsen er i disse Tilfælde obligatorisk og kan ved mindre Forbrydelser (o: saadanne, som kun kan medføre Straf af Bøder eller simpelt Fængsel i 1 Aar) endog gaa til Straffens Bortfald, ligesom betinget Straffedom kan anvendes udenfor de almindelige Betingelser herfor. — I § 80 gives en til Straffelovens § 58 svarende Bestemmelse, kun at den udstaaede Varetægtsarrest, der

ikke kan tilskrives den paagældendes Forhold under Sagen, ligesom i K. U. § 49 medfører et Fradrag i Straffen og ikke blot som nu virker som en formildende Omstændighed. Dette udtrykkes ved, at vel hele den paadragne Straf idømmes den skyldige, men det bestemmes tillige i Dommen, at heraf anses en forholdsmæssig Del eller efter Omstændighederne hele Straffen som udstaaet — I § 81 gives endelig en (obligatorisk) Strafnedsættelse for den, der ved Dom undergives Sikkerhedsforanstaltninger i Anledning af fremsatte Trusler (§ 60) eller fradømmes de foran p. 61 omtalte Rettigheder.

Reglerne om Sammenstød af Forbrydelser i §§ 82 o. flg. er paa alle væsentlige Punkter i Overensstemmelse med Straffelovens og K. U. §§ 53—55. Mærkes maa det dog, at Overskridelse af det normale Maksimum for den største af Forbrydelserne efter T. U. kan indtræde lige saa vel ved concursus idealis som ved concursus realis, og heller ikke som i K. U. er knyttet til den Betingelse, at Forbrydelserne er af »væsentlig forskellig Slags«. T. U. kræver kun »særdeles skærpende Omstændigheder« (f. Eks. flere kvalificerede Brandstiftelser, en Række Voldtægtshandlinger o. l.).

Det 8. — og sidste — Kapitel af den almindelige Del giver Regler om »Bortfald af den strafbare Handlings Retsfølger«. I § 86 nævnes som Strafophørsgrunde den skyldiges Død, Eftergivelse af den forurettede (som ved privat Paatale kan ske, indtil Sagen er optaget til Dom, ved betinget offentlig, indtil Paatale er begæret) samt Forældelse. I sidstnævnte Henseende gaar T. U. § 87 betydeligt videre end baade Straffeloven og K. U. Foruden den nu i Straffelovens § 66 hjemlede 2aarige Forældelse for Forbrydelser, hvis (konkrete) Straf ikke vilde overstige Bøde eller simpelt Fængsel i 2 Aar, hjemler T. U. endvidere — ligesom K. U. — en 5aarig Forældelse, naar Straffen (ligeledes in concreto) vilde blive simpelt Fængsel over 2 Aar eller Arbejdsfængsel ikke over 1 Aar, og endelig gives en ny 10aarig Forældelsesregel for

Forbrydelser, for hvilke Straffen vilde blive højere, naar dog den højeste for Gerningen foreskrevne Straf (altsaa Lovens Maksimumstraf) ikke overstiger Arbejdsfængsel i 6 Aar. Udelukket er altsaa kun de meget store Forbrydelser, for hvis Vedkommende Lovens Maksimalstraf overskrider 6 Aar, men for disse bibeholdes dog den gældende Regel, at Paatale for slige Forbrydelser, der er over 10 Aar gamle, kun kan ske efter Paabud af Justitsministeren. Forældelsen løber fra den Dag, da den strafbare Virksomhed eller Undladelsen er ophørt. Den afbrydes ved ethvert Rettergangsskridt, hvorved den paagældende er betragtet som sigtet. Standses Forfølgningen paa ubestemt Tid, fortsætter Forældelsen sit Løb fra dette Tidspunkt. Er den strafbare Handling begaaet paa dansk Skib udenfor Riget, begynder Fristen først at løbe fra det Tidspunkt, da Skibet er kommet i dansk Havn eller til et Sted, hvor der findes dansk Konsul, dog at Begyndelsespunktet ikke udsættes længere end 1 Aar. (T. U. § 88, optaget fra K. U. § 70). — Ved Siden af disse Forældelsesregler for Paatale af Forbrydelser giver T. U. (§ 89) ligesom K. U. en ny Regel for Forældelse af idømte Straffe, men gaar ogsaa her videre end K. U., idet den ikke blot, som dette, hjemler en 5aarig Forældelse for Straf af Bøder og simpelt Fængsel indtil 2 Aar, Arbejdsfængsel indtil 1 Aar, men endvidere en 10aarig Forældelse for Straffe af simpelt Fængsel over 2 Aar og Arbejdsfængsel indtil 3 Aar. Højere Straffe forældes ikke, men kan — ligesom nu — kun fuldbyrdes efter Paabud af Justitsministeren. I de nævnte Frister medregnes ikke den Tid, i hvilken Strafudsættelse ved betingede Straffedomme har fundet Sted, eller i hvilken Straffens Fuldbyrdelse ikke har kunnet paabegyndes paa Grund af Frihedsstrafs Udstaaelse i eller udenfor Riget eller Indsættelse i Arbejdshus eller Forvaringsanstalt. — I Forbindelse hermed bestemmes i § 91, at en Forbrydelses Forældelse efter § 87 ogsaa medfører Bortfald af Sikkerhedsforanstaltningers Anvendelse, Konfiskation og Fortabelse af statsborger-

lige Rettigheder. Fra den sidste Regel gøres dog ligesom i norsk Straffelov en Undtagelse, idet Retten til at beklæde offentlige Tjenester eller Hverv uanset Strafskyldens Forældelse kan frakendes den paagældende under en i dette Øjemed anlagt offentlig Sag.

I Slutningen af Kapitlet (§ 92 o. flg.) reformeres endelig de gældende Regler om Æresoprejsning, som fremtidigt skal hedde »Genindsættelse i de statsborgerlige Rettigheder«. Genindsættelse kan ske, naar der er forløbet 3 Aar eller, hvis Straffen er Arbejdsfængsel i 2 Aar eller derover, Indsættelse i Arbejdshus eller Forvaringsanstalt, 5 Aar fra Straffens Udtaaelse, Eftergivelse eller Forældelse eller Indsættelsens endelige Ophør, og det godtgøres, at den paagældende i den forløbne Tid har ført en hæderlig Vandel og efter Evne stræbt at erstatte den ved Forbrydelsen bevirkede Skade. Har Straffen ikke oversteget Arbejdsfængsel i 6 Maaneder og har den dømte ikke i de sidste 10 Aar erholdt Æresoprejsning eller Genindsættelse, har han 5 Aar efter Straffens Udtaaelse, Eftergivelse eller Forældelse Ret til Genindsættelse, naar han i de sidste 3 Aar har opholdt sig her i Riget og ikke paa ny har været dømt for et Forhold, der har medført Tab af de statsborgerlige Rettigheder, eller er under Tiltale for et saadant Forhold. Denne sidste Bestemmelse er, som det vil ses, ikke som den tilsvarende Regel i Loven af ¹³/₄ 1894 knyttet til den Betingelse, at den paagældende ikke tidligere har været dømt for en tilsvarende Lovovertrædelse. Motiverne p. 111 begrundet denne Afgivelse fra den gældende Ret saaledes, at man, naar den sidst idømte Straf ikke overstiger Arbejdsfængsel i 6 Maaneder, kan gaa ud fra, at ingen af Handlingerne har været særlig alvorlig, og den tidligere Domfældelse er da næppe tilstrækkelig Grund til at tvivle om, at hans senere straffri Levned er Udtryk for en virkelig Forbedring; dog bør denne særlige Begunstigelse betinges af, at han ikke indenfor et længere Aaremaal har opnaaet Æresoprejsning eller Genindsættelse, idet

han da ved den seneste Forbrydelse maa anses at have svigtet den ham viste Tillid. — Et Spørgsmaal er det dog, om det ikke er rettest overfor alle Recidivister, selv de mere godartede, at lade Genindsættelsen bero paa et konkret Skøn og ikke gøre den til en Ret for den paagældende. De citerede Bemærkninger i Motiverne synes i hvert Fald ikke at virke overbevisende. — Med Hensyn til Formerne for Genindsættelse gøres endvidere det radikale Brud med den gældende Ret, at den fremtidigt kun i det sidst omhandlede Undtagelsestilfælde foretages som en administrativ Akt, der dog ikke udøves af Justitsministeren, men af Paatalemyndigheden, efter at denne har undersøgt Sagen og fundet, at Belingelserne er opfyldt, medens i alle andre Tilfælde Spørgsmaalet bliver at indbringe for Retten paa det Sted, hvor domfældte bor eller sidst har haft Bopæl her i Riget. Det er da Tanken, at Retten gennem Afhøring af Vidner etc. frit skal dømme over, om den hæderlige Vandel etc. kan anses godtgjort. Motiverne henviser her til, at den bestaaende Ordning med sine Vandelsattester og Øvrighedserklæringer let kan gøre Forberedelserne særdeles pinlige for Ansøgeren. Om man ved den foreslaaede Ordning kommer stort videre end fra Dynen i Halmen, er dog vist tvivlsomt: nogen Behagelighed for Ansøgeren kan Behandlingen i et offentlig Retsmøde næppe heller blive med Vidneafhøring og Udspørgen, og at Offentligheden derved kan faa en for den paagældende højst generende Viden om en gammel Skade, som maaske de fleste har glemt, synes uundgaaeligt. I saa Henseende er den stiltfærdige, administrative Behandling — trods »alle nyere Love og Udkast« — næppe saa gal, som den gøres til. — Bortset herfra synes der, som foran p. 62 nævnt, at være nogen Uklarhed ved Anvendelsen af de her omhandlede Bestemmelser, sammenholdt med Forskrifterne i T. U. § 68 om Fradømmelsen af de statsborgerlige Rettigheder. Det er vel klart, at en Person, der har været idømt Arbejdsfængsel i 2 Aar eller derover, naar Forbrydelsen

har gjort ham uværdig til Medborgernes Agtelse, kan faa Genindsættelse efter 5 Aars Forløb, endskønt Dommen tilsyneladende har fradømt ham disse Rettigheder for stedse. Men er han for en saadan Forbrydelse idømt Straf paa kortere Tid, og de statsborgerlige Rettigheder i Medfør af § 68, næstsidste Stk. er ham frakendt f. Eks. i 5 eller 10 Aar, er det da Meningen, at han desuagtet kan faa dem tilbagegivet efter 3 Aars Forløb i Medfør af § 92? Dette maa sikkert antages, uagtet det synes paafaldende, og gør det ret meningsløst, at Dommen saa overhovedet lyder paa Rettighedsfortabelse i et bestemt, derudover gaaende Tidsrum. Men endnu mere paafaldende bliver Forholdet, hvis den paagældende falder ind under Undtagelsesreglen (den administrative Genindsættelse), og ved Dommen er frakendt sine statsborgerlige Rettigheder f. Eks. i 10 Aar. Ganske uanfægtet heraf kan og skal dog Paatalemyndighederne, naar Betingelserne iøvrigt foreligger, efter 5 Aars Forløb give ham rent Sundhedspas — det har han Ret til, siger § 92, sidste Stk. Dette synes dog at være en ren Anomali. Og paa den anden Side behøver den domte, der kun er frakendt sine Statsborgerrettigheder i 5 Aar, efter Udløbet af denne Frist aldeles ikke Paatalemyndighedens Allest: da indtræder Genindsættelsen ganske af sig selv, naar Betingelserne iøvrigt foreligger. Det naturlige synes derfor at være, om Rettigheders Fortabelse paa Tid hverken nødvendiggør eller tilsteder nogen medierende Genindsættelsesforanstaltninger — undtagen muligvis ad Benaadningsvejen — og at Genindsættelse derfor kun har Betydning i de Tilfælde, hvor Rettighederne er frakendt den paagældende for bestandigt (∴ paa ubestemt Tid, dog ikke under 5 Aar). — Endelig giver § 94 den domfældte en Ret til under visse Betingelser at faa den afsagte Dom slettet i Strafferregistret og dermed Ret til overhovedet at nægte dens Eksistens, selv som Vidne for Retten, ligesom Dommen da ikke senere maa nævnes ved senere Udfærdigelse af Straffeattest eller anden Udskrift af

Registret. Betingelserne herfor er, at der er forløbet ved Bødedomme 5 og ellers 10 eller, hvis Dommen lyder paa Arbejdsfængsel i 1 Aar eller derover (Arbejdshus og Forvaringsanstalt), 15 Aar fra Straffens Udtaaelse etc., uden at den paagældende i denne Tid har været dømt for nogen Forbrydelse eller er under Tiltale for en saadan, hvorhos, for saa vidt han har været frakendt sine statsborgerlige Rettigheder for stedse, Genindsættelse skal have fundet Sted efter de foran omtalte Regler. Naar dette er Tilfældet, foranlediger Paatalemyndigheden efter domfældtes Begæring Bemærkningen om den afsagte Dom slettet i Strafferegistret. Bortfaldne betingede Domme skal udslettes, naar der er forløbet 5 Aar efter Provelidens Udlob. Har vedkommende i den angivne Tid været dømt paa ny, kan Udslettelse dog finde Sted, men kun hvis den ny Forbrydelse har været uagtsom eller, om den var forsællig, ikke har medført højere Straf end Bøde eller simpelt Fængsel i 6 Maaneder, og det er da ikke Paatalemyndigheden, men Retten, der efter Paatalemyndighedens Foranstaltning afgør Spørgsmaalet ved Kendelse.

Den sidste Bestemmelse i T. U.s almindelige Del afgør endelig det gamle Tvivlsspørgsmaal, om den almindelige Forældelsesregel finder Anvendelse paa de ved strafbare Handlinger begrundede Erstatningskrav. Spørgsmaalet er afgjort saaledes, at Erstatningskravene forældes i 20 Aar, regnet fra den Tid, da den skadelidende har erholdt saadan Kundskab, at han blev i Stand til at gøre sit Krav gældende. Dog forbeholdes det Særlovgivningen at foreskrive andre Forældelsesfrister for de enkelte Tilfælde.

Brandstiftelsesmotiver.

Af Christian Geill.

Der er i kriminalpsykologisk Henseende ikke nogen Forbrydelse, der frembyder saa stor Interesse som Brandstiftelsen. Det er ikke blot, fordi der til Grund for denne Forbrydelse ligger en særlig broget Mængde Motiver, men ogsaa fordi disse ofte er fjerne og skjulte som Følge af, at den Jordbund, hvorfra de er udgaaet, er sygelig forandret. Dermed er ikke sagt, at en særlig stor Del af Brandstifterne er sindssyge. Imidlertid er det ikke let at tilvejebringe en brugbar Statistik, idet man vanskeligt kan fremskaffe det virkelige Tal paa forsætlige Brandstiftelser. Der er jo ingen Tvivl om, at en stor Del af de som uforsætlige angivne Brandstiftelser i Virkeligheden er forsætlige. Men selv mellem de Brandstiftere, hvis Akter paa Grund af Gerningsmandens tvivlsomme psykiske Tilstand indsendes til Retslægeraadets Bedømmelse, er de sindssyges relative Antal ikke særlig stort. Saaledes fandtes mellem 100 Brandstiftere (78 Mænd og 22 Kvinder), som var til Overskøn i Tiden $\frac{1}{7}$ 1909 til $\frac{1}{7}$ 1917, kun 34 (25 Mænd og 9 Kvinder) sindssyge, altsaa 34 %. For adskillige af disses Vedkommende var Sindssygdommen saa klarlagt gennem den lokale Embedslæges Skøn, at der ikke var Grund til at foranstalte en Observationsindlæggelse i et Sindssygehospital. Men i de fleste Tilfælde var de psykiske Symptomer saa tvivlsomme, og Motivet saa besynderligt, fjernliggende

eller endog ganske manglende, at en Observationsindlæggelse maatte iværksættes. Procenttallet for de sindssyge mellem de i Sindssygehospitalerne observerede vil vistnok i det hele vise sig at være ringere end mellem de til Overskøn indsendte, netop fordi de mest utvivlsomme Tilfælde af Sindssygdom ved Overskønnen er udskutt. I alt Fald var af de 24 Brandstiftere (22 Mænd og 2 Kvinder), jeg i Aarhus og Viborg har haft til retslig Observation, kun 6 (25 %) sindssyge.

Naar Manglen af et rimeligt Motiv — med Rette — er et af de Momenter, der maa vække Dommerens Tvivl om Brandstifternes mentale Sundhed, er det dog værd at lægge Mærke til, at Brandstiftelse hos en sindssyg naturligvis kan være umotiveret. Men oftest er den dog her velmotiveret ud fra den sindssyges Standpunkt, selv om Motivet er sygeligt, hviler paa Stemningsanomalier, Vrangforestillinger eller Hallucinationer. Og undertiden finder man hos de sindssyge ganske de samme Motiver som hos normale, særligt da Hævnmotivet og Berigelsesmotivet, men Hæmningen er hos den sindssyge — oftest paa Grund af Sløvhed — saa svækket, at Motivet langt lettere end hos normale omsætter sig i Handling.

Nogen særlig Sindssygdom, hvis væsentligste eller endog eneste Symptom er Trang til Brandstiftelse, findes ikke. Psykiatrien har længst forladt Læren om Monomanierne og anerkender ikke nogen Pyromani. Paa den anden Side findes der næppe nogen Sindssygdomsform, under hvilken der ikke kan optræde Brandstiftelse. Imellem de sindssyge Brandstiftere, om hvilke jeg i Aarenes Løb har udtalt mig, findes omtrent alle Systemets Former repræsenterede; mest fremtrædende er vel nok Melankolien og Sløvsindsformerne, og af disse da særligt Ungdomssløvsindet (*dementia præcox*); alle de 6 sindssyge Brandstiftere, jeg havde til Observation, led af denne Sygdom. Aarsagen hertil er vel væsentligt den, at Ungdomssløvsindet ofte optræder saa snigende, at det let overses i Begyndel-

sen og først sent, naar der pludseligt og uventet optræder Voldshandlinger, medfører eller tvinger til Indlæggelse. Vage Vrangforestillinger, ofte af ret fantastisk Natur, Fornærmelse eller Vrede kan her, ofte med sent Udslag, hidføre en Katastrofe. I sjældnere Tilfælde kan Hangen til Brandstiftelse, hvor der ikke straks gribes ind, i Kraft af den tilstedeværende Sløvhed blive vanemæssig, afhængig af det Motiv, som ligger til Grund, men som man ofte ikke kan udrede.

Særlig vanskeligt er det at faa fat paa Motivet ved de rent forbigaaende Sindssygdomme, idet den Vekselvirkning mellem lyst- og ulystbetonede Forestillinger, som ellers ligger til Grund for Motivet, som Følge af forbigaaende sygelige Forandringer i Hjernecellerne er ophævet, saa at en rent vegetativ Drift ganske mekanisk omsætter sig i Handling. Dette gælder for de saakaldte Bevidstløshedstilstande — det epileptiske Ækvivalent og den patologiske Rus, vel ogsaa de sjældnere hysteriske og neurastheniske Taagetilstande — samt for de rent impulsive Anfald, der dog i Reglen maskerer en degenerativ Sindssygdom, og for hvilke der rimeligvis ogsaa ligger en larveret Epilepsi til Grund. Den ved de sidstnævnte jævnlige som Motiv anførte »Lyst til at se Ild« skal jeg senere komme tilbage til.

Det maa vel betragtes som givet, at kun en mindre Procentdel af Brandstifterne er sindssyge. Men deraf maa man ikke slutte, at de fleste Brandstiftere er normale i psykisk Henseende. Snarere kunde man maaske sige, at de allerfleste Brandstiftere i Gerningsojeblikket ikke er fuldt normale. Selv hvor det mest »normale« Motiv, Berigelsesmotivet, er det afgørende, er den paagældende i Virkeligheden ofte helt ude af Ligevægt i det Øjeblik, han begaar Forbrydelsen, han handler under Følelsen af at være i en Nødstilstand, idet den stadige Pinagtighed ved ikke at kunne opfylde sine Forpligtelser, Kampen med Fristelsen, Mangel paa Nattesøvn og Appetit etc. efter-

haanden har fremkaldt en Nervøsitet, sjældent en virkelig Neurastheni, men i alt Fald en Tilstand, der tydeligt karakteriserer ham som Lidenskabsforbryder. I øvrigt skal jeg her ikke gaa nærmere ind paa Berigelsesmotivet, skønt der ingen Tvivl er om, at ogsaa dette Motiv til Brandstiftelse har en ikke ringe kriminalpsykologisk Interesse. Det er saaledes forunderligt, hvor mange Mennesker, som i Virkeligheden synes langt fjernede fra et forbrydersk Naturel, uden større Betænkning gør sig skyldige i Brandstiftelse. Et Moment af Betydning er her vistnok det, at det ikke er nogen enkelt Person, men et Selskab, der skal bære Tabet. Ogsaa, hvor den næsthyppigste Aarsag til Brandstiftelse, Hævnmotivet, gør sig gældende, har Vreden bragt den paagældende ganske ud af Ligevægt og gjort ham til Lidenskabsforbryder.

Oftest vil det ved disse to Motiver, særligt det første, dreje sig om psykiske Svingninger, som ikke naar ud over den fysiologiske Bredde, om Affekthandlinger, som det falder udenfor Lægens Opgave at skønne over. Men det maa dog anføres, at ogsaa Berigelseshensynet kan spille en Rolle for afgjort psykisk abnorme og endog for sindssyge, og at Hævnmotivet meget hyppigt er det afgørende for særdeles mange psykisk abnormes og jævnlig ogsaa for sindssyges (f. Eks. forfølgelsesforryktes) Brandstiftelser.

Foruden de nævnte to Motiver findes der i vor hjemlige og i Udlandets Praksis Eksempler paa en hel Mængde Brandstiftelsesmotiver, af hvilke en Del optræder ret hyppigt, medens andre er ret sjældne og vanskeligt lader sig rubricere ind under en bestemt Kategori:

For at skjule en anden Forbrydelse, f. Eks. et Mord.

For at faa Lejlighed til at stjæle eller begaa en anden Forbrydelse.

For at komme fra Fattiggaard, Arbejdsanstalt eller Opdragelsesanstalt i Straffeanstalt.

For at komme hjem fra Opdragelsesanstalt eller dog faa Lejlighed til at flygte.

For at blive forsørget.

For at faa Arbejde ved Oprydning.

For at slippe fri for at betale Husleje.

For at faa sine Møbler flyttede.

For at slippe for Besværet ved at passe en Forretning.

Af Utilfredshed.

For at faa Tegllag paa sin Skole (Lærer).

For at faa en ny Remise (Kusk).

Af Kaadhed.

For at slippe for at gaa i Skole.

Af Tjenstagtighed.

For at være den første, der anmelder Branden, og derved opnaa en lille Belønning.

For at faa fri Fortæring (Brandmand).

For at se Brandvæsenet i Virksomhed.

Med politisk Formaal.

Af Samfundshad.

For at opnaa herostratisk Berømmelse.

Af Overtro (Forbrand).

Af Hjemve .

Ved psykisk Smitte.

Af Lyst til at se Ild.

Af Magtsyge og Ødelæggelseslyst.

Med erotisk (Skinsyge) og sexuale Motiv.

Jeg skal senere komme tilbage til nogle af disse sidste Motiver, men skal blot her med Hensyn til den psykiske Smitte sige, at naar der paa et Sted hersker en Ildebrands-epidemi, er det ingenlunde altid en »Pyroman«, der er paa Spil. Det er meget ofte virkelig en Epidemi, idet det er en psykisk Smitte, der udbredt gennem Naboers og Genboers Snak og — navnlig — gennem Aviserne gør sig gældende og dels virker rent suggestivt, dels sætter andre Motiver (Berigelseslyst, Samfundshad etc.) i Virksomhed. I Sommeren 1899 optraadte der saaledes i Løbet af kort Tid i København en hel Række Brandstiftelser. De første,

som ikke stod i Forbindelse med hinanden, var foranledigede henholdsvis af en 15aarig Dreng af Kaadhed og af en hysterisk ung Pige, hvem det morede at se Brandvæsenet rykke ud. Da man nu begyndte at tale om, at der var en Ildebrandsepidemi i Optræk, benyttede to Kvinder, henholdsvis paa Nørrebro og i den gamle By, Lejligheden til at sætte Ild paa for at begaa Assurancesvig. Dernæst tændte en ung Pige Ild i den Ejendom, hvor hun boede, efter at have hældt Petroleum paa Trappen. Hun havde i Smaabladene, som hendes Moder solgte, læst om de forskellige Ildebrande og om, hvor opskræmte Folk var. Hun stak Ild paa »dels, for at Beboerne af Ejendommen skulde faa noget at tale om, og dels, fordi det morede hende at se Brandvæsenet i Virksomhed«. Endvidere tændte en ung Mand Ild paa Huset, hvor han boede, dels for at faa en Belønning af Brandvæsenet, naar han opdagede Ilden, dels for derved at komme i Avisen. Endelig satte de mange Brande en gammel professionel Brandstifter, som syntes at drive Forretningen af Samfundshad, i Virksomhed.

Om nogle af de ovennævnte Motiver gælder det, at de hos i øvrigt normale gør sig gældende paa visse Tidspunkter af Livet. Saaledes mødes Motivet Kaadhed og Ubetænksomhed selvfølgelig hyppigst i Barnealderen, Hjemve næsten udelukkende i Udviklingsalderen, idet disse Livsafsniit repræsenterer fysiologiske Perioder, hvor den psykiske Hæmning endnu ikke er kommet i Orden som Følge af Forstandslivets mangelfulde Udvikling, eller hvor Følelselivets Labilitet under Kønsmodningen er stærkt udtalt, saa at den mest fremtrædende Affekt (Sorg) let gør sig gældende. Man ser i Pubertetsaarene ofte en hel Række Brandstiftelser, fordi Maalet (Hjemsendelsen) ikke straks naas.

I de andre Livsperioder med fysiologisk belinget Svagheit, i hvilke Kriminaliteten ellers antages at være forhøjet, saaledes Graviditeten og Menstruationsperioden, ses

hos i øvrigt normale erfaringsmæssigt sjældnere Brandstiftelse. Det samme gælder om Seniliteten, som har sin kriminalistiske Betydning paa et andet Omraade.

Det er imidlertid hos de psykisk ikke fuldt normale Individier, at Brandstiftelse særligt har Interesse, idet man her møder dels de meget svage, dels de fjerne eller endog uforklarlige Motiver. Paa den ene Side bliver selv ganske svagt ulystbetonede Forestillinger til Motiv, fordi det moralske Hæmningsapparat svigter, paa den anden Side gør en Sammenknytning af heterogene Forestillinger, ofte vakte ved Drifter og Følelser, som Individet kun delvis er klar over, sig gældende paa en Maade, der sætter Hæmningsapparatet ud af Virksomhed. Det virkelige inderste Motiv til Brandstiftelsen bliver her med andre Ord et andet end det tilsyneladende, fordi den Jordbund, hvorfra det er skudt frem, er syg. Det er nemlig Individets Grundtilstand, hvad enten den forbigaaende eller blivende er sygeligt forandret, som betinger og forklarer Motivet, ligesom den bevirker, at det omsætter sig til Handling.

Ved en forbigaaende forandret Grundtilstand tænker jeg navnlig paa Rusen. Vel er det navnlig her Hæmningsapparatet, som er svækket, og man ser derfor navnlig under Rusen de »normale« Motiver: Berigelseshensynet og Vreden, som under sædvanlige Forhold holdes nede ved de moralske Forestillinger, gøre sig gældende; men man ser ogsaa her et Motiv, som »Lyst til at se Ild«, der ikke kan siges at høre til de »normale«, dukke frem. Nu skal jeg ikke her drøfte Spørgsmaalet om Rusens retslige Betydning; jeg har forhen hævdet og hævder endnu, at Bedømmelsen af den almindelige (ukomplicerede) Beruselses Indflydelse paa Tilregneligheden falder udenfor Lægens Omraade. Alene den Omstændighed, at Rusen kan være — og sikkert ogsaa ofte er — fremkaldt forsætligt for at vække Mod til Forbrydelsen, maa rejse Tvivl selv hos de mest inkarnerede lægelige Dogmatikere om Berettigelsen

til i alt Fald retslig at betragte den almindelige Rus som den hurtigt forløbende Intoxicationspsykose, den ifølge sin Ætiologi og Symptomatologi er. Dog maa jeg sige, at jeg paa Forhaand maatte nære Tvivl om, at det Individ, hos hvem der under Rusen dukker »Lyst til at se Ild« eller et andet fjernliggende Motiv op, i ædru Tilstand var helt psykisk normal. Lige saavel som Rusen slipper det i øvrigt normale Individets Følelser og Tanker løs, saaledes bringer den ogsaa Tilbøjeligheder, som det psykisk abnorme Individ under almindelige Forhold kan holde nede, frem for Dagen og fremmer den sygelige Motivdannelse.

I Virkeligheden er en meget stor Del af Brandstifterne mere eller mindre psykisk abnorme, hvilket naturligvis ikke vil sige, at de alle var utilregnelige eller dog mindre tilregnelige i den begaaede Handling. Som nævnt var vel af de 24 Brandstiftere, jeg havde til Observation, kun 6 sindssyge. Men af de øvrige 18 havde 3 (1 Mand og 2 Kvinder) handlet under Pubertetens Indflydelse (Hjemlængsel — Utilfredshed med Pladsen) 1 under Rus (psykisk Smitte — Hævn), 3 var kroniske Alkoholister, af hvilke de to havde været berusede i Gerningens Øjeblik (»Lyst til at se Ild«), medens den 3die havde sat Ild paa for at komme i Forbedringshuset i Stedet for i en ham særlig forhadttvangsarbejdsanstalt, 2 var udtalt medfødt degenerative Individuer (Samfundshad), 1 led af Hysteri (Vrede), 5 var aandssvage og 3 led af Neurastheni.

Noget lignende var Forholdet for de 100 Brandstiftere, som var til Retslægeraadets Bedømmelse. 3 (1 Mand og 2 Kvinder) havde handlet under Pubertetens Indflydelse, 5 (Mænd) under en Rus, 10 (Mænd) var kroniske Alkoholister, af hvilke 8 var berusede i Gerningens Øjeblik, 4 (2 Mænd og 2 Kvinder) var medfødt degenererede Individuer, 2 (Mænd) led af Epilepsi, 2 (1 Mand og 1 Kvinde) af Hysteri, 31 (24 Mænd og 7 Kvinder) var mere eller mindre aandssvage, og 6 (5 Mænd og 1 Kvinde) led af Neurastheni.

Af Tilfældene med varigt sygelig forandret Grundtilstand giver saavel Epilepsien som Hysterien og den medfødte psykiske Degeneration sig vistnok sjældnere Udslag i Brandstiftelse, i alt Fald, hvor det drejer sig om Individier, der i øvrigt har deres moralske Ballast saa nogenlunde i Behold, saa at de ikke uden videre lader deres opblussende Vrede eller indgroede Nag tage Magten fra sig. Men hvor den moralske Ballast ikke er særlig stor, idet Epilepsien f. Eks. er kompliceret med Karakterforandring eller Hysterien med nogen Imbecilitet, eller hvor Degenerationen væsentligt er af social — eller rettere anti-social — Natur, kan de paagældende Individier blive ret farlige for Almensikkerheden. Tilbøjeligheden til Brandstiftelse kan her blive vanemæssig i Kraft af de moralske Mangler.

Oftere sker det dog ved de psykisk abnorme (men altsaa ikke sindssyge) Individier, at Tilbøjeligheden til Brandstiftelse bliver vanemæssig i Kraft af den forhaandenværende psykiske Abnormitet. Der er 3 Kategorier af psykisk abnorme Individier, for hvilke dette særligt er Tilfældet: de aandssvage, de kroniske Alkoholister og de neurastheniske. For alle Kategorier, dog navnlig for de to sidstnævnte, gælder det, at Tilbøjeligheden til Brandstiftelse særlig kommer frem under Rusen med dens Slappelse af den habituelle moralske Hæmning.

Hos de aandssvage er — som Regel afhængigt af, men ikke altid proportionelt med Intelligensens ringe Udvikling — den moralske Hæmning habituelt svag, og man ser derfor ofte, at yderst ringe Motiver giver sig Udslag i Brandstiftelse, naar Affekter sætter de ulystbetonede Forestillinger i Bevægelse. Det er oftest ganske »normale« Motiver, særligt Vrede, ofte over rene Ubetydeligheder, der gør sig gældende. En ringe Tugtelse, en Irettesættelse, en øjeblikkelig Følelse af Ubehag bliver her Motiv. Og Udslaget kommer enten ganske eksplosionsagtigt, impulsivt uden Mellemtid mellem Indtryk og Handling, eller Forestillingen slaar sig ned hos den aandssvage som en hvi-

lende Suggestion, der efterhaanden og maaske umærkeligt for den paagældende selv, ofte gennem en Opsamling af ubehagelige Indtryk, vokser sig saa stærk, at den giver sig Udslag i Handling.

Jeg skal meddele to saadanne Tilfælde, jeg har haft til Observation:

I det ene var det en 20aarig Bondeknøs, født udenfor Ægteskab og vistnok med en Vagabond som Fader. Han skildredes fra Skolen som tankeløs, med Mangel paa Vilje og Evne til at overveje og med smaa aandelige Evner. Medens han 3 Aar i Forvejen tjente paa Lolland, havde han en Dag udset sig et Pæretre med moden Frugt. Da han kom om Aftenen for at tage Pærerne og strøg en Tændstik for at se, opdagede han, at Pærerne var plukkede; uden at betænke sig satte han den brændende Tændstik til Straa- taget paa det Hus, der stod lige op ad Pæretreet, og tændte Ild. Han blev saa anbragt paa Bøgildgaard i et Par Aar og kom derefter til at tjene paa en Gaard paa Kjellerupegnen. Her fik han en Aften en ubetydelig Irettesættelse (en »Stik- pille«) af Husmoderen, fordi han havde forsømt et Arbejde. Han gik straks ned, tog sit bedste Tøj paa og forlod Gaar- den. Han var saa vred, at han slog sin Pibe i Jorden, saa den knustes. Da han paa Vejen kom forbi et Skur, strøg han en Tændstik og satte Ild paa Taget; lidt senere, da han kom forbi en Købmands Ejendom, stak han Ild paa den, der nedbrændte, ligesom 2 Køer og en Kalv inde- brændte. Straks efter følte han sig træt og lagde sig ned paa en Mark, hvor han sov en Times tid; ellers vilde han have »fortsat med Brandstiftelserne for at slukke sin Vrede«. I Forhøret søgte han at opgive Hævnmotiv, men det viste sig, at han hverken kendte Købmanden eller Ejeren af Skuret. Blev erklæret udpræget aandssvag.

Den anden var en 18aarig Bondeknøs, avlet udenfor Ægteskab af en svagt begavet Moder og en drikfældig Fader. Han skildredes som flink og paapasselig, men meget ringe begavet og meget hidsig. Det angaves, at han

»længe kunde gemme paa en formentlig Uret«. Han havde 1½ Aar forud sat Ild paa sin Husbonds Gaard, der nedbrændte til Grunden, medens 17 Svin og 14 Faar indebrændte. Motivet til Brandstiftelsen var, at han 6 Uger i Forvejen havde faaet en Irettesættelse af sin Husbond; nu skulde han til at tærse Rug, et Arbejde, han var ked af, da han tidligere ikke havde udført det til Husbondens Tilfredshed. Han afsonede 14 Maaneders Forbedringshusarbejde og fik saa Plads paa en Gaard paa Kjellerupegnen. Han havde 8 Dage før Brandstiftelsen haft en Lønkonflikt med Gaardens Inspektør og synes at have syslet med Tanker om at sætte Ild paa Gaarden. En Aften var han i Karlekamret sammen med Gaardens andre Karle og havde paaklædt lagt sig paa sin Seng. En af de andre Karle kastede sig i Løjer hen over Sengen. Han blev bleg af Vrede, rejste sig straks efter og gik ud og satte Ild paa Gaarden, hvis Udbygninger nedbrændte. Blev erklæret udpræget aandssvag.

Det skal tilføjes, at de aandssvages Brandstiftelser oftest sker i den fysiologisk disponerede Periode, som Puberteten repræsenterer, og at de her for sunde psykologisk gyldige Motiver — Hjemve, Utilfredshed med Pladsen — naturligvis særlig stærkt gør sig gældende hos aandssvage, for hvilke endog simpelt Ubehag ved det Arbejde, de skal udføre, er et gyldigt Motiv. Paa Grund af de aandssvages store Suggestibilitet bliver Hangen til Brandstiftelse, som jeg andetsteds (»Pubertetsforbrydelser«) har gjort opmærksom paa, her let vanemæssig. Ikke sjældent, og da navnlig, hvor den intellektuelle Svækkelses Grad ikke er saa særlig stor (Imbecile), ser man efter Alkoholnydelse Brandstiftelse, til Grund for hvilken der ikke kan paavises det ringeste Motiv eller kun et saa uklart Motiv som »Lyst til at se Ild«.

Hos de kroniske Alkoholister er der gennem Intoxikation fremkaldt en forholdsvis ringe Nedsættelse af Intelligenzen, men en ofte betydelig Brutalisering af de altruistiske Følelser, hvilken nedsætter den moralske Hæm-

ning. Ondskabsfuldhed og Samfundshad giver her let Anledning til Brandstiftelse af Hævnfølelse (Vagabondbrande), og da Karakterforandringen er blivende, saa Aarsagen stadigt er til Stede, er der Betingelser for vanemæssig Brandstiftelse. Ogsaa hos de kroniske Alkoholister sker Brandstiftelsen meget hyppigt under en Rus, og her møder vi atter Motivet »Lyst til at se Ild«.

Mest Interesse i kriminalpsykologisk Henseende frembyder vel Neurasthenien. Der er her som Regel hverken Svækkelse af Intelligenen eller egentlige moralske Mangler, men der har under Nervesystemets Svækkelse ofte dannet sig en Art tvangsmæssig Forbindelse mellem heterogene Forestillinger — et Fænomen, man navnlig møder ved den psykoseksuale Neurastheni — som bevirker, at Motivdannelsen bliver bunden. Den habituelle moralske Hæmning vil som Regel saavel under almindelige Forhold som under Rusen kunne holde de »normale« Motiver i Tømme, og de, om jeg saa maa sige, »bundne« Motiver vil som Regel aldrig komme frem uden Alkohols Indflydelse. Men bliver den neurastheniske beruset, tvinger Motiver, som han maaske slet ikke selv er klar over, sig frem til Daad.

Jeg skal anføre et saadant Tilfælde:

Det var en 36aarig Handelsagent M., som paa Foranledning af Justitsministeriet indlagdes her i Marts 1911 fra Vestre Fængsel i København, hvor han havde hensiddet i over 4 Aar, efter at han i Henhold til en Højesteretsdom var »taget i Forvaring«; han indlagdes, for at der gennem Observation kunde tilvejebringes »et sikrere Grundlag for Bedømmelsen af Muligheden for at opgive de trufne Sikkerhedsforanstaltninger«. Om hans Afstamning oplystes det, at Moderen havde været i høj Grad hysterisk, til Tider stærkt deprimeret, Faderen en svag Karakter med en meget stærk Seksualdrift. Han havde faaet en god Opdragelse, men var blevet noget forkælet, skildredes i øvrigt som velbegavet, musikalsk. Allerede ved 10—11 Aars Al-

deren begyndte hans Kønsliv at gøre sig stærkt gældende ved Masturbation, som han lærte af jævnaldrende Kammerater i samme Hus. Et Par Aar senere begyndte han at føle seksual Tilfredsstillelse ved, at han og Kammeraterne paaførte hinanden legemlig Smerte (ved Piskning og anden Mishandling) under Udøvelsen af Masturbationen. Han vedblev med ubehersket Masturbation, ogsaa efter at han fra 17Aars Alderen havde begyndt at søge seksual Tilfredsstillelse hos Kvinder, i Begyndelsen, da han følte sig noget nervøs, menneskesky og forlegen, hos prostituerede, senere ved kortere eller længere Forbindelser med Kvinder i forskellige Samfundslag. Efter hans egen Angivelse var hans Omgang med Kvinderne altid af særlig raffineret Art. Ofte masturberede han endog lige efter et normalt Samleje; gennem mange Aar masturberede han indtil 10—12 Gange ugentlig. Hans Perversitet viste sig ogsaa i hans Forhold til Kvinder, idet han jævnligt under Coitus tilføjede sig selv en mindre Læsion, som Stik o. a., der medførte Smerte, hvorved han opnaede en mere intens Lystfølelse.

Ved dette ubeherskede Driftsliv svækkedes hans Nervesystem i høj Grad. Han, der tidligere havde haft et lyst Sind, begyndte at lide af Livslede og Livstræthed og hengav sig for at stimulere sig til en overdreven Nydelse af spirituøse Drikke, mest bajersk Øl, Rom og Thepunche i Selskab med Svirebrødre paa Varieteer og Forlystelsesanstalter. Familien kunde alt fra 18Aars Alderen spore en kendelig Karakterforandring hos ham. Han blev blaseret, interesseløs, sjusket og ligegyldig; hans moralske Begreber svækkedes, og han blev tilbøjelig til at handle uden Refleksion efter tilfældig opdukkende Lyster. Han, der efter Konfirmationen var kommet i Manufaktur lære og efterhaanden var avanceret til Afdelingschef, begyndte at gøre Gæld for at tilfredsstille sine Lyster til Fornøjelser og Udskejelser, tog først Varer og senere Penge fra sine Principaler og blev 22 Aar gammel (i 1898) straffet første Gang for Tyveri og Bedrageri. Han ernærede sig saa i nogle

Aar dels som Handelsagent, dels som Kelner i Udlandet, hvor han flakkede meget om, gjorde sig i en tysk By skyldig i Bedrageri, ligesom han herhjemme et Par Gange straffedes for denne Forbrydelse. Det syntes, som om han i det omflakkende Liv med dets Jagen efter nye Indtryk til Dels søgte ny Purring for sit svækkede Nervesystem. Det er en Selvfølge, at han ogsaa i Tyskland fortsatte sin Stimulation med Spiritus; en Tid skal han endog have anvendt subkutane Indsprøjtninger af Eau de Cologne. Efter Hjemkomsten til Danmark 1902 ekscederede han -- som bl. a. ogsaa havde paadraget sig Syfilis -- i enorm Grad, dels med Kvinder, dels ved Masturbation, ved Drik og Svir, og saa kom Brandstiftelserne. Han, der ved sin Hjemkomst fra Tyskland ^{20/8} 1902 havde faaet Ansættelse hos et københavnsk Firma som Agent i Belysningsartikler, gjorde sig i Tiden fra den ^{22/9} til den ^{14/10} 1902 skyldig i en Række Brandstiftelser (c. 20 fuldbyrdede eller forsøgte) i København, Fredericia, Kolding og Esbjerg; Materialet var Pakkasser, Lysthuse, Skure, Stakitter, Møbler o. l. Han anholdtes i Esbjerg d. ^{11/10} 1902 og idømtes, efter at det kgl. Sundhedskollegium havde udtalt, at han i ædru Tilstand ikke kunde karakteriseres som virkelig sindssyg, men at han i stærkt beruset Tilstand var en almenfarlig Person, ved Højesteret under Hensyntagen til Straffelovens § 39 Forbedringshusarbejde i 3 Aar*). Han løslodes efter endt Straf d. ^{3/11} 1905 og fik atter en Plads som Handelsagent. Men allerede d. ^{23/5} 1906 forsøgte han igen Ildspaaættelse et Sted i København, og dette gentog sig 3 Steder Natten mellem d. ^{15/6} og ^{16/6}. Han blev kort efter anholdt, indlagt til Observation paa Kommunehospitalet, hvis Overlæge erklærede ham for et neuropatisk Individ, lidende af Hovedpine, Søvnløshed, natlig Angst etc., der havde været forbigaaende sindssyg under Brandstiftelserne;

*) Højesteretstidende 1902, Side 233, Ugeskrift for Retsvæsen 1902 B Side 275.

han blev ved Højesterets Dom af 5/12 1906 fritaget for Straf under Anvendelse af Straffelovens § 38^{2. stk.*}). Det skal tilføjes, at han, der alt i Esbjerg Arrest havde gjort flere Selvmordsforsøg og efter egen Angivelse dér havde været helt »hysterisk«, ogsaa i Københavns Arrest gjorde Tilløb til Hængning, ligesom han en Dag i Forhøret gjorde et »ganske sindsforvirret« Indtryk. Hvad nu hans psykiske Tilstand under Brandstiftelsen angaar, da oplystes det, at han alt, før han i April 1902 rejste til Tyskland, havde mærket, at han ved Beruselse blev paavirket paa en usædvanlig Maade, blev urolig og fik Lyst til at strejfe planløst omkring og foretage umotiverede, helst opsigtsvækkende Handlinger; saaledes øvede han en Nat i Sommeren 1901 i Odense en Del Hærværk i Haver. Det er oplyst, at han den Nat (mellem d. 22/9 og 23/9 1902), da han udførte sin første Brandstiftelse (i København), havde turet om i Danselokaler og hos offentlige Fruentimmer og var stærkt beruset. Han følte da — efter at være blevet afvist af forskellige prostituerede — »Trang til noget«, som kunde vække »Opsigt, Aktivitet og Uro«. Da forskelligt Hærværk (Fjærnelse af nogle Skilte, Trækruder o. l.) ikke havde kunnet tilfredsstille hans »Trang«, dukkede for første Gang Tanken om Ildspasættelse op hos ham, og »drevet af en uimodstaaelig Drift løb han som et vildt Dyr gennem Gaderne«. Efter at have afsøgt forskellige Gaarde fandt han nogle Kasser med Hø, som han antændte, hvorefter han alarmerede Brandvæsenet. Den ene Brandstiftelse bragte ham ikke Tilfredsstillelse, og først efter at han yderligere havde sat Ild paa 2 Steder, kom der »en Art sjælelig Mattelse« over ham, og han gik hjem. De følgende Brandstiftelser udførte han aldeles vanemæssigt, naar han var bleven beruset og havde mistet Herredømmet over sig selv. At en utilfredsstillet Seksual-

*) Højesteretstidende 1906 Side 630, Ugeskrift for Retsvæsen 1907 A Side 107.

drift havde været til Stede hver Gang, han havde udført en Brandstiftelse, kunde selvfølgelig ikke paavises ud af de 5—10 Aar gamle Forhør, der naturligvis ikke havde haft Opmærksomheden henvendt paa dette Punkt, men var i alt Fald antageligt ved hans stærkt fremtrædende Seksualdrift og Erfaringen om Alkoholens stimulerende Virkning paa Seksualdriften. Dog lykkedes det at udrede, at han, da han Natten til d. ²³/₅ 1906 vendte hjem efter et mislykket Brandstiftelsesforsøg, maatte masturbere 2 Gange for at tilfredsstille sin Uro, at han om Morgenens d. ¹⁵/₆ 1906, før han tændte Ild 3 Steder i København, drev om paa Gaden, »oprindeligt i den Hensigt at faa Samleje med en Kvinde«, og at hans Lyst til Samleje med en Kvinde, der havde lovet at gaa med ham Natten mellem den ²⁷/₉ og ²⁸/₉ 1902 i Kolding, pludseligt forvandlede sig til Lyst til Brandstiftelse, da han i nogen Tid forgæves havde ventet paa den paagældende Kvinde.

Uden iøvrigt at gaa nærmere ind paa hans Brandstiftelser skal jeg blot gøre opmærksom paa, at han altid tændte Ild paa værdiløse Ting og jævnlig selv alarmerede Brandvæsenet, og at han Dagen efter, naar han var blevet ædru, godt indsaa det forkerte i sin Adfærd, men at han om Aftenen, naar han havde nydt Spiritus, ikke kunde lade være med at give efter for en tvangsmæssig Lyst til at tænde Ild.

Under det over 4 Aar varende Ophold i Vestre Fængsel var han i Begyndelsen slap og viljeløs, masturberede stærkt. Efterhaanden forbedredes hans Tilstand ved metodisk Arbejde og psykisk Behandling, han fik mere Herredømme over sig selv og begyndte at se paa sig selv og sin Adfærd ogsaa fra Samfundets Standpunkt.

Under et 8 Maaneders Ophold i Sindssygehospitalet i Viborg bedredes hans Neurastheni yderligere, og efter at jeg havde afgivet Erklæring, der konkluderede i, at »det var en seksual Neurastheni, der med Alkohol som hjælpende Moment havde gjort ham til Forbryder, og at han for Fremtiden

burde afholde sig fra Alkohol, men at det var vigtigere endnu, at der fremskaffedes Garanti for, at han kom til at leve under saa rolige og regelmæssige Forhold, at hans Neurastheni, der var det primære Aarsagsmoment, ikke skulde blusse op igen«, blev Sikkerhedsforanstaltningerne mod ham hævet, og han blev den $8/12$ 1911 udskrevet.

Det var Meningen, at han skulde rejse til en Søster i England, der havde lovet at tage sig af ham. Men der viste sig at være Vanskeligheder ved Rejsen, og han blev derfor — meget imod mit Ønske — foreløbigt anbragt i et Pensionat i København og fik Beskæftigelse paa Fængselshjælpens Kontor, ligesom han gik ind i en Afholdsforening. København er imidlertid ikke noget heldigt Opholdssted for en seksual Neurastheniker, og han lærte da ogsaa kort efter Udskrivningen herfra gennem en Ægteskabsannonce en Husholderske C. at kende, og der udviklede sig hurtigt et kønsligt Forhold imellem dem. Det afbrødes, da han i Sommeren 1912 rejste til London, men blev optaget igen, da han — efter Svogerens Fallit — i November 1912 kom tilbage til København. Han havde Samleje med hende et Par Gange om Ugen — sidste Gang den $23/5$ 1913 og to Dage forinden; i Reglen synes det at have drejet sig om oralt Samleje, men de havde dog ogsaa normalt Samleje. Imidlertid havde han ogsaa snart efter Hjemkomsten, i Begyndelsen af 1913, faaet sig en anden og yngre Kæreste J. Hun tilbragte gennemsnitligt 5 Nætter om Ugen hos ham, og de havde hyppigt Samleje 2 Gange hver Nat. Samlejerne skete paa normal Maade, men Kæresten skildrede ham som en meget lidenskabelig Natur.

Henimod Slutningen af 1912 brød han — der i øvrigt ernærede sig som Agent for et Gasglødenetfirma — sit Afholdsløfte og begyndte at nyde Spiritus, oftest Porter, af hvilke han, naar han var ude med Kæresten, nød 4—5 Stykker.

Den $1/6$ 1913 mellem Kl. 2 og 3 om Morgenen blev der opdaget Ildløs i noget Træuld i en Æggekasse, som

henstod i Mellembygningen til en Ejendom paa Nørrebro. Politiet, der kom til Stede, fandt M. i beruset Tilstand paa et Pissoir i Ejendommens Gaard. Han blev anholdt, men nægtede at have paasat Ilden; han var kun gaaet ind i Ejendommen for at lade sit Vand, angav at have søgt ud paa Nørrebro for at besøge sin Kæreste, der boede i Nærheden af Brandstedet. Imidlertid var han kommet i Tanker om, at hvis han besøgte hende, blev han Natten over og sov til langt op ad Dagen, hvorved denne — en Søndag — vilde være spildt. Han havde tilbragt 5 Nætter i sidste Uge hos hende, deriblandt sidste Nat. »Fornuften sejrede over Sanseligheden«, og han havde bestemt sig til at gaa hjem. Om Aftenen havde han været inde i en Beværtning til Kl. 10^{1/2}, derpaa i en anden til Kl. 12^{3/4} og havde nydt 4—5 Genstande. Sidste Sted havde han truffet en Kvinde og havde fulgt hende til Nørrebro, men ikke haft Samleje med hende. — Han nægtede, men blev paa Indicider dømt efter Straffelovens § 38^{2. Stk.}.

Det andet Tilfælde jeg skal nævne, angik en 23aarig Handelskommis, som blev anholdt tidligt om Morgen d. 17/5 1915 under en Ildebrand paa Hjørnet af Gothersgade og Kronprinsessegade i København, hvor han deltog i Slukningsarbejdet. Der havde i København i Tiden fra 26/10 1914 til 17/5 1915 været en hel Række uopklarede Brande, og Politiets Opmærksomhed var derfor vaagen. Den anholdte tilstod straks at have foraarsaget Branden. Han havde været til Fødselsdagsgilde og faaet noget Vin, Øl og Kognak, var fra Selskabet kørt til Raadhuspladsen med en 21aarig ung Pige, som han var meget optaget af. Efter at have forladt det øvrige Selskab gik han ind i Panoptikonkafeen, hvor han nød 2 Whiskysjusser og en Porter. Kl. 1^{1/2} gik han derfra og drev om for at træffe et eller andet Pigebarn. Efter forgæves Forsøg herpaa kendte han Ild.

Han tilstod i Forhøret hurtigt, at han havde paasat 24 andre Brande, ofte 2—3 paa én Nat, viste sig at have

en fuldkommen god Hukommelse og kunde under Paavisningen give alle nødvendige Oplysninger. Som Regel havde han tændt Ild i gamle Pakkasser, Hø, gamle Maatter, Papir o. l. under Trappegange eller i Kældere, sjældnere paa Lofter eller i Porte. Der havde flere Gange været alvorlig Fare for Menneskeliv. En enkelt Gang, da han havde tændt Ild i en tom Lejlighed under Forældrenes Bolig, havde han selv allarmeret Brandvæsenet. Ellers var han som Regel gaaet sin Vej, naar han havde sat Ild paa, og havde ikke bekymret sig om Følgerne.

Det oplystes, at han ansaas for mindre vel begavet. Han havde i 14Aars Alderen haft Blegsot og havde desuden en Skævhed i Ryggen. Forældrene ansaa ham for »noget nervøs«, medens Principalerne skildrede ham som »nervøs, stundesløs, forfjamsket«. I Skolen havde han intel paafaldende frembudt, han havde faaet mg saavel i Kundskab som i Opførsel.

Han var stærkt interesseret i Krigen. Tilstanden syntes ham ved Krigens Udbrud frygtelig. Han mente at maatte nyde Livet med det samme, inden vi blev draget ind i Krigen. Fra August 1914 begyndte han derfor at drikke Whisky i betydelig større Omfang end før, havde ogsaa ret god Lejlighed dertil, idet han var Reservebuffist et Par Aftener ugentligt hos en Onkel, der var Restauratør. Han nød ikke Spiritus om Dagen, men drak et Par Gange om Ugen 3—4 »Whiskysjusser« om Aftenen.

Om hans kønslige Forhold oplystes, at han fra sit 18. Aar i 2¹/₂ Aar havde været forlovet, men Forlovelsen blev hævet, da han en Tid var arbejdsløs. Han havde ikke Samleje med sin Kæreste; derimod havde han første Gang Samleje i 16—17 Aars Alderen med en tilfældig Pige og senere 4—5 Gange om Aaret. Trods en, som det syntes, ret stærk Kønndrift havde han aldrig masturberet, og han havde ingen perverse eller homoseksuelle Tilbøjeligheder. I det sidste halve Aar, i hvilket han havde begaaet Brandstiftelserne, havde han haft Samleje 3 Gange.

Om Brandstiftelserne fortalte han forøvrigt i Forhørene følgende: Det var, naar han havde faaet rigelig Spiritus (Whisky), at han havde sat Ild paa — altid om Natten. Han havde ved sine Nattevandringer stadigt haft til Formaal at træffe sammen med Kvinder, men havde — som nævnt — kun 3 Gange i sidste Halvaar været hjemme hos løsagtige Kvinder og haft Samleje. Han havde som Regel, naar han var ude, tiltalt Kvinder, som han mødte, men havde kun sjældent Raad til at gaa med dem hjem. Naar han ikke kunde skaffe sig Samleje, følte han, at »der maatte gøres noget«, og han tændte som Regel efter nogen Vaklen Ild og gik derpaa roligt hjem uden at se Branden. Han mente ikke at have haft Sædafgang under Ildspaa-sættelserne, men vel Erektion. Som Regel følte han sig beroliget ved Ildspaa-sættelserne, men vidste ikke, om det var Bevidstheden om at have paasat Ilden, der beroligede ham. Han havde ingen Lyst til at se Sprøjterne komme og ventede ikke for at se, om Ilden havde fængel, havde heller ingen særlig Tilfredsstillelse ved at se Ilden. Han var ofte inde i forskellige Ejendomme, inden han fandt et Sted, der egnede sig til Ildspaa-sættelse. Men han fandt altid, naar han var i Stemning til at sætte Ild paa, et egnet Sted og udførte saa sit Forsæt. Han havde Forstaaelsen af, at Ildspaa-sættelserne stod i Forbindelse med hans Sanselighed.

Nogen Paavisning af Sammenhængen: Spiritus — seksuel Opstemning — Brandstiftelse kunde naturligvis ikke paavises i hvert enkelt Tilfælde, men det oplystes dog, at han, Aftenen før han næstsidste Gang (d. $\frac{2}{5}$ 1915) havde begaaet 3 alvorlige Brandstiftelser, havde holdt Fødselsdag paa Beværtning, og at han Aftenen før han tredje sidste Gang (d. $\frac{21}{4}$) ligeledes havde begaaet 3 Brandstiftelser, havde været til Fødselsdag hos en Onkel og senere paa Beværtning. Da han gik derfra, traf han ved 2-Tiden ved Frihedsstøtten et Pigebarn, som han fulgte til Eng-havevej, hvor de opholdt sig en Timestid i en Gadedør,

men ikke havde Samleje. Han søgte derpaa at faa fat i forskellige Piger, men manglede Driftskapital, idet han kun havde 1 Krone.

Han var indlagt til Observation paa Kommunehospitalet, og Sagen forelagdes Retslægeraadet, som d. 16/10 1915 udtalte, at »Arrestanten er et i ikke ringe Grad nervøst Individ, hos hvem der ved Alkoholnydelse vækkes en ved hans nervøse Grundtilstand sygelig betinget Hang til Brandstiftelse. Han har i Gerningens Øjeblik ikke været sindsygt, men han har vanskeligere end det i øvrigt normale Menneske under samme Forhold kunnet modstaa den forbryderske Tilskyndelse*). Han idømtes under Hensyntagen til Straffelovens § 39 Forbedringshusarbejde i 6 Aar.

Naar det i øvrigt ved Tilfælde af vanemæssig Brandstiftelse ikke er let at paavise Sammenhængen mellem seksual Opstemning og Brandstiftelse, er Grunden vistnok ofte den, at Forhørsdommeren ikke har haft sin Opmærksomhed henvendt paa dette Forhold, og at Undersøgelsen, naar den senere rettes derimod, giver et usikkert eller negativt Resultat, fordi Brandstiftelsen ligger saa langt tilbage i Tiden, at Brandstifterens psykiske Tilstand i Tiden lige forud daarligt kan oplyses.

Jeg skal dog anføre endnu et Tilfælde, hvor det seksuale Motiv i alt Fald var sandsynligt. I 1913 var her til Observation en 19aarig Tjenestekar, som d. 1/3 1913 havde søgt at sætte Ild paa sin Husbonds Gaard i B. Under Forhørene tilstod han, at han i Sommeren og Efteraaret 1912, medens han var Landvæsenselev i T., havde begaaet 3 Brandstiftelser, og at han ligeledes tidligere havde begaaet 2 Brandstiftelser i B., ligesom at han i andre 5 Tilfælde (2 Gange i T. og 3 Gange i B.) havde haft til Hensigt at sætte Ild paa, men hver Gang var bleven forhindret ved, at der var kommen Folk til.

Farfaderen var en Original, Faderen drikkfældig. Selv var han ikke stærkt begavet, noget overspændt. 14 Aar

*) Retslægeraadets Aarsberetning for 1915, S. 114—118.

gammel blev han Landvæsenselev og begyndte hurtigt at skeje ud i kønslig Henseende, stod saaledes alt fra 14—15Aars Alderen i kønsligt Forhold til Piger i alle de Pladser, han havde. Fra 16Aars Alderen begyndte han paa Misbrug af Spiritus, mest ved Gilder og Forlystelser. Under alt dette var han blevet stærkt neurasthenisk.

Hvad hans Forhold forud for de forskellige Brandstiftelser angaar, var det oplyst, at han før 1ste Brandstiftelse i T. havde spadseret $\frac{1}{2}$ Times Tid med en Pige, at han umiddelbart før 2den Brandstiftelse i T., da han kom fra Bal, hvor han havde haft Samleje med en Pige, havde gemt sig i en Have for at se, hvem der fulgte Pigen hjem, at han før 3die Brandstiftelse i T. i Stationsbyen 3 Timer havde været sammen med en Pige fra Hotellet, og at han umiddelbart før 2den Brandstiftelse i B. efter først at have været til Skovgilde og derefter i H. Kro forgæves havde søgt at faa fat i en Pige, som han havde truffet tidligere paa Aftenen. Ogsaa i et af de Tilfælde, hvor han i T. maatte opgive sin Tanke om at sætte Ild paa, havde han lige fulgt sin Pige hjem. Ved 1ste Brandstiftelse i B. havde han holdt sig hjemme om Aftenen, og Lysten til at at stikke Ild paa kom over ham, medens han var gaaet ud for at forrette sin Nødtørft. Ej heller forud for 3die og sidste Brandstiftelse i B. vidstes han at have været sammen med Kvinder; men han havde været til Skovgilde og der nydt »et Par Snapse, et Par Bajere og vistnok 2 Kaffeponche«, han var efter sin egen Udtalelse »oppe i Humøret«.

Men netop hos neurastheniske er det heller ikke nødvendigt, at de 2 Motiver: seksual Opstemning og Beruselse altid er til Stede, for at Brandstiftelse kan komme i Gang. Trangen til Brandstiftelse er efterhaanden i Kraft af Neurasthenien blevet tvangsmæssig, og den Pirring af Seksualorganernes Nerver, som Trangen til Defækation ikke sjældent medfører, eller Opstemningen ved Alkoholnydelse kan blive et efter Omstændighederne fuldt gyldigt Motiv.

Medens der i det førstnævnte af de 3 Tilfælde maatte siges at ligge en egentlig Psychopathia sexualis, en seksual Hyperæsthesi med sadistisk Farve, til Grund, angik de to sidste Tilfælde simple Neurasthenikere, af hvilke dog den ene efter Angivelse havde en stærk, men kun sjældent tilfredsstillet Seksualdrift, medens den anden ved tidligere Udskejelser syntes at været blevet seksual hyperæsthetisk.

Teorien om det seksuale, eller om man vil det erotiske, Motiv som Grundlag for Brandstiftelse er ikke af helt ny Dato. *Joseph Häuseler* er vistnok den første, som i 1826 har henledt Opmærksomheden paa Forholdet mellem Brandstiftelser og Seksualsystemet. Den særlige Lys- eller Ildhunger, som skulde ligge til Grund for Brandstiftelse, mener han, hidrører fra en Ophobning af venøst Blod i Partiet om Øjennerverne, som skulde være særlig stærk under Pubertetsudviklingen, naar det arterielle Blod strømmer mod Kønsorganerne. *Iwan Bloch*, der anser det for sikkert, at der almindeligvis ligger en sadistisk Drift, en seksuelt betonet Ødelæggelseslyst, til Grund for den umotiverede Tilbøjelighed til Brandstiftelse, som særligt optræder i Pubertetsaarene, hævder en noget anden Teori. Han minder om den røde Farves Betydning i Menneskets vita sexualis og mener, at denne Omstændighed gør det klart, at »ved Siden af Ødelæggelseslysten i sig ogsaa Synet af og Forestillingen om Ildens mørkerøde Glød øver en seksuelt pirrende Virkning paa lignende Maade, som Synet af de røde Legemsdele ved Flagellationen eller det flydende Blod ved sadistiske Læsioner gør det«.

Det maa i alt Fald betragtes som givet, at den utilfredsstillede Seksualtrang eller maaske rettere den Tilfredsstillelse søgende kan være Aarsag til Brandstiftelse. At det sker fuldt saa ofte som *Wulffen* mener, er jeg ikke sikker paa. Han regner nemlig i alt væsentligt alle Brandstiftelser i Puberteten for seksuelt betingede. Ganske vist har jeg til Observation haft en i øvrigt ganske sund 16aarig Bondeknøs, som var ulykkelig forelsket i Husbondens

14aarige Datter og af Fortvivlelse over ikke at kunne komme af Pladsen efter en søvnløs Nat satte Ild paa Gaarden -- uden at tage Hensyn til, at den elskede, der var inde i Kostalden for at malke, nær var brændt inde. Men det er dog utvivlsomt, at en meget stor Del af de i Pubertetsalderen af i øvrigt sunde begaaede Brandstiftelser skyldes Hjemvé (Sorg) og ikke har noget med Seksualiteten at gøre.

Men paa den anden Side er jeg overbevist om, at det seksuale Motiv i Virkeligheden er til Stede langt oftere, end man i alt Fald hidtil har troet. Men den paagældende selv er utvivlsomt ofte uklar om de Følelser, der har rørt sig i ham, og angiver derfor et andet Motiv. Jeg skal saaledes nævne et Tilfælde, hvor en 25aarig Karl efter at have beruset sig søgte at komme ind til en Pige, i hvem han var forelsket. Da han afvistes, satte han Ild paa Pigens Husbonds Gaard for at »hævne sig paa hende«, derefter paa en anden Gaard »for at give Pigen noget at tænke paa«, og endelig paa en tredje Gaard, »fordi han var saa ulykkelig, at han maatte give sig Luft ved en eller anden fortvivlet Handling« (Retslægeraadets Beretning 1909—10, S. 59—61). Jeg skal blot fremhæve, at den rent ubestemte »Lyst til at se Ild« angives som Motiv af adskillige berusede, særligt saadanne, som er kroniske Alkoholister, og af særdeles mange aandssvage (i lettere eller sværere Grad) under Puberteten. Og naar man tager i Betragtning, at Beruselsen i ikke ringe Grad stimulerer Seksualdriften, at kroniske Alkoholister særligt under Beruselse jævnligt begaar Sædelighedsforbrydelser, at den vaagnende Seksualdrift i Puberteten hyppig giver sig Udslag i Sædelighedsforbrydelse saavel hos i øvrigt normale som ganske særligt hos aandssvage, bliver Sammenhængen mellem Seksualdriften og »Lysten til at se Ild« ret plausibel. At Børns »Lyst til at se Ild«, hvor den ikke skyldes Leg, ogsaa kan staa i Forbindelse med en tidlig Vaagnen af Seksualdriften, er muligt; det er jo ved Børnelægernes

Erfaring tilstrækkeligt bevist, at Seksualdriften kan gøre sig gældende meget tidligt i Livet.

Uden iøvrigt at gaa nærmere ind paa de tidligere nævnte Teorier om Forholdet mellem Seksualdriften og Brandstiftelser skal jeg blot anføre, at det, selv hvor »Lysten til at se Ild« angives som Motiv, ingenlunde altid synes at dreje sig om en Lyst til at se »Blus«, om en »Ildhunger«. I det ene af mine ovennævnte Tilfælde (Kommis'en) blev Brandstifteren slet ikke og saa det brænde, og i det andet (Handelsagenten) syntes det mere at dreje sig om Fremskaffelse af Aktivitet (Uro, Bevægelse, Larm). At ogsaa Ødelæggelsesmomentet spiller en Rolle, er sandsynligt. M.s indledende Forbrydelse var jo ogsaa Hærværk. Hos ham var i alt Fald i Betragtning af hans seksuelt bevægede Ungdom det sadistiske Moment i Brandstiftelsen uomtvisteligt. Og tager man i Betragtning, at Sadismens væsentligste Grundelement nok saa meget som Grusomhedstrangen er Følelsen af Herskermagt — Modsætningen til Masochismens »Laden sig beherske« — naar vi til det Moment i Brandstiftelsestrangen, som — saavidt jeg ved — først *Goll* (i sin Analyse af Forbryderen *Jens Nielsen*) har fremhævet: Magtfølelsen, den svages Følelse af, at her er han Herre.

Den Lethed, hvormed selv den svageste paa en Maade kan gøre sig til Herre over store Værdier, blot han har en Tændstik i sin Haand, er et Moment, der ikke maa overses ved Brandstiftelsestrangen. Den forklarer kun delvis den seksuale Brandstiftelse, men den forbinder den med Brandstiftelser af Hævntørst, Vrede eller endog kun Ubehag og giver Forstaaelsen af, hvorfor Vredesmotivet saa hyppigt og navnlig hos intellektuelt lavtstillede (aandssvage og Alkoholister) netop giver sig Udslag i Brandstiftelse og ikke i Vold eller Hærværk.

Det er naturligt, at den moderne seksualpsykologiske Bevægelse ogsaa har bestræbt sig for at løse Spørgsmaalet om Sammenhængen mellem Seksualdriften og Tilbøjeligheden

til Brandstiftelse gennem Psykoanalyse. Jeg skal her ikke gaa nærmere ind paa denne moderne Bevægelse indenfor Psykiatrien, men blot fremhæve, at de to Hovedsætninger i Wienerlægen *Freuds* Lære er: 1) »De sjælelige Processer er i og for sig ubevidste, og de bevidste er kun enkelte Akter og Dele af hele Sjælelivet«; 2) »Driftsbestræbelser, som man kun i snævrere som i videre Forstand kan betegne som seksuale, spiller en ualmindelig stor og hidtil ikke tilstrækkeligt vurderet Rolle i Nerve- og Sindssygdommenes Patogenese; ja mere endnu: de samme seksuale Bestræbelser yder Bidrag, der ikke maa undervurderes, til Menneskeandens højeste kulturelle, kunstneriske og sociale Frembringelser«.

Medens man for ikke særlig mauge Aar siden var tilbøjelig til at ville aflede alle Sindssygdomme af somatiske Aarsager (Intoksikation — Infektion), har der i de senere Aar gjort sig en Bestræbelse gældende for at ville betragte en stor Mængde Sindssygdomme som psykogene. Særligt har dette været Tilfældet for Sindssygdommene paa hysterisk Basis, men i øvrigt ogsaa for adskillige andre. De paagældende skulde som Regel tidligt i Livet have været Genstand for et psykisk Trauma, oververvejende af seksual Natur, hvis Virkninger har udviklet sig i det ubevidste Liv og dannet et helt System af følelsesbetonede Forestillinger, som sædvanligvis holdes nede af det bevidste Liv, saa at de kun giver sig Udslag i Drømme. En Sindssygdom skulde opstaa ved, at disse fra Bevidstheden fortrængte Komplekser vilde søge at slippe ud fra deres Tilværelse i Underbevidstheden ofte i systematiseret Form. Foreløbigt har denne Theori givet Anledning til en hel ny Form for Sindssygebehandling, idet Terapien ved de psykogene Sindssygdomme skulde gaa ud paa at gennemarbejde de syges psykiske Indhold for at bringe Komplekserne over i Overbevidstheden og saaledes hjælpe dem til at slippe ud. I øvrigt skal jeg ikke her nærmere gaa ind paa Psykoanalysen, hvis Betydning for Kriminalpsykologien og da navn-

lig for Forstaaelsen af Seksualdriftens Indflydelse paa Kriminaliteten ikke maa undervurderes.

Det er muligt, at den ikke alene vil kunne bringe mere Lys over de egentlige psykoseksuale Perversioner, til Grund for hvilke der — hvad jeg bl. a. oftere har fremhævet — jævnligt kan paavises et uheldigt seksuelt Indtryk, der paa et for Perversionens Opstaaen gunstigt Tidspunkt har ramt Individet, — og om Dispositionens Betydning som Grundlag saavel for Opstaaelsen af psykogen Sindssygdom som for Sammenknytningen mellem seksuale og heterogene Forestillinger kan der næppe disputeres. Det er da rimeligt, at ogsaa Spørgsmaalet om Forholdet mellem Seksualdriften og Brandstiftelsen er taget op afPsykoanalysen. En af *Freuds* Elever, *Schmid*, har da ogsaa allerede skrevet en Afhandling om Brandstiftelsens Psykologi, hvori han forklarer Brandstiftelsen som »en regressiv Symbolhandling, som ved et archaisk og derfor værdiløst Sublimeringsforsøg udløser den stedse forhaandenværende Libido«. Nogen forstaaelig Forklaring af Forholdet giver dette Resultat dog ikke. At Libido seksualis »stedse er forhaanden« — dog vel i vekslende Grad — ved vi jo, men det maa da være en Beroligelse, at den ikke under almindelige Forhold, men kun hos psykisk ikke fuldt normale Individer (aandssvage, kroniske Alkoholister, Neurasthenikere) og tilmed kun paa Tidspunkter, hvor den psykiske Modstandskraft som Regel er ringe (Pubertet — Beruselse), giver sig Udslag i Brandstiftelse.

Imidlertid har *Freud* utvivlsomt Ret i, at Seksualdriften spiller en langt større Rolle i Menneskets ubevidste Liv, end man hidtil har troet. Enhver Kriminalpsykolog, som gaar lidt til Bunds i sine Undersøgelser, vil gøre den Erfaring, et Seksualdriften, som den mægtige Faktor den er i Menneskelivet, spiller en — direkte eller indirekte — Rolle for mange Forbrydelser, der tilsyneladende ligger den fjernt. Og det er ingenlunde hen i Vejret, naar man

har foreslaaet Kastration ikke blot for forskellige Sædelighedsforbrydere, men ogsaa for mange andre Forbrydere, der trænger til at faa deres »forbryderske Energi« svækket.

Hvis jeg skulde gøre opmærksom paa, hvilken Vejledning det, der ovenfor er sagt om Brandstiftelsens Motiver, kunde give den praktiske Strafferet, vilde jeg udtale følgende:

Der findes intet Motiv til Brandstiftelse — ikke engang Berigelsesmotivet — som i sig udelukker Gerningsmandens psykiske Abnormitet, men paa den anden Side findes der næppe noget Motiv, der er bevisende for denne. Brandstiftelsen er vistnok den Forbrydelse, som hyppigst af alle begaas af psykisk abnorme Individuer, ikke just af sindssyge, men mere af saadanne, som helt (udpræget aandssvage) eller delvis (psykiske Undermaalere) paa Grund af en forbigaaende (Pubertet — Beruselse) eller habituel Tilstand (let Aandssvaghed, ikke med Sindssygdom, kompliceret Epilepsi eller Hysteri, Neurastheni, medfødt psykisk Degeneration) har formindsket Modstandskraft overfor forbryderske Impulser. Man træffer hos disse de samme Motiver som hos normale Mennesker, men man træffer ogsaa fjerntliggende, svage og besynderlige Motiver.

Hvor der er Mistanke om, at Forbryderen er psykisk abnorm — og nogen Vejledning vil ved Siden af andre Forhold Motivets Beskaffenhed altid kunne give, — bør der fordres Lægeskøn, idet den ved Lægeundersøgelsen forefundne Abnormitet vil kunne give Vejledning ikke blot til Fastsættelsen af Strafbarhedsgraden, men ogsaa til Bestemmelsen af Repressionen. Thi maaske med Undtagelse af visse Sædelighedsforbrydelser (f. Eks. Exhibition) er der ingen Forbrydelse, der i den Grad som Brandstiftelse er tilbøjelig til at blive vanemæssig, naar det drejer

sig om psykisk abnorme Individier. Jeg har tidligere («Pubertetsforbrydelser»*) udviklet dette nærmere for de aandsvages Vedkommende, hvor Brandstiftelsestilbøjeligheden giver sig første Udslag under Puberteten, og jeg har set fuldgyldige Beviser paa, at hverken Tvangsopdragelse eller Straf her virker, idet her som ved Psychopathia sexualis Brandstiftelse ved seksuelt Motiv let bliver tvangsmæssig og ved alle andre Motiver vanemæssig. Det samme maa siges at være Tilfældet hos Neurasthenikere, hvis Lidelser er opstaaet paa seksuelt Grundlag, og selv hvor de opstaaede psykoseksuale Forestillinger ikke er af udpræget sadistisk Natur, er der hos Neurasthenikere, som en Gang — og da som Regel under en Rus — har gjort sig skyldige i Brandstiftelse med seksuelt Motiv, overvældende Fare for, at en ny Rus skal bringe Brandstiftelsestilbøjeligheden frem igen, idet den altid tilstedeværende primus motor — Seksualdriften — ved Alkohol faar den Stimulation, der er nødvendig, for at den habituelle moralske Hæmning kan overvindes. Og Neurasthenien opstaar meget ofte paa seksuelt Grundlag, ligesom det slappe Nervesystem frister Neurasthenikeren til Alkoholnydelse. Mindre Fare for vanemæssig Brandstiftelse med seksuelt Motiv er der maa-ske for de kroniske Alkoholisters Vedkommende, idet Seksualdriften som Regel hos de kroniske Alkoholister habituelt nærmest er nedsat og først — men vistnok paradoksalt stærkt — gør sig gældende under Beruselsen. Men hele den ved vanemæssigt Alkoholmisbrug fremkaldte psykiske Svækkelse og Brutalisering er i sig saa stærk, at en vanemæssig Brandstiftelsestilbøjelighed — ogsaa uden seksuelt Motiv — let bliver Følgen, hver Gang Rusen sløver Ræsonnementet og giver den stadigt opdukkende had- og ondskabsfulde Stemning Luft.

Da de vanemæssige (og tvangsmæssige) Brandstiftere er for Samfundets Sikkerhed yderst farlige Individier, er

*) Nordisk Tidsskrift for Strafferet 1915, S. 247 ff.

det nødvendigt, at dette tager andre og paa en Maade alvorligere Forholdsregler overfor disse end den sædvanlige Straf. Det er indlysende, at nogle Aars Straffearbejde ikke berøver den aandssvage, Neurasthenikeren eller den kroniske Alkoholist den engang erhvervede Tilbøjelighed til Brandstiftelse. Den aandssvage trænger til en særlig Opdragelse, Neurasthenikeren til en gennemført Lægebehandling, og den kroniske Alkoholist — hvis han ikke straks efter Løsladelsen skal falde tilbage til Alkoholmisbrugen — en individualiserende Arbejdsterapi, altsammen noget, som den sædvanlige Strafbehandling ikke kan yde. Bedst stillet er man overfor de udpræget aandssvage, overfor hvilke der kan træffes Sikkerhedsforanstaltninger, der i Reglen vil bestaa i varig Internering i en Aandssvageanstalt. Langt uheldigere er man stillet overfor de som Regel langt farligere vanemæssige Brandstiftere, hvis intellektuelle Mangler ikke er saa iøjnefaldende, at de kan kaldes udpræget aandssvage og falde ind under Straffelovens § 38. Da den intellektuelle og den moralske Defekt ingenlunde altid holder Trit med hinanden, synes det ved den udpræget aandssvage nødvendigt, naar en forsøgsvis anvendt, ikke forkortet Straf har vist sig forgæves, at lade den Mangel paa social Tilpasningsevne, der har manifesteret sig gennem et Recidiv til Brandstiftelse, være det afgørende og straks skride til Internering. Det synes i alt Fald højst uheldigt for Samfundets Sikkerhed, at man lader en vel ikke udpræget aandssvag Brandstifter 4 Gange begaa Brandstiftelse, før man sikrer sig ham, saaledes som det var Tilfældet med en aandssvag Brandstifter, jeg havde til Observation. Han havde i 15Aars Alderen sat Ild paa Husbondens Gaard, fordi en medtjenende havde rakt Tunge ad ham, 16 Aar gammel sat Ild paa Opdragelsesanstalten, hvor han derefter var anbragt, fordi han havde faaet en Lussing. Efter 1 Aars Forbedringshusarbejde satte han 17 Aar gammel Ild paa en Gaard for at komme af Lære, og kort efter at være kommet ud fra de ham idømte 6

Aars Forbedringshusarbejde satte han paa Grund af en Følelse af Ubehag en Morgen Ild paa en Lade, i hvilken han under sin Vagabondering havde overnattet. Jeg tror, at man ved aandssvage langt hellere end at søge at udmaale det intellektuelle Standpunkt ved mere eller mindre usikre Intelligensprøver for at finde, om de er »udpræget aandssvage« eller ej, maa søge paa Grundlag af deres sociale Tilpasningsevne at afgøre, om de er uegnede til Straf og kun egnede til at tages i Forvaring.

En Ulempe er det naturligvis, at man, hvis man vil træffe Sikkerhedsforanstaltninger overfor de ikke udpræget aandssvage, muligt vil komme til at savne et Sted at anbringe dem. Aandssvageanstalterne vil næppe kunne skaffe Plads til dem, og Opdragelsesanstalterne vil ikke tage dem, idet Overværgeraadet modsætter sig Anbringelse der af Individider, der er blot den mindste Smule aandssvage, og det er i øvrigt forstaaeligt nok, thi den sædvanlige Tvangsopdragelse preller af paa dem, og de er meget tilgængelige for den psykiske Smitte, der let kan komme til at virke i en Opdragelsesanstalt. Der tiltrænges sikkert her hjemme en særlig Opdragelsesanstalt for lettere aandssvage. Muligvis vil den nye Straffelovs Indførelse medføre saavel en saadan som de andre Institutioner, som den foreslaaede Anordning af Sikkerhedsforanstaltninger vil nødvendiggøre, først og fremmest en Straffeanstalt for mindre tilregnelige — i Lighed med, hvad jeg har set i Holland — og en særlig Helbredelsesanstalt for Alkoholister, hvor bl. a. ogsaa henholdsvis de neurastheniske og de kroniske Alkoholister, som har gjort sig skyldige i vanemæssig Brandstiftelse, kan anbringes.

Betinget Strafudsættelse i Preussen.

Som bekendt er betinget Strafudsættelse kun lidet anvendt i Preussen og andre tyske Forbundsstater. Først i 1895 indførtes i Preussen ad administrativ Vej betinget Strafudsættelse, der dog kun kunde tilstaaes af Justitsministeren og for nemmelig skulde anvendes med Hensyn til saadanne for første Gang dømte Personer, som paa den strafbare Handlings Tid endnu ikke var fyldt 18 Aar, og som ikke var idømt en Frihedsstraf af over 6 Maaneders Varighed*).

I 1912 blev, ligeledes ad administrativ Vej, den betingede Strafudsættelse udvidet til at omfatte ogsaa voksne Personer (paa Handlingens Tid over 18 Aar), som ikke tidligere har udstaaet Frihedsstraf for nogen Forbrydelse eller Forseelse, for saa vidt det drejer sig om Frihedsstraf paa indtil 1 Uge. Afgørelsen er for disse Personers Vedkommende henlagt til vedkommende »Oberstaatsanwalt«. Endvidere bestemtes det, at samme Myndighed kan indrømme betinget Strafudsættelse overfor Personer under 18 Aar, for saa vidt det drejer sig om Frihedsstraffe paa indtil 1 Maaned, medens Afgørelsen, hvor det drejer sig om længere Frihedsstraffe (indtil 6 Maaneder), vedblivende skulde være hos Justitsministeren**).

Ved Allerhöchster Erlass af 9. Marts 1917, jfr. Allgemeine Verfügung af 14. Marts 1917 er der nu truffet

*) Bestemmelsens Tekst er gengivet i Vergleichende Darstellung des deutschen und ausländischen Strafrechts Allg. Teil III S. 45, hvor der tillige gøres Rede for den betingede Strafudsættelses Indførelse i andre tyske Forbundsstater; tillige omtalt i Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft XVI (1896) Beilage S. 536—8.

**) Jfr. nærmere B. Freudenthal i Zeitschr. f. d. ges. Strafrechtswissenschaft. XXXIV (1913) S. 452—54.

en Række nye Bestemmelser, hvorved det maa ventes, at betinget Strafudsættelse vil faa adskillig mere Betydning end hidtil*)

Det er stadig ikke den dømmende Ret, der selv afgør Spørgsmaalet om Strafudsættelse; men der er sket en videre Udvikling i Retning af at overlade Afgørelsen til de stedlige administrative Myndigheder, idet Afgørelsen nu er henlagt til 'vedkommende »Oberstaatsanwalt« (den offentlige Anklager ved Overlandsretterne) og til »Erster Staatsanwalt« ved vedkommende Landsret.

Inden for den givne Ramme — jfr. herom nærmere nedenfor — kan »Erster Staatsanwalt« afgøre Sagen, med mindre der er Meningsforskel mellem den dømmende Ret, den straffuldbyrdende Dommer og den offentlige Anklager om, hvorvidt Strafudsættelse bør indrømmes, eller der mangler Tilslutning til Strafudsættelsen fra offentlige Myndigheder, der berøres af Spørgsmaalet, eller Sagen er af særlig Vigtighed, eller der foreligger særlige Tvivlsspørgsmaal til Afgørelse. I disse Tilfælde skal Sagen indsendes til Afgørelse af Overanklageren, som dog skal videresende Sagen til Justitsministerens Afgørelse, hvis den dømmende Ret har udtalt sig for Strafudsættelse, medens Anklagemyndighederne nærer Betænkelighed derved. Den ved Underretterne (Schöffengerichte) fungerende offentlige Anklager kan ikke paa egen Haand indrømme Strafudsættelse, men maa en Gang maanedlig indsende Fortegnelse over de i Maanedens Løb passerede Tilfælde, i hvilke der kan være Spørgsmaal om at tilstaa Strafudsættelse. Disse Fortegnelser skal indeholde saa udførlige Oplysninger, at det, bortset fra særlig tvivlsomme Sager, ikke bliver nødvendigt at medsende Akter.

De Personer, der kan faa Del i den betingede Strafudsættelse, er saadanne, der er dømt til Frihedsstraf af ikke over 6 Maaneders Varighed og, for saa vidt de paa den straffbare Handlings Tid allerede var over 18 Aar, endnu ikke har udstaaet Frihedsstraf paa Grund af Forbrydelse eller Forseelse, naar ogsaa den dømmende Ret har udtalt sig for Strafudsættelse. Dette forklares nærmere

*) Den officielle Tekst til »Erläss« og »Verfügung« findes i Justizministerialblatt 1917 Nr. 11; desuden kan henvises til »Das Strafvverfahren gegen Jugendliche« af *Karl Nagel*, Berlin 1917, der indeholder Teksten og desuden er forsynet med en Del oplysende Noter.

saaledes, at den fortrinsvis skal anvendes overfor unge Personer, som paa Handlingens Tid endnu ikke var fyldt 18 Aar. Ældre Personer og unge Personer, der er idømt længere Straffe end 6 Maaneder, skal kun komme i Betragtning, hvor der foreligger særlige formildende Omstændigheder.

Iøvrigt bør Strafudsættelsen kun bringes til Anvendelse, naar det begaaede Lovbrud ikke skyldes Fordærvelse og forbryderisk Tilbøjelighed, men derimod Letsindighed, Uerfarenhed, Forførelse eller Nød, og naar det kan ventes, at den dømte ved god Opførsel i det Tidsrum, i hvilket Straffens Fuldbyrdelse udsættes, vil vise sig værdig til at opnaa endelig Eftergivelse af Straffen. Til Afgørelse heraf skal foruden de nærmere Omstændigheder ved Gerningen den paagældendes tidligere Liv og hans Forhold efter den strafbare Handlingens Udførelse tages i Betragtning. Skal Frihedsstraffen træde i Stedet for en idømt Bøde, for saa vidt denne ikke betales, skal Strafudsættelse som Regel kun gives, hvor den dømte selv med sin gode Vilje ikke er i Stand til at betale Bøden. Hvor det drejer sig om en ung Person, der er under offentlig Opdragelse, skal det særligt overvejes, om en Fuldbyrdelse af Straffen vil virke forstyrrende paa den paabegyndte Opdragelsesforsorg, og vedkommende Forstander eller Myndighed høres herom.

Det indskærpes, at der skal udvises Skaansomhed ved Fremskaffelsen af Oplysninger om den paagældende; og dette maa ogsaa anses for nødvendigt, særlig hvis der f. Eks. rettes Henvendelse til tidligere eller nuværende Arbejdsgiver.

Med Hensyn til de Betingelser, der kan stilles for Indrømmelsen af Strafudsættelsen, kan anføres, at der skal fastsættes en bestemt Tid for Udsættelsen af Straffen, sædvanligt 2 Aar, men i alvorligere Tilfælde, eller hvor den paagældende Person endnu længere vil befinde sig under offentlig Opdragelse eller i en Opdragelses- eller Forbedringsanstalt, til 3 Aar. Ofte vil det blive forlangt, at vedkommende undergiver sig Tilsyn af en Forsorgsforening eller lover at blive i en bestemt Tjeneste eller Lære. Et særligt Tilsyn fra de straffuldbyrde Myndigheders Side finder ikke Sted; men bliver disse bekendt med Omstændigheder, der tyder paa Ønskeligheden af at tilbagekalde den indrømmede Strafudsættelse, skal de ufortøvet gøre Skridt til Tilbagekaldelse.

Var Strafudsættelsen knyttet til den Betingelse, at dom-

fieldte ikke unddrog sig Anbringelse f. Eks paa en Opdragsanstalt, kan Straffens Fuldbyrdelse uden videre paa-begyndes, hvis Betingelsen ikke opfyldes.

Hvor Forholdene taler derfor, kan det bestemmes, at Strafudsættelsen ikke kaldes tilbage, men den fastsatte Frist forlænges.

Er Strafudsættelsen ikke tilbagekaldt i Mellemtiden, skal de straffuldbyrrende Myndigheder henimod Slutningen af den fastsatte Frist af sig selv undersøge, hvorledes den paagældende har opført sig i den forløbne Tid; og hvis det positivt bekræftes, at han har vist god Opførsel, indstiller de, at Straffen endeligt eftergives. Afgørelsen af, om Straffen kan eftergives, sker ved kgl. Resolution gennem Justitsministeriet. Er der Tvivl om, hvorvidt Straffen efter Fristens Udløb bør fuldbyrdes eller eftergives, forelægges Sagen ogsaa for Justitsministeriet; men anser de straffuldbyrrende Myndigheder det ikke for rigtigt, at den paagældende benaades eller faar yderligere Udsættelse med Straffen, beordrer de denne fuldbyrdet.

Skønt den nye Forordning betyder et ikke ringe Fremskridt i Forhold til de tidligere gældende Regler, synes man dog stadig i Preussen at nære mange Betænkeligheder ved at indrømme betinget Strafudsættelse, og navnlig har man ikke vovet at give Domstolene Adgang til ved selve Retskendelsen at beslemme, at Straffens Udstaelse udsættes og bortfalder efter en vis Tids god Opførsel. Desuden synes hele Fremgangsmaaden at maatte virke tungt og langsomt.

Oluf I. Skjerbæk.

Domme.

Danmark.

HRT. bet. Højesteretstidende, UFR. bet. Ugeskrift for Retsvæsen.

Mishandling. Den danske Straffelov har i § 202 en Bestemmelse, der indtager en Særstilling i det System af graduerede, Voldsforbrydelser, Loven opstiller (Legemskrænkelser af laveste Grad, mindre grove Legemsbeskadigelser og grove Legemsbeskadigelser), idet Mishandling af Ægtefælle eller af egne eller andres til den paagældendes Omsorg betroede Børn straffes efter en særlig Skala, der yderligere stiger, saafremt den angrebne maa betegnes som sagesløs (midlertidig Straffelov af 1. April 1911 § 1). Om et Forhold kan betegnes som Mishandling, kan i det enkelte Tilfælde være tvivlsomt. Et saadant Tilfælde afgjordes ved Højesterets Dom af 27. April 1917 (HRT. 1917 Side 146, UFR. 1917 A Side 451). En i Virkeligheden ganske sindssyg Mand, der nærrede ugrundede Forestillinger om, at hans Hustru var ham utro og vilde forgive ham, havde en Lørdag Aften opført sig saa paafaldende, at Hustruen ikke turde overnatte i Hjemmet, men med deres to Børn tilbragte Natten hos en Broder. Da Hustruen Søndag Morgen var kommen hjem med det mindste Barn, foer Tiltalte løs paa hende, væltede hende over en Seng og greb hende i Halsen, saa at hun ikke kunde skrike. Paa Barnets Anskrig kom en Husbeboerske til, og Tiltalte slap nu sit Tag i Hustruen og vendte sig mod den nyankomne. Volden mod Hustruen efterlod ikke Mærker og havde heller ikke forvoldt hende nogen Smærte af Betydning. Tiltalte var senere samme Dag fremkommet med en Udtalelse

om, at hans Kone skulde jo dø, men forklarede under Forhørene aldrig at have tænkt at tilføje hende noget ondt. For at opfatte hans Forhold som Forsøg paa Drab savnedes det fornødne Grundlag. Volden i sig selv var saa lidet betydelig, at hverken Straffelovens § 203 (mindre grov Legemsbeskadigelse) eller Straffelovstillæggets § 1 («en ikke rent forbigaaende legemlig Lidelse») kunde finde Anvendelse, og at benytte Straffelovens § 200 (Vold uden Følger) vilde ikke blot være anstødeligt, men tillige vanskeliggøre at træffe de Sikkerhedsforanstaltninger, hvortil der var bydende Trang overfor denne sindssyge Mand. Højesteret henførte Forholdet under Straffelovens § 202. Selv om ved Ordet »Mishandling« Tanken snarest ledes i Retning af Omfanget eller Gentagelsen af den udøvede Vold (fortsatte Voldshandlinger), maatte der erkendes at være Tilfælde, hvor selve Voldens Intensitet kunde blive afgørende. Herved kunde man da atter tænke enten paa den med Volden forbundne stærke Smerte eller — som i nærværende Tilfælde — paa selve den udviste Voldsomhed og det Chock, den paaførte den angrebne. Ved Dommen bestemtes det derhos i Overensstemmelse med Straffelovens § 38, 2. Stykke, at der af Øvrigheden burde træffes Sikkerhedsforanstaltninger mod Tiltalte som sindssyg og farlig for sine Omgivelser.

Fra en anden Side beskæftigede Højesteret sig med den samme § i sin Dom af 13. Oktober 1916 (HRT. 1916 Side 469, UFR. 1916 A Side 1087) hvor man nærmest af subjektive Grunde frifandt de Tiltalte, et Par yderst fattige Husmandsfolk, for deres i og for sig ganske uforsvarlige Forhold overfor et spædt Barn, hvis Forsørgelse de havde overltaget mod et Vederlag en Gang for alle. Ved deres Tilkaldelse af en Læge efter 10 Maaneders Forløb viste Barnet sig uhyggeligt afmagret og afkræftet, væsentligt som Følge af uhensigtsmæssig, utilstrækkelig og uforsvarlig Ernæring; men ved Bedømmelsen toges særligt Hensyn til, at de Tiltalte i og for sig havde behandlet Barnet med Omhu og ikke budt det ringere Kaar end deres egne og alene af Mangel paa bedre Viden i Forbindelse med Fattigdom ernæret det saa slet som sket. Deres lange Passivitet med Hensyn til Tilkaldelse af en Læge fandtes i hvert Fald efter deres smaa Kaar og manglende Evne til at forstaa Alvorligheden af Barnets Tilstand heller ikke at kunne opfattes som strafbar Mishandling, ligesom det samme maatte gælde

med Hensyn til deres Ligeegyldighed overfor en Øjensygdom hos Barnet, som overhovedet ikke var blevet bemærket af de to Læger, der først undersøgte Barnet. Dommen har Interesse dels derved, at den forudsætter, at en Vanrøgt (jfr. herved Lov om Behandlingen af forbryderske og forsømte Børn af 14. April 1905 § 40, der bruger dette Udtryk) kan stige til en saadan Grad, at en egentlig Mishandling foreligger, dels ved at fremhæve Hensynet til de paagældendes Forstandsudvikling og hele aandelige og sociale Staaelse som en Faktor af Betydning med Hensyn til deres Forstaaelse af deres Handlinger paa dette Omraade og dermed for Tilstedeværelsen af det for Handlingens Strafbarhed nødvendige Forsæt.

Varefalsk. Ved Højesterets Dom af 15. Februar 1918 (HRT. 1917 Side 910, UFR. 1918 A Side 213) blev en tiltalt Mejeriejer dømt for Varefalsk (Straffelovens § 278, 1. Stykke, jfr. Levnedsmiddelov Nr. 108 af 18. April 1910 § 5, 1. Stykke) ikke blot i Tilfælde, hvor han direkte havde blandet Vand eller Is i den af ham forhandlede Kærnemælk og Skummetmælk, men ogsaa i de Tilfælde, hvor han, efter at Kærnemælken var tømt ud fra Kærnen, havde tilsat den det ved Smørrets Skylning fremkomne Skyllvand og solgt Produktet, hvoraf c. $\frac{1}{3}$ var Skyllvand, som Kærnemælk. Der kunde ikke i denne Forbindelse tillægges det nogen Betydning, at der paa det paagældende Tidspunkt ikke var fastsat nogen Minimumsgrænse for Tørstofindholdet af, hvad der maatte forhandles som Kærnemælk, og at det ikke kunde anses helt udelukket, at det af Tiltalte forhandlede Produkt ikke laa under den Grænse, der i saa Henseende senere i Henhold til Levnedsmiddelovens § 7, 1. Stykke var blevet fastsat ved Anordning af 30. Januar 1917.

Urigtig Varebetegnelse. En Konservesfabriks Bestyrelsesmedlemmer havde ved Afsendelsen af et efter Prøve bestilt Parti Leverpostej attesteret, at dette, der i Erklæringen betegnedes som Leverpostej, var fabrikeret af gode og sunde Varer, og havde garanteret dets Holdbarhed i 6 Maaneder. Underskriverne blev ved Højesterets Dom af 28. Januar 1918 (HRT. 1917 Side 830, UFR. 1918 A Side 179) dømt for Overtrædelse af § 1 i Lov af 8. Juni 1912 om Straf for Brug af urigtig Varebetegnelse, idet det statueredes, at Varen havde et saa ringe Indhold af Lever, at det var uberettiget at sælge den under Benævnelsen Lever-

postej. Det kom altsaa ikke herved i Betragtning, at der var solgt efter Prøve, og at der intet forelaa om, at det levere-rede ikke skulde have svaret til Prøven.

Svindel i Forretningsforhold. »Kursskæring«. To tiltalte Veksellerere havde, naar de for deres Kunder udførte Ordre paa Børsen i København, i stort Omfang afregnet overfor Kunderne til Kurser, der var daarligere end de paa Børsen opnaaede. I adskillige Tilfælde havde de Tiltalte for at skjule Kursdifferencen dels mundtligt, dels skriftligt overfor Kunderne fremsat usandsfærdige Foregivender til Forklaring af, at der ikke var opnaaet bedre Kurser. Endvidere havde de, naar de for Kunder købte Værdipapirer paa London Børs, ved Afregningen beregnet sig foruden egen Provision tillige den Provision, der tilkom den engelske Mægler, skønt denne Provision alt var indbefattet i den netto Kurs paa London, hvorefter Afregningen med Kunden foregik. Udbyttet af Kursskæringerne havde udgjort en meget betydelig Del af deres Aarsindtægt. Efter Sagens Oplysninger havde Veksellerere — og Banker — i en Aarrække ikke sjældent ved Udførelse af almindelige Kommissionsordrer paa Børsen afregnet til Kurser, der var noget fordelagtigere for dem; det havde dog i Reglen kun drejet sig om mindre Differencer, og de afhørte Sagkyndige havde udtalt, at en saadan Fremgangsmaade var urigtig og ikke fastslaaet ved Coutume. Dommen udtaler, at de Tiltalte ifølge deres Stilling som Kommissionærer var pligtige at lade Kunderne tilflyde de Formuefordele, som de havde indvundet ved Forretninger for dem; det statueredes derhos, at de Tiltalte havde været sig det uberettigede i deres Færd bevidst; herpaa tydede det navnlig, at de overfor Kunderne havde lagt Skjul paa deres Forhold. At adskillige andre havde gjort sig skyldige i lignende Forhold, kunde ikke gøre det retmæssigt, og om Coutume kunde der ikke være Tale ved et Forhold, der holdtes skjult for den ydende Part. De Tiltalte blev derefter ved Højesterets Dom af 21. November 1917 (HRT. 1917 Side 614, UFR. 1918 A Side 46) straffet efter den almindelige Bedrageribestemmelse i Straffelovens § 251, medens Kommissionsdomstolen, der havde paadømt Sagen i 1. Instans, kun havde anvendt den mildere Bestemmelse i § 257. Iøvrigt kunde der muligt, forsaavidt Talen var om Kursskæring ved Salg for Kunder, ogsaa være Spørgsmaal om at anvende Analogien af Straffelovens § 252 eller dens § 253.

Ogsaa Højesterets Dom af 18. Marts 1918 (HRT. 1918 S. 19) dømte en tiltalt Outsider-Veksellerer for en saadan Kursskæring, men Dommen har ud herover Interesse ved tillige at lægge de kriminelle Linjer klart i et andet Forhold fra hans Side. Det fremhæves i saa Henseende ved Siden af Kursskæringen som en svingaglig Berigelse paa Kundernes Bekostning, at Tiltalte i stort Omfang lod Kunderne købe og sælge, ikke fordi saadanne Køb og Salg var i deres Interesse, men alene for derved at tjene Provision. Men endvidere karakteriseres som bedragerisk hele den Maade, hvorpaa Tiltalte havde ført sin Forretning: Han formaaede ved en vidtstrakt Paavirkning — bl. a. gennem udsendte Agenter — til Dels lidet forretningskyndige Folk til at indlade sig i Spekulationer gennem ham, idet han gav det Udseende af, at han var vel underrettet med Hensyn til Papirenes Stigen og Falden, og lovede at give Kunderne Raad, naar de skulde købe og sælge, og i det hele at varetage deres Interesse; han var klar paa, at han kun ved Kundernes Tillid hertil kunde beregne sig den særlig høje Provision, han tog. Spekulationsforretningerne dreves imidlertid hos Tiltalte med forholdsvis betydelige Udgifter og som oftest saaledes, at han lod Kunderne foretage en længere Række Spekulationer med hyppig Skiften af Engagementer, hvad der under de daværende Konjunkturer (for Krigen) gav overvejende Chance for Tab for Kunderne. Skønt dette Forhold i alt Fald meget hurtigt maatte være bleven Tiltalte klart, vedblev han uforandret at erhverve sine Kunder paa den skildrede Maade. En Opgørelse for Aarene 1909 til Sommeren 1914 viste, at en Del Kunder, oftest med faa Forretninger, hos Tiltalte havde vundet ialt c. 97,000 Kr., medens de andre Kunder havde tabt tilsammen c. 706,000 Kr.; Tabets samlede Beløb syntes derhos omtrent at ækvivalere de samlede Provisioner til Tiltalte. Forholdet blev af Højesteret i sin Helhed henført under den egentlige Bedrageribestemmelse (Straffelovens § 251).

Alt i alt vil antageligt disse to Domme sammen med adskillige andre Domme angaaende Svindel i Forretningsforhold, der til Dels har været omtalt tidligere i dette Tidsskrift, bidrage til at skabe renere Linjer i disse Forhold end hidtil.

Trosspørgsmaal forelagt Højesteret. En Præst i den danske Folkekirke havde ved forskellige Lejligheder dels i udgivne Arbejder, dels mundtligt udtalt sig paa en saadan

Maade, at han af nogle kirkelige Kredse antoges at være udenfor Folkekirkens Lære, bl. a. med Hensyn til Jomfrufødselen. Efter langvarige Stridigheder og Forhandlinger indenfor kirkelige Kredse blev der rejst Sag mod ham for at faa afgjort, om han ikke var »kommet i afgørende Strid med de ham som Præst i Folkekirken paahvilende Pligter, og hvilket Strafansvar han i bekræftende Fald maatte have paadraget sig«. Sagen paakendtes i de to første Instanser ved gejstlig Ret og blev derefter appelleret til Højesteret. Her fik Sagen imidlertid det Udfald, at Præsten frifandtes med en Begrundelse, hvorved Retten undlod at komme ind paa selve det prekære at træffe en juridisk Afgørelse med Hensyn til et »aandeligt« Spørgsmaal. I Højesterets Dom af 9. Maj 1916 (HRT. 1916 Side 168, UFR. 1916 A Side 627) fremhæves det først, at Præstens egne Udtalelser til Dels har været uklare, og at der for Højesteret er fremlagt en Række Erklæringer fra Landets Biskopper samt fra Professorer og Præster, hvorefter Spørgsmaalet om, hvorvidt han ved sine Udtalelser er kommet i afgørende Strid med Folkekirkens Lære, er Genstand for forskellig Bedømmelse. Nogen Afgørelse i denne Henseende finder Retten det dog ikke nødvendigt at træffe. Sagen drejer sig om, hvorvidt den Tiltalte er strafskyldig, men dette kan ikke statueres, idet han efter det foreliggende maa antages at have været i begrundet god Tro med Hensyn til sin Berettigelse til at fremkomme med Udtalelserne. — Efter Frifindelsen hævedes Præstens Suspension administrativt, og han tiltraadte det Embede i Folkekirken, hvortil han forud for Sagens Rejsning var blevet forflyttet. Som det vil ses, har Sagen en vis Forbindelse med det Spørgsmaal om »uegentlig Retsvildfarelse«, der berørtes i dette Tidsskrifts 1. Aargang Side 44.

Eyvind Olrik.

Fra fremmede Tidsskrifter.

Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft.
Bind 39. Hfl. 1—3.

Werber fremdrager i 1. Hefte Manglerne ved Bødestraffens Ordning ogsaa i de tyske Straffelovsudkast, navnlig det vilkaarlige ved Bødebeløbenes Fastsættelse, de utilstrækkelige Maksima og det uheldige ved Afsoningen med Frihedsstraf af den ubetalte Bøde, hvorved en Forseelse, der af Loven kun er regnet for mere ubetydelig, faktisk belægges med en Straf, der er bestemt for grovere Overtrædelser, og hvorved paa den anden Side Respekten og Frygten for Frihedsstraffen i det hele svækkes. Han foreslaar Bøderne fastsat efter Indkomstkvoter, saaledes at 1 Kvota er lig med $\frac{1}{300}$ af den paagældendes Aarsindkomst, beregnet efter 300 Arbejdsdage \varnothing : et Aar. For hver Landsdel skal særlig af Administrationen fastsættes det Beløb, der anses som nødvendigt Underholdsbidrag, og i den skyldiges Aarsindtægt fradrages ved Bødeudregningen saa mange Gange det nævnte Beløb, som svarer til det Antal Personer, han forsørger (derunder ham selv). Er f. Eks. i en Provins Underholdsbidraget sat til 500 Mark, vil en Mand, hvis Fortjeneste er 5.000 Mark aarlig, men som forsørger Hustru og 3 Børn, have en »Nettoindkomst« i den heromhandlede Forstand af 2.500 Mark, og hans Bødekvota være $\frac{2500}{300}$. Dommeren beskæftiger sig slet ikke med Undersøgelsen heraf, men fastsætter Bøden f. Eks. til 5 Indkomstkvotadele, Udfindelsen af det hertil svarende Beløb bliver saa de straffuldbyrdende Myndigheders Sag i Overensstemmelse med det udviklede. Derved opnaas en automatisk Lighed i Bødefastsættelsen, og derved bekæmpes

den Tendens hos Dommeren, der med sin egen lave Lønning for Øje anser et Beløb paa 10—20.000 Mark for en Formue, til overfor Personer med meget store Indkomster at holde Bøden indenfor Grænser, der gør Straffen altfor lidt følelig for den paagældende: Manden med Millionindkomsterne, der udreder en saadan Bøde »af sin Portokasse«! For deres Vedkommende, der ikke har særlige Indkomster, men som Hustruer eller Børn underholdes af den erhvervende Mand, anser Forf. det i og for sig for ubetænkeligt at lægge Bødeansvaret for deres Forseelser over paa Familieoverhovedet, der jo ogsaa nu faktisk i Reglen udreder slige Bøder, og som hyppig — i hvert Fald for Børnenes Vedkommende — har det egentlige Ansvar for Forseelsen ved mangelfuld Opdragelse eller svigtende Tilsyn. Finder man denne Ordning betænkelig, kan man gaa den Vej at fastsætte, hvor stor en Procentdel af Forsørgerens Indkomst de enkelte Familienmedlemmer faktisk beslaglægger, og lægge det herved udkommende Beløb til Grund for deres Bødekvote. Naar en Bøde er idømt efter disse Regler, bliver den at søge inddrevet paa samme Maade som offentlige Skatter og Afgifter, eventuelt ved ratevis Indeholdelse i Gage eller Arbejdsløn. Er der ingen Basis for Inddrivelse, idet den dømte overhovedet ikke har Indkomster eller opgiver sin indkomstgivende Virksomhed for at hindre Fuldbyrðelsen eller overhovedet er en arbejdssky Person, maa dog ikke som Erstatning en Frihedsstraf indtræde. De subsidiære Frihedsstraffe skal ganske bortfalde og skal erstattes med tvungen Aftjening af Bøden ved Arbejde for det offentlige. Der anvises den domfældte, hvor han skal give Møde for at afvikle Bøden ved at yde et til dens Kvototal svarende Antal Arbejdsdage til en af Forvaltningen fastsat Dagløn, hvoraf han selv faar udbetalt saa meget, som efter de fastsatte Regler anses nødvendigt til hans og hans Families Underhold, medens Overskudet tilfalder Statskassen; han er vedblivende en fri Mand, der ernærer sig og sine, men maa daglig møde paa det anviste Arbejdssted og udføre de ham paalagte Arbejdstimer. Først, hvis dette ikke gøres, hvis den domfældte ikke giver Møde eller umuliggør Arbejdets Udførelse ved Opsætsighed, Vrangvilje eller lignende Forhold, bliver der Spørgsmaal om en Frihedsstraf. Men denne har da intet med Bøden at gøre, er ingen Erstatning for denne, men idømmes for en speciel Forseelse: for-

sættelig Hindring af en Bødestrafs Fuldbgyrdelse, der belægges med en speciel Straf og mulig rettest bør optages i Straffelovens specielle Del. Ved denne Ordning vil det undgaas, at den fattige, fordi han er fattig, faar en Frihedsstraf, hvor han kun har fortjent Bøde, idet Forholdet bliver det, at kun den arbejdssky eller den, der af ond Vilje nægter at arbejde, for dette særlige Forhold paa drager sig en yderligere Straf.

Som bekendt anvendes i Tyskland en Tids Ophold i Arbejdshus som en Slags Sikkerhedsforanstaltning bl. a. overfor Betlere og Løsgængere, nemlig som »Nachhaft« efter Udstaaelsen af Fængselsstraffen. Det synes, som om Arbejdshuset ikke har haft Succes paa dette Omraade. *v. Lilienthal* gør i en kort Opsats Rede for, hvorledes man i Bielefeld har søgt at finde et mere effektivt associerende Middel end Arbejdshusopholdet ved at skaffe de omhandlede arbejdssky Personer anbragt i Arbejderkolonier og til dette Øjemed har indført en Samvirken mellem Domstol og Politi paa den ene Side, Fængselsforening og Arbejderkoloni paa den anden. Naar en Betler eller Løsgænger føres for Retten, tilsiges en Repræsentant for Fængselsforeningen til at overvære Forhandlingen og lære Arrestanten og hans Akter at kende. Findes Tilfældet at egne sig for Kolonianbringelse, lyder Dommen vel paa, at den dømte efter Strafudstaaelsen skal afgives til Politiet for at sættes i Arbejdshus, men der forelægges ham samtidig Valget mellem dette og mellem godvillig at tage Ophold i en Arbejderkoloni saaledes, at han, hvis han vælger dette sidste, faar Udsættelse med Arbejdshusopholdet og fritages for dette, hvis han opfører sig godt i Kolonien og ikke uden Tilladelse af dennes Ledelse og Politimyndighederne forlader den i de første 2 Aar; overtræder han disse Betingelser, vil han blive eftersøgt og indsat i Arbejdshuset. Afgiver den dømte en skriftlig Erklæring om, at han vælger Kolonien, er Politimyndighederne indforstaaet med, at Repræsentanten for Fængselsforeningen uden yderligere Forhandlinger ledsager ham til Arbejderkolonien. Det preussiske Indenrigsministerium har i et »Erlasse« af Novbr. 1916 anbefalet denne i Bielefeld indførte Praksis til Efterlignelse andetsteds, særlig naar det drejer sig om Personer, der

nærmest maa anses som store Børn, hvis Fortid og Forhold gør det antageligt, at de bedst vil værnes mod helt at forkomme ved at faa Ophold i en saadan Koloni; det ønskes udtrykkelig tilkendegivet i Dommene, om det i det enkelte Tilfælde drejer sig om viljessvage og holdningsløse Mennesker, for at det kan skønnes, at ogsaa Retten har opfattet den paagældende som et »stort Barn«, og det tilføjes, at en lang Strafliste iøvrigt mere taler for end mod, at dette er Tilfældet. Koloniledelserne er anmodet om under den paagældendes Ophold i Kolonien at samle Materiale til Afgørelse af, om han paa Grund af lavt aandeligt Standpunkt ikke kan varetage sine Anliggender selv fremtidig, i hvilket Fald Umyndiggørelse bør iværksættes gennem Statsadvokaturen. — Ogsaa med Hensyn til prostituerede og i det hele sædelig truede Kvinder søger man i Bielefeld gennem Samvirken med et frivilligt organiseret Udvalg til Bekæmpelse af den offentlige Usædelighed at undgaa Anbringelse i Arbejdshus eller dog udsætte den paa Betingelse af, at den paagældende frivillig giver sig under et Beskyttelsestilsyn eller tager Ophold i en Koloni.

I 2. Hefte udtaler *Krönig* sine Betæneligheder overfor Fingeraftrykkets Beviskraft som eneste Indicium, særlig i den tilspidsede Form, at der foreligger et med den sigtedes identificeret Fingeraftryk af kun en enkelt Finger, og at der intel yderligere Indicium er forhaanden mod den paagældende. Som bekendt er der i Tyskland og Ungarn afsagt henholdsvis Dødsdom og Dom til livsvarigt Straf-arbejde paa Fingeraftryk som eneste Indicium. *Krönig* frygter for, at man overvurderer dette Bevismiddels Værdi, idet han dels peger paa de Fejlkilder, som kan foreligge ved Optagelsen af Aftrykket af en Persons Fingre: Forveksling, Forskelligheder i Fremgangsmaadens Teknik, dels nævner Muligheden af kunstig tilvejebragte og paa Gerningsstedet anbragte falske Fingeraftryk, dels endelig nærer Tvivl om selve Methodens Grundprincip: Beføjelsen til praktisk at gaa ud fra, at ikke to Menneskers Fingeraftryk er ens. I sidstnævnte Henseende citerer han Udtalelser fra anden Side om, at der i de tyske Centraler er samlet c. 6 Millioner Aftryk af enkelte Fingre, og at der blandt disse endnu aldrig er fundet to, som var ens, men

dog hidrørte fra forskellige Personer, saa at Fingeraftryk-
kets Beviskraft støttes paa et Iagttagelsesmateriale af mange
Millioner undersøgte Enkelttilfælde. Forf. spørger her-
overfor, om det virkelig er Meningen at paastaa, at hvert
enkelt af disse Aftryk er sagkyndig sammenlignet med de
5.999.999 øvrige og desuden med de udenlandske Samlin-
ger, der anslaaes til 6—10 Millioner Aftryk. Selv om dette
maatte kunne besvares bekræftende, advarer Forf. mod at
lade sig imponere af Milliontallet, da dette jo maa ses i
Relation til Antallet af alle i Verden forekommende menne-
skelige Fingres Aftryk. Anslaaes den hele Verdens samlede
Mennesketal til 1600 Millioner, hvorat jo hver især har
10 Fingre, bliver Proportionen jo dog saaledes, at kun 6
Fingeraftryk af 16000, hvis vi holder os til de tyske Aftryk,
eller indtil 16 af 16.000, hvis vi tager de udenlandske
Samlinger med, er undersøgt og fundet forskellige, og at vi
deraf slutter os til, at ogsaa Resten maa være forskellige.
Forf. indrømmer naturligvis, at den Omstændighed, at det
faktisk ikke drejer sig om 6—16 af 16.000, men om 6—16
Millioner af 16.000 Millioner, gør Slutningen en Del mere
underbygget; men alligevel finder han ikke det inddragne Un-
dersøgelsesmateriale omfattende nok til, at man uden videre
kan se bort fra den Mulighed, at et og samme Fingeraftryk
kan forekomme hos flere Mennesker, om end sjældent, saa
dog f. Eks. 100 eller 1000 Gange hele Verden over. Hvem
siger os, at Naturen driver sine Variationer til Mulighedens
yderste Grænse, og desuden vil vel paa et saa lille Felt
som Huden af en Fingerspids denne yderste Grænse ikke
ligge uendelig fjærnt. Naar *Balthazard* har beregnet Sand-
synligheden for, at der hos to Mennesker kan forekomme
ganske det samme Fingeraftryk, til en Brøk med en Tæl-
ler 1 og Nævner 1 med 60 Nuller efter, viser dette jo alt-
saa, at en saadan Mulighed er tilstede. Men dernæst sy-
nes dennes Beregning at hvile paa et usikkert Grundlag,
idet han efter at have konstateret, at maa for at finde 2
overensstemmende Punkter i 2 Aftryk maatte undersøge
16 Personer, for at finde 3 behøvede 64 og for at finde
4 maatte sammenligne 256 Personer, ved en Sandsynlig-
hedsberegning paa dette Grundlag kom til, at 17 overens-
stemmende Punkter kun naaedes ved en Gennemgang af
17 Milliarder Personer. Men dette er jo ikke Empirik,
men derimod Konstruktion og Slutninger, hvilende paa et
saa beskedent faktisk Grundlag som Undersøgelse af kun

256 Mennesker. Derfor kan Forf. ikke lade sig imponere af Nævneren med de mange Nuller. Da der nu ikke paa Forhaand er nogen Grund til at tro, at de Personer, der herefter kan udvise ensartet Fingeraftryk, skal leve fordelt over hele Verden, men lige saa vel kan tænkes at opholde sig i hinandens Nærhed, anser Forf. Muligheden af Justitsmord som Følge af en Aftrykket tillagt ubetinget Beviskraft for eksisterende, særlig hvis man — som foreslaaet — skrider til at tage Fingeraftryk af alle ved Udskrivelsen af Skolen, saa at ikke en Gang det Støttepunkt behøver at foreligge, at den identificerede i hvert Fald er en tidligere straffet Person, siden hans Fingeraftryk haves i Registrene. Endelig betoner Forf., at da der efter de fornævnte Beregninger sandsynligvis blandt 17 Millioner Mennesker findes 2, hvis Fingeraftryk er overensstemmende i 12 Punkter, maa der i alt Fald til Identitetserklæring kræves Estervisning af mindst 17—20 identiske Punkter, og samtidig maa Eksperterne udtrykkelig spørges, om der mellem de to Aftryk ikke er konstateret positive indbyrdes Afvigelser paa et eneste Punkt, da i saa Fald Identiteten ubetinget maa nægtes, selv om der er paavist nok saa mange andre Punkter, hvor der er Overensstemmelse.

Schneickert har straks i samme Hefte Ordet for at imødegaa Krönigs Angreb paa Tilliden til Fingeraftrykkets absolutte Bevisværdi. Han paapeger først, at den matematiske Vished jo overhovedet ikke opnaas ved noget Indicium: Naar den sigtedes Værktøj til Indbrud paa 5 Punkter nøjagtig passer til et Skaarspor paa Gerningsstedet, er den Mulighed jo ikke udelukket, at en anden kan have et Værktøj med tilsvarende Ejendommeligheder; skulde man af den Grund være bange for et Indiciebevis, maatte man, da Vidneudsagnets absolutte Rigtighed jo ogsaa er underkendt i Nutiden, ende med »Gudsdomme« som de gamle Dages Jernbyrd, naar ikke Tilstaaelse forelaa. Krönigs Betragtninger er overhovedet rent theoretiske, medens det, som det kommer an paa, er de praktiske Erfaringer: den hidtil aldrig paaviste Identitet mellem to Menneskers Fingeraftryk og den Kendsgerning, at det endnu aldrig, hvor Fingeraftrykket har været anvendt som Bevismiddel, er konstateret, at der er begaaet en error in persona. Det drejer sig her om en Naturlov, der som andre tilsvarende Love er fastslaaet gennem Summen af en Række Enkeltiaagttagelser; Faldhastigheden og Tyngdeloven

blev fastslaaet ved en Række Iagttagelser, og vi stoler paa dem, skønt de ikke er paavist paa ethvert Sted i Verden og under alle tænkelige Forhold; det samme maa gælde om Fingeraftrykkenes Forskellighed i Kraft af det righoldige Materiale, der er undersøgt med ensartet Resultat. Begynder Urets Pendul en Dag at svinge om sin vertikale Akse, maa vi revidere vor Opfattelse af den herhen hørende Naturlov; paa samme Maade maa vi slippe Tilstanden til Fingeraftrykkenes Forskellighed, naar der paavises ens Aftryk af to Menneskers Fingre, — men heller ikke før. At der ved Forveksling, ved Ufuldkommenhed eller Forskellighed i Methoden ved Optagelsen kan ske Fejl og forvoldes Fejltagelser, vedrører ikke Principet og kan ikke anføres mod dettes Rigtighed; det er Teknikkens Sag at undgaa Fejlkilder af den Art, og denne Opgave kan løses. Kunstlig eftergjorte Fingeraftryk vil sikkert altid af de sagkyndige kunne skelnes fra ægte. Hovedspørgsmaalet er, hvad der skal kræves for at fastslaa Identiteten: allerede i Oldtiden vidste man, at der kunde identificeres ved Aftryk af en enkelt Finger; i Orienten forsynedes den rejsendes Pas med et Aftryk af hans Pegefinger; men ogsaa en Del af et Aftryk af en enkelt Finger kan efter Omstændighederne være tilstrækkeligt. Der kan ikke opstilles en almenyldig Norm for, hvor stort et Antal identiske Punkter der mindst skal paavises, undertiden kan et ringere Antal være nok, nemlig naar de forhaandenværende Kendetegn ogsaa allerede efter deres Form er afgørende, idet der mellem Papillarlinjernes Konstruktioner er Former, der forekommer sjældnere. Bemærkningen om, at et eneste Afvigelsespunkt udelukker Identitet, selv om der er nok saa mange identiske Punkter, er af rent theoretisk Karakter: er der en betydelig Række Overensstemmelser, er det ikke blot usandsynligt, men — som hidtil uset — praktisk udelukket, at der paa et Punkt skulde være afvigende Kendetegn; thi Erfaringen har vist, at er et Punkt forskelligt, saa er alle Punkter det, et Fingeraftryk er enten helt identisk eller slet ikke identisk med et andet, Mellemting gives ikke. Noget andet er, at et eller flere Punkter kan mangle i det Aftryk, som skal identificeres, eller være uklare eller ubestemmelige, hvilket dog ikke forhindrer Identifikation paa Grundlag af Overensstemmelse i de øvrige. Sagen er jo nemlig den, at hvert Fingeraftryk for sig danner et bestemt Billede, bestemt ikke blot

ved visse generelle Formationer i Papillarlinjerne — »Gaffer«, »Øer«, Linjer med en eller to Ender, Kurve- og Spiraldannelser, Porer og Ar — men dernæst ved disse enkelte Deles indbyrdes Beliggenhed i det samlede Billede. Ved Identifikationen nøjes man ikke med at paavise ensartede Enkeltheder som de nævnte i begge Aftryk, men konstaterer Enkeltpunkternes ensartede Beliggenhed til og Afstand (∅: Antal mellemliggende Linjer) fra hinanden. Netop dette sidste skaber den sikreste Overbevisning om Identitet, idet det viser sig, at der meget hyppig lader sig paavise over 100 Enkeltmomenter i et Fingeraftryk og saaledes foreligger et stort Materiale til Sammenligning med andre Aftryk.

O. Haack.

Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht. Aargang
XXX. Hft. 4.

Thormann fremstiller Ordningen og Resultaterne af det Tilsyn, som i Kanton Bern anvendes overfor betingelsesvis domte eller benaadede. Siden November 1907 er der Adgang til betinget Domfældelse med en obligatorisk Prøvetid af fra 2—5 Aar og fakultativ Adgang for Domstolene til yderligere at sætte den domfældte under »Beskyttelsestilsyn«. Fra 1. April 1911 indførtes betinget Løsladelse af Straffanger efter Forløbet af mindst $\frac{2}{3}$ af Straffetiden, dog kortest 1 Aar — for Tilbagefaldsforbrydere mindst 2 Aar — for Livsfanger 20 Aar, og iøvrigt under visse nærmere betegnede Forudsætninger, bl. a. god Opførsel i Anstalten og Erstatning af den ved Forbrydelsen tilføjede Skade, for saa vidt den domtes Midler har rakt dertil; Prøvetiden er i Reglen lig med den resterende Straffetid, dog mindst 1 og højst 3 Aar, for Livsfanger mindst 5 Aar; Tilsyn under Prøvetiden er her obligatorisk, og der kan gives den betinget løsladte Paalæg om Afhold fra spirituøse Drikke og om Ophold paa et bestemt Sted. Endelig er der Adgang til betingelsesvis Løsladelse af Personer, der administrativt bestemmes hensat i Arbejdshus, og til betingelsesvis Opsættelse af saadan Anbringelse; herfra bortses i det følgende. Den i 1911 stedfundne Ordning af dette Tilsyn, der saaledes er foreskrevet dels som fakul-

tativt, dels som obligatorisk, er truffet med det Formaal for Øje at undgaa en bureaukratisk Indretning med formelle og rutinemæssige Ekspeditioner, men dog opretholde en fast og samlet Form. Det direkte Tilsyn med de enkelte føres af frivillig tiltrædende Privatpersoner, »Patroner«, der paatager sig at staa i vedvarende personligt Samkvem med »Myndlingen« og øve baade Forsorg og Tilsyn og afgive regelmæssige Indberetninger mindst hvert Kvartal, for de betinget løsladtes Vedkommende til den paagældende Strafanstalts Direktion, for de betinget domfældtes Vedkommende til en særlig Embedsmand, »der Schutzaufsichtsbeamte«. Kvinder vælges gerne som Tilsynsværger for Kvinder, hvorimod man helst undgaar nære Slægtinge af den paagældende af Frygt for, at saadanne ikke vil være tilbøjelige til at give Indberetning om Forhold, der vil medføre Tilbagetagelse af Friheden, saa vel som Arbejdsgiveren, da man frygter Konflikt mellem dennes egen Interesse som saadan og Forsorgspligten som Patron. I Aarene 1911—16 har over 300 Mænd og Kvinder af alle Samfundsstillinger frivillig overtaget saadanne Patronater; man søger at undgaa, at en Patron samtidig har flere »Myndlinge«, men ser med Glæde ofte, at en tilsynsførende, naar Hvervet er endt ved Prøvetidens Udløb, overtager et andet tilsvarende Hverv. Patronerne faar udleveret en trykt Vejledning for deres Virksomhed med Anvisning til Udfærdigelse af Indberetningerne. Arbejdsgiveren skal sættes i Kundskab om, at den paagældende staar under et saadant Tilsyn, medens dette søges skjult for Medarbejdere, Naboer osv. — Midtpunktet for Tilsynsarbejdet er Indehaveren af det i 1911 oprettede »Embede for Beskyttelses-tilsyn« (Amt für Schutzaufsicht). Han forbereder Udnævnelsen af Patroner og Fremskaffelsen af Arbejdssted og Underhold, modtager Beretningerne om de betinget domfældtes Forhold og er Central for hele Institutionen. For de fra Strafanstalt betingelsesvis løsladte gaar Forberedelserne deres rolige Gang til det forud bestemte Tidspunkt for Løsladelsen: Fremskaffelse af Opholdssted, Arbejde og Patron kan være i Orden, naar Dagen indtræder; er dette undtagelsesvis ikke Tilfældet, sørges der for midlertidig Anbringelse i et Asyl eller Arbejderhjem for at værne den løsladte mod Fristelserne i Bylivet. Vanskelighederne er større, naar det drejer sig om de betinget domfældte, hvor Embedsmanden først faar Underretning om Opgaven, naar

Dommen er afsagt, undertiden ret længe derefter, og hvor den paagældende hyppigst er paa fri Fod og ofte søger at unddrage sig Tilsynet. Her vil et nærmere Samarbejde mellem Retterne og Tilsynsembedsmanden være paakrævet. Denne Embedsmand holder sig under hele Prøvetiden i Kontakt med Myndlinge og Patroner for i givet Fald at kunne yde Hjælp eller gribe ind. Følgende Tal giver et Begreb om Embedets Funktioner:

Under Tilsyn blev stillet:	1911	1912	1913	1914	1915	1916	Ialt
1) som betingelsesvis løsladte fra Strafanstalter	14	17	17	11	8	8	75
2) som betingelsesvis dømte	21	25	33	34	38	49	200

(hertil kommer de ovenfor nævnte Personer, der skulde hensættes eller har været hensat i Arbejdshus, hvilke i Perioden androg ialt 36.)

Der blev i den omtalte Aarrække skaffet ialt 592 Pladser, 898 Personer (mest definitivt løsladte) blev delagtige i Forsorg uden at være under egentligt Tilsyn, idet Embedsmyndigheden for disses Vedkommende støtter den private Forsorg for Personer, der har udstaaet Straf. — Udgifterne til Understøttelse til de under egentligt Tilsyn stillede er smaa, andrager gennemsnitlig c. 33 fr. pro persona, idet man netop tilstræber kun at hjælpe til Selvhjælp og ved moralsk Støtte. Med Tilfredshed konstateres, at allerede i 1915 og 1916 er enkelte større Laan, der var ydet tilsynsundergivne, bleven tilbagebetalt. — Ved Siden af denne særlige Embedsmand fungerer altsaa Strafanstaltsdirektionerne som Overinstanser for Tilsynet, nemlig med Hensyn til de betinget løsladte; ligesom det er Direktionen, der udtaler sig om Benaadningsandragendet, er det ogsaa den, der under Prøvetiden fører Tilsynet, men med Støtte af Embedsmanden og Patronerne; den modtager Indberetningerne og kan gøre Indstilling til Politidirektionen om, at den løsladte skal genindsættes til hel eller delvis Udstaaelse af den resterende Straf. — Som øverste Instans fungerer en »Schutzaufsichtskommission«, bestaaende af fra 3 til 5 Medlemmer af Kantonens Strafanstalts- og Fængselskommission: den har at drage Hovedlinjerne for Udøvelsen af Tilsynet og give de fornødne Instrukser til Embedsmanden, der fungerer som dens Sekretær og i Kommissionens Møder, der holdes 10 à 12 Gange aarlig, aflægger Beretning om Arbejdets Gang; endvidere udnævner den efter Embedsmandens Indstilling Patroner og gør Ind-

stilling til »Staatsanwaltschaft« om Tilbagekaldelse af den betingelsesvis tilstaaede Strafudsættelse, hvorhos den tager Bestemmelse om Ydelsen af større Laan og Understøttelser og godkender de mindre Udgifter, som Embedsmanden afholder.

Med Hensyn til Resultaterne af dette embedsmæssig organiserede Tilsyn ses det for de betinget løsladtes Vedkommende, at af de 75 i Perioden saaledes løsladte, der næsten alle var voksne Mænd, og hvoraf 80 % kom fra Tugthus, 20 % fra Korrektionshusstraf, var der ved Periodens Udgang 17 tilbage, medens de 58 Tilfælde var endelig afgjorte. I 8 — 9: $10\frac{2}{3}$ % — af Tilfældene var der anordnet Tilbageførelse til Strafanstalten, i 6 Tilfælde paa Grund af Begaaelse af en strafbar Handling, i 2 paa Grund af Unddragelse ved Flugt fra Tilsynet faa Uger efter Løsladelsen; 3 Tilbagefald skete i det første Prøveaar, 3 i det andet. Resultatet betegnes som tilfredsstillende, hvorved dog bemærkes, at der er faret lemfældig frem med Hensyn til Indskriden overfor de givne Paalæg, f. Eks. om Afhold fra Spiritus. Prøvetiden var kun i 7 Tilfælde længere end 2 Aar, men var gennemsnitlig længere end den resterende Straffetid. Har en løsladt Fange, der under sit Ophold i Anstalten har vænnet sig til nogen Disciplin, klaret sig virkelig godt gennem en 3-aarig Prøvetid, tør man betragte ham som genindlevet i normale borgerlige Forhold. — Betydelig ugunstigere stiller Forholdene sig med Hensyn til de betingelsesvis dømfældte. Herved bemærkes først, at Domstolene i ringe Grad har benyttet Adgangen til at gøre den betingede Strafudstaaelse afhængig af det heromhandlede Tilsyn, nemlig i kun gennemsnitlig knap 5 % af de i Perioden saaledes dømte, hovedsagelig de sværeste Tilfælde, hvor man i og for sig har været betænkelig ved at give betinget Dom; dette i Forbindelse med de ovenfor omtalte Vanskeligheder ved at faa Tilsynet i Gang og med den Omstændighed, at det her ikke drejer sig om Individuer, der forud er disciplinerede, forklarer, at man fra Tilsynssynspunktet maa betegne 45 Tilfælde eller ialt $22\frac{1}{2}$ % som utilfredsstillende, idet enten Strafudsættelsen er tilbagekaldt, eller de paagældende er undvegne, forinden Tilsynet blev effektivt, eller medens det bestod. Af de 25 egentlige Tilbagefald skete det største Antal i det første Prøveaar, kun 1 Tilfælde fandt Sted efter det andets Udløb. Forf. betoner med Rette det urime-

lige i at fastsætte en altfor lang Prøvetid, naar den idømte Straf er ringe, idet Udsigten til, at Frygten for dennes Udstaaelse skal kunne holde den domfældte lydige og efterrettelig under et Tilsyn, som dog altid føles trykkende, gennem mange Aar, ikke er stor; derfor bør en Prøvetid med Tilsyn paa 4—5 Aar kun paalægges, naar det drejer sig om en længere Korrektionshusstraf, eller naar Tilsynets Opgave i Virkeligheden er at vaage over en umyndigs videre Opdragelse.

Disse i Kanton Bern gjorte Erfaringer kan formentlig paaregne Interesse i Danmark, hvor Professor *Torps* Udkast til Straffelov i Modsætning til den gældende midlertidige Straffelov af $\frac{1}{4}$ 1911 og Straffelovskommissionens Udkast normalt vil gøre det til et Vilkaar for Idømmelse af betinget Straffedom, at den dømte i Prøvetiden sættes under Tilsyn, og foreskriver, at Forsøg fra hans Side paa at unddrage sig Tilsynet kan medføre Retskendelse om, at Straffen skal fuldbyrdes.

O. Haack.

Mindre Meddelelser.

De danske Fængselsselskabers Beretning for Aaret 1916—1917, udgivet af Fællesbestyrelsen, udviser, at der af samtlige Selskaber er ydet direkte Understøttelse til ialt 1172 Mænd og Kvinder, mod 1348 Aaret forud, men med en Udgift af 52.093 Kr. 15 Øre, mod kun 46.049 Kr. 08 Øre Aaret forud, hvorved vel Pengenes synkende Værdi under Dyrtiden har gjort sig gældende; til indirekte Understøttelser, hvorunder hører Selskabernes Udgifter til det københavnske Optagelseshjem for løsladte Kvinder og til Vridsløselille—Nyborg Fængselsselskabs Optagelseshjem for løsladte og betinget benaadede Mandslanger, »Adserbølgaard«, er derhos anvendt 1816 Kr. 62 Øre eller næsten ganske samme Beløb som det foregaaende Aar. Selskabernes samlede Formue er i Aaret Løb forøget med 15.397 Kr. 83 Øre til 156.720 Kr. 84 Øre, hvortil yderligere kommer et Legat paa 14.660 Kr. 04 Øre, der er knyttet til det københavnske Fængselsselskab, men ifølge sin Fundats holdes udenfor dettes øvrige Midler; end yderligere hører under Fællesbestyrelsen et Legat til de danske Fængselsselskaber paa 8.000 Kr.

Selskabernes Fælleskontor i København har i Aarets Løb været søgt af 1770 straffede Personer, mod 2081 Aaret forud, siden Oprettelsen for 26 Aar siden ialt af 25.196; af de 1770 var 1192 hjemmehørende i København og Københavns Amt, 34 var hjemmehørende i Udlandet; 564 var henvist til Kontoret fra de enkelte Selskaber, fra offentlige Myndigheder, Foreninger eller private, medens 1206 søgte det af egen Drift. I 477 Tilfælde blev Hjælp nægtet, bortfaldt eller blev ikke modtaget, af Resten fik 360 Personer direkte Hjælp til Logis, Indbo, Klæder samt Indløsning

af pantsat Tøj, medens Understøttelsen for den øvrige Dels Vedkommende bestod i Hjælp til Selvhjælp saasom Forskaffelse af Plads, Hyre, Arbejdstøj og Ophold, naar vedkommende selv havde skaffet sig Arbejde (150), Rejsepenge, Ordning af Papirer, Raad og Anvisninger o. s. v. samt i Understøttelse af Familien under Forsørgerens Strafudstaaelse (9), Tilsyn med Brug af oplagte Overarbejdspenge (19) og Tilsyn med betingelsesvis benaaede (2); 122 Personer henvistes dog til andre Foreninger.

Selskabernes anden Fællesinstitution, Hedehjemmet »Lyng«, har, som tidligere omtalt*), fra ¹³/₆ 1916 været under Statsdrift forsøgsvis for et Aar for Statens Fængselsvæsens Regning, idet dersteds er anbragt en Koloni af mandlige Straflanger til Friluftsarbejde, særlig til Udnyttelse af Tørvemoser, hvorfor de Personer, som Selskaberne tidligere anbragte dersteds, nu oplages paa »Adserbølgaard«. I Marts 1917 foreslog Direktoratet for Fængselsvæsenet Fællesbestyrelsen en Førlængelse af denne Ordning, enten for 4 Aar og saaledes, at Direktoratet indenfor dette Tidsrum skulde være berettiget til at overtage »Lyng« som Statsjendom efter Vurdering, eller for 8 Aar uden nogen Ret i sidstnævnte Henseende. Det førstnævnte Alternativ indgik Fællesbestyrelsen paa, saaledes at Fristen af 4 Aar regnes fra d. ¹/₄ 1917. De nærmere Oplysninger om Driften af »Lyng« haade for 19¹⁶/₁₇ og i de følgende Aar maa derfor søges i Beretningerne fra Fængselsdirektoratet.

O. H.

Dansk Krigslovgivning. Den i Tidsskriftets Aargang 1915 S. 269 og 1916 S. 113 og 346 omtalte Krigspresselov er ved en Lov af 21. December 1917 bleven fornyet for Tiden indtil d. 1. Januar 1919, forsaavidt den ikke forinden ophæves ved kgl. Anordning.

Ved en anden Lov af s. D. er den i Tidsskriftets Aargang 1916, S. 346 og 1917, S. 89 omtalte Klausulbryderlov bleven fornyet paa tilsvarende Maade.

Den danske Straffelovsreform. Det af Professor Carl Torp udarbejdede Straffelovsudkast gøres til Genstand for

*) Aargang 5 p. 353.

Omtale i det nylig udkomne 2. Hæfte af Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft XXXIX Bd. Anmeldelsen, der hidrører fra Kriminalretsassessor *F. Rüdinger* og i det hele udtaler sin Tilslutning til Udkastet, har endnu kun behandlet Udkastets almindelige Del, men vil blive fortsat i det følgende Hæfte af det kendte og udbredte Tidsskrift.

Den danske militære Straffelovgivning vil nu blive underkastet Revision, idet der i dette Øjemed d. 2. Marts 1918 er bleven nedsat en Kommission. Som Medlemmer af denne er indsat alle Medlemmerne af den borgerlige Straffelovskommission (med en enkelt Ombytning) og desuden dels Repræsentanter for Hær og Flaade, dels et Antal Rigsdagsmænd. Samtidig er der nedsat en anden Kommission til Dels med de samme Medlemmer til Revision af den militære Strafferetspleje.

Ungdomsforbrydelser i Tyskland. »Udvalget for Ungdomsdomstole og Ungdomsforsorg« har ifølge Zeitschrift für die ges. Strafrechtswissenschaft XXXIX Bd. Side 171 til den tyske Rigsdag indgivet et Andragende, hvori der indtrængende anholdes om, at der, saafremt det ikke maatte være muligt i Øjeblikket at gennemføre det i 1912 indbragte Forslag om en Omordning af Reglerne med Hensyn til Ungdomskriminaliteten, dog i hvert Fald straks maa blive gennemført en kort Nødlov paa dette Omraade. Denne Nødlov skulde gaa ud paa, at den kriminelle Lavalder i Tyskland hæves fra 12 til 14 Aar, og at der for Personer under 18 Aar gives Adgang til at frafalde Paatale, saafremt enten Hustugt maa anses tilstrækkelig, eller Opdragelsesforanstaltninger maa foretrækkes for Straf.

Frantz Dahls Artikel om G. A. van Hamel, der fandtes i dette Tidsskrifts Aargang 1917, S. 207 ff., findes i Oversættelse gengivet i det sidst udkomne Hæfte af det hollandske Tijdschrift voor Strafrecht.

Tidsskriftet har modtaget nedenstaaende Meddelelse:

Prisopgave:

Det er paa det rene, at den romerske ret har øvet indflydelse ogsaa paa nordisk ret, men paavirkningen har vistnok været mindre her end i noget andet germansk retssystem. Hvilken utstrækning den romerretslige indflydelse har haft, direkte eller indirekte, har ialfald for norsk ret vedkommende ikke været gjort til gjenstand for en indgaaende undersøkelse. Dette spørgsmål har imidlertid sin store betydning ikke alene for den norske retshistorie, men for retshistorien i det hele og tillike for kulturhistorien.

Det Juridiske Fakultet i Kristiania, som ved en enkeltmands velvilje er sat i stand til at indbyde til en retshistorisk videnskabelig konkurranse, har opstillet følgende prisopgave:

I hvilken utstrækning har romersk og kanonisk ret øvet indflydelse paa den norske?

Da det antagelig vil være umulig for en enkelt forsker at besvare dette spørgsmål i hele dets utstrækning inden en rimelig frist, vil der være adgang til at vælge et enkelt større tidsavsnit (f. eks. tiden til og med Kristian V's lov-bok) eller en enkelt eller flere grener av retssystemet og endog til at begrænse undersøkelsen i begge henseender.

Besvarelsene maa være indkommet til Det Juridiske Fakultet inden 31te december 1920. De maa foreligge i tryk eller let læselig maskinskrift (mindst 3 eksemplarer). De kan være avfattet i ethvert av de nordiske sprog samt i engelsk, fransk eller tysk sprog. De maa ikke være for-

synt med navn, men med et motto, som henviser til en lukket konvolut som indeholder forfatterens navn. Den vil bare bli aapnet hvis forfatteren vinder prisen eller en del av den.

Besvarelserne vil bli bedømt av Det Juridiske Fakultet eller av en komite som Det Akademiske Kollegium opnævner efter indstilling fra Det Juridiske Fakultet.

Præmien er 5000 kroner. Den utbetales bare hvis et arbeide findes værdig til belønning. Den kan deles hvis flere findes værdige.

Konkurransen staar aapen for alle uten hensyn til nationalitet.

Kristiania i Det Juridiske Fakultet
ved Det Kgl. Frederiks Universitet i juni 1917.

N. Gjelsvik,
dekanus.

Jacob Aars.

Indsendte Bøger.

- Revue pénitentiaire et de droit pénal. Bulletin de la société générale des prisons. XXXXI année. Nr. 4. Octobre—Decembre 1917.
- Maanedsskrift for Politikundskab og Polititeknik Nr. 1—2. Januar—Februar 1918. Udgivet af Fjernidentificeringsbureauet i København.
- H. Munch-Petersen: Den danske Retspleje. 6—7 Hæfte. Kbhvn. 1918.
- Chr. A. Bugge: Fra min Fængselstid. Tretten Aar blandt Forbrydere. Kristiania 1916.
- Juridisk Tidsskrift 1918. Nr. 2 og 3.
- Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft XXXIX Bd. Hft. 2—3.
- Svensk Juristtidning 1917 Hft. 6 og 1918. Hft 1.
-

Några ord om den nuvarande Ungdomsbrottsligheten i Sverige.

När vi tala om brottsligheten bland vår tids ungdom, böra vi ha klart för oss, att detta ord »brottslighet« betecknar ett relativt begrepp. I juridiskt tal menar man ju med brott endast sådana gärningar, som i strafflagen beläggas med straff. Icke allt ondt och dåligt bryr strafflagen sig om. Ett stort fält är lämnadt öppet, inom hvilket det moraliskt förkastliga kan äga rum, utan att kunna kriminellt åtkommas. Detta fält lämna vi nu ur sikte för att uteslutande uppmärksamma sådant, som strafflagen till det allmännas och till de enskildas skydd straffar såsom brott. Innehållet i strafflagen bör vara af den art, att hvarje normalt utvecklade, omdömesmogen medborgare utan studium af lagen instinktmässigt känner hvad den i stort förbjuder. Strafflagen bör så nära följa det allmänna rättsmedvetandet i spåren, att inga andra handlingar straffbeläggas än sådana, som för folket å dess ernådda kulturståndpunkt ter sig såsom orätt. Lagen bör följa kulturutvecklingen i spåren, men får icke löpa före den. Ty i senare fallet skulle icke den fiktionen kunna upprätthållas, att alla till en viss förstånds utveckling kunna medborgare känna lagen. De icke fullt normala, de till sinnet undermåliga känna icke med sig hvad lagen kräver. Det göra icke heller alltid barnen, de unga, som ännu icke till erfarenhet och eftertanke tillräckligt utbildats; de ha jämförelsevis nyss inträdt i samhällets labyrinth. De ha icke nog länge insupit den luft, som utan direkt undervisning i straffrättsliga för-

hållanden ingjuter uppfattningen om det tillåtna och det otillåtna. Det finnes en åldersgräns, före hvars uppnående den unga icke rättvisligen kan betraktas som om han vore den äldres like i ansvarighet. Äfven om lagen är bekant för den unga, saknar han i många fall förmågan att bedöma sina handlingars innebörd och räckvidd. Äger han denna förmåga, är dock hans naturell en annan än den vuxnes. Andra medel böra användas för att afhålla honom från att handla ondt.

Den åldergräns, jag talade om, bör således vara bestämmande för straffbarhetens inträdande. Denna gräns ligger, som känt, hos oss vid fyllda 15 år. Alla veta vi, hvilka medel lagstiftaren gifvit till motverkande i sista hand af de onda handlingar, som af de unga föröfvas före den åldern. Barnavårdslagarna draga försorg om denna vanartade ungdom. Det är Hall, Skrubba, Viebeck och andra såsom skyddshem erkända uppfostringsanstalter, hvilka mottaga de unga lagöfverträdarna, innan de hunnit straffbarhetsåldern. Fast det inte är om dem, jag nu närmast har att tala, kunna de dock icke förbigås, när man sysselsätter sig med ungdomsbrottsligheten. Ty äfven de äro en produkt af samma tidens och mänsklighetens förskämning. Äfven de ha föröfvat samma slags gärningar, som de äldre, hvilka därför göras till föremål för strafflagens ingripande. Men okynnesmomentet är ofta nog mera framträdande. En pys, som i skyltlådan snattat några säkerhetsnålar, går olofvandes in i granngårdens kammare och stjälar en silfverklocka, som han säljer — för 10 öre. Straxt efter det han erkänt detta tillgrepp, går han till en annan gård och snattar karameller. En annan bryter sig in i en handelsbod och tar tvålar och trådrullar. Tråden rullar han upp och spänner öfver vägen för att få se någon velocipedryttare kastas omkull. Han hittar ett verktyg, ser en ångbåt i hamnen och lockas däraf att med verktyget skrapa kittet från styrhyttens fönster, hvarefter rutan tages loss, pynen kryper in och lägger sig till med hvad

som passar. Ej ovanligt är, att dessa barn begå tiotals, ja någon gång ändå till hundra tillgrepp. Såsom ett bevis på fördärfvets ökade insteg kån påpekas, att till Styrelsen för Hall inkommo år 1915 ett antal af 47 ansökningar om inträde, år 1916 ungefär lika många eller 49, men år 1917 ända upp till 76. Under detta års fem första månader ha redan inkommit 66.

Vi förstå nog alla utan vidlyftig utläggning de skäl, som gjort sig gällande för att icke behandla de yngsta på samma sätt som de äldre, då det gäller beifrande af deras dåliga handlingar. Frihetsstraffet verkar icke blott för den tid, hvarunder det pågår, tungt och tryckande. Trycket fortfar långt efter frigifningen. Det plågsamma minnet må väl vara en ständig maning att ej ånyo ge anledning till straff, men det kan också med känslan af skam fördystra hela framtiden för den som har ett känsligt sinne. Barnen, de unga, äro ofta nog mer än andra mottagliga för intryck; vissa intryck bli djupare, stanna längre kvar. Är det också möjligt att göra fängelsets uppfostrande betydelse likvärdig med skyddshemmets eller tvångsuppfostringsanstaltens, måste dock dessa senare vara att föredraga för dem som tillhöra barnåldern eller stå den nära. Fråga är, om icke den gräns, vid hvilken straffbarheten nu inträder och därmed möjligheten af frihetsstraff, bör något uppflyttas.

Förslag har vid denna riksdag väckts härom, och fångvårdsstyrelsen, som hörts öfver framställningen, har funnit den värd allt beaktande likasom äfven riksdagen. Ännu efter 1864 år strafflag kunde under vissa förhållanden fjortonåringen göras till föremål för straffbehandling. År 1902 borttogs detta stadgande och straffbarhetsåldern blef genomgående 15 år. Strafflagen för tyska riket har fortfarande gränsen satt så lågt som till 12 år, något som där i landet allmänt beklagas. Det föreliggande utkastet till ny tysk strafflag höjer också åldern till fjorton år, således på en gång med två år. Om vi med utgångspunkt från 1864 års bestäm-

melser följa exemplet, komma vi till sextonårsgränsen. Vi må belänka, att i vårt nordliga land de ungas mognad så till kropp som själ inträder betydligt senare än i sydligare luftstreck. Hvar och en, som har en inblick i våra straffanstalter, måste känna beklämning vid tanken på de många outvecklade barn, han där nödgas möta, späda gossar och flickor, klädda i straffångens dräkt. Skulle nu straffbarhetsåldern höjas, förslagsvis till 16 år, måste detta medföra antingen, att den som fyllt 15 men ej 16 år, blefve behandlad alldeles på samma sätt som den yngre, d. v. s. omhändertagen af barnavårdsnämnd och öfverlämnad till skyddshem, eller ock att en mellanform valdes, något som fångvårdsstyrelsen förordar. Den som fyllt 15 år kan ju tyckas hafva växt ifrån barnavårdsnämnden och böra få sin sak framlagd för verklig domstol. För honom eller henne lämpar sig tvångsuppfostringsanstalten hellre än skyddshemmet, synes det, eftersom den förra är afpassad för mera vuxna och väl äfven kan ge en kraftigare handledning.

För att icke den allmänna uppfostringsanstalten med nödvändighet skall behöfva anlitas för femtonåringarna äfven vid de ringaste brott, kan ifrågasättas, att domstolen må kunna åtnöjas med varning och att förordnande om tvångsuppfostran må kunna gifvas villkorligt, i hvilket fall skulle vinnas öfvervakning öfver den unge, som lämnas på fri fot.

Det är inte endast frihetsstraffet, som är mindre lämpligt för de yngsta. Äfven bötesstraffet hör i fråga om dem undvikas. Ty det är ju ganska meningslöst att till böter döma personer, som i regel hvarken äga eller kunna förvärfva medel till böternas betalande; och bötesförvandlingen medför frihetsstraff, som ju bör undvikas.

Innan vi ingå på skärskådande af de till straffbarhetsåldern hunna ungdomarnas brottslighet, är det måhända angeläget att taga en kort öfversikt öfver brottslighetens läge i allmänhet. En mätare härå hafva vi i straffregistret, som dock icke innehåller uppgifter om alla ådömda straff,

nämligen icke om böter i andra fall, än då de ådömts för tjufnadsbrott. Till straffregistret inkomna uppgifter om till straff dömda utgjorde år 1913 ett antal af i rundt tal 5.200 — men år 1917 omkring 8.800¹⁾. I rikets straffanstalter funnas vid 1913 års utgång 2.382 fångar, vid utgången af år 1916 samma antal, men vid 1917 års slut 2.954 och den 1 sistlidne Mars 3.302 — således under år 1917 och detta års två förste månader en ökning af i rundt tal 900 fångar eller 38 procent. Som den egentlige rättsstatistiken legat nere allt sedan år 1912, finnas inga exakta siffror tillgängliga till utvisande af antalet bötesdömda. Men fångvårdsstatistiken upplyser, att medan år 1913 i straffanstalterna intogos 15.486 personer för undergående af förvandlingsstraff för böter, hade motsvarande siffra för år 1916 nedgått till 8.426, en minskning med mer än 46 procent. Den 31 Dec. 1913 förvarades i rikets straffanstalter 363 bötesfångar, men den 1 Mars i år allenast 50. Af dessa siffror lära vi, att under krigsåren visserligen en betydande tillökning ägt rum i de brott, som inrapporteras till straffregistret, men å andra sidan en ännu större minskning i öfriga brott och förseelser. Till sistnämnda förhållande hafva otvifvelaktigt rusdrycks restriktionerna i högsta grad bidragit — fylleriförseelserna hafva till stor del bortfallit; men restriktionerna synas icke hafva medfört väntad nedgång i tjufnads- och andra svåra brott. Väl är det möjligt, att åtskilliga, som nu tvingats till nykterhet, därigenom undgått att föröfva en eljest sannolik stöld eller dylikt. Men å andra sidan visar sig, att en hel del stölder gått ut på att skaffa pengar till sprit eller att olofligen laga de spritvaror, som icke kunnat lagligen åtkommas. En smula glädje traktar människan efter, ty värr icke alltid af god art. Ju större umbärande dyrtiden medför i det dagliga, desto naturligare är det, att en omvexling

1) Efter beräkning komm uppgifternas antal i år att uppgå till 13.000! [under 1 kvartalet 3.300!]

emellanåt sökes. Denna omvexling, som nu inte står till buds i form af ett stimulerande glas i vänners — må vara dåliga vänners lag, måste köpas för större slantar. Dessa gå inte bara till biograf- och cabarethbesök, omåttlig cigarettroking och dyl., utan också till hvad värre är. Människan är likasom ett käril på godt och ondt i skilda fack. Det goda har svårt att tränga in i det ondas fack. Men om där ett slags ondt plockas bort, genast växer ett annat slags ondt ut med ökad kraft och fyller det uppkomna tomrummet.

Genom den starka nedgången i de bötesdömdas antal har, som sagdt, i själfva verket inträdt en betydande minskning i brottsfrekvensen i dess helhet. Däremot visa de svårare brotten en stark ökning: nåväl, detta är väl tillräckligt bevis på en verkligen ökad brottslighet — ja, men saken har en särskild sida. Ökningen beror till stor del på förhållanden, som äro temligen främmande för det onda sinnelag, som betecknar de samskyldiga brotten. Under den rådande krigstiden hafva värnpliktsinkallelserna varit mångfaldigt flera än under normala tider. De värnpliktiga göra sig i stor omfattning skyldiga till öfverträdelser af krigslagarna — rymningar, olofligt undanhållande, olydnad mot förmän etc. Dessa strängt bestraffade brott och förseelser äro ju synnerligt klandervärda, men behöfva dock icke utvisa en det svenska folkets utveckling mot större brottslighet i vanlig mening. Det är dessa brott mot krigslagarna, som till stor del bära skuld till den öfverklagade ökningen af kriminaliteten. Följande siffror torde vara tillfyllest klärläggande: År 1913, det närmaste före världskriget, dömdas för dylika brott till fängelse eller straffarbete 223 personer, men år 1916 — 1102! Ytterligare tillkomma andra omständigheter. En hel del nya band ha i dessa tider lagts på friheten genom författningar och ransoning. Detta väcker till trotsighet och trotsset leder till missaktning för lagarna i allmänhet. Och vidare. Det år 1864 fastställda gränsbeloppet, efter hvars öfverskridande ett olofligt

tillgrepp förvandlas från snatteri till stöld, nämligen 15 Rdr, motsvarar efter nu inträdda starka fall i penningvärdet, icke på långt när, hvad lagstiftaren på sin tid afsåg. Följden har blifvit, att numera månget tillgrepp, som lagstiftaren velat bestraffa allenast såsom snatteri, sprungit upp till stöld och ådragit straffarbete eller fängelse i stället för böter. Lagen har sålunda automatiskt blifvit skärpt, något som för en strafflag är oriktigt. Sedan år 1864 har nästan på allting värdet i hög grad ökats och uppgår säkert för närvarande på grund af kristidens inverknings till det dubbla. Fångvårdsstyrelsen har med anledning häraf funnit sig böra ingå till Kongl. Majt. med förslag om stöldvärdets höjande från 15 till 30 kronor¹⁾. Måhända kan det tyckas underligt, att förslag härom framkommer på en tid, då så mycket talas om en extraordinär brottsfrekvens. Men i hvarje fall måste strafflagstiftningen hållas fri från panikstämning. Straffens stränghet ha föröfrigt vida mindre att betyda såsom hämsko för brotten, än man vanligen förmenar. Tjufven reflekterar helt visst mycket litet däröfver, huruvida den sak, han ämnar tillgripa, når upp till stöldvärdet eller ej.

Om vi, efter hvad jag nu meddelat, inte ha anledning att se allt för mörkt på brottslighetsläget i dess helhet, måste vi dock finna anmärkningsvärdt, att brottslingarnas antal tillväxt så alldeles särskildt under år 1917 och i all synnerhet under innevarande års två första månader, eller med 38 procent för hela tiden och inemot 12 pr. för de två månaderna. Än värre är det dock stäldt, om vi se uteslutande på de yngsta åldersklasserna, särskildt på dem, som innefatta 15, 16 och 17 åringarna — dessa årsgrupper, som af strafflagen betraktas såsom ungdomsförbrytare. Dömda till fängelse eller straffarbete funnos sådana i rikets straffanstalter vid 1917 års ingång till ett antal af 59, men vid årets utgång till et antal af 213, nämligen 42 femtonåringar, 74 sextonåringar och 97 sjuttonåringar. Samman-

¹⁾ Denna lagändring har numera genomförts.

lagdt hade under året i straffanstalterna varit intagna 555 sådana unga fångar, däraf 39 flickor.

Dessa siffror visa dock icke hela antalet till fängelse eller straffarbete dömda gossar och flickor af nämnda åldrar. Det tillkommer nämligen först och främst de till dylikt straff villkorligt dömda och vidare de som dömts till enahanda straff, men om hvilkas intagande i allmän uppfostringsanstalt i stället förordnats. Som förut nämnt finnes ingen rättsstatistik för senare tid än 1912. Med ledning af straffregistret har jag dock funnit följande, i det hela pålitliga siffror för år 1917. Då dömdes villkorligt till fängelse eller straffarbete i rundt tal 410 af ifrågavarande ålder. Tvångsuppfostran fingo i afrundade tal 140 dömda till fängelse eller straffarbete. Hela antalet 15, 16 och 17 åringar, som år 1917 ådragit sig dom till fängelse eller straffarbete utgjorde således omkring 1100. Detta är helt visst ett sorgligt tidens tecken, så mycket mer nedstämmande, som motsvarande totalsiffra för ett så närliggande år som 1915 uppgick till ej mer än omkring 380 — en ökning af 290 procent på 2 år!

Från många håll ha orsakerna til det onda påvisats. Ord gagna så litet. Det tjänar så litet till att upprepa hänvisningarna till bristande moralisk och religiös uppfostran; till otrefnaden i de öfverbefolkade hemmen, till nödläget, eller om lättheten att i goda penningar förvandla snart sagdt hvilket skräp som helst, hvarje skrot, som ligger obebakadt i skjul och på bakgårdar. Mindre nogräknade affärsmän i stort ha skapat sig förmögenheter genom att oskäligen höja priset på förnödenheterna. De ha skamligt riktat sig på de fattigas bekostnad. Den fattige saknar ju kapital för att på samma sätt exploatera sin nästa — han kan således inte för ändamålet följa de vägar, lagen lämnar fria. Så går han i stället de förbjudna vägarna. Allt detta och mycket mer har både här och annorstädes framhållits. Jag ville blott nu med anledning af den särskildt starka tillväxten i de unga brottslingarnas antal under

allra sista tiden slå fast, hvad enligt min mening härtill bär skulden. Är det inte nu ett år sedan den ryska revolutionen bröt lös? Är det inte under 1918 års första månader, som jäsningen i Finland kommit till mognad och den röda laglösheten blifvit en härjande brand? Alla känna vi, hurusom en förvärd rättsåskådning predikas också här i landet af fantaster — må vi kalla dem —, som snarare eggas än afskräckas af det förtvillans läge, hvori samvetslösa eller också oförlåtligt kortsynta ledare försatt våra grannländers arma folk. De tidningar, industrialismens ungdom i dessa dagar läser, de föredrag, den åhör, de samkväm, hvori den tar del, alla äro de fyllda af talet om idel orättvisor från de bättre lottades sida, om egendomsförhållandenas utjämning. När i öster enskildas tillhörigheter med våld röfvades, när goda husbönder jagades såsom hundar från gård och grund eller skötos uppställda hand i hand mot laduväggen, ägde lagen därborta icke makt att skydda; och de finnas tyvärr i detta land, som låter ungdomen med gillande höra talet om allt detta. Men ett enigt fördömande ord når icke de ungas öron. Hvem bär skulden till den ökade ungdomsbrottsligheten just nu? Det gör enhvar, som med retoriska fraser söker upphöja lögnerna till sanning eller som stillatigande låter sådana fraser frambäras. Kärnan var sund hos vår svenska ungdom, kanske sundare än hos ungdomen i andra länder, så länge hos oss i vårt land det rätta kallades rätt och det gemena gement. Skulden drabbar enhvar, som dagtingar mellan rätt och orätt; han likställer båda; han lär den svage, att brott icke alltid är brott.

Krigets underskattande af den vanliga mänskliga moralen, dess användande i sin tjänst af svek och bestickning, af hemliga uppviglingskonster, af lönade förrädare, af alla de ogärningar en fantasi kan uppfinna, och detta allt under en förklädnad, som narrar till att kalla det onda för dygd; det måsta sprida sin smitta ju längre det får fortsätta. Är det underligt, om i dessa dagar känslan för lag-

stadgad ordning förvirras i de ungas sinnen och äfven i andras? Först när tidens stora brottslighet af de skyldige bekänts och af deras beundrare erkänts, kan hoppet finnas om en fast återgång til sundare förhållanden.

Hvad kunna vi göra till de ungas hjälp? Också detta ha vi från många håll fått anvisningar om. Fångvårdens möjligheter därutinnan komma i sista hand. I första hand tillkommer arbetet för detta mål andra sociala krafter. Känner man det ondans orsaker, känner man också de punkter, mot hvilka de, som skynda till undsättning, ha att rikta sin offensiv. Och det är mot det ekonomiska och moraliska eländet i alla dess former, mot förledarna, som ligga förstuckna i sina skyttegrafvar; mot gudsförnekare och falska predikare; mot vargasinnet och den själfviska fegheten; mot klasshatet och den penninghunger, som icke stillas med det tillfredsställda behovet. Fångvården har i den ringa mån, hvori det är möjligt, att söka omvandla dem, som efter sitt fall kommit i fängelse, och att efter deras återgång till det fria lifvet gifva någon omedelbar hjälp åt dem, som så behöfva.

Fångvårdsstyrelsen hade på sin tid för att undanrödja de värsta skuggsidorna af det vanliga frihetsstraffets tillämpning å de unga föreslagit en förändrat lagstiftning, hvilken nu också kommit till stånd i och med den nya lagen den 24 Mars 1917 ang. verkställighet af straffarbete och fängelsestraff. Denna lag föreskrifver en särskild behandling för dem, som vid brottets föröfvande icke fyllt 20 år. Ungdomsgränsen är således här flyttad betydligt högre upp än i strafflagen. För dessa unga inskränkes det eljest treåriga cellstraffet till ett år och medgifves att redan efter 4 månader mildra nämnda straff på ett sätt, som i själfva verket borttager karaktären af enrumsbehandling. De unga få nämligen sammanföras under skolgång, gymnastiköfningar, promenader och kyrkibesök. Celldörrarna kunna hållas öppna m. m. sådant. Den unge fången får icke efter de fyra första straffmånadernas förlopp hållas

i enrum, om det af ett eller annat skäl finnes för honom uppenbarligen olämpligt — något som i kanhända flertalet fall är förhållandet. Genom dessa bestämmelser är möjliggjordt att hos oss tillämpa de friare system för de unga fångarnas behandling, som i utlandet börjat följas sedan åtskilliga år.

Vi må med några ord erinra om de anordningar, vi själfva vidtagit med tillämpning af den nya verkställighetslagen. För de unga med längre tids straff användes Uppsala fängelset med särskildt för ändamålet vald personal. Ett trädgårdsområde af elfva tunnlands vidd — således ej obetydligt — har inlagts till fängelset och odlas af de unga fångarna under ledning af utbildad trädgårdsmästare. Vid sidan häraf drivas snickeri och andra yrken efter gossarnas olika fallenhet. Jämte undervisningen i dessa yrken pågår skolans arbete. Läraren anpassar sig efter elevernas olika bildningsgrad i klasserna. Där förekomma de, öfver hvilkas okunnighet, man nästan häpnar, åter andra mycket hemma i sina stycken. Under de fyra första månaderna sitta eleverna åtskilda genom träskärmar med skolbordet framför sig. Sedermera blir samvaron mellan eleverna likasom i en vanlig skolsal. Gymnastiköfningarna pågå, inomhus om vintern, ute om sommarn. Redan visar erfarenheten friluftsarbetets gagn. Visserligen kännes vårarbetet till en början en smula tungt för stadspojken. Men han sätter snart värde på landtlifvet, med naturens vexlingar, med plantornas utveckling för ögonen. Han finner, fast klädd i fängtröja, något af landtlifvets glädje. Där ute kring fängelset doftar af blommor och drifbänkar. växer kanske i den unges själ en ny ren tanke, som till hösten, när frihetens timme slår, skall ha mognat och skall skänka som frukt en ljusare framtid. För många skall den villkorliga frigifningen afkorta straffet och gifva ett stöd under de första pröfvande månaderna ute i världen. Finner han icke vid utgången ur fängelset anställning, erbjudes honom plats på fångvårdens landthem Åby invid Uppsala.

Där finnas stora åkrar, stall och ladugård. Där kör man in hö, där fattar den unga, vill jag hoppas, goda beslut. Vi ha också ett ungdomsfängelse i Gäfle, ett annat i Linköping; och nu på grund af den ökade brottsligheten ytterligare ett, det största, i Norrköping. På alla platserna äro tjänstemännen, präster som lekmän, besjälade af den bästa vilja att gagna de unga. Anstalternas jordområden, ehuru vida mindre än Uppsala fängelsets, odlas också där af de ungas händer, som dock hufvudsakligen inöfvas för handverk och andra yrken. Vi ha icke nått fram till Borstalssystemets principer: en straffid i hvarje fall nog lång och i hvarje fall en öfvervakning efter frigifningen. Men vi supplerer i vissa fall vårt system med tvångsuppföstran och villkorlig frigifning, båda i förening med öfvervakning. Ännu återstår mycket att göra. Vid Uppsala skola byggas, hoppas jag, nya arbetssalar, gymnastikhall och badstudad. En idrottsplats är under anläggning för fotbollspel och andra lekar. Ett nytt större friluftsfängelse skola vi söka att få till stånd. Hela skaran af de unga fångarna med tillräcklig straffid skall ut under fri himmel. Målet måste vara att gifva åt dem en sund själ i en sund kropp. Misströstan får inte finnas.

Viktor Almquist.

Straf og andre Retsfølger af den strafbare Handling med særligt Hensyn til Carl Torps og Joh. C. W. Thyréns Straffelovsudkast.

Foredrag holdt d. 29. April 1918 i Den svenske Kriminalistforening af
Carl Torp.

Højtærede Forsamling.

Da jeg fra Svenska Kriminalistföreningens Bestyrelse modtog den ærefulde Opfordring til at komme til Stede her i Forsamlingen for at tale om det af mig udarbejdede Straffelovsudkast, stod det mig straks klart, at det vilde være ugørligt i et enkelt Foredrag at give et almindeligt Overblik over et saa omfattende Lovforslag, saa meget mere som jeg jo ikke hos mine Tilhørere kunde regne med et saadant Forhaandskendskab til gældende dansk Strafferet og til mit Udkast, som maatte være Forudsætningen for, at de kunde have noget Udbytte af en kort Oversigt. Skal et saadant Foredrag give nogetsomhelst Udbytte, maa det indskrænkes til at angaa et snevert afgrænset Afsnit. Jeg har da valgt et enkelt Kapitel af mit Udkast, Kap. 6, om »Straffe og andre Retsfølger af den strafbare Handling«. Selv af dette forbigaar jeg adskilligt, som ikke kan antages at have større Interesse for svenske Tilhørere, og nøjes paa andre Punkter, navnlig saadanne, der ikke findes behandlede i Thyréns Udkast, med korte Antydninger. — Jeg har valgt dette Afsnit, dels fordi Reglerne om Straf, Sikkerhedsforanstaltninger o. l. efter min Mening er det Omraade, hvor Modsætningen mellem ældre og nyere strafferetlige Opfattelser afspejler sig tydeligst. Det var da ogsaa disse Spørgsmaal, som paa

denne Forenings Forhandlinger i September 1916 i ganske særlig Grad fangede Interessen. Men jeg har den yderligere Grund til at vælge det, at det er et af de Omraader, hvor man mellem nærbeslægtede Lande som vore mest kan vente at naa til Forstaaelse og Overensstemmelse. Hvorledes Bødestraf og Frihedsstraf bør ordnes, og i hvilket Omfang det er rigtigt at erstatte Straf med andre Foranstaltninger, det er Spørgsmaal, som under forskellige Tids- og Kulturforhold selvfølgelig vil blive besvaret meget forskelligt. Men i Lande, der i Kultur og Livsforhold staar hinanden saa nær som Sverige og Danmark, er der netop paa disse Omraader ingen Grund til, at nationale og historiske Forskelligheder skulde danne nogen Hindring for en i Hovedsagen ensartet Betragtning af disse Forhold.

Forinden jeg gaar til at omtale de enkelte Spørgsmaal, kunde jeg endnu ønske, at gøre et Par mere almindelige Bemærkninger.

Naar jeg før sagde, at historiske og nationale Forskelligheder ikke paa dette Omraade kan antages at motivere nogen større Forskel mellem disse Spørgsmaals Behandling i Sverige og i Danmark, maa jeg dog paa et enkelt Punkt tage et Forbehold. En Sammenligning mellem Thyréns og mit Udkast vil vise, at der paa adskillige Punkter, hvor Forslagene ellers i Hovedsagen stemmer overens, er den Forskel, at Thyrén opstiller mere specialiserede, ufravigelige Normer, medens jeg overlader Afgørelsen i det enkelte mere til Domstolenes frie Bedømmelse. Som et typisk Eksempel kan jeg nævne Reglerne om Afbetalingsfristerne ved Bøder. Men der findes adskillige andre; og efter en Diskussion, som jeg har haft med Thyrén om dette Emne, har jeg Grund til at antage, at der ogsaa i den specielle Del vil forekomme adskillige Eksempler paa det samme. Og jeg har det Indtryk, at dette netop bunder i en national Forskel, idet Thyrén mener, at den almindelige Retsopfattelse i Sverige vil være betænkelig ved at overlade Domstolene et saa frit Skøn, som jeg mener, at man i Danmark uden

Betænkelighed vil indrømme dem. Hvilket Standpunkt der er det rette, skal jeg ikke prøve at afgøre; jeg fremhæver kun det Faktum, at her er en Forskel, som kan have sin Forklaring i nationale og historiske Ejendommeligheder.

Jeg skal dernæst fremhæve, at Thyrén forbigaar en Række Emner, som jeg medoptager i mit Forslag — Ungdomskriminaliteten, Forholdsregler overfor Alkoholister og arbejdsuvillige (lättjefulla), Fortabelse af statsborgerlige Rettigheder m. m. — Det er dog tildels en blot formel Forskel, idet Ordningen henskydes til særlig Lov, dels kun en Udsættelse, fordi Forslag fra anden Side afventes. — I den systematiske Anordning er der den Forskel, at Thyrén behandler Straf og Sikkerhedsforanstaltninger i to Kapitler, medens jeg samler alle den strafbare Handlings Retsfølger i et Kapitel. Det er vel nok Udtryk for en noget forskellig Grundopfattelse, men behøver ikke at føre til nogen praktisk Forskel. Sluttelig ønsker jeg at bemærke, at naar jeg i det følgende sammenstiller Thyréns og mit Udkast og særlig fremhæver Afvigelserne, er det ikke Udtryk for en Kritik, som jeg ikke anser mig kaldet til, men tilsigter kun at lette en Sammenligning.

Hvad nu først Straffene angaar, skal jeg straks fremhæve den negative Overensstemmelse, at baade Thyrén og jeg tager bestemt Afstand fra Dødsstraffen og fra, hvad man i Sverige kalder »affliktivstraff«. — Ved Siden af de for begge Udkast fælles Straffe — Frihedsstraf og Bøder — nævner Thyrén i II. Kap. § 27 Embedsfortabelse og forudsætter i § 34, at ogsaa Fortabelse af andre Rettigheder kan idømmes som Straf, medens mit Udkast ikke kender disse Straffe. Men dette er for saa vidt kun en formel Forskel, som Fortabelse af Rettigheder selvfølgelig ogsaa hjemles ved mit Forslag. Jeg opfatter blot ikke dette som Straf, men henfører det til »andre Retsfølger«; og nogen væsentlig reel Forskel behøver dette ikke at medføre.

Overfor de to Hovedstraffe, Frihedsstraf og Bøder, er

vor Stilling dernæst den, at vore Veje, som jeg senere skal tillade mig nærmere at udføre, skilles ret stærkt ved Ordningen af Frihedsstraffen, medens vi i alt Fald i Realiteten kommer hinanden meget nær ved Behandlingen af Bødestraften. Dette er en naturlig Følge af, at vi begge tilstræber en kraftig Begrænsning af de korte Frihedsstraffes Anvendelse og en tilsvarende Udvidelse af Bødestraffens Omraade. Det fælles Maal maa nødvendigvis føre ind paa samme Vej. Skal Bødestraften omdannes til en effektiv, med Frihedsstraf jævnbyrdig Straf, maa det kræves p. d. e. S., at Bøden fastsættes ikke efter en fast Skala i Forhold til Forbrydelsens Grovhed, men at Grundtanken: »lige Straf for lige Brøde« realiseres derved, at Bødebeløbets Størrelse fastsættes saa nøje som muligt i Forhold til den skyldiges Betalingsevne, og p. d. a. S. at intet forsømmes for at sikre, at de idømte Bøder ogsaa virkelig betales. Det, der ved de nye Regler om Bødestraften maa tilstræbes, er med andre Ord, at Bøden fastsættes saaledes, at den rammer saa vidt muligt ligeligt og derfor uden uforholdsmæssige Ofre kan betales af den, der vil, og at Loven omvendt sikrer, at den, som kan betale, regelmæssigt ogsaa vil gøre det.

Idet jeg gaar ud fra, at de Thyrénske Bødebestemmelser er denne Forsamlings Medlemmer bekendte, skal jeg kun kort berøre de mindre væsentlige Punkter, hvor Bødebestemmelserne i mit Udkast afviger fra Thyréns. — Medens Principerne for Bødens Fastsættelse som bemærket er fælles, idet begge Forslag lægger Vægten paa den skyldiges Betalingsevne, er der i Gennemførelsen den formelle Forskel, at Thyrén opererer med en kunstig, konstrueret Enhed, Dagsbod, medens jeg i min § 48 benytter selve Dagsindkomsten som Udgangspunkt, men paalægger Domstolen ved Udmaalingen til et vist Antal Dagsindkomster at tage Hensyn til alle Forhold, der har Indflydelse paa den skyldiges økonomiske Ydeevne. Det er, hvad vi paa Dansk kalder: det samme paa en anden Maade. Noget

betydeligere er Forskellen paa et andet Punkt. Efter Thyréns Forslag II. Kap. § 24 skal den subsidiære Straf, Forvandlingsstraffen, først fastsættes ved en særlig Dom, naar Betalingsfristen er udløben, uden at Bøden er betalt, medens efter mit Udkast Forvandlingsstraffen fastsættes straks i selve Bødedommen. Jeg erkender straks villigt, at Thyréns Ordning ud fra rent teoretiske Betragtninger synes at være den mest rationelle. Den aabner navnlig en let Adgang til at tage Hensyn til, hvad der under Fristens Løb er oplyst om den dømtes Betalingsvillighed, og til en rationel Anvendelse af betinget Straffedom (villkorlig dom), hvor den dømte vel gerne vil, men ikke kan betale. — Naar jeg dog ikke har turdet slaa ind paa denne Vej, skyldes det i første Linie rent praktiske Hensyn. Thyrén selv har erkendt, og af hans Udkast fremgaar det tydeligt, at den af ham foreslaede Ordning betydeligt komplicerer hele Maskineriet. Den samme Indvending og forskellige andre praktiske Betænkeligheder blev fra flere Hold fremhævede under Forhandlingerne paa denne Forenings Møde i 1916; og jeg finder heri en kraftig Bestyrkelse af, at jeg har valgt det rette. Jeg skal hertil føje, at en saadan dobbelt Behandling med oftest langt Mellemrum af alle uopfyldte Bødedomme vil betyde en meget forøget Byrde for Domstolene, der i alt Fald hos os ofte i Forvejen er overlæssede med Straffesager. Endnu skal jeg fremhæve, at efter min Mening de væsentligste Indvendinger imod straks at fastsætte Forvandlingsstraffen bortfalder eller dog i høj Grad svækkes, naar der, saaledes som i mit Udkast, gives Adgang til ny Paakendelse, hvis der inden Betalingsfristens Udløb indtræder en væsentlig Forringelse i den bødefældtes Formueforhold, og naar der endvidere, saaledes som jeg foreslaar, inden Forvandlingsstraffen fuldbyrdes, saa vidt muligt skal gives den bødefældte Lejlighed til at aftjene Bøden ved frivilligt Arbejde for Staten, Kommunen eller velgørende Institutioner. Navnlig i de store Byer vil saadanne private Foreninger her

kunne yde en væsentlig Hjælp. — Endelig mener jeg, at den af mig foreslaede Ordning, hvorefter Forvandlingsstraffen fastsættes i selve Bødedommen, har det Fortrin, at Dommen herved giver et tydeligere Udtryk for den Vurdering af den konkrete Handlings Strafværdighed — »brotlighetsgraden« — som heller ikke under denne Ordning bør tabes af Syne.

Et andet Punkt, hvori mit Udkast afviger fra Thyréns, er Afbetalingsreglerne. Thyrén tilsteder kun højst 5 Ratebetalinger og opstiller et System af Maksimalfrister for den Anstand med Betalingen, der kan indrømmes. Efter mit Forslag gælder kun den ene Begrænsning, at Afdragene skal erlægges indenfor en Frist af et Aar. Og selv denne Frist kan Politiet, naar dertil findes gyldig Grund, forlænge. Det er i denne Forening mod Thyréns Ordning indvendt (Professor Wetter), at de foreskrevne Frister er altfor korte, og at 5 Afbetalingsterminer er for faa, hvor Talen er om et stort Antal Dagsbøder, indtil 200. — Jeg skulde tro, at disse Indvendinger er berettigede, men skal ikke gaa nærmere ind herpaa. Det stemmer overhovedet næppe med Tendensen i dansk Lovgivning paa saadanne Omraader at binde Domstolene saa stærkt ved faste Grænsbestemmelser. Som jeg før antydede, foreligger her formentlig et Udslag af en noget forskellig national Tilbøjelighed. Medens man i Sverige ynder de skarpe Konturer; foretrækker vi de bløde, højelige Former. Det er vist unyttigt at diskutere, hvad der bør foretrækkes.

Endelig adskiller mine Bestemmelser om Bødestraffen sig fra Thyréns i Henseende til Strafferammerne. Medens Thyrén (§ 20) sætter Maksimum til 200 Dagsbøder, har jeg ikke turdet gaa højere end til 90 Dagsindkomster; og medens Thyrén sætter Minimum for Forvandlingsstraffen til 8 Dage, kan den efter mit Forslag gaa ned til 2 Dage. Paa dette sidste Punkt vilde jeg ikke nære synderlig Betænelighed ved at følge Thyrén. Derimod maa jeg ganske dele de Betæneligheder, som fra flere Hold her i denne

Forening (Wetter og Stjernberg) er gjort gældende mod det høje Maksimum for Dagsbøderne. Det forekommer mig ogsaa, at der ikke er noget rimeligt Forhold mellem de to Maksima; 200 Dagsbøder og 3 Maaneders Forvandlingsfængsel. Hos mig er Maksimum 90 Dagsbøder og 180 Dage Afsoningsfængsel. Det er dermed Tanken, at Afsoningsstraffens Længde skal bestemmes saaledes, at der ikke opstaar nogen Fristelse til, som man siger hos os, »at sidde den af« i Stedet for at betale.

Som jeg allerede tidligere har berørt, er der derimod i Ordningen af Frihedsstraffen en ret væsentlig Forskel mellem Thyréns og mit Udkast. — Thyrén ophæver i II. Kap. §§ 1—6 i Realiteten — bortset fra Varigheden — næsten ganske den nu i svensk Ret bestaaende Forskel mellem Strafarbejde og Fængsel. Han bibeholder vel en Navneforskel, men Behandlingen bliver i alt væsentligt den samme. Naar han dernæst i § 7 opstiller en tredje Art af Frihedsstraf, Arrest, maa det antages, at denne, der jo kun skal anvendes som custodia honesta, vil faa et saa snevert Omraade, at den praktisk talt kan lades ude af Betragtning ved Spørgsmaalet om Behandlingen af den egentlige Kriminalitet. M. a. O. Thyréns Forslag fremtræder formelt med en Udvidelse af Frihedsstraffens Arter fra to til tre, men betyder reelt en Reduktion til én. — I Modsætning dertil hjemler mit Forslag, idet det bortskærer en Række nu i dansk Ret kendte Varieteter eller Underformer indenfor Frihedsstraffene, baade formelt og reelt. Anvendelsen af to skarpt adskilte Frihedsstraffe — Arbejdsfængsel og simpelt Fængsel. Mit Forslag fører for saa vidt til en Ordning, der praktisk talt stemmer næsten ganske overens med den i svensk Ret gældende, idet mit Arbejdsfængsel svarer til svensk Rets Strafarbejde. Der har hos os — i Straffelovskommissionen — hævet sig stærke Stemmer allerede mod denne Reduktion af Frihedsstraffenes Antal til to, idet man har krævet Bibeholdelse af en særlig strengere Strafart med særligt Navn — Strafarbejde eller

Tugthus — for de grove Forbrydelser. Jeg anser det ikke for praktisk gennemførligt at udforme to væsentlig forskellige Former af strengere α : med egentlig Arbejdspligt overfor det offentlige forbunden Frihedsstraf uden i den ene eller den anden Retning at komme udenfor denne Strafs naturlige Grænser. Jeg mener derfor fremdeles, at man — ligesom i Sverige og iøvrigt ogsaa i Holland og Norge — bør nøjes med to Arter af Frihedsstraf — jeg bortser foreløbig fra Spørgsmaalet om en særlig custodia honesta. Men videre i Retning af Unifikation tør jeg paa den anden Side heller ikke gaa. Jeg anser det for nødvendigt at bevare to skarpt adskilte Former af Frihedsstraf; en strengere Form med strengt gennemført Arbejdspligt og Udelukkelse af Adgang til at forskaffe sig Forplejning, Beklædning eller Bekvemmeligheder udover, hvad Strafanstalten yder α : svensk Rets Strafarbejde, og en mildere, nærmest svarende til den gældende svenske Rets Fængsel. Denne sidste, som jeg kalder simpelt Fængsel, skal ikke medføre egentlig Arbejdspligt overfor det offentlige, men vel Pligt til at skaffe sig eller efter Ordre udføre et efter den dømtes Livsstilling og Dannelsestrin afpasset Arbejde, i saadant Omfang, som kræves til en rimelig Sysselsættelse, og saaledes, at Arbejdsudbyttet tilfalder Fangen. Det skal dernæst være dem, der udstaar denne Straf, tilladt indenfor passende Grænser at forskaffe sig særlig Forplejning, Beklædning og andre Bekvemmeligheder. Der er formentlig ogsaa udenfor de Tilfælde, hvor en egentlig custodia honesta er indiceret, en Mængde mindre grove Forseelser, hvor en saadan lempeligere Frihedsstraf er naturlig. I alt Fald tror jeg, at man i Danmark, hvor vi altid har gjort en ikke helt ringe Anvendelse af simpelt Fængsel, vil mene dette. — Hvad dernæst en særlig custodia honesta angaar, tør jeg ikke udtale mig om, hvorvidt der, hvis Thyrens Forslag angaaendè de andre Frihedsstraffe fastholdes, vil føles Trang til en saadan. Det synes mig i og for sig troligt. Efter den af mig foreslaa-

ede Ordning af de almindelige Frihedsstraffe vil der sikkert ikke føles nogen Trang dertil. I vor gældende Ret har vi en saadan Straf, Statsfængsel. Den har siden Straffelovens Ikrafttræden (1866) aldrig været anvendt. Hvad der maaske ganske undtagelsesvis kan blive Trang til, er Adgang til ved visse Forbrydelser — Statsforbrydelser og Duel — at omsætte den almindelige Straf — Arbejdsfængsel — til simpelt Fængsel af tilsvarende Varighed. Dette er ogsaa hjemlet ved mit Udkast. Efter vore hidtidige Erfaringer vil det som antydet dog næppe faa større praktisk Betydning.

Jeg har, som før bemærket, som Betegnelse for de to Frihedsstraffe valgt Udtrykkene Arbejdsfængsel og simpelt Fængsel. Navnet er selvfølgelig af ret underordnet Betydning. Om man vil kalde den strengere Strafart Arbejdsfængsel, strengt Fængsel, Strafarbejde eller som N. Strfl. simpelthen Fængsel, kan jeg ikke lægge afgørende Vægt paa. Vigtigere er Spørgsmaalet om den nærmere Udformning af de to Fængselsstraffe. Jeg har allerede antydet Hovedmodsatningen. Paa den ene Side streng Arbejdspligt og absolut Begrænsning i H. t. Kost, Beklædning osv. til, hvad Strafanstalten yder — paa den anden Side blot Beskæftigelsestvang med Adgang til selvvalgt Arbejde og til indenfor rimelige Grænser at forskaffe sig Forplejning, Beklædning og andre Bekvemmeligheder. Dertil kommer selvfølgelig i flere andre Retninger en lempeligere Haandhævelse ved det simple Fængsel. — Varigheden foreslaar jeg ved simpelt Fængsel sat til fra 21 Dage indtil 2 Aar eller, hvor det anvendes som *custodia honesta*, indtil 10 Aar, medens Arbejdsfængsel skal kunne idømmes fra 2 Maaneder indtil 16 Aar eller paa Livstid. Det ses, at Minimum af Frihedsstraffene, om det end er betydeligt højere end det nu hos os gældende, dog er væsentlig lavere end efter Thyréns Forslag. Det tør endda anses for meget tvivlsomt, om det vil være muligt at gennemføre et saa højt Minimum. I Straffelovskommissionen synes der nær-

mest at være Stemning for at nedsætte Minimum baade ved strengt Fængsel og ved simpelt Fængsel. Mit Forslag kender dernæst slet ikke det store Spring, som Thyrén har opstillet mellem Fængsel og Strafarbejde. Det er en naturlig Følge af, at jeg kun vil opretholde én Art af strengere Frihedsstraf α : af Frihedsstraf med egentlig Arbejdspligt — ligesom svensk, norsk og hollandsk gældende Ret. Men selv om man hos os maatte bestemme sig til at opretholde to Arter af strengere Frihedsstraf, tror jeg ikke, at man vil gaa med til et saadant Svælg mellem disse som Thyrens — fra 3 til 6, eller naar man tager Hensyn til den obligatoriske Straffekortning, 5 Aar. Jeg deler personlig og tror, at man i Almindelighed hos os vil dele de Betæneligheder overfor denne Ordning, som ret stærkt er kommet til Orde paa denne Forenings forrige Møde. Men dertil kommer, at to væsentlige Forudsætninger for den Thyrenske Ordning næppe vil blive akcepterede hos os. Jeg tror, at mit Udkast — hvad der end ellers kan blive indvendt imod det — er i Overensstemmelse med den almindelige Opfattelse hos os, naar det paa den ene Side ikke vil anvende Cellestraffen i det vide Omfang, som Thyrén foreslaar, og paa den anden Side ikke vil begrænse Anvendelsen af Løsladelse paa Prøve — villkorlig frigifning, som De siger i Sverige — til Straffe paa mindst 6 Aar.

Hvad Cellestraffens Varighed angaar, bestemmer mit Forslag, at Straffen udstaas i Celle, naar den ikke overstiger 2 Aar; undtagelsesvis kan Tiden forlænges til 3 Aar. Straffe over 2 Aar udstaas i Fællesskab, og det samme gælder kortere Straffe, naar Fangens Sundhedstilstand kræver det, samt under visse nærmere angivne Betingelser, naar Talen er om Recidivister. Celleprincippet gennemføres dernæst ikke strengt. Der kan ved Gudstjeneste, Undervisning, Legemsøvelser og under Gaardtur foretages saadanne Afvigelser, som Hensynet til Fangens Ungdom, Alder eller Helbredstilstand gør ønskelige. — Paa den anden Side bestemmes det, at hvor Straffen skal udstaas i

Fællesskab, skal den første Trediedel, dog ikke under 3 Maaneder og ikke over 1 Aar, udstaaes i Celle, medmindre Fangen tidligere har udstaaet Straf i Fællesskab. Dernæst kan Fangen holdes i Celle i kortere Tid, ikke over 3 Maaneder, ved Straffetidens Slutning. Og endelig kan Fællesfangerne, naar det anses ønskeligt, holdes afsondrede i deres Fritid, i Spisetiden, under Gudstjeneste, Undervisning eller Gaardtur samt af disciplinære Hensyn. I Ungdomsfængslerne er det ordinære Maksimum for Cellestraffen 1 Aar; ellers som bemærket 2 Aar. Jeg er selv noget i Tvivl, om ikke allerede denne Frist er for høj.

Al Fuldbyrkelse af Arbejdsfængsel i 6 Maaneder eller derover skal ske efter det progressive System, hvorom gives nærmere Regler, som jeg dog her forbigaar. Men dernæst hjemler mit Udkast betinget Løsladelse — villkorlig frigifning — for alle Arbejdsfængselsstraffe paa over 9 Maaneder, saaledes at saadan Løsladelse regelmæssig skal finde Sted, naar $\frac{2}{3}$ af Straffetiden, dog mindst 9 Maaneder, er udløben, naar Fangens Forhold ikke gør det utilraadeligt, naar han ikke i Løbet af de sidste 5 Aar har været løsladt paa Prøve, og naar der er sikret ham passende Arbejde eller hans Anbringelse og Underhold paa anden Maade er sikret. Den betingede Løsladelse indgaar herefter som et regelmæssigt og fast Led i det progressive System. Ved Løsladelsen sættes Fangen under Tilsyn gennem en Forening eller en dertil egnet Person, og Løsladelsen sker paa det Vilkaar, at Fangen i Prøvetiden fører et arbejdsomt og redeligt Liv samt nøjagtigt følger de ham af den tilsynsførende givne Paalæg.

Personer under 18 Aar skal altid og Personer mellem 18 og 23 Aar skal som Regel udstaa Arbejdsfængsel i et særligt Ungdomsfængsel, hvor der ved Straffens Fuldbyrkelse lægges særlig Vægt paa Fangens aandelige og legemlige Udvikling gennem Undervisning, Legemsøvelser, Udførelse af Friluftsarbejde samt ved længere Straffe Uddannelse til et Erhverv, hvorved han efter Løsladelsen kan

ernære sig. Løsladelse paa Prøve kan finde Sted, naar Halvdelen af Straffetiden, dog mindst 6 Maaneder, er forløbet. Paa den anden Side kan en for disse Anstalter dannet særlig Fængselsret, naar det skønnes, at Straffen ikke har haft den tilsigtede Virkning, forlænge den idømte Strafs Varighed med indtil det halve, dog ikke med mere end 1 Aar ad Gangen og ikke udover det fyldte 30te Aar. Tanken er i det hele, at Behandlingen ret nær skal svare til den, der gives i en godt ledet Opdragelsesanstalt om end under noget mere fængselsmæssige Former.

Ja, mine Herrer, af Hensyn til Tiden skal jeg hermed afslutte mine Udtalelser om selve Straffene. Jeg tvivler ikke om, at de af Dem, som faar Lejlighed til at gøre nærmere Bekendtskab med mit Udkasts Bestemmelser herom, vil finde mangt og meget at anmærke og criticere. Det har ogsaa været Tilfældet i den danske Straffelovskommission. Men af de paa denne Forenings Møde i 1916 faldne Udtalelser har jeg dog faaet det Indtryk, at mit Udkasts Bestemmelser i Hovedtrækkene kommer de her hævdede Anskuelser adskilligt nærmere end det Thyrénske Udkasts Regler gør. Det har naturligvis været mig en stor Tilfredsstillelse at erfare dette. Men jeg erkender fuldtud, at det ikke er noget Bevis for, at mit Forslag paa disse Punkter er nærmere det rette end Thyréns. Det kan jo meget vel være, at jeg — og D'Hrr. Talere fra 1916 — blot er mere forsigtigere, end man bør være, naar man nu engang skal reformere Straffelovene. Derom maa Fremtiden dømme.

Jeg skal nu saa kort som muligt omtale mit Udkasts Bestemmelser om nogle andre Retsfølger af den strafbare Handling. Jeg maa dog indskrænke mig til enkelte af disse. Jeg forbigaar saaledes Bestemmelserne om Opdragelsesforsorg i Stedet for Straf overfor unge Forbrydere, hvorom de nærmere Regler ogsaa hos os er givne ved særlig Lov — endvidere Reglerne om Tvangsanbringelse af Drankere, om Udvisning af Riget, om Inddragning (Kon-

fiskation), om Fortabelse af Arveret, om Erstatning samt enkelte andre, mindre vigtige Retsfølger. — Jeg skal endvidere kun ganske kort omtale Reglerne om Sikkerhedsforvaring af utilregnelige og andre aandeligt uligevægtige samt om Fortabelse af statsborgerlige o. l. Rettigheder.

Naar en Person frifindes som sindssyg eller udpræget aandssvag, samt naar Retten ellers kommer til det Resultat, at Gerningsmanden paa Grund af en varigere mangelfuld Sjælstilstand maa anses uegnet til Paavirkning gennem Straf, bestemmer Retten, hvis den skyldige maa anses farlig for Retssikkerheden, hvilke Sikkerhedsforanstaltninger der bliver at træffe overfor ham. Der gives her Retten Anvisning paa de mest forskelligartede Foranstaltninger, lige fra Opholdsindskrænkninger, Værtshusforbud eller Umyndiggørelse til Anbringelse i Sindssyge- Aandssvage- eller andre Kur- eller Forvaringsanstalter. Jeg lægger her ved særlig Vægt paa to Ting. Den ene er, at alle vigtigere Afgørelser træffes af Retten efter indhentet Lægeerklæring, ikke som nu af Øvrigheden, der kun træffer de nærmere Udførelsesforanstaltninger. Den anden er, at Retten til enhver Tid efter indhentet Lægeerklæring kan ændre den trufne Afgørelse om Sikkerhedsforanstaltningens Art, ligesom den, naar den har idømt en af de saakaldte »formindsket tilregnelige« Straf — fordi Straf ikke paa Forhaand kan anses uanvendelig — kan ændre denne Afgørelse, hvis det under Straffens Udtaaelse skønnes, at en Fortsættelse af denne vil være unyttig eller vil medføre Fare for alvorlig Forværrelse af den dømtes Tilstand. Der aabnes herved Adgang til at give hele Behandlingen en Bøjelighed og Bevægelighed og til at tilpasse den ikke blot efter det enkelte Tilfælde, men efter Tilstandens vekslende Forløb, som jeg anser for at være af største Vigtighed for, at disse Foranstaltninger fuldt ud kan virke efter deres Bestemmelse.

Medens efter gældende dansk Ret Straffedommen intet udtaler om Fortabelse af statsborgerlige Rettigheder

o. l., men saadan Retsfortabelse skal indtræde, naar Handlingen maa anses som i den offentlige Mening vanærende, hvilket fører til en Mængde Tvivl og Retsusikkerhed, er det i mit Udkast foreslaaet, at disse Spørgsmaal fremtidig afgøres ved Straffedommen. Min § 68 bestemmer derom, at naar nogen for en forsætlig Forbrydelse, begaaet efter det fyldte 18de Aar, dømmes til Arbejdsfængsel i 2 Aar eller derover eller til Indsættelse i Arbejdsdshus eller til at tages i Sikkerhedsforvaring som uforbederlig for en Handling, hvorved han findes at have gjort sig uværdig til sine Medborgeres Agtelse, bliver ved Dommen de statsborgerlige Rettigheder at frakende ham. Derved bortfalder følgende Rettigheder:

- 1) til offentlige Tjenester eller Hverv, som han beklæder, samt til Ansættelse i saadanne;
- 2) til at stemme og vælges ved offentlige Valg;
- 3) til at tjene i Hæren eller Flaaden;
- 4) til at virke som Sagfører, Mægler, Læge og i en Række andre særlig nævnte Hverv, hvor af offentlige Hensyn en ulastelig Vandel kræves;
- 5) til at drive saadan Næring, hvortil kræves Næringsadkomst.

Er nogen dømt til Arbejdsfængsel i kortere Tid end 2 Aar for en Handling, hvorved han findes at have gjort sig uværdig til sine Medborgeres Agtelse, bliver ved Dommen offentlig Tjeneste eller Hverv, som han beklæder, at erklære forbrudt og iøvrigt de statsborgerlige Rettigheder at frakende ham for en Tid af fra 5 til 10 Aar.

I Forbindelse hermed staar Regler om Genindsættelse i de tabte Rettigheder (Rehabilitation). Jeg skal ikke komme nærmere ind paa Enkeltheder desangaaende, men blot fremhæve, at medens Æresoprejsning i vor nugældende Ret gives administrativt, indfører Udkastet den saakaldte rehabilitation judiciaire, altsaa Genindsættelse ved Dom. Endvidere aabnes der under visse — strengere — Betingelser Adgang til at faa Straffedomme udslettede af Strafferegistret.

Dommen bliver da ikke at anføre ved senere Udfærdigelse af Straffeattest, og den domfældte er ved Afhøring for Retten eller anden offentlig Myndighed berettiget til at undlade enhver Meddelelse desangaaende. — I denne Forbindelse skal jeg endnu nævne, at Retten til at beklæde visse offentlige eller private Stillinger og Hverv ogsaa udenfor de nævnte Tilfælde kan frakendes, naar nogen paa strafbar Maade har forset sig i offentlig Tjeneste, Hverv eller Virksomhed eller i nogen Stilling, hvortil kræves særlig Kundskabsprøve, og derved har vist sig uskikket til at beklæde saadan Stilling eller uværdig til den for samme fornødne Tillid.

Noget mere indgaaende maa jeg dvæle ved mit Udkasts Bestemmelser om betinget Straffedom — villkorlig dom — og om Anvendelse af Sikkerhedsforvaring i Stedet for Straf overfor visse tilsyneladende fuldt tilregnelige, men samfundsfarlige, kroniske — eller om man vil uforbøderlige — Forbrydere.

Bestemmelserne i mit Udkast om betinget Straffedom stemmer paa flere væsentlige Punkter ret nær overens med Thyréns Udkast. Maksimumsgrænsen for den Straf, der kan idømmes betinget, er hos Thyrén 1 Aars Fængsel, i mit Udkast 1 Aars Arbejdsfængsel, men ved simpelt Fængsel gaar jeg ganske vist op til den, tilsvarende Grad — 2 Aar. Begge Udkast opstiller dernæst den Regel, at den dømte under Prøvetiden sættes under Tilsyn — »vård« — naar det ikke af særlige Grunde anses ufornødent. Virkningen af, at Prøvetiden bestaaer, er efter begge Udkast, at Straffen bortfalder. Hertil søjer mit Udkast, at dermed bortfalder ogsaa Dommens Evne til at medføre Gentagelsesvirkning — återfallsstraff — samt de Bestemmelser, Dommen maatte indeholde om Fortabelse af statsborgerlige Rettigheder. Om det sidste Punkt har Thyrén ikke haft Anledning til at udtale sig, da det som bemærket ligger udenfor hans Udkasts Rammer. — Blandt Forskellighederne skal fremhæves, at jeg i al Almindelighed tillader Straf-

udsættelse ved Bødedomme, medens Thyrén (11. Kap. § 3) kun aabner Adgang til Strafudsættelse med Hensyn til Forvandlingsstraffen. Dette er en naturlig Konsekvens af, at denne efter Thyréns Udkast fastsættes ved særlig ny Dom. Forlades denne Ordning, er det vel antageligt, at Thyrén ogsaa vil tillade betingede Bødedomme, og Forskellen paa dette Punkt vil da bortfalde. Prøvetiden er efter Thyréns Udkast fast 1 Aar ved Bødedomme og ellers 3 Aar, medens mit Udkast i Tilslutning til enkelte nyere Forslag overlader til Retten at fastsætte en Prøvetid af fra 2 til 5 Aar. I Praxis vil formodentlig ogsaa herefter en Prøvetid af 3 Aar blive det normale, men jeg har anset det for ønskeligt at give Domstolene et vist Spillerum, for at der kan tages Hensyn til det enkelte Tilfældes Forskelighed. — Endelig skal jeg bemærke, at Thyréns Udkast foreskriver, at Strafudsættelsen ubetinget bortfalder, hvis den dømte før Prøvetidens Udløb tiltales for en efter Dommen begaaet Forbrydelse og for denne findes skyldig til anden Straf end Bøde eller militær Disciplinærstraf. Derimod bortfalder Strafudsættelsen efter mit Udkast kun, hvis han for en forsætlig Lovovertrædelse ifalder Straf af Arbejdsfængsel. Er den nye Lovovertrædelse uagtsom eller er den paadragne Straf ikke højere end simpelt Fængsel, afgør Retten, om den først idømte Straf skal fuldbyrdes. Det forekommer mig at være altfor rigorøst ubetinget at foreskrive Fuldbyrkelse af den først idømte Straf, hvis den nye Forbrydelse er uagtsom — f. Eks. uagtsom Brandstiftelse, uagtsomt Manddrab — eller af en saa ringe Strafverdighed, at man nøjes med simpelt Fængsel (Arrest).

Hvad endelig angaar Sikkerhedsforvaring overfor almenfarlige uforbederlige — eller dog faktisk upaavirkede — Forbrydere, skal jeg først kortelig fremhæve, at medens Thyrén kun kender Forvaring i Interneringsanstalt for samfundsfarlige Forbrydere af den groveste Art, foreslaar jeg at anvende en lignende, om end mindre langvarig Sikkerhedsforvaring overfor en Gruppe Lovovertrædere, der

vel ikke kan siges at være egentlig samfundsfarlige, men dog kan være meget besværlige — læstige, som Tyskerne siger. Jeg sigter herved til Personer, som paa Grund af Karaktersvagthed, Mangel paa Energi og Stadighed viser sig ude af Stand til at ernære sig paa regelmæssig hæderlig Maade og derfor uden at vise egentlig farlige forbryderske Tilbøjeligheder frister Tilværelsen som vanemæssige Tiggere eller Løsgængere o. l. — I Reglen vil de tillige være drikfældige og ofte tilbøjelige til Rapseri og andre Smaaforseelser. Erfaringen har overalt vist, at den traditionelle Behandling med korte Frihedsstraffe overfor Flertallet af dem er ganske virkningsløs. Da det paa den anden Side er betænkeligt her at anvende langvarige strenge Straffe, dels fordi Forseelsen i og for sig er ringe, dels fordi mange af de paagældende er til en vis Grad psykisk defekte og derfor ude af Stand til at ernære sig paa regelmæssig Maade, foreslaar jeg — naar Straffens Virkningsløshed er konstateret — overfor dem at give Afkald paa Straf og i Stedet derfor at anvende en ren Sikkerhedsforvaring. Et lignende Forslag findes i det schweiziske Udkast. Tanken er, at de paagældende i forholdsvis længere Tid skal uskadeliggøres gennem Internering og selvfølgelig skal tvinges til Arbejde, navnlig Friluftsarbejde, og den nødvendige Disciplin, men iøvrigt bør nyde en relativt ret betydelig Frihed og i det hele, saa længe de opfører sig vel, undergives et lempeligt Regime, der klart adskiller Interneringen fra Straf.

Jeg skal imidlertid ikke komme dybere ind herpaa, men i det følgende holde mig alene til Behandlingen af de egentlig almenfarlige, uforbederlige Forbrydere. — Om det principielle Udgangspunkt for Behandlingen af disse — Anvendelse af ren Sikkerhedsinternering i Stedet for Straf — hersker der fuld Overensstemmelse mellem Thyrén og mig. Dette, som jeg tillægger en ganske særlig Vægt, skal jeg senere komme tilbage til. At der baade i Gennemførelsen og navnlig i Afgrænsningen af det Omraade, hvor saadan

Internering finder Anvendelse, viser sig Afvigelser, er ved en Nydannelse som denne kun naturligt og i os for sig mindre vigtigt. Da Afvigelserne dog er ret betydelige, skal jeg kort gøre Rede for den.

Kredsen af de Tilfælde, hvor Sikkerhedsforvaring kan idømmes, er efter Thyréns Forslag for saa vidt ret snever, som det er en Betingelse, at den paagældende tidligere har tilbragt mindst 12 Aar i Tugthus. Paa den anden Side kræves kun en enkelt tidligere Straf. Efter mit Udkast kræves derimod, at den paagældende tidligere mindst 3 Gange efter det fyldte 21 Aar har været straffet med Arbejdsfængsel, men paa den anden Side kræves kun en samlet tidligere Straffetid af mindst 4 Aar. Det maa herefter antages, at Thyrén i første Linie har de meget grove Forbrydelser for Øje, Drab, Brandstiftelse, Voldtægt o. l., medens f. Eks. de professionelle Tyve, Bedragere, Voldsmænd, Soutenører m. fl. først paa et meget sent Stadium af deres kriminelle Løbebane vil kunne rammes af denne Bestemmelse. Jeg lægger noget mindre Vægt paa den enkelte Forbrydelses Grovhed og mere paa den gennem hyppigt Recidiv for Dagen lagte Samfundsfarlighed. Hvilket Standpunkt, der er det principielt rigtige, kan vel omtvistes. Maaske ligger Sandheden et Sted midt imellem. Derom skal jeg ikke dømme. Men jeg anser det for givet, at med den af Thyrén foreslaaede Begrænsning vilde den hele Ordning ikke i Danmark være praktikabel. I vort lille Land vilde vi herefter sikkert ikke finde en Belægning til en saadan Anstalt, der er blot tilnærmelsesvis stor nok til, at det vilde kunne forsvares at skabe det Apparat og lønne den udsøgte Ledelse, som i alt Fald efter min Tanke med den hele Ordning maatte kræves. Man maa nemlig erindre, at Drabsmænd sjældent recidiverer og Voldtægtsmænd, Brandstiftere o. l. ligeledes, medmindre Talen er om psykisk abnorme Forbrydere, der jo falder helt udenfor denne Ramme. Om dette Hensyn ogsaa vilde gøre sig gældende i Sverige, tør jeg ikke have nogen Mening om. Men hos

os tror jeg, at man enten maa udvide Rammen eller opgive det hele. Og under Hensyn til de med de professionelle Forbrydere gjorte Erfaringer tror jeg ikke, at det er betænkeligt at aabne Mulighed for Internering ved det 4de Recidiv (efter det 21de Aar). Interneringen er jo heller ikke obligatorisk, men betinget af, at Retten efter det oplyste finder, at Hensynet til Samfundets Sikkerhed kræver denne. I denne Henseende indeholder mit Udkast en Række vejledende Bestemmelser, hvortil intet tilsvarende findes i Thyrens Udkast. Ligeledes indeholder mit Udkast ret udførlige Bestemmelser om den Behandling, de internerede skal være undergivne, hvorved det er Formaalet skarpt at pointere Modsætningen til Behandlingen i Strafanstalterne. Heller ikke herom findes Regler i Thyrens Udkast.

Hvad Interneringens Varighed angaar, har Thyren og jeg det samme Minimum, svarende til den Straf, i hvis Sted Interneringen træder. Efter begge Forslag er dernæst Interneringen af relativt ubestemt Varighed. Maksimum er efter Thyrens Udkast altid 25 Aar, efter mit 10 Aar ud over Minimumstiden. Denne Forskel staar vist i en ret naturlig Forbindelse med de to Udkasts forskellige Regler om Betingelserne for Interneringen.

Til Slut vil jeg gerne et Øjeblik dvæle ved selve Principet for Behandlingen af de almenfarlige uforbederlige Forbrydere, hvorom Thyren og jeg som allerede bemærket er enige. Af de tre Behandlingsmaader, der her kan tænkes — forlænget Straf, Straf med paafølgende Sikkerhedsforvaring og Sikkerhedsforvaring i Stedet for Straf — har vi begge valgt den sidste, ligesom det schweiziske Udkast. Jeg anser det ikke for nødvendigt at forsvare vor Stilling overfor det første Alternativ — forlænget eller ubestemt Straf. Det er sikkert et overvundet Standpunkt, idet det erkendes, at det at undergive Personer det almindelige Fængselsregimes slovende og afstumpende Indflydelse i ubegrænset eller dog i en udover det normale væsentlig

forlænget Tid er en Umenneskelighed, som man kun i yderste Nødsfald bør gaa med til. — Jeg vil her indskyde den Bemærkning, at jeg ud fra denne Betragtning ogsaa har foreslaaet, at Straffanger, hvis Straffetid udgør 10 Aar eller derover, naar Halvdelen af deres Straffetid, dog mindst 6 Aar, er forløbet, skal kunne overføres til Sikringsanstalten for Resten af deres Straffetid, naar de findes egnede dertil.

Mere tvivlsomt kan Valget mellem de to andre Alternativer — Straf og Forvaring eller Forvaring i Stedet for Straf — være. Min højtærede Kollega Thyren har paa denne Forening Møde i 1916 efter min Mening paa en saa udmærket Maade motiveret sit Valg, at jeg egentlig ikke har noget at føje dertil. Ogsaa mig er den amfibialske Mellemling mellem to ganske uensartede Betragtningmaader, som fremkommer ved Kombinationen af en bestemt Straf og en ubestemt Forvaring, baade rent instinktmæssig og forstandsmæssig imod som en uklar Uting. Da Forudsætningen jo er, at Retten gaar ud fra, at Straffen ikke vil virke, kan Fastsættelse af saa og saa mange Aars Straf kun forklares ud fra et rent Gengældelsessynspunkt, som vi vel burde være komne ud over, eller ved generalpræventive Hensyn. Men ingen skal faa mig til at tro, at en ren Sikkerhedsinternering af lang, tildels ubestemt Varighed skulde mangle noget i generalpræventiv Kraft. Vi ved jo dog alle, at det langt mere end Behandlingsmaaden er Frihedsberøvelsens Langvarighed, som Forbryderne frygter.

Overfor Personer, om hvilke det paa betryggende Maade kan anses konstateret, at den almindelige Straffebehandling er virkningsløs og derfor unyttig, synes den eneste rationelle Løsning at være, helt at erstatte Straffen med langvarig Sikkerhedsforvaring. Denne Ordning løser netop de to Opgaver, som disse Forbryderes Særegenhed stiller Lovgivningen, paa den ene Side en virksom Beskyttelse af Samfundet — dertil tjener Langvarigheden —

p. d. a. Side Gennemførelsen af denne Beskyttelse uden unyttig og uforholdsmæssig Lidelse for den skyldige — dette naas ved, at de undergives en Behandling, der saa vidt muligt ikke har andet Lighedspunkt med Straffen end Frihedsberøvelsen og Gennemførelse af den nødvendige Arbejdstvang.

Paa denne Forenings Møde i 1916 blev der (af Öfverdirektör Almquist) mod den af Thyrén og mig foreslaede Ordning rejst en Kritik, der ved første Blik synes bestikende, men som jeg ikke kan godkende. Det gøres gældende, at det synes stridende mod al Retfærdighed og derfor stødende for Retsfølelsen under iøvrigt lige Forhold at behandle den, der har vist sig som en forhærdet og uforbederlig Forbryder, mildere end den, der hidtil ikke har været straffet. Der anføres følgende Eksempel: To Personer begaar sammen en grov Forbrydelse. Den ene anses samfundsfarlig og opfylder Betingelserne for at kunne interneres, den anden ikke. Straffen findes for begge at burde være 7 Aars Tugthus. Hvis Kommissionen efter de 7 Aars Forløb finder, at den samfundsfarlige har forbedret sig, frigives de samtidig. Den grove Forbryder har i den Tid nydt alle Interneringsanstaltens Behageligheder, den anden har været undergivet det haarde Tugthusregime. Er det ikke oprørende uretfærdigt? — Jeg maa hertil sige, at det anførte Eksempel bygger paa en urigtig Forudsætning. Hvis virkelig de to Forbryderes Skyld i Forhold til den fælles Forbrydelse er den samme, vil det i alt Fald efter dansk Retsopfattelse, efter mit Udkast og sikkert ogsaa efter Thyréns være ganske umuligt, at Straffetiden fastsættes ens. Den forhærdede uforbederlige Recidivist maa nødvendigvis faa et langt højere Strafmaal end den anden. Denne Tid — Thyréns og min Minimumstid — maa han sidde uden Afkortning. og kun i ganske sjældne Undtagelsestilfælde vil han slippe dermed; i Reglen maa han sidde langt længere. Den anden derimod har en overvejende Chance for at blive løsladt paa Prøve allerede en rum Tid

for hans — betydelig kortere — Straffetid er udløben. Nogen Fare for stødende Resultater kan jeg ikke her øjne — naar da Domstole og Fængselskommissionen bærer sig ad som nogenlunde fornuftige Mennesker. — Men selv bortset herfra bygger den hele Indvending paa en Betragtning, jeg bestemt maa tage Afstand fra. Den kan kun forklares ud fra et Gengældelsessynspunkt, hvorefter det er Straffens Maal at tilføje Lidelse, og som derfor abstraherer fra, om Tilføjelsen af saadan Lidelse har noget fornuftigt Formaal. Nu maa vi huske, at det er en Forudsætning for den foreslaaede Sikkerhedsforvaring, at det kan anses erfaringsmæssig godtgjort, at Straf overfor denne Person er unyttig. Men da kan jeg aldrig gaa med til at straffe blot for at tilføje en unyttig Lidelse. Den saakaldte Retfærdighed, som kræver det, kan jeg hverken forstaa eller billige. Jeg forstaar, at vi straffer for at opdrage Forbryderen til Lydighed eller for at afskrække eller forbedre ham og derigennem haandhæve Retsordenen. Men er vi først klare over, at Straffen in concreto ikke har noget saadant fornuftigt Formaal, saa forekommer det mig barbarisk at straffe, naar Maalet, Samfundets Sikring, kan naas ved andre Foranstaltninger.

Ja hermed maa jeg slutte. Det er jo kun lidet nyt, jeg har kunnet sige Dem, netop fordi der paa det Omraade, jeg har talt om, er saa mange Berøringspunkter mellem mit Udkast og dels den gældende svenske Ret, dels Thyréns Udkast. Jeg kunde vel have fundet Afsnit, hvor mit Udkast indeholder mere, der vilde synes Dem nyt. Men jeg har ment, at ogsaa Konstateringen af denne relative Overensstemmelse kunde have nogen Interesse. Jeg beder den højtærede Forsamling tilgive mig, at jeg har talt saa længe. Jeg ved, at jeg ikke har holdt mig Luthers Ord efterrettelig: »Reden ist keine Kunst, aber zur rechten Zeit aufhören« — og jeg takker Dem for den Taalmodighed, hvormed De desuagtet har paahørt mig,

Forarbejder til den nye danske Straffelov.

Carl Torp: Betænkning angaaende de af den under 11/8 1905 nedsatte Straffelovskommission udarbejdede Forslag indeholdende Udkast til Love vedrørende den borgerlige Straffelovgivning med Motiver. Speciel Del: Kapitel XIV (»falsk Forklaring«).

Af P. C. Poulsen.

Ved Udarbejdelsen af 14. Kapitel af Professor Torps Straffelovsudkast (T. U.) er der i Følge Betænkningen navnlig to Spørgsmaal af almindeligere Betydning, der har været Genstand for mere indgaaende Prøvelse, nemlig Spørgsmaalet om Strafbarheden af uagtsom falsk Forklaring og Spørgsmaalet om Virkningen (paa Strafbarheden) af, at en falsk Forklaring tilbagekaldes. Begge Spørgsmaal er i T. U. afgjort paa anden Maade end ved Kommissionens Straffelovsforslag (K. U.) og paa anden Maade end i den gældende Lov.

Den forskellige Besvarelse giver sig for det første Spørgsmaals Vedkommende Udtryk deri, at medens K. U. i § 196 (i 18. Kapitel) har en saalydende Regel: »Den, der af Ubetænksomhed giver falsk Forklaring i noget ellers efter de foregaaende Paragrafer strafbart Tilfælde, straffes med Bøde«, har T. U. ingen tilsvarende Regel, hvoraf Følgen altsaa er, at den uagtsomme falske Vidneforklaring altid er straffri. — »Vorentwurf« (1909) til en tysk Straffelov har Regler svarende til K. U. § 196, men »Gegenentwurf« (1911) har ladet disse udgaa, hvilket ogsaa er Tilfældet i de fleste andre Straffelove, saaledes norsk Straffelov. For- saavidt Motiverne til denne sidste som Støtte herfor hen-

viser til den menneskelige Iagttagelses- og Hukommelses- evnes Svaghed og Upaalidelighed og anser Straf for overflødig, idet en omhyggelig og kyndig Eksamination vil være af større Betydning for Opnaaelsen af rigtige Oplysninger end Straffetruselen, imødegaas dette i K. U.s Motiver med en Udtalelse om, at Regelen forudsætter, at den udviste Uagtsomhed er af grovere Karakter, og aldrig kan føre til, at den, der paa Grund af Mangler ved Iagttagelsesevne eller Hukommelse afgiver urigtig Forklaring, vil kunne straffes, og Straffetruselen opfordrer Paagældende til at tænke sig om ved Afgivelsen af Forklaringer. Denne Betragtning indeholder — i Følge Betænkningen til T. U. — en Under- vurdering af de nyere Undersøgelser om Vidneudsagnets Psykologi, der har godtgjort, at Vanskeligheden først og fremmest ligger i, at det hyppigst er omtrent umuligt at sondre mellem de Urigtigheder, der skyldes Erindringsfejl, og dem, der skyldes Mangel paa behørig Omtanke, og en saadan Regel vil derfor kunne føre til urigtige Domfældelser.

Forsaaavdt det i K. U.'s Motiver paaberaabes til Støtte for Regelen, at en Del Bestemmelser i den særlige Lovgivning anerkender Straffens Nødvendighed ved visse uagtsomme Fejl i Angivelser til Myndighederne, kunde dette paa Forhaand synes i særlig Grad at rammes af Betragtningen i de norske Motiver om, at en kyndig og omhyggelig Eksamination vil kunne afbøde tilsvarende Fejl ved Afhøringer i Retten. Disse særlige Regler er i nogle Tilfælde sikkert nødvendige. Men de er muligvis nødvendige netop som Ordensregler ved eensidige skriftlige Angivelser fra Private og i lignende Tilfælde, hvor Oplysningerne ikke undergives en Vurdering og Prøvelse under selve Afgivelsen. Noget lignende gælder da maaske med Hensyn til Strfl. § 149, 2. Stk, som efter Motiverne skyldes den Letsindighed, »der i senere Tider synes at vise sig« ved Skøns- og Taksationsforretningers Foretagelse — blot at denne Fare maa erkendes (og ved Bestemmelsen er erkendt) at være en med Formen for Forretningernes Fore-

tagelse konstant forbunden Fare, og dette hvad enten Forretningen afholdes i Henhold til en een Gang for alle aflagt Ed eller efter Foretagelsen afhjemles som en Helhed.

Derimod er det øjensynlig med fuld Ret, at K. U. paa-beraaber sig Strfl. § 148.

Bestemmelsen besvarer ganske vist tilsyneladende et helt nyt Spørgsmaal: hvorledes gaar det det Vidne, som undlader at give relevante Oplysninger? En virkelig sandfærdig Vidneforklaring forudsætter naturligvis, at Vidnet »intet har fordulgt af hvad det vidste, og hvorom dets Forklaring blev æsket«, som det hedder i Edsformaningstalen (jfr. ogsaa Retsplejelovens § 187 i. f.). Fordølgelsen kan være af saadan positiv Natur, at den rammes af Straffebestemmelsen for den forsættelig falske Forklaring. Men det er tillige muligt, at en aldeles forsættelig Undladelse af at give Oplysninger ikke paa noget Punkt er i Strid med det afgivne Udsagn, uden at der kan bebrejdes den kyndige Eksaminator nogetsomhelst. Vi har vist alle oplevet flagrante Eksempler derpaa, og denne Fremgangsmaade er sikkert langt ufarligere for Vidnet end at give positivt urigtige Oplysninger. Naar man betænker, hvor hyppigt det forekommer, at et Vidne erklærer, at nu vil det sige noget, som det ikke har villet sige til Politiet, da det ikke vilde gøre det »værre for Manden« end nødvendigt o. l., og naar man erindrer den juridiske Spidsfindighed ved den positive Besvarelse, der hyppigt udfoldes (hvorledes f. Eks. Spørgsmaalet: har han givet Dem Penge, fortolkes som: har han foræret Dem Penge, og derfor ikke omfatter Laan af Penge), kan der for Praktikerne ikke være Tvivl om, at det, hvor Eksaminator paa Grund af sit Ukendskab til f. Eks. Vidnets Tilstedeværelse ved en anden Lejlighed end den, der direkte forklares om, er fjernere fra at tangere det rigtige, er meget hyppigt, at Vidnet vogter vel paa ikke at komme i paaviselig Strid med Sandheden og dog skjuler Oplysninger af den øjensynligste Interesse.

Det kunde være nærliggende at læse § 148 som Lovens

Erkendelse af den hyppige Forekomst af, at saadanne Tilfælde af urigtig Forklaring kun tør karakteriseres som afgivne »alene af Ubetænksomhed« og for disse praktisk hyppige Tilfælde at foreskrive en særlig Straf. — Det har imidlertid været Hensigten i Almindelighed at besvare Spørgsmaalet om Strafbarheden af Uagtsomhed ved Afgivelsen af Vidneforklaringer (hvilket jo unægtelig rummer en Undladelse af at give Oplysninger); dette fremgaar af Bestemmelsens Historie, der viser en paafaldende Analogi med Forholdet mellem K. U. og T. U. (dog i omvendt Følgeorden) og desuden frembyder andre Momenter af Betydning.

I Udkastet til Strfl. 1866 fandtes ingen til § 148 svarende Bestemmelse. Dette er ikke tilfældigt. Det har i Følge Motiverne været under Overvejelse, om der ikke maatte være Anledning til i Lighed med flere fremmede Straffelove »t. Eks. den preussiske og den norske« (Historien gentager sig) at optage en almindelig Bestemmelse om Straf for den, som af grov Uagtsomhed edelig bekræfter Usandhed; det turde imidlertid være at befrygte, at en saadan almindelig Bestemmelse let vilde give Menederen en Anvisning til at paaskyde at have verseret i Uagtsomhed, naar Forklaringens Urigtighed oplyses, og hos Domstolene fremkalde en for vidt dreven Betænkelighed ved at forkaste et sligt Paaskud, og det vil desuden have sin Vanskelighed at fastholde og betegne, hvilken Uagtsomhed der skulde medføre Strafansvar, navnlig med Hensyn til den Skyld, som meget ofte maa søges hos andre f. Eks. Dommeren, i de Vildfarelser og Misforstaaelser, der foranlediger den urigtige Forklaring.

Det vil altsaa ses: K. U. venter sig den Virkning af Straffetruselen for Uagtsomhed, at Deponenten tænker sig om, hvorimod den gældende Straffeløvs Motiver frygter, at den særlige Bestemmelse herom skal give Anledning til bevidst urigtige Forklaringer, for hvis Urigtighed derefter Uagtsomhed paaskydes. T. U. forudser Tilfælde af urigtig Domfældelse for Uagtsomhed, uden at der subjektivt er

noget at hebrejde Vidnet, Strfl.s Motiver befrygter, at Bestemmelsen kan blive en Sovepude for Domstolene, saa at disse henfører Tilfælde af forsættlig falsk Forklaring blandt de uagtsomme. For den, der har Kendskab til den daglige Praxis, er der ingen Tvivl om, at Strfl.s Motiver, der ved Læsningen muligvis gør et noget teoretisk Indtryk, her har stærk Tilknytning til noget reelt; paa den anden Side fremmaner det tveæggede i Ræsonnementet en Fare for urigtige Domfældelser (i Mangel af Uagtsomhedsstraffen) for forsættlig falsk Forklaring i saadanne Tilfælde, hvor en Forklaring er saa urigtig, at det af retslig-præventive Grunde eller under Trykket af sociale eller politiske Modsætningsforhold ikke kan passere, Domfældelser, der unægtelig vilde være af betydelig alvorligere Karakter end de uretfærdige Domfældelser (til Bøde), mod hvilke T. U. vender sig.

Landstingets Betænkning polemiserer mod Motiverne. Det udtales, at Domstolene nok vil forstaa at skelne mellem de to Arter af urigtig Forklaring; de hævder, at det er Vidnets Pligt »at tage sig sammen«, og nævner endelig, at det forekommer, at den, hvem det ved Dom er paalagt at afgøre en Retssag ved sin edelige Bekræftelse af et bestemt formuleret Edsthema, kan have forsømt at gøre sig fuldt bekendt med det, som den tilsigtede Ed gaar ud paa, Dom i H. R. T. 1863 pag. 481 nævnes som omhandlende et Eksempel herpaa og som udvisende, at Domstolene ikke i saadanne Tilfælde anvender den ved Fr. 15. April 1840 for forsættlig Mened hjemlede Straf, men derimod arbitrær Straf efter Lovgivningens Aand og Grundsætninger. I Henhold hertil foreslaas saa den nugældende § 148 indsat i Straffeloven.

Der synes nu ogsaa herved at være peget paa Forhold, som det kan være praktisk nødvendigt at have Straffebestemmelser imod, og som naturligt straffes som uagtsom falsk Forklaring. Vidner, der afgiver Forklaring i Henhold til Retsplejelovens § 179 og vel har foretaget det

pligtige Eftersyn af Bøger, Regnskaber, Journaler etc., men har begaaet grove Fejl herved, synes mig at falde ind under denne Betragtning, og hverken Rpl. § 177 eller T. U.s Forslag til Loven om Forseelser — hvoraf særlig § 10 (jfr. § 11) omhandler Tilfælde, der forhen tildels havde Plads i Strfl. 14. Kapitel og i K. U.s 18. Kapitel — findes anvendelige eller passende for disse Forhold. Visse Vidneforklaringer hviler altsaa paa en noget selvstændigere Virksomhed fra Vidnets Side, og man nærmer sig herved det samme Forhold, der har gjort Uagtsomhedsstraffebestemmelser i Særlovgivningen til en Nødvendighed, og medens disse saaledes viser sig indirekte at have nogen Betydning, kommer de i T. U. særligt fremhævede psykologiske Betæneligheder her kun lidet frem, ligesom Betydningen af Argumentationen ud fra Eksaminationens Evne til at afbøde saadanne Fejl svinder væsentlig bort.

Hvis Ønskeligheden af Strafbarhed i saadanne Tilfælde maa fastholdes, og hvis Strafbarheden af visse Fortielser i mere graverende Tilfælde, hvor Forklaringen dog ikke tør betegnes som positivt falsk, ligeledes skulde findes at maatte opretholdes, ses det ikke rettere end, at Regelen bør omfatte grov Uagtsomhed i det hele.

Det er i Virkeligheden Fortielserne, det i psykologisk Henseende frembyder størst Betænelighed at straffe. Men her er det, at praktiske Hensyn for at have Haand i Hanke med nogle ellers lidet haandgribelige urigtige Forklaringer og som et Komplement til selve Vidnepligten særlig tilsiger at slaa Strafbarheden fast. Det er muligt, at Eksaminator kan henvises til at sikre sig paa anden Maade f. Eks. ved ex tuto at gøre visse almindelige Spørgsmaal: Kender Vidnet iøvrigt noget til Sagen? o. l., men uvist er det vel, om selv den benægtende Besvarelse af den Slags Spørgsmaal altid vil løfte Forklaringen over i det positivt falske, og fremfor at gøre Spørgsmaalet om fuld Straf eller ingen Straf overhovedet afhængigt af Muligheden af at oplyse, om et saadant vanemæssigt Spørgsmaal er stillet i det

konkret foreliggende af talløse Tilfælde, og hvorledes det er besvaret — hvad der under en mundtlig Proces kan blive endnu vanskeligere —, synes det naturligt at erkende, at der ved Straffebestemmelser af denne Art i Realiteten lovgives om selve Vidnepligtens Indhold og Omfang, og ved en moderat Straffebestemmelse at fastslaa Vidnets Retspligt til at give de Oplysninger, som de Vidnet (og ikke altid Spørgeren) bekendte Forhold giver det en aldeles tilstrækkelig Opfordring til at fremkomme med (H. R. T. 1874 p. 192).

Fra dette Synspunkt lægges der mere Vægt paa selve Bestemmelsens Tilstedeværelse end paa en hyppig Anvendelse af den, og saaledes har det formentlig ogsaa været i Praksis. Hvilken Betydning den har haft, maales derfor ikke ved at undersøge, i hvilket Omfang den har været anvendt. Men ved Spørgsmaalet om dens Fjernelse kommer det derimod i Betragtning, at den har været gældende i mere end et halvt Aarhundrede og ikke vides at have givet Anledning til Misbrug, og at dens Udtagelse nu kan være en Svækkelse for Udoverne af en ny Retspleje ved at formindske Betydningen af Vidnets i Rpl. § 187 ellers saa fyndigt formulerede Forsikring om, at det har »talt Sandhed og intet fortiet«, hvoraf netop de sidste Ord er en Fornyelse i Forhold til den nu brugte Forsikring.

Paa andre uagtsomt urigtige Forklaringer har Domspraksis paa Grund af Ordlyden af § 148 kun anvendt Bestemmelsens Analogi. Men dette maa som foran bemærket ogsaa i hvert Fald være berettiget.

At det endelig kun er de graverende Tilfælde, der bør kunne straffes, synes der at være fuld Enighed om, og Motiverne til T. U. har da formentlig Ret i, at naar dette er Forudsætningen for K. U. § 196, burde det ogsaa have fundet Udtryk i Bestemmelsen, som jeg altsaa vilde finde det hensigtsmæssigt ikke iøvrigt at forandre. —

K. U. behandler ikke Tilbagekaldelse af en urigtig Forklaring anderledes end anden Afværgelse fra Gernings-

mandens Side af en Forbrydelses Følger, og da K. U. i dets § 46 her kun hjemler Nedsættelse med det halve, betegner det paa flere Punkter en ikke ubetydelig Skærpelse af nugældende Ret. Derimod vilde T. U., der ved Afværgelse har en betydelig mildere Regel, nemlig Regelen i § 78 Nr. 6 jfr. § 78 sidste Stk. 3: fakultativ Straffrihed, hvis det indskrænkede sig hertil, i det væsentlige være i Overensstemmelse med Straffeloven, og det er derfor en Udvidelse af Straffrihedens Omraade, naar § 152 2. Stk. i T. U. yderligere for den ubeedige de Vidneforklaring hjemler ubetinget Straffrihed i de Tilfælde, »hvor den skyldige af fri Vilje, og forinden der paa Grundlag af hans Forklaring er truffet nogen retslig Afgørelse, tilbagekalder sin Forklaring«.

I selve den ydre Anordning følger T. U. altsaa — bortset fra den nævnte Udvidelse af Straffriheden — K. U. og er her ved Formuleringen i Modsætning til Straffeloven, der ikke finder at kunne lade det bero ved Reglerne om Nedsættelse ved Tilbagetræden og Afværgelse. Det Spørgsmaal kunde ellers formentlig nok rejses, om disse Regler altid kan komme til Anvendelse paa den, der tilbagekalder sin Forklaring. Man har ved Læsningen af Motiverne Indtrykket af, at de ved disse for civile og kriminelle Sager givne Regler alene har de sidste for Øje og endda kun Forklaringer, der er af fældende Karakter for en Sigtet. Kriminalpolitiske Hensyn og Hensynet til, at ingen skal lide Skade, paaberaabes og dette i en saadan Forbindelse, at Tanken henføres alene paa at lide Skade ved Straffedom og andre strafferetlige Afgørelser. Naar en saadan Forklaring tages tilbage, egner den sig jo i Regelen ikke længere som Bevis, og den Sigtede lider da ingen Skade. Ved selve Tilbagetagelsen har Gerningsmanden da afværget den af hans Handling flydende Fare (T. U. § 78 Nr. 6). Men dette vil ikke altid være Tilfældet, naar Vidnet først har forklaret til Gunst for den Sigtede og nu forandrer denne Forklaring som løgnagtig; det er ikke sikkert, at

den nye Forklaring kan danne Bevis — det kan ende med, at Retten hverken ved ud eller ind. De offentlige Interesser har da lidt Skade, og kun § 78 Nr. 7, som ikke hjemler fakultativ Straffrihed, kan komme til Anvendelse. Og paa samme Maade kan det gaa den Private. Dette har maaske foranlediget Lovgiveren af 1866 til af Hensyn til Ønskeligheden af altid at kunne gaa til Straffrihed i disse Forhold at give særlige Regler. En saadan Betragtning var nemlig da nærliggende; thi i Fr. 15. April 1840 § 4 hed det udtrykkelig, at det ved Nedsættelsen af Straffen skulde tages i Betragtning, om ved den senere Tilbagekaldelse al den skadelige Følge afværges, som Usandheden kunde have medført, »hvortil det hører, at det kan skønnes, at der ikke ved Vidnets Afvigelse fra Sandheden er bleven Nogen berøvet et Bevis, hvorved han kunde værges om sin Ret« (jfr. herved Mot. til Strfl. 1866 S. 173), og at der med »nogen« er sigtet til »enten det Offentlige eller en Enkelt«, ses af Forordningens § 2.

Hensynet til den maaske uoprettelige Skade for Tredie-mand, hvem Forklaringen er rettet imod, og til, at Tilbagekaldelsen, der kunde afværge Skaden, kunde tænkes at blive forhindret ved Vidnets Frygt for Straffen, er som sagt Motivering af denne Fællesregel. Som ogsaa i T. U.s Motiver antydet synes dette Hensyn, om det har Gyldighed, at maatte føre til Straffritagelse, ogsaa naar Forklaringen har været beediget, og Paaberaabelsen af Respekten for Edens Hellighed i »Gaaseøjne« som Modgrund mod den ubetingede Straffrihed synes mig inkonsekvent og at tyde paa, at Udgangspunktet næppe er rigtigt. Det er ogsaa klart, at de mere subsidiaert paaberaabte Grunde: stærk Paavirkning af andre, alvorlig etisk Konflikt, højst kan medføre fakultativ Straffrihed.

Det er ikke nærmere bestemt, hvad der forstaas ved Ordene »retslig Afgørelse« som Termin for rettidig Tilbagekaldelse. Da de er en Omskrivning af Ordene i Motiverne: at ingen maa have lidt Skade, er der sikkert tænkt ikke

alene paa endelige Domme, men ogsaa paa foreløbige Afgørelser: Arrestkendelser o. desl. Dette er endog særlig nærliggende, da Forklaringen i Motiverne (men ikke i den givne Regel) forudsættes at være af fældende Karakter og samtidig ubeediget. Opretholdelse af en Arrest er da antagelig ogsaa en retslig Afgørelse, og herved kan der jo ogsaa lides stor eller endog uoprettelig Skade. At den civile Sagsøger opgiver Sagen og hæver den, er vel en retslig Afgørelse; men at en offentlig Sag staar i Stampe, at en Arrestation, som har været paatænkt, ikke besluttet? At Vidnet paa Grund af dets Forklaringss tilsyneladende Intethed ikke edsfæstes? Heller ikke Ordene »paa Grundlag af hans Forklaring« er lette at fortolke. Bl. a. kan der spørges, om Forklaringen da altid er straffri, naar den tilbagekaldes ogsaa efter den endelige Afgørelse og overhovedet ikke er kommet i Betragtning ved denne.

Jo mere det bliver nødvendigt at tage med som retslige Afgørelser, des mere svinder ogsaa Regelens Nytte til Opnaaelsen af det store Formaal: at hindre Justitsmord, ind. I Praksis forekommer den rene skadelige Vidneforklaring ikke almindeligt. Den herhen hørende Forbrydelse er den, som omhandles i T. U. § 137 og her navnlig den falske Anklage (f. Eks. om Voldtægt), og for denne Forbrydelse ses ingen til § 152, 2. Stk. svarende Regel foreslaet. — Med Hensyn til selve Bestemmelsens Egnethed bemærkes, at det vel nok er muligt, at Frygten for Straf kan være bestemmende for et Vidne til ikke at tilbagekalde sit Udsagn, og navnlig er muligt, at Vidnet og andre, der søger en bekvem og haandgribelig Grund som Forklaring, tyer til et saadant Paaskud; jeg for mit Vedkommende tror, at det er langt stærkere psykologiske Hindringer, Ydmygelsens og Erkendelsens Vanskelighed, der gør det svært at »gaa i sig selv«. Skulde dette være rigtigt, er det ikke umuligt, at den Omstændighed, at Vidnerne véd, at de ikke behøver at tage det saa nøje, kan medføre, at de i deres første Forklaring forklarer letsindigt,

og derefter — trods Straffriheden — holder fast ved Forklaringen, og i saadanne Tilfælde kunde Regelen tænkes at virke paa en skæbnesvanger Maade imod sin Hensigt. Og dette faar større Vægt, da Forklaringen efter Bestemmelsen vel maa forudsættes ikke at have det i T. U. § 137 angivne Formaal, at en anden dømmes, og Grunden til den urigtige Forklaring da regelmæssig netop vil være, at den angaar Ting, som det er Vidnet selv ubehageligt at give Meddelelser om.

Begrebsmæssigt behøver Vidnet jo ikke at vide, om dets Forklaring er til Skade eller til Gavn for den Sigtede, men som Regel er dette jo ganske aabenbart. Det er for de fældende Forklaringer, at T. U.s Argumentation kan tænkes at have en vis Gyldighed. Der kan da maaske intet særligt udover det anførte indvendes imod Indholdet af Regelen i § 154 i. f., da det jo er givet, at falsk Anmeldelse, omend den maa forudsættes at være rettet mod en Ubestemt (jfr. ellers T. U. § 137), er af et fældende Indhold, hvorved den netop i den Henseende, hvor det her interesserer, er væsensforskellig fra Vidneforklaringen. (Mod Formuleringen kunde det derimod maaske indvendes, at hvis det er vanskeligt at fastslaa, hvad der forstaas ved en retslig Afgørelse, bliver det endnu vanskeligere at sige, hvad der er »tilsvarende Anvendelse«).

Som flere Gange i det foregaaende antydet er det Omraade, hvor T. U. § 152, 2. Stk. maa antages at have virkelig praktisk Betydning, det hyppigt forekommende Tilfælde af falsk Forklaring: til Bedste for en Sigtet i en Straffesag. Her synes Betænkningens Argumentation som bemærket kun lidet at passe. Medens det paa den ene Side er uvist, om der i en enkelt konkret Sag kan vindes noget ved Regelen, er der paa den anden Side Fare for, at den nye Regel om Krav paa ubetinget Straffrihed kan føre til Aftaler om — foreløbig — farefri urigtige Forklaringer, fremme Kammeraderi og utidig Overbærenhed og i det hele medføre almene uheldige Virkninger.

Og atter her gælder det da, at en saadan Regel ikke vides at være attraaet i Praksis, og at det maa synes særlig uheldigt uden afgørende Nødvendighed at indføre Forandringer, som kan have Betydning for, hvad Fr. 1840 betegner som Grundstøtterne for Retfærdigheds Haandhævelse, paa et Tidspunkt, der kan antages at falde omtrent sammen med eller kort efter en Ordning, ved hvilken Vidneforklaringen i Straffeprocessen bliver Hovedhjørnen for hele Bygningen.

T. U. § 153, 1. Stk. hjemler i Overensstemmelse med K. U. § 194, 1. og 2. Stk., at den, der som sigtet for en strafbar Handling eller under Afhørelse, hvor Forklaring i Følge Loven ikke maa kræves, afgiver falsk Forklaring, ikke straffes, altsaa ej heller naar Forklaringen er beediget. Afgives falsk Forklaring i Tilfælde, hvor den afhørte var berettiget til at nægte Forklaring, nedsættes Straffen og kan for ubeedigede Forklaringer bortfalde.

I Rpl. §§ 168—170 er nu Reglerne om Vidnepligten samlede, særlig ogsaa de højst fornødne Regler om Vidnets Ret til at undslaa sig paa Grund af egen Interesse (§ 170).

I K. U., hvortil T. U. her henholder sig, udtales det, at Straffriheden herved strækkes videre end ved § 147, der, naar Edfæstelse har fundet Sted, kun aabner Adgang til mildere Straf, idet Kommissionen har ment, at det var en saa alvorlig Fejl, der er begaaet ved at lade Edsaflæggelse finde Sted i disse Tilfælde, at Forholdet strafferetligt set bør behandles, som om Ed ikke var aflagt. — Det er jo muligt, at denne Opfattelse af Regelen i § 147, 1. Stk., der vilde stemme med tidligere Tidens Tankegang overfor ethvert Misbrug af det højeste Væsens Navn, er rigtig. Motiverne taler ikke med fuldkommen Tydelighed derimod. Ligesom Strfl. § 145 kun taler om Vidner, nævner imidlertid Strfl. § 147, 1. Stk. kun falsk Vidneforklaring, og det Problem, som beskæftiger Bestemmelsen saavel som Motiverne, er det, at det befindes, at Sagen gjaldt ham

selv paa*), hvad enten dette først bliver aabenbart ved senere Oplysninger, saa at den begaaede »Fejl« er af ganske objektiv Natur, eller der kan bebrejdes Forhørsdommeren noget. Hvis det skulde være rigtigt, at Hjemmelen for at undlade at straffe den Sigtedes Forklaring ligger deri, at ingen Bestemmelse indeholder Straf herfor (jfr. Strfl. § 1), er den foreslaaede Regel ikke mildere end den gældende. Derimod forbliver det anførte Problem uløst eller maa besvares efter T. U. § 153, 2. Stk. Men denne Regel gaar ikke tilnærmelsesvis saa vidt som Strfl. § 147, 1. Stk., hverken med Hensyn til sin Straffrihedsregel eller med Hensyn til de Tilfælde, i hvilke den kan anvendes (jfr. Rpl. § 170: Tab af borgerlig Agtelse eller Velfærd, se herved Munch-Petersen: Den danske Retspleje S. 204). Jeg skal ikke komme ind paa hele Fortolkningen af Strfl. § 147 og Forholdet mellem 1ste og 2det Stykke. Hvor mange Faser dette Spørgsmaal har, vil ses af den trykte Retspraksis og de vanskelige Afgørelser, der her har foreligget. Det skal blot eksempelvis nævnes, at den, der møder som Vidne i en offentlig Straffesag (imod en anden), kan tænkes ved sin Forklaring at ville røbe sin Medskyld i denne, at røbe sin Skyld i en anden strafbar Handling, der egner sig til at inddrages under Sagen, i en Forbrydelsessag at oplyse om en Forseelse, i en offentlig Politisag at aabenbare en Forbrydelse; paa flere af disse Forhold lader formentlig T. U. § 153, 1. Stk. sig hverken direkte eller analogisk anvende, og der vil sikkert herimellem være Tilfælde, i hvilke T. U. § 153, 2. Stk. ikke strækker Strafnedsættelsen vidt nok.

Tages som Eksempel det (gifte) Vidne, der afgiver Forklaring i en Sag efter L. ^{30/3} 1906 § 3, 2. Stk. og ved en sandfærdig Forklaring maatte oplyse om et efter Strfl. § 159 strafbart Forhold, vil han ikke kunne nægte at af-

*) Dette sidste Ord er med en formentlig urigtig sproglig Motivering udtaget i Folketinget og findes derfor ikke i Bestemmelsens endelige Tekst.

give Forklaring i Medfør af Rpl. § 170, da hans Forhold ikke medfører Tab af borgerlig Agtelse og som Regel heller ikke af Velfærd. Da han ikke afhøres som Sigtet, og da han ej heller kan paaberaabe sig T. U. § 153, 2 Stk., vilde han i Tilfælde af falsk Forklaring efter T. U. være hjemfalden til fuld Straf. Efter den gældende Ret er et saadant Tilfælde antaget at falde under Strfl. § 147, 1. Pkt. (altsaa straffrit ved ubeediget Forklaring, H. R. T. 1899 p. 456). — Man bør maaske drage den Konsekvens af Rpl. § 170, at saadanne Tilfælde ikke lades ganske straffri, men det er formentlig en Mangel, hvis Loven ikke hjemler Adgang til Nedsættelse.

En Del af dette »Hul« kan muligvis udfyldes ved Analogi og Fortolkning. Jeg skal ikke komme nærmere ind herpaa. Jeg tror, at det kan siges, at dette af Strfl. 1866 rejste Spørgsmaal bør have en udtrykkelig Løsning, og at en rationel Ordning kræver Hensyntagen til Forholdet mellem den aktuelle Straffesags Betydning, hvori Vidnesbyrdet aflægges, og Størrelsen af den Straf, som Vidnet udsætter sig for ved sin (sandfærdige) Forklaring, saa at et Vidne i en Mordsag ingenlunde kan hævde ubetinget Straffrihed for falsk Forklaring, fordi det ved sin Forklaring vilde aabenbare at have gjort sig strafskyldig f. Eks. for Absentation fra militær Afdeling eller i ulovlig Jagt. Omvendt synes det, at Straffriheden burde omfatte saadanne urigtige Forklaringer, hvor Vidnet ved en sandfærdig Forklaring paa det øjensynligste udsætter sig for en aktuel Straffesag af Betydning. selv om Forklaringen afgives i en civil Sag.

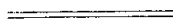
T. U. § 154 indeholder Strfl. § 154 og dens §§ 224 og 226 og skal ikke nærmere omtales; Slutningsbestemmelsen om Straffritagelse ved Tilbagetagelse er tidligere berørt.

Strfl. § 155 er overført dels til § 10 i Loven om Forseelser, dels (som intellektuelt Falsk) til Kapitlet om Falsk og maa omtales paa disse Steder, særlig ogsaa den skete

Indskrænkning af § 155 til at omfatte visse bestemte Erklæringer.

Som foran nævnt er den falske Vidneforklaring, som har til Formaal, at en anden dømmes for en strafbar Handling, omhandlet i T. U. § 137 (i Udkastets 12. Kapitel om Forbrydelser mod den offentlige Orden) sammen med falsk Anklage.

Straffene er mildere end i K. U. og Straffeloven, men vistnok forsvarlige, hvilket særlig ogsaa gælder Straffebestemmelserne med Hensyn til Forklaringer om aabenbart irrelevante Punkter.

„Tiggeri, Løsgængereri og skadelig Erhvervs- virksomhed“.

(Kapitel 19 i Professor Torps Straffelovsudkast.)

Ved Herredsfoged John Knox.

Saa vel i Straffelovskommissionens Betænkning (K. U.) som i Professor Carl Torps Betænkning (T. U.) er Løsgængereri og Betleri henholdsvis i Kapitel 34 og Kapitel 19 optagne til Behandling i det almindelige Straffelovsudkast i Stedet for som nu at behandles i en Særlov og sikkert med Rette. Den hidtidige Behandling af disse Forbrydelser hænger sikkert sammen med Ussings og Bornemanns Opfattelse, hvorefter de betragtes som Politiovertrædelser eller som »Forbrydelser mod Sikkerhedspolitiet« eller mod »Borgersikkerheden«, men dette Standpunkt er for længst forladt, og man er nu enig om, at Løsgængereri og Betleri først og fremmest er at behandle som Brud paa Samfundets Erhvervsordning, og som saadanne og paa Grund af deres ingenlunde ufarlige Karakter hører de sikkert med Rette hjemme i den almindelige Straffelov. I Følge de samme Betragtninger maa det ogsaa billiges, at Torp, der som bekendt har optaget den noget problematiske Sondring mellem »Forbrydelser« og »Forseelser«, hvilke sidste han behandler i et særligt Lovforslag, henregner Løsgængereri og Betleri til den første Gruppe »Forbrydelser«, om end det maa erkendes, at hele Sondringen mellem de to Grupper beror paa et Skøn, som er og maa være præget

af en ikke ringe Vilkaarlighed. Saavel i K. U. som i T. U. er Belleri og Løsgængerer hægtet sammen med »skadelig Erhvervsvirksomhed«, hvad der synes mindre rationelt, al den Stund hverken Belleri eller Løsgængerer og navnlig ikke det sidste kan karakteriseres som Erhvervsvirksomheder i al Fald ikke begrebsmæssig. Begrebet »skadelig Erhvervsvirksomhed« er i Virkeligheden ganske ubestemt og er paa ingen Maade synonymt med forbudt Erhvervsvirksomhed eller uberettiget Erhvervsvirksomhed, og i intet af Udkastene finder man paa dette Sted Regler f. Eks. om ulovlig Omløben med Varer eller om uberettiget Næringsbrug. »Skadelig Erhvervsvirksomhed« vil i Grunden kun betyde saadanne ulovlige Erhvervsvirksomheder, som Koncipisterne finder passende kan behandles sammen med Belleri og Løsgængerer, og i saa Henseende er der paa ingen Maade Enighed mellem Kommissionen og Torp. Af K. U. udtager og fjerner Torp for det første Aager (K. U. §§ 330 og 331) i Kraft af den Betragtning, at det til Aagerforbrydelsen hverken begrebsmæssig eller faktisk hører, at Aager indgaar som et Led i den skyldiges Erhvervsvirksomhed, hvorfor Aager bør behandles under Formuekrænkelserne; i Følge de samme Betragtninger fjerner Torp dernæst fra K. U. de i § 341 Nr. 1 og 2 omhandlede ganske ny Forbrydelser: Udspredelse af løgnagtige Beretninger, hvorved Prisen paa Varer, Værdipapirer o. l. søges paavirket, samt Offentliggørelse af urigtige og til Vildledning egnede Meddelelser om Aktieselskaber eller lignende Foretagender; ogsaa disse Forhold henfører Torp under Formuekrænkelserne; endvidere fjærner han fra K. U. de i §§ 337 og 338 omhandlede Forseelser angaaende ulovlig Udskænkning og Fordeling af samt Handel med stærke Drikke o. l., hvilke Forseelser sikkert ogsaa rettest hører hjemme i en Beværterlov sammen med alle de andre nødvendige Bestemmelser vedrørende samme Thema, og endelig fjærner Torp fra K. U. en hel Række

Straffebestemmelser i §§ 328, 331, 2. Stk., 332, 2. Stk., 336, 339, 341, 2. Stk., og 343 blandt andet i Kraft af den fuldkommen rigtige Betragtning, at de alle kun indeholder Henvisninger til Særlovgivningen og derfor bør udgaa som ganske overflødige, Straffeloven kan blive fyldig nok endda. — Tilbage i T. U. Kap. 19 bliver foruden Betleri og Løsgængereri samt dermed beslægtede Bestemmelser om Overtrædelser af Tilhold som »skadelige Erhvervsvirksomheder« kun Lykkespil — der altsaa ikke længere maa hedde Hasardspil — i §§ 185 og 186 samt de ny Forbrydelser Forledelse til Spekulationsforretninger (§ 184), ulovlig Detektivvirksomhed (§ 187) og Forledelse til Udvandring (§ 188); der kunde sikkert anføres gode Grunde til ogsaa at fjerne disse Straffebestemmelser fra dette Kapitel; saaledes maatte f. Eks. Lykkespil vel med nogen Grund kunne behandles som en Formuekrænkelse og Bestemmelsen i § 188 henvises til den Lov, der ordner Udvandringsvæsenet, og det mest rationelle synes mig derfor at være at forbeholde Kapitlet for Betleri og Løsgængereri (derunder Overtrædelser af Tilhold), som vi alle ved hvad er, og saa henvide de »skadelige Erhvervsvirksomheder« til Behandling andre Steder i eller udenfor den almindelige Straffelov, hvor de hver for sig nu rettest maatte høre hjemme. Systematiken, som Torp dog værdsætter ret højt, vilde vinde derved.

I T. U. er »Betleri« undergaaet Navneforandring og benævnes »Tiggeri«, og som Grund hertil anføres i Motiverne kun, at Betleri er et udansk Ord; ja, at Ordene Betler og Belleri oprindelig er tyske, er utvivlsomt, men om hvor mange Ord i vort Sprog gælder det ikke, at de har en fremmed Oprindelse, uden at derfor nogen tænker paa at fjerne dem og erstatte dem med andre, og Ordet »Betleri« har den store Fordel, at det har et gennem lange Tidens Praksis nøje fastslaaet Indhold, og at i saa Henseende den almindelige Sprogbrug falder sammen med den juridiske, medens dette paa ingen Maade vilde blive Til-

fældet med Ordet »Tiggeri«. Juridisk eller strafferetlig skulde dette Ord, som Torp ogsaa fremhæver det, selvfølgelig betyde det samme, som vi nu forstaar ved Betleri, men efter almindelig Sprogbrug betyder Tiggeri noget andet og mere. At tigge er ikke alene at betle, men tillige det ganske uskyldige at trygle eller bønfalde (se Forbindelsen »tigge og bede«), og da det forekommer mig uheldigt, naar man uden Anledning lader den juridiske Sprogbrug afvige fra den almindelige, vilde jeg gerne lægge et godt Ord ind for Bibeholdelsen af det gamle, tilvante Ord »Betleri«.

Der findes ikke, hverken i K. U. eller T. U. nogen Definition af Begrebet »Betleri« — efter T. U. altsaa »Tiggeri« — og det er sikkert heldigt; det er vist meget sjældent, at der, trods den store Mængde Betleridomme som er fældet, har været Tvivl i Retsanvendelsen, en Definition i Loven kan derfor absolut ikke siges at være nødvendig, og paa den anden Side maa det erindres, at slige bindende Fortolkninger ofte kan være farlige. I T. U. er udeladt den i K. U. § 324 indeholdte Bestemmelse af Forbrydelsens Begreb »betler paa offentligt Sted eller fra Hus til Hus eller paa et Sted, hvor han ikke har lovligt Ærinde«, idet Forbrydelsen i T. U. § 180 klart og kort beskrives som »Tiggeri«, dette sidste er sikkert at foretrække, og K. U. trækker Rammerne for snævert. Hvorfor netop fremhæve »offentligt Sted« og »fra Hus til Hus«, snarere burde det hedde »fra Dør til Dør«, da der dog ingen Grund er til, at Betleri indenfor det samme Hus skal være straffrit, men det bedste er sikkert ikke at have nogen nærmere Begrebsbestemmelse; Praksis har vist aldrig følt noget Besvær ved Manglen af en saadan i Loven $\frac{3}{3}$ 1860 § 3. Baade K. U. og T. U. straffer endvidere som Betler den, der »anvender andre til Betleri« eller som »ikke afholder nogen til hans Husstand hørende Person under 18 Aar fra at betle«, disse Udtryk er bedre end de tilsvarende i Lov $\frac{3}{3}$ 1860 § 3, idet det mere begrænsede Udtryk »udsender« er er-

stattet med det videre »anvender«, og Anvendelsen omfatter alle og ikke alene Personer, som hører til Husstanden, som i Lov $\frac{3}{3}$ 1860. Efter T. U. § 180, 2. Stk. finder Paatale kun Sted efter forud af Paatalemyndigheden given Advarsel, med mindre vedkommende tidligere har været straffet for Betleri eller Løsgænger eller har faaet Tilhold efter Løsgængeribestemmelserne; dette er noget nyt men formentlig rigtigt, og det vil ikke bevirke nogen væsentlig Ændring i den nuværende Praksis, hvor den debuterende Beller sikkert som Regel slipper med en Advarsel i Retten, eller — hvad der vistnok er hyppigere Tilfældet — med at Varetægtsarresten efter Dommen træder i Stedet for Straf.

I § 180, 3. Stk. har T. U. en Bestemmelse om fakultativ Strafnedsættelse eventuelt Straffrihed, hvis Betleri sker af Nød af en Person, som enten ikke er arbejdsfør, eller som alvorligt har bestræbt sig for at finde Arbejde, alt forudsat at Belleriet ikke er vanemæssigt; det er ogsaa en ny, men sikkert en god og paakrævet Bestemmelse, om end den vil kunne foranledige slemme Bevisvanskeligheder, og med den ret høje Minimumsstraf, som T. U. har for Betleri, hvorom nærmere nedenfor, er den sikkert nødvendig. Uden iøvrigt at komme nærmere ind paa denne Bestemmelse er der dog en Bemærkning i Motiverne i T. U., som jeg ikke kan undlade at opholde mig lidt ved, nemlig naar det i ommeldte Motiver Side 173, Spalte 2 som Begrundelse af, at der maa vises nødlidende Bellere Skaansel, siges »at vort Fattigvæsens Ordning ingenlunde yder Garanti for, at den Fattighjælp, der ydes, virkelig altid er tilstrækkelig til at udelukke Nød hos den forsørgede.« Det er en meget haard Beskyldning, der her rettes mod vore Kommunalbestyrelser, og jeg kan umuligt tænke mig, at den er berettiget. Sikkert er vort Fattigvæsens Ordning langt fra ideel, og sikkert maa Kommunalbestyrelserne være paa deres Post for ikke at blive utilbørligt udnyttede, hvad de ofte bliver

alligevel, men at Kommunalbestyrelserne skulde være saa sneversindede og inhumane, at de lader dem, som er under deres Forsørgelse, og det er kun dem der tales om, lide ligefrem Nød, kan jeg umuligt tro. Hvis det er Tilfældet, saa er det i højeste Grad beskæmmende for vort Demokrati, som jo nu næsten overalt sidder til Højbords i Kommunalbestyrelserne.

I T. U. § 180, 4. Stk. er der hjemlet Strafforhøjelse for gentaget Betleri saavel som for den Betler, der tidligere har været straffet efter Løsgængeribestemmelserne eller for Berigelsesforbrydelse; denne Bestemmelse svarer i det væsentlige til K. U. § 324, 2. Stk., men adskiller sig fra denne dels i Strafferammen, hvorom nærmere nedenfor, og dels derved, at det efter T. U. kun er Berigelsesforbrydelser, der har Gentagelsesvirkning paa Betleri, medens det efter K. U. gælder om alle Ejendomsforbrydelser. Ogsaa her mener jeg, at T. U. rammer det rigtige, og at der maa gives Torp Medhold i, at det vilde være urimeligt at lade f. Eks. et ubetydeligt undtaget Tyveri eller et Brugs-tyveri have Gentagelsesvirkning paa Betleri.

I K. U. § 324, 1. Stk. in fine er opregnet en Række Omstændigheder, som kan virke strafforhøjende, men som er ganske udeladt i T. U., dette tror jeg er forkert. De »truende« Betlere og de i Kompagni opererende Betlere er en højst uhyggelig Foreteelse særlig i afsides liggende Gaarde og Huse paa Landet, og de har paa et vist Tidspunkt været ved at blive en Landeplage, saa det er fuldkommen rigtigt og nødvendigt, at det betones, at slige Forhold kan virke strafforhøjende, eller hellere at de skal virke stærkt skærpende ved Strafudmålingen (se T. U. § 75, 2. Stk.).

Straffen for Betleri er baade i K. U. og i T. U. Arbejdsfængsel, og den almindelige Strafferamme er henholdsvis »fra 7 Dage til 3 Maaneder« og »indtil 6 Maaneder« altsaa fra 2 Maaneder, som i T. U. er Minimum for Arbejdsfængsel. Denne forholdsvis høje Minimumsstraf

hænger sammen med, at der i T. U. kun kendes 2 Former for Frihedsstraf, nemlig simpelt Fængsel og Arbejdsfængsel, hvilket sidste træder i Stedet for ikke blot de nu kendte strengere Fængselsstraffe, men tillige for alt Straffearbejde. Jeg skal ikke fordybe mig nærmere i denne Ordning, som jeg finder højst uheldig, men jeg vil blot bemærke, at jeg føler mig overbevist om, at vox populi vil reagere stærkt mod en saadan Ordning, hvorefter saa at sige alle, Mordere og Tyve, Klausulædere og Betlere, ja, endog Bødefsonere kommer i den samme store, sorte Gryde. Arbejdsfængsel skal efter T. U. udstaaes i Statsanstalter, og disse Anstalter vil for den almindelige Bevidsthed staa som Tugt- og Forbedringshuse, og man vil sikkert have ondt ved at forlige sig med at »alle« skal »paa Brasen«, om jeg saa maa sige. Jeg finder det i højeste Grad ønskeligt, at der findes en Tredeling af Frihedsstraffene Sted, saaledes at Straffearbejde under en eller anden Form opretholdes som den strengeste Frihedsstraf og som en Straf over Fængselsstraffene, men jeg har ikke det mindste imod den i T. U. foreslaede ret høje Minimumsstraf for Belleri, vel at mærke under Hensyn til, at der efter T. U. hjemles Adgang til at give betinget Straffedom ogsaa for Belleri og særlig under Hensyn til, at T. U. i Modsætning til K. U., som allerede omtalt, kender et Slags undtaget Belleri, hvor Straffen kan gaa ned til simpelt Fængsel i dens laveste Form, ja endog helt bortfalde. Jeg finder endog den langvarige Minimumsstraf langt mere rationel end K. U.'s korte, da det maa erkendes, at de helt kortvarige Fængselsstraffe er ganske virkningsløse og sikkert ikke mindst overfor Betlere.

I Tilfælde af Gentagelse har K. U. en Strafferamme af Arbejdsfængsel »fra 14 Dage indtil 3 Aar«, men T. U. »indtil 2 Aar«, dette betyder dog ikke, at T. U. ser mildere paa de gamle Betlere, tværtimod, havde jeg nær sagt, thi T. U. forbeholder dem i §§ 52 og 53 en anden og ret grov Konfekt, nemlig Indsættelse i Arbejdshus, som

er en Sikkerhedsforvaring og ikke en Straf. Vi kommer herved ind paa det højst interessante Spørgsmaal om Recidivisternes Behandling, og vel maa det erkendes, at dette Spørgsmaal ikke længere spiller nær den samme Rolle som tidligere, for saavidt angaar Betlerne, mod hvem navnlig Statspolitiet med Energi og tillige med Held og godt Udbytte har taget Kampen op, ligesom Retfærdigheden byder at nævne Landsforeningen »Arbejde adler«s store Virksomhed, men Spørgsmaalet har alligevel stadig sin store Betydning. Vel er den tidligere næsten klassiske Type af gamle Betlere ved at forsvinde, disse uforfalskede Landevejens Riddere, som aldrig eller sjældent stjal, men som ustandselig betlede og vagabonderede, og som hadede Arbejde og elskede Brændevin, disse halv- og helgamle, af Drik og Sult og Svir halvt ødelagte, forhuttede Individider, hvoraf mange hørte til Politimestrenes mest trofaste Venner, og som med Ekspertens Erfaring og Snedighed forstod at skelne mellem de milde og strenge Dommere, mellem de forskellige Arresthuses for dem mer eller mindre tiltalende Husorden og ikke mindre mellem de forskellige Arrestforvarerfruers kulinariske Evner og Ydelser og at rette deres Togter efter disse Erfaringer, de er snart en saga blott, men alligevel er der selvfølgelig mange Recidivister blandt Betlerne som blandt andre Forbrydergrupper. Kampen mod Recidivisterne har hidtil forekommet mig altfor ofte at antage Formen af en noget forargelig Komedie, hvor vi Dommere er nødsagede til at spille med, og derfor hilser jeg et hvert nyt Vaaben i Kampen mod dem med Glæde, og specielt mod Betlerne og Løsgængerne og for øvrigt ogsaa mod flere andre Forbrydergrupper byder T. U. os i §§ 52 og 53 et saadant nyt Vaaben, som jeg haaber vil blive effektivt. Efter disse Bestemmelser kan Betlere og Løsgængere, naar de efter tidligere to Gange at have udstaaet Straf af Arbejdsfængsel for Betleri eller Løsgængeri, eller naar de efter tidligere at være dømt efter § 52 inden 1 Aar efter den sidste endelige Løsladelse paany

findes skyldige i Belleri eller Løsgængereri eller visse andre Forbrydelser, og Forbrydelsen maa betragtes som et Udslag af vedkommendes Hang til Lediggang og uordnet Levevis, dømmes til Indsættelse i et under Statens Styrelse staaende Arbejdshus, hvilken Indsættelse da træder i Stedet for Straf. I Praksis vilde herefter en Recidivistbeters Skæbne formentlig forme sig saaledes: første Gang Advarsel af Paatalemyndigheden, anden Gang betinget Dom, tredje og fjerde Gang og maaske endnu femte Gang Arbejdsfængsel i stigende Længde og derefter Arbejdshuset. Dømmes vedkommende til Arbejdshus, lyder Dommen ikke paa nogen bestemt Forvaringstid, men er altsaa i saa Henseende ubestemt; i Arbejdshuset kan den indsatte holdes i indtil 3 Aar, og skønner Arbejdshusets Styrelse, at han efter denne Tidsfrists Forløb ikke er moden til at komme paa fri Fod, kan den i Tide forelægge Spørgsmaalet om Fristens Forlængelse for en i dette Øjemed dannet Ret, bestaaende af en Dommer som Formand, en Repræsentant for Paatalemyndigheden og en Person, som deltager i Arbejdet for løsladte Fangers Forsorg, og denne Ret kan 3 Gange forlænge Fristen for vedkommendes Ophold i Arbejdshuset, hver Gang med 1 Aar. Paa den anden Side kan der indenfor den regelmæssige 3 Aars Frist — dog tidligst 6 Maaneder efter Indsættelsen — eller indenfor den af Retten fastsatte forlængede Frist finde Løsladelse paa Prøve Sted, naar Arbejdshusets Styrelse skønner, at Betingelserne herfor er til Stede. I Arbejdshuset er de indsatte — Alumnerne kan de maaske benævnes, thi Straffefanger er de altsaa ikke — selvfølgelig underkastede Reglement og Disciplinarmyndighed med Disciplinarstraffe, de er undergivne Arbejdspligt, og de dem tilstaaede Friheder staar i nøje Forhold til deres Opførsel og finder sit Udtryk specielt i Alumnernes Oprykning i Klasser, hvilken Oprykning afhænger af deres Opførsel og Flid. Vi Fagfolk ved altsaa, at det ikke er en Straf at komme i Arbejdshuset, men jeg betvivler, at de vedkommende — Alum-

nerne altsaa — vil dele denne Anskuelse, de vil vistnok have vanskeligt ved at fatte Distinktionen, og de gamle Bøllere vil sikkert med Rørelse og behersket Glæde hilse Arbejdshusene som Gengangere af de gamle Tvangsarbejdsanstalter. Dette er selvfølgelig ret ligegyldigt, da det sikkert ikke er for at glæde Bøllerne, at T. U. foreslaar dem indsat i Arbejdshus, og jeg hilser som sagt dette i T. U. gjorte Forsøg med nye Kampmidler med Glæde; om end jeg ganske vist kunde ønske lidt mindre elastiske og lidt lettere haandterlige Kriterier at arbejde med end de i § 52 nævnte »Hang til Lediggang« og »uordnet Levevis«. Vi er altsaa med T. U. kommen ind paa de ubestemte Domme — om ikke Straffedomme saa dog Forvaringsdomme —, og det er min Overbevisning, at i Kampen mod Recidivisterne vil Udviklingen mer og mer gaa den Vej, hvor vel begrundede theoretiske Indvendinger der saa end kan fremsættes overfor slige Dommes Anvendelse paa tilregnelige Forbrydere, og hvor bestikkende det end lyder, naar det om slige Domme i Motiverne til K. U. Side 88 siges, »at de realiserer Politistatens, ikke Retsstatens Ideal.«

Ved T. U. § 67 (K. U. § 83) er det i Rubrum 2 formentlig fastslaaet, at Udbyttet af Bølleri eventuelt kan konfiskeres til Fordel for Statskassen; ved H. R. D. ²³/₁ 1879 (U. f. R. 1879, Side 472) er det slaaet fast, at Strfl.s § 34 ikke er analogisk anvendelig paa det ved Bølleri erhvervede Udbytte. Resultatet heraf i det da foreliggende Tilfælde blev formentlig, at de sammenbellede 800 Kr. forblev den straffede Bøllers Ejendom, dette finder jeg stødende, og for den almindelige Bevidsthed staar det kun daarligt i Samklang med almindelige Retsbegreber og med, at det ved H. R. D. ⁴/₁ 1916 (U. f. R. 1916, Side 603) er slaaet fast, at et gennem en Masse Plattenslagerier (Strfl. § 257) og i en uhyre Masse Smaabeløb erhvervet, betydeligt Udbytte i Penge eller ubrugte Frimærker kunde konfiskeres til Fordel for Statskassen; for menig Mand er

Grænsen mellem Belleri og Plattenslageri ikke altid nem at drage eller forstaa.

Bestemmelserne om Løsgængerer indeholdes i T. U. §§ 181 og 182, Hovedbestemmelsen mærkeligt nok i den sidste §. En Løsgænger karakteriseres her som den, der — uden at være i Besiddelse af fornødne Midler til sit Underhold — hengiver sig til eller driver om i Lediggang og derved fører en Levevis, der ikke kan antages at være grundet paa lovligt Erhverv. Denne Begrebsbestemmelse er selvfølgelig langt bedre end den nuværende i Lov ³/₃ 1860 § 1, som jo er af den Art, at Løsgængeridomme efterhaanden er bleven en hel Sjældenhed; som Regel gaar man ganske uden om Spørgsmaalet Løsgængerer og holder sig til Belleriet, der som Regel er uløselig forbundet med Løsgængeriet. T. U. er formentlig her ogsaa heldigere end K. U., dels siger T. U. udtrykkelig, hvad der i K. U. i al Fald kun fremgaar implicite af § 325, at Omstrejferen med tilstrækkelig Mønt paa Lommen ikke kan straffes for Løsgængerer, endvidere har T. U. det langt rummeligere og for Retsanvendelsen nemmere Kriterium »Levevis, der ikke kan antages at være grundet paa lovligt Erhverv«, medens K. U. har Kriteriet »søger Underhold ved strafbare Handlinger«, og endelig har T. U. udeladt det ganske ubestemmelige Kriterium »Adfærd, der volder Fare for den almindelige Sikkerhed«, som findes i K. U. At det endelig i T. U. tilføjes, at Fortjeneste ved Spil, Erhverv ved Utugt eller Understøttelse af Kvinder, der søger Erhverv ved Utugt, ikke anses for lovligt Erhverv, vil selvfølgelig lette Retsanvendelsen betydeligt.

Medens det ved Belleri efter T. U. var obligatorisk, at den debuterende Beller først skal have en Advarsel af Paatalemyndigheden, er Forholdet ved Løsgængerer ordnet fakultativt, saaledes at det staar i Paatalemyndighedens Haand, om den overfor den debuterende Løsgænger vil indskrænke sig til en Advarsel eller rejse Tiltale,

med mindre vedkommende debuterende Løsgænger søger Erhverv ved Utugt, thi i saa Fald skal der begyndes med en Advarsel. Advarslen skal i alle Tilfælde gaa ud paa, at Paatale vil finde Sted, med mindre vedkommende inden en fastsat rimelig Frist godtgør at have skaffet sig eller i fyldestgørende Omfang og med virkelig Arbejdshensigt søgt lovligt, regelmæssigt og tilstrækkeligt Erhverv, hvorhos det samtidig kan tilkendes gives vedkommende, at Opgivelsen af visse nærmere angivne Erhverv, saasom Handel med brugte Sager eller Laanesedler, som efter deres Beskaffenhed maa betegnes som mistænkelige, eller hvis Udøvelse unddrager sig Kontrol, ikke vil blive anset som fyldestgørende. Ogsaa disse Bestemmelser vilde — trods mulige Bevisvanskeligheder — sikkert vise sig meget heldige.

Efter T. U. § 181, der svarer til K. U. § 326, skal der, naar en arbejdsfør Person ikke regelmæssig arbejder og som Følge deraf falder Fattigvæsenet til Byrde eller blive ude af Stand til at opfylde sin Forsørgelsespligt mod nogen, som derved kommer i Nød, eller til at udrede ham paalagt Bidrag til Hustru eller Barn, af Politiet gives ham Tilhold om at søge regelmæssigt lovligt Erhverv. I Forening hermed kan der gives vedkommende Tilhold om at udføre et af Politiet enten direkte eller gennem Fattigvæsenet eller gennem en i saadant Øjemed virkende Forening anvist Arbejde, og som Løsgængere straffes saadanne Personer først, naar Tilholdet om at søge Arbejde ikke efterkommes, eller vedkommende forlader et saaledes anvist Arbejde uden skellig Grund eller afskediges derfra formedelst slet Opførsel, og forudsat at Politiets Tilhold ikke er mere end 1 Aar gammelt. Efter T. U. skal Tilholdet gives, naar Betingelserne foreligge, medens det efter K. U. kun kan gives, men iøvrigt er T. U. langt mere begrænset i sine Bestemmelser end K. U., som medtager alle, der paa almenkendelig Maade søger helt eller delvis Underhold ved Betleri eller ved uhæderligt Erhverv. At

medtage Betleri er sikkert overflødigt, da Bellerne jo kan behandles efter de om dem gældende Bestemmelser; ved »uhæderligt Erhverv« er efter Motiverne til K. U. særlig tænkt paa Erhverv ved Utugt, og der maa sikkert gives Torp Medhold i, at en Medtagelse af alle dem, der helt eller delvist søger saadant Erhverv, ikke alene vil betyde en Strømkæntning i Anvendelsen af Lov ^{30/3} 1906 § 1 — hvad man maaske nok kom udover — men tillige, hvad der efter min Mening er væsentligere, vilde medføre et ganske uoverkommeligt Arbejde paa Grund af det uhyre Materiale, der vilde foreligge særlig i København. I Forbindelse med Tilholdet om at søge Arbejde kan Politiet efter T. U. § 181, 3. Stk., der svarer til K. U. § 327, 1. Stk., foreskrive Iagttagelse af saadanne Regler, der sætter det i Stand til at paase Tilholdets Opfyldelse, derunder paalægge vedkommende til bestemte Tider at møde og give fornøden Oplysning, og lignende Paalæg kan efter T. U. § 183 (K. U. § 327, 2. Stk.) gives den, som er dømt som Løsgænger eller mere end én Gang for en Berigelsesforbrydelse. (K. U. har her det mere omfattende: Ejendomsforbrydelse, hvad der sikkert er urimeligt). Her findes altsaa Regler svarende til dem, vi nu har i Lov ^{3/3} 1860 § 2.

Straffen for Løsgængereri er Arbejdsfængsel, efter K. U. uden Begrænsning opad eller nedad, altsaa overensstemmende med § 17 fra 14 Dage til 3 Aar, efter T. U. er Straffen Arbejdsfængsel »indtil 1 Aar«, altsaa fra 2 Maaneder, i de mere graverende Tilfælde (T. U. § 180, 4. Stk.) altsaa navnlig i Tilfælde af Gentagelse er Straffen efter K. U. Arbejdsfængsel fra 6 Maaneder til 3 Aar, efter T. U. fra 2 Maaneder indtil 2 Aar. Om Aarsagen til disse Forskelligheder kan jeg henvise til mine Bemærkninger ved Omtalen af Betleristraffen, og hvad jeg der anførte om T. U. §§ 52 og 53 og om Behandlingen af Recidivisterne, finder tilsvarende Anvendelse her ved Løsgængeristraffen.

For Overtrædelse af Tilhold har K. U. en Straf

af Arbejdsfængsel fra 7 Dage indtil 3 Maaneder, medens T. U. i § 181, 3. Stk. og § 183, 2. Stk. har Arbejdsfængsel i indtil 6 Maaneder, altsaa fra 2 Maaneder, et Minimum, som overfor Forseelser af denne Art nok kan vække stor Betænkelighed, som paa ingen Maade opvejes ved, at der efter Omstændighederne kan gives betinget Dom, som det fremhæves i T. U.s Motiver.

Efter T. U. § 183, 3. Stk. straffes den, der efter i Henhold til § 66 (Strfl. § 16) at være udvist af Landet uden Tilladelse vender tilbage, med Arbejdsfængsel fra 2 til 6 Maaneder, i Gentagelsestilfælde stigende indtil 2 Aar, medens K. U. § 329 for den samme Forseelse har Arbejdsfængsel fra 14 Dage indtil 3 Maaneder, i Gentagelsestilfælde indtil 3 Aar, atter her synes T. U.s Minima betænkelig høje, og navnlig synes de mig at staa i mærkeligt Forhold til T. U.s Maksima. Kunde der i disse Tilfælde ikke tænkes Bødestraf som Minimum? Endelig finder jeg Anledning til at bemærke, at de i midlertidig Lov ¹/₄ 1911 § 8 indeholdte Stedfæstelsesbestemmelser, der jo navnlig rammer Betlere og Løsgængere, og som er bibeholdt i K. U. § 87 jfr. § 327 sidste Stykke, saavidt jeg kan se, helt er strøgne i T. U. Jeg tror ikke noget Menneske vil savne disse Bestemmelser, de har efter min Mening været komplet mislykkede, og de bruges sikkert mindre og mindre.

Hvad endelig angaar de i T. U. Kap. 19 indeholdte »skadelige Erhvervsvirksomheder«, som jeg altsaa helst ser forviste fra Kapitlet, og som ligger noget udenfor det Emne, man har gjort mig den Ære at anmode mig om at behandle her i Tidsskriftet, skal jeg indskrænke mig til nogle kortfattede Bemærkninger.

Den eneste Kending, vi her møder, er Lykkespil, som omhandles i T. U. §§ 185 og 186 (K. U. §§ 333 og 336). Der findes ingen Definition af Ordet Lykkespil, hverken i K. U. eller T. U., og herved maa formentlig da forstås det samme, som vi efter den nu gældende Lovgiv-

ning i Frdn. ^{6/10} 1753 forstaar ved Hasardspil, altsaa Spil, hvis Udfald alene eller væsentligt beror paa Tilfældet, men ikke eller ikke væsentligt paa Deltagernes »Indsigt, Erfarenhed og Adresse«; saavel efter K. U. som efter T. U. er Væddemaal indbefattet under Lykkespil og formentlig med Rette, da de samme Grunde, som taler for at forbyde Hasardspil, formentlig ogsaa kan anføres for underlige Betingelser at forbyde Væddemaal af tilsvarende Art. Efter K. U. § 333 er ligestillet med Lykkespil »andet Spil, der drives under Forhold, som vise, at uberegnelig Vinding er det egentlige Øjemed«; denne Bestemmelse, hvorunder efter Motiverne til K. U. er indbefattet saavel det saakaldte Terminsspil som under de foreliggende Betingelser ogsaa Kunstspil, er ganske udeladt i T. U. og formentlig med Rette. Terminsspil — Differencehandel — kan efter Omstændighederne opfylde fornuftige økonomiske Formaal og bør næppe i al Almindelighed forbydes eller belægges med Straf, efter Torps Formening kræves der paa dette Omraade ikke Straffebud udover det i T. U. § 184 indeholdte Forbud mod Forledelse til Spekulationsforretninger, hvorom nærmere nedenfor, og hvad endelig Kunstspil angaar, maa der formentlig gives Torp Medhold i, at det vil være overmaade vanskeligt, ja vel næsten umuligt at lade Spørgsmaalet om Strafbarheden være afhængig af, hvorvidt Indsætterne i Forhold til de spillendes Formue er urimeligt høje, saaledes som det udtrykkelig fremhæves i Motiverne til K. U.

Ogsaa jøvrigt er Strafbarhedens Omraade forskelligt bestemt, K. U. § 333 rammer den, der for egen eller andens Regning driver Forretning med at foranstalte eller indbyde til Lykkespil, som ikke i Følge særlig Bestemmelse er tilladt, medens T. U. § 185 klart og kort rammer enhver, som søger Erhverv ved utilladt Lykkespil eller ved at fremme saadant Spil, altsaa ogsaa straffer den professionelle Hasardspiller, som ikke er Spillevært eller Bankør, og som efter K. U. kun rammes af den langt

mildere Straffebestemmelse i § 335 for alle Deltagere i utilladt Lykkespil. Medens dernæst baade K. U. i § 334, 1. Stk. og T. U. i § 186, 1. Stk. rammer den, som paa offentligt Sted foranstalter utilladt Lykkespil, er det efter K. U. § 334 endvidere strafbart overhovedet at yde Husrum til utilladt Lykkespil, medens T. U. § 186 indskrænker Omraadet til kun at omfatte den, der paa offentligt Sted yder Husrum til utilladt Lykkespil, hvorved bemærkes, at Bestemmelserne om Meddelagtighed naturligvis ogsaa er anvendelige ved denne Forbrydelse. Endelig er der den store Forskel mellem K. U. og T. U., at førstnævnte i sin § 335 rammer alle Deltagere i utilladt Lykkespil med Straf, medens T. U. § 186, 3. Stk. kun rammer den, som paa offentligt Sted deltager i utilladt Lykkespil, K. U.s Straffebestemmelse vilde sikkert i stort Omfang blive en Papirbestemmelse, umulig at overholde eller overvaage. Begge Forslagene har Sikkerhedsbestemmelser mod, at Foreningslokaler skal blive benyttede som Skalkeskjul for realiter offentligt Lykkespil under Paaberaabelse af, at Lokalerne ikke er offentlige; efter begge Forslag skal Retten afgøre, om det ved Lykkespillet indvundne Udbytte skal inddrages (konfiskeres til Fordel for Statskassen) eller tilbagebetales, men T. U. har udeladt en, som det synes mig, rigtig og betimelig Bemærkning i K. U. om, at Retshandler, der tjener nyttige økonomiske Formaal, ikke henregnes til Lykkespil, selv om Tilfældigheder er bestemmende for Vinding og Tab ved Retshandlen.

Straffen for erhvervsmæssig Udøvelse af Lykkespil er efter K. U. Bøde eller simpelt Fængsel indtil 1 Aar, medens den efter T. U. kan gaa helt op til Arbejdsfængsel i indtil 1 Aar, for Spilleværten eller Bankøren i utilladt Lykkespil paa offentligt Sted er Straffen efter K. U. Bøde indtil 600 Kr. eller simpelt Fængsel indtil 3 Maaneder, medens der efter T. U. er ubegrænset Bøde eller simpelt Fængsel indtil 6 Maaneder og i Gentagelsestilfælde endog kan stige til Arbejdsfængsel i 6 Maaneder, endelig

har begge Forslag Straf af Bøde for Deltagerne i strafbart Lykkespil, efter K. U. indtil 200 Kr., efter T. U. ubegrænset; jeg tror, at T. U.s videre Strafferammer absolut er at foretrække, ligesom jeg tror, at der i de mere graverende Tilfælde bør kunne idømmes Arbejdsfængsel som i T. U. foreslaet.

De øvrige »skadelige Erhvervsvirksomheder«, vi møder i T. U., er alle Nyskabninger, som man altsaa har anset paakrævede, og som der vel ogsaa har været følt Trang til, om end selvfølgelig saadan Trang som Regel føles langt tidligere og i langt højere Grad i de store Byer og under de større Forhold end under mindre Forhold.

Efter T. U. § 184 straffes den, som erhvervsmæssig udnytter andres Ukyndighed, Uforstand eller Uerfarenhed til at forlede dem til Spekulationsforretninger, der ikke hører til deres Næringsvej. Fra K. U. § 332 adskiller T. U. sig ved, at det kun er den erhvervsmæssige Udnyttelse, som gøres strafbar, samt at de meget vanskelige Udtryk »Letsind og Enfoldighed« er erstattet med de heller ikke særlig rare Udtryk »Ukyndighed og Uforstand«. Disse Forhold hører til dem, hvor man hidtil formentlig har hjulpet sig med Strfl. § 257, og, hvor denne ikke strakte til, har maattet opgive Ævred. Straffen er i K. U. Bøde eller simpelt Fængsel, men i T. U. simpelt Fængsel eller Arbejdsfængsel i indtil 1 Aar, hvorhos det i Motiverne til T. U. fremhæves, at denne Forbrydelse hører til dem, hvor der ofte vil blive praktisk Anvendelse for den overmaade tiltalende og vistnok effektive Bestemmelse i Forslagets § 48, 1. Stk. om Kumulation af Bøde og Frihedsstraf.

Efter T. U. § 187 (K. U. § 340) rammes den private Detektivvirksomhed og vistnok med fuld Føje, da det formentlig er ret skandaløse Forhold, som i de senere Aar er gaaet i Svang paa dette Omraade. T. U. rammer den, som i Strid med derom givne Bestemmelser gør sig Næringsvej af at udforske private Livsforhold, forud-

sætter altsaa for sin Anvendelse, at der gives Lovbestemmelser, der regulerer, eventuelt forbyder saadan Næringsvej, og bliver derfor foreløbig en ren Blanketbestemmelse, medens K. U. rammer enhver, som uden Hjemmel i et ham af en offentlig Myndighed eller af Styrelsen for et af det offentlige anerkendt Samfund overdraget Hver gør sig en Næringsvej af o. s. v.; her forekommer det mig, at K. U.s Bestemmelser er rigtigere og bedre end T. U.s; Detektivvirksomhed bør efter min Mening kun med Statens Samtykke kunne drives af andre end de dertil af Staten anordnede Myndigheder. I K. U., men ikke i T. U., er undtaget Livsforhold, som vedkommer det almindelige Erhvervsliv i Kraft af den Betragtning at slige Efterforskninger er nødvendige i Erhvervslivets Interesse og erfaringsmæssig ikke farlige; om denne Betragtning holder Stik, ved jeg ikke. Efter begge Forslagene er det, som det fremgaar af foranstaaende, kun den erhvervsmæssige Detektivvirksomhed, der gøres strafbar, en i ædel Begejstring virkende amatør Sherlock Holmes kan altsaa frit boltre sig, og Undersøgelser f. Eks. i Velgørenhedens Tjeneste er ikke strafbare. Naar K. U. endvidere i Modsætning til T. U. rammer enhver, der anvender uberettigede Personer til Efterforskning, synes det unægtelig at gaa videre end fornødent, her er næppe Brug for mere end de almindelige Bestemmelser om Medgerningsmænd og meddelagtige (medvirkende).

Straffen for Forbrydelsen er efter begge Forslag Bøde eller under skærpende Omstændigheder simpelt Fængsel, som saadanne Omstændigheder fremhæver K. U. det at fremkalde eller benytte falske Forestillinger om Hjemmelen.

Efter T. U. § 188 straffes endelig den, som i Vindingshensigt ved falske Foregivender eller anden til at skuffe angaaende de virkelige Forhold egnet Adfærd forleder nogen til at udvandre, medens K. U. § 342 kun straffer den, som ved Driften af en Forretning begaar slig

svigefuld Adfærd for at forlede nogen til at udvandre. T. U. kræver altsaa for at straffe, at det skal være lykkedes at forlede nogen til at udvandre, medens K. U. rykker Fuldbyrdelesmomentet frem og straffer selve den med ommeldte Formaal udviste svigefulde Adfærd uden Hensyn til, om den har ført til et Resultat eller ej; for en almindelig Betragtning synes det unægtelig noget vanskeligt at forstaa, at selve den svigefulde Adfærd ikke skal være strafbar som saadan. At T. U. til Forbrydelsen kræver Vindingshensigt, synes mig fuldstændig korrekt, men vil faktisk vel næppe betyde nogen Ændring fra K. U.s Forslag. Det forekommer mig for Resten paafaldende, at netop denne Forbrydelse er optaget i T. U.s Kapitel 19 blandt »skadelige Erhvervsvirksomheder«, da det efter T. U. § 188 til Strafbarheden netop ikke kræves, at Virksomheden skal være udøvet erhvervsmæssig.

Straffen for Forbrydelsen er efter begge Forslag Bøde eller simpelt Fængsel, efter T. U. Fængselsstraf dog kun under skærpende Omstændigheder.

Begge Forslag, T. U. § 189 og K. U. § 344, har endelig en ganske nødvendig Bestemmelse om, at den, der i sin Næringsvej overtræder foranstaaende Bestemmelser om skadelige Erhvervsvirksomheder, kan frakendes Retten til at drive paagældende Næringsvej enten paa Tid eller for bestandig; at det efter T. U. kun kan ske, naar vedkommende gentagende forser sig, er vistnok en uheldig Begrænsning.

Meddelelser om dansk Fængselsvæsen 1917.

I Anledning af Oprettelsen af *Tuberkulosesygehuset* ved Nyborg Straffeanstalt blev der, som omtalt i Tidsskriftet (1917 Side 167 ff.), ansat en Sygeplejerske som »Sygebetjent« ved nævnte Anstalt. Ifølge senere af Fængselsdirektoratet truffen Bestemmelse benævnes hun fremtidig »Oversygeplejerske«, og i en ny for hende udfærdiget Instruks slaas det fast, at hun er nærmeste Foresatte for de mandlige Sygebetjente, der er ansatte ved Straffeanstaltens almindelige Sygehus og ved Tuberkulosesygehuset.

Efter de indvundne Erfaringer er der dernæst indført nogle Ændringer i den for Fangerne paa Tuberkulosesygehuset gældende Dagsorden.

Ved Cirkulære af 17. August 1917 til samtlige Amtmænd og Politimestre samt Politidirektøren i København er det blevet bestemt, at der, hvis en til Strafarbejde dømt Mandsperson, som efter de gældende Regler skal afleveres til Horsens eller Vridsløselille Straffeanstalt, lider af smittefarlig Tuberkulose, af vedkommende Myndighed bør gøres Indstilling til Direktoratet for Fængselsvæsenet om den paagældendes direkte Aflevering til Tuberkulosesygehuset ved Nyborg Straffeanstalt. Med Indstillingen maa følge en af Arresthuslægen udstedt Erklæring angaaende Sygdommens nærmere Beskaffenhed og Omfang indeholdende en Udtalelse om, hvorvidt der er foretaget Undersøgelse til Oplysning om Tilstedeværelsen af Tuberkelbaciller i paagældendes Opspyt, og i bekræftende Fald om denne Undersøgelses Resultat.

Ved dette Cirkulære afskaffes den hidtil fulgte uheldige Fremgangsmaade, at tuberkuløse Fanger, som efter de gældende Regler skulle afleveres til Horsens eller Vridløse-

lille Straffeanstalt, fra Arresthuset transporteres dertil og derefter overføres til Tuberkulosesygehuset ved Nyborg Straffeanstalt.

Om det fortrinlige Resultat af den for nogle faa Aar siden indførte *Akkordbetaling til Fanger*, som findes omtalt i Tidsskriftets tidligere Aargange*), skal her meddeles nogle Oplysninger, der indeholdes i en Indberetning, som Inspektøren for Vridsløselille Straffeanstalt har afgivet om det af Fangerne i nævnte Anstalt i Finansaaret 1916—17 udførte Akkordarbejde.

Den af Inspektøren ved Pengenes Udbetaling forte Protokol udviser, at der i Aarets Løb er:

1) udbetalt til Fanger ved Løsladelsen	9.326 Kr. 20 Øre
2) anvendt i Anstalten	222 » 24 »
3) hjemsendt til Slægtninge	113 » 96 »
ialt	9.662 Kr. 40 Øre

»Anvendt i Anstalten« omfatter Anskaffelse og Reparation af Tøj og Fodtøj, Indløsning af pantsat Tøj, Anskaffelse af Arbejdsredskaber, Betaling af Gæld og Underholdsbidrag til uægte Børn.

Det samlede Beløb fordeler sig paa 483 Fanger, saa at den gennemsnitlige Akkordfortjeneste pr. Fange har været 20 Kr. Det største Beløb, en Fange har fortjent, er 126 Kr. 40 Øre**).

Af det samlede Beløb er 4.975 Kr. 18 Øre fortjent ved Arbejde for Entreprenører og 4.687 Kr. 22 Øre ved Arbejde for Straffeanstaltens Regning.

Inspektørens Indberetning slutter med følgende Udtalelse: »Som Tallene i Sammenligning med 1915—16 viser, er Arbejdet for Anstaltens Regning i Aarets Løb udvidet betydeligt og det private Arbejde aflaget i tilsvarende Grad. Den gennemsnitlige Fortjeneste er vokset med 50 p. Ct. Akkordarbejdets gavnlige Indflydelse paa Arbejdsudbyttet har bekræftet sig; ligeledes har det bevirket en betydelig Nedgang i Antallet af disciplinære Straffe.«

*) 3. Aargang Side 145 ff, 4. Aargang Side 161 ff og 5. Aargang Side 172 ff.

**) De tilsvarende Tal var det foregaaende Aar henholdsvis 13 Kr. 50 Øre og 64 Kr. 92 Øre.

Fangers Beskæftigelse ved Fremskaffelse af indenlandsk Brændsel. Den tidligere her i Tidsskriftet (1917, Side 173 ff.) omtalte Fangekoloni, der aabnedes i Sommeren 1916 paa Fængselselskabernes Ejendom »Lyng« for Fanger fra Vridløselille Straffeanstalt, og hvis Oprettelse navnlig skyldtes Vanskelighederne med Hensyn til Befolkningens Forsyning med Brændsel, har stadig været holdt aaben. Ogsaa i den forløbne Sommer har de dér anbragte Fanger (ca. 35) været beskæftigede ved Tørvefabrikation.

For yderligere at bidrage til Overvindelse af de nævnte Vanskeligheder er der i det forløbne Aar fra Fængselsdirektoratets Side truffet følgende Dispositioner:

Fra Vridløselille Straffeanstalt er i Sommerens Løb ca. 5 Fanger sendt ud til Tørvegravning i en Mose, som ligger omtrent en Mil fra Straffeanstalten, og et lignende Antal Fanger har været udtagne til Skovarbejde i Thureby Skov. Begge de to Hold Fanger forlod Straffeanstalten hver Morgen og førtes tilbage om Aftenen.

Efter at Fangekolonien ved Kølsen Mergelleje var bleven lukket i Midten af Maj paa Grund af Vanskelighederne ved at borttransportere Mergelen, overførtes Fangerne til en midlertidig Fangekoloni i Grove Sogn, hvor de sysselsattes med Tilvirkning af Tørv i en Præstembedet tilhørende Mose.

Endelig er et Hold paa ca. 20 Fanger fra Horsens Straffeanstalt i Sommerens Løb blevet udsendt til Tørvegravning i en til Hovedgaarden Bygholm hørende Mose, der er beliggende ca. 20 Minutters Gang fra Straffeanstalten. Fangerne forlod Anstalten om Morgen og førtes tilbage om Aftenen.

Ved Fremskaffelse af indenlandsk Brændsel har der saaledes i Sommerens Løb været beskæftiget ca. 85 Fanger fra Horsens og Vridløselille Straffeanstalter. Desuden har 20 Fanger fra førstnævnte Anstalt været beskæftiget med de sædvanlige Kulturarbejder paa den jyske Hede.

De i Aarets Løb opstaaede *Ernæringsvanskeligheder* have naturligvis sat deres Præg paa Bespisningen i Fængslerne. De for disse gældende Kostreglementer have maattet fraviges, og Direktoratet for Fængselsvæsenet har udfærdiget en Række Bestemmelser, der slutte sig til de Rationeringsforskrifter, der give sig Udtryk i Ordningen med Brød-, Sukker-, Smør- og Flæskekort. Fra disse Forskrifter er der ikke foretaget nogen Afvigelse for Fangernes Ved-

kommende bortset fra saadanne Fanger, som afsone Straf af Fængsel paa Vand og Brød — disse faar stadig tildelt det reglementerede Kvantum Rugbrød (1 kg daglig) — men i Anledning af Formindskelsen af den daglige Brødration faar Fangerne et af Grød og Mælk bestaaende Aftensmaaltid, hvorved der gives Ækvivalent for den af nævnte Formindskelse følgende Forringelse af den daglige Fangekosts Næringsværdi.

Foruden Ernæringsvanskelighederne have naturligvis ogsaa de andre af Krigen følgende Vanskeligheder præget Administrationen af Fængslerne. Dette gælder saaledes Vanskelighederne ved at fremskaffe de for Fængslernes Arbejdsdrift fornødne Raastoffer og Materialier, den paabudte Indskrænkning i Lys- og Brændselsforbruget og Tjenestemændenes Indkaldelse til Sikringstjeneste.

I Aarets Løb er der indtraadt *Pladsmangel i samtlige Straffeanstalter for Mænd*. Direktoratet for Fængselsvæsenet saa sig derfor nødsaget til ved Cirkulære af 15. August 1917 at paabyde, at Aflevering til Horsens, Vridsløselille og Nyborg Straffeanstalter af Personer idømte Forbedringshusarbejde ikke kan finde Sted, forinden der fra vedkommende Straffeanstalt er givet Meddelelse om, at paagældende Fange kan modtages. De domfældte, der saaledes maa hensidde i Arresten for at afvente Plads i Straffeanstalten, løslades saa lang Tid forinden Straffetidens Udløb, som svarer til Forlængelsen af Opholdet i Arresten, hvis de under dette ere villige til at udføre det Arbejde, som af Arresthusinspektøren anvises dem, og give Afkald paa Adgangen til Ekstraforplejning samt underkaste sig de Indskrænkninger med Hensyn til Besøg og Brevveksling, som Arresthusinspektøren maatte foreskrive.

Ved Aarets Udgang hensad der i Arresthusene 38 Personer, som afventede Pladsledighed i Straffeanstalterne. For at afhjælpe Pladsmangelen blev der — efter at Antallet af »Ventende« den 18. Februar 1918 havde naaet Maksimum, nemlig 110 — den følgende Dag i den til Kristianshavns Straffeanstalt (Kvindefængslet) hørende saakaldte gamle Cellebygning oprettet en Afdeling for 30 mandlige Forbedringshusfanger^{*)}. Der bliver endvidere i

^{*)} Nævnte Cellebygning blev benyttet paa samme Maade i Tiden fra April 1909 til Maj 1913; i Tiden fra Marts 1916 til Januar 1918 har den været overladt Københavns Politi til Hensættelse af mandlige Arrestanter.

Vridsløselille Straffeanstalt indrettet en Fællesafdeling, som kan rumme 20 Fanger, og som kan lages i Brug i Løbet af denne Maaned. Dernæst vil der ved en Omdannelse af Kirkerummet i Nyborg Straffeanstalts nordre Fængselsbygning blive indvundet 27 Celler; denne Bygningsforandring vil være tilendebragt til Efteraaret. Og i alt Fald til samme Tid vil der endelig i Horsens Straffeanstalt være indrettet 8 nye Natceller.

Det er at haabe, at den store Stigning af Strafarbejdsfangernes Tal vil vise sig at være forbigaaende, og at de nævnte Foranstaltninger — i Forbindelse med den forestaaende Udsendelse af Fanger til Kolonierne paa Heden — helt ville afhjælpe Pladsmangelen i Straffeanstalterne.

Ved et til tredje Behandling af Forslaget til Finanslov for 1918—19 stillet Ændringsforslag er der paa nævnte Finanslov bevilget dels 3.000 Kr. som Honorar til *en Forsorgsmedarbejder ved Nyborg Straffeanstalt*, dels 2.600 Kr. til Dagpenge og Rejseudgifter for ham.

I den til Grund for dette Ændringsforslag liggende Indstilling hedder det:

»Til Udlandets Fængsler for unge Lovovertrædere er der ofte knyttet en Funktionær, der — som Regel ved Siden af en Virksomhed i selve Fængslet — har den Opgave

- 1) gennem Brevveksling og Besøg at sætte sig i Forbindelse med de unge Fangers Hjem og Familie, den Skole, hvori de har gaaet, og deres tidligere Læremester, Principal eller Husbond for at lære de Forhold at kende, hvorunder de paagældende tidligere har levet, og
- 2) paa Grundlag af de derved indhentede Oplysninger og det gennem Opholdet i Fængslet erhvervede Kendskab til Fangen at hjælpe denne til straks ved Løsladelsen at komme ind i ordnede Forhold, samt
- 3) gennem Besøg og paa anden Maade at bevare Forbindelsen med ham, saa længe det anses for paa krævet.

Denne Virksomhed, hvorunder vedkommende Funktionær bistaaes af Fængselselskaber og lignende Institutioner, tillægges man i Udlandet den største Betydning, idet den er egnet til at modvirke de Unges Tilbagefald til Forbrydelse. De private Foreninger, der støtter løsladte Fan-

ger, savner ofte personligt Kendskab til den paagældende, forinden han ved Løsladelsen overgives til deres Forsorg, og de ved Fængslerne ansatte Tjenestemænd, der har et saadant Kendskab, ville ikke i nævneværdigt Omfang have Tid og Lejlighed til at tage sig af denne Forsorgsvirksomhed efter Løsladelsen.

Som bekendt optager Nyborg Straffeanstalt udelukkende unge Forbedringshusfanger, og ved Ordningen af denne Anstalt har man indenfor de af den gældende Straffelovgivning dragne Grænser tilstræbt, at den Behandling, Fangerne undergives, kan blive i Overensstemmelse med den opdragende Behandling, som Fangerne underkastes i de særlige »Ungdomsfængsler«, der findes i flere fremmede Lande. Og Direktoratet for Fængselsvæsenet har lige siden Anstaltens Ibrugtagelse i 1913 næret Ønske om ogsaa i den ovenfor angivne Henseende at følge de udenlandske Anstalters Eksempel, saa meget desto mere som den Virksomhed, der udfoldes af Fængselshjælpen, hvis Støtte vedkommende Funktionær i vid Udstrækning maa benytte, er saa godt organiseret, at den har tjent som Forbillede for Ordningen af lignende Virksomheder i andre Lande. Naar man dog ikke tidligere har stillet noget Forslag om til Anstalten at knytte en saadan Funktionær, (der i Tyskland benævnes »Fürsorgebeamter«), skyldes det, at man ikke hidtil har været i Stand til at pege paa nogen, der kunde anses for egnet til denne Virksomhed, der kræver ganske særlige Kvalifikationer, og hvis Betydning staaer og falder med den paagældende Person.

I dette Forhold er der imidlertid nu indtraadt en Forandring. Forstander for Landbrugshøjskolen for Døvstumme ved Nyborg, J. Henriksen, som i de forløbne Aar har virket som Timelærer ved Nyborg Straffeanstalt, har nemlig meddelt Direktoratet for Fængselsvæsenet, at hans Arbejde ved Straffeanstalten ikke længere er foreneligt med hans Virksomhed som Skoleforstander, og staaende overfor Valget mellem at opgive enten sin Stilling som Forstander eller sit Arbejde som Lærer ved Nyborg Straffeanstalt har han udtalt Ønsket om at forlade nævnte Stilling for ved Straffeanstalten at overtage en Virksomhed som den ovenfor skildrede i Forbindelse med Arbejdet som Lærer ved Anstalten. Og da Forstander Henriksen har vist sig i Besiddelse af fremragende Dygtighed som Lærer for de unge Fanger — hvorfor man nodig ser ham

forlade Anstalten — og da man anser ham for at være vel egnet til den omhandlede Virksomhed, maa man anse det for ønskeligt, at han knyttes til Straffeanstalten, saaledes at han ved Siden af Virksomheden som Lærer ved Fangeskolen faar overdraget det ovenfor omtalte Hverv som Forsorgsmedarbejder ved Anstalten.

Ordningen skulde da nærmere gaa ud paa, at han i Almindelighed gav Undervisning hver Lørdag, Søndag og Mandag, medens han Ugens øvrige Dage var paa Rejse for at aflægge Besøg i Fangernes Hjem og hos de i Plads anbragte løsladte, med Hensyn til hvilken sidste Virksomhed han naturligvis maa tilvejebringe et nøje Samarbejde med det til Anstalten knyttede Fængselselskab, Fængselshjælpen og de andre Institutioner, hvis Bistand er nødvendig. Man anser det dog for rettest, at den nævnte Ordning indtil videre kun indføres forsøgsvis, saaledes at der ikke foreløbig gives Forstander Henriksen nogen fast Ansættelse.

Ordningens Gennemførelse vil kræve, at der ydes ham et aarligt Honorar af 3000 Kr. — foruden Indtægter ved Timeundervisningen, der kan ansættes til 600 Kr. aarlig — og at der gives ham et Frikort til Statsbanerne; til dette sidste og til Rejsediæter (8 Kr. pr. Dag) antages at ville medgaa ialt 2600 Kr. aarlig.«

Allerede i en Aarrække har der til hver af de tre Straffeanstalter for Mænd været knyttet en Betjentforening omfattende de ved den paagældende Straffeanstalt ansatte Tjenestemænd af de tre laveste Lønningsklasser i Lønningsloven for Straffeanstaltens Personale. Disse lokale Betjentforeninger ere sammensluttede i en Fællesorganisation, »Betjentforeningen for Danmarks Straffeanstalter«.

Efter at denne Forening til Direktoratet for Fængselsvæsenet havde indgivet Andragende om, at der maatte blive indrømmet den *Forhandlingsret* i Lighed med, hvad der er tilstaaet de fire store Civiletaters*) Organisationer, meddelte Direktoratet ved Skrivelse af 14. Juli 1917, at man var sindet med Hensyn til Forhandling med bemeldte Forening at ville følge nogle nærmere angivne Regler, der i det væsentlige ere i Overensstemmelse med de Regler, som i saa Henseende følges overfor de nævnte Organisationer.

i *) Jernbane-, Post-, Telegraf- og Toldvæsenet.

De i Direktoratets Skrivelse indeholdte Regler gaar ud paa følgende:

§ 1.

Naar der i Direktoratet for Fængselsvæsenet forberedes Lovgivningsændringer vedrørende Pligter eller Rettigheder for Medlemmerne af de under Fællesorganisationen »Betjentforeningen for Danmarks Straffeanstalter« hørende Foreninger, vil Udkast dertil blive tilstillet denne til Drøftelse.

Samme Regel vil blive fulgt, naar der i Direktoratet forberedes Regulativer eller Instrukser af mere almindelig Karakter, som vil medføre Forandringer i de for Medlemmerne fastsatte Lønningsregler, den for dem gældende Arbejdstid, deres personlige, retslige Stilling i Etaten og lignende ikke-tekniske Forhold, hvad enten den paagældende Bestemmelse omfatter alle de i Fællesorganisationen staaende Medlemmer eller en eller flere Grupper af disse, men ikke naar den gælder Enkeltmand.

Fællesorganisationens Bestyrelse maa besvare saadan Henvendelse snarest muligt og senest inden 2 Maaneder: om fornødent kan Svaret kræves indenfor en kortere, paa Forhaand angivet Frist. Naar Direktoratet skønner det fornødent, eller naar Fællesorganisationens Bestyrelse fremsætter Ønske derom, kan Direktoratet bestemme, at der mellem samme og Fællesorganisationen skal finde mundtlig Forhandling Sted.

§ 2.

Fællesorganisationen kan henvende sig direkte til Direktoratet i ethvert Spørgsmaal, der omfattes af dens i Post 1 i de for samme nu gældende Love angivne Formaal*), forsaavidt Spørgsmaalet vedrører alle Medlemmerne eller en Flerhed af Medlemmer, der ikke alle ere ansatte ved samme Straffeanstalt.

Forsaavidt angaar Spørgsmaal af den angivne Art, der kun vedrøre de ved en enkelt Straffeanstalt ansatte Medlemmer eller Enkeltmand, kan der først rettes Henvendelse til Direktoratet, efter at Spørgsmaalet gennem vedkommende stedlige Betjentforening eller af den paagældende Enkeltmand har været forelagt den paagældende Straffeanstalts Inspektion.

Om Spørgsmaal vedrørende Enkeltmands Udnævnelse eller Afskedigelse kan der ikke af Fællesorganisationen eller de stedlige Betjentforeninger rettes Henvendelse til Direktoratet lige saa lidt som til Straffeanstaltens Inspektioner.

Skriftlige Henvendelser ville, naar Ønske derom udtales, blive besvarede skriftligt og snarest muligt. Mundtlig Forhandling kan finde Sted i de i Slutningen af § 1 nævnte Tilfælde.

§ 3.

Skal mundtlig Forhandling finde Sted mellem Direktoratet og Fællesorganisationen, repræsenteres sidstnævnte af Bestyrelsen eller enkelte af dennes Medlemmer. Direktøren for Fængselsvæsenet bestemmer, hvorvidt Straffeanstaltens Inspektioner

*) Formaalet er: »at søge Lønnings-, Arbejds- og Pensionsvilkårene for de under Organisationens hørende Medlemmer forbedret, naar saadant findes fornødent.«

skulle være repræsenterede under Forhandlingen, ligesom han til denne kan tilkalde udenfor Fællesorganisationens Bestyrelse staaende Tjenestemænd under Fængselsvæsenet. Direktøren eller den, der under Forhandlingen repræsenterer ham, fører Forsædet. Hvis Ønske derom fremsættes, føres der over Forhandlingen en Protokol, der ved Mødets Slutning oplæses og derefter underskrives af Deltagerne i Forhandlingen. Direktoratets mulige Indvendinger mod Fællesorganisationens Ønsker ville blive denne meddelt enten under Mødet eller snarest muligt derefter, og der vil, om det ønskes, blive givet den Adgang til at besvare dem. Hvis Sagen forelægges for Justitsministeren, er dennes Bestemmelse afgørende.

§ 4.

Fællesorganisationens Formening om, at en Instruks eller et Regulativ ikke burde have været udstedt uden Forhandling med Organisationen, eller om, at Forhandlingerne ikke er ført eller afsluttet paa rette Maade i Henhold til nærværende Regler, befrier ikke Paagældende for Bestemmelsens Efterlevelse. Men hvis Sagen forelægges for Ministeren, og denne giver Organisationens Medhold, vil Regulativet eller Instruksen, saafremt Ministeren skønner, at dette er hensigtsmæssigt, blive suspenderet, indtil Forhandling har fundet Sted i Overensstemmelse med nærværende Regler.

Henvendelser om Ændring i trufne Afgørelser forandrer ikke i nogen Henseende paagældendes Pligt til en given Bestemmelses Efterlevelse indtil videre.

§ 5.

Den almindelige Ret, som enhver Forening af Fængselstjenestemænd eller Enkeltmand under Fængselsvæsenet har til at henvende sig til Direktoratet for Fængselsvæsenet eller paagældende Straffeanstalts Inspektion, berøres ikke af disse Regler.

§ 6.

De ovennævnte Reglers Gyldighed er knyttet til følgende Betingelser:

a. At Lovene for de under Fællesorganisationen hørende Foreninger kun hjemler det ved Straffeanstalterne ansatte eller i fast Arbejde eller paa Prøve antagne Personale Adgang til Optagelse i Foreningerne.

b. At de nævnte Love ikke udelukker nogen af de af Lønningsslov af 27. Maj 1908 for Straffeanstalternes Personale 4de—6te Lønningsklasse omfattede Funktionærer fra Optagelse i Foreningerne.

c. At de for Fællesorganisationen nu gældende Love, der traadte i Kraft den 1. Januar 1914, ikke uden Samtykke af Direktoratet for Fængselsvæsenet forandres, forsaavidt angaar Bestemmelserne om Organisationens Formaal og Medlemmer (Lovenes §§ 1 og 2).

d. At Fællesorganisationen hvert Aars 1. August til Direktoratet for Fængselsvæsenet indsender Meddelelse om Medlemstallet i de enkelte under den hørende Foreninger og om Sammenlægningen af Bestyrelserne for disse og Fællesorganisationen.

e. At Fællesorganisationen til enhver Tid holder Direktoratet for Fængselsvæsenet underrettet om Forandringer i Sammensætningen af Bestyrelserne for og i Lovene for Fællesorganisationen og de derunder hørende Foreninger. Saadan Underretning vil være at give inden en Maaned efter den skete Forandring.

§ 7.

Hvis der ved Siden af den allerede bestaaende Fællesorganisation maatte blive stiftet en ny Straffeanstaltens Personale eller en Del af samme omfattende Fællesorganisation, bestemmer Justitsministeren, hvorvidt nærværende Regler ville være at anvende overfor den nye Organisation, og om de i bekræftende Fald skulle vedblive at gælde overfor den ældre Fællesorganisation.

Først i det forløbne Aar er der ved Kristianshavns Straffeanstalt (Kvindefængslet) blevet stiftet en Forening, »Kristianshavns Straffeanstalts Funktionærforening«, der omfatter det kvindelige Opsynspersonale og Anstaltens andre Funktionærer af de tre laveste Lønningsklasser. Ogsaa denne Forening er bleven optaget i »Betjentforeningen for Danmarks Straffeanstalter«.

Endelig er der i Aarets Lob stiftet en Forening — »Foreningen for Tjenestemænd i de 3 første Lønningsklasser ved Straffeanstalterne« — der bestaar af Anstaltens Inspektører, Præster, Viceinspektører, Bogholdere, Kassere, Lærere, Fuldmægtige, Assistenten, Overbetjente og Mestre. Foreningen har søgt om og faaet tilstaaet den samme Forhandlingsret som »Betjentforeningen«.

Den ved Omtalen af *de københavnske Arresthuse* i Tidsskriftets 3. Aargang (Side 153 ff.) nævnte Udvidelse af Københavns Vestre Fængsel, der forventedes tilendebragt i Oktober 1915, er først — og endda kun forsaavidt angaar Bygningen for mandlige Fanger — bleven afsluttet i Begyndelsen af Januar 1918. Da overførtes til Vestre Fængsel dels de mandlige Fanger, der hensad i Arresthuset paa Kristianshavn, dels de mandlige Fanger, som var anbragte i den til Kristianshavns Straffeanstalt hørende saakaldte gamle Cellebygning, som Direktoratet for Fængselsvæsenet i Marts 1916 indtil videre overlod Københavns Politi til Anbringelse af mandlige Arrestanter*). De i Arresthuset paa Kristianshavn hensiddende kvindelige Fanger ville i en nær Fremtid blive overførte til det nye Kvindefængsel

*) Se Tidsskriftets 5. Aargang, Side 175.

ved Vestre Fængsel, og Arresthuset paa Kristianshavn vil da kunne nedlægges.

For at skaffe Inspektøren for Københavns Arresthuse en tiltrængt Bistand har Københavns Kommunalbestyrelse vedtaget Oprettelsen af et Embede som Viceinspektør ved nævnte Fængsler. Det besættes af Justitsministeriet (Direktoratet for Fængselsvæsenet) og vil blive besat i den nærmeste Fremtid.

Ifølge Straffelovstillæget af 1. April 1911 § 11 kan der i Reglementer for *Tvangsarbejdsanstalter* optages Bestemmelse om, at der for grovere Uordener kan ikendes mandlige Fanger, der ere dømte for Vold, og overfor hvilke andre Disciplinærstraffe har vist sig uvirksomme, *legemlig Revselse* efter de i Arrestreglementet af 7. Maj 1846 givne Regler*). forsaavidt det ved Lægeerklæring er godtgjort, at de kunne taale saadan Revselse.

Bestemmelse om Anvendelse af legemlig Revselse som Disciplinærstraf er kun optaget i Reglementet for 5 af Landets 16 Tvangsarbejdsanstalter, og i ingen af disse 5 Anstalter er saadan Revselse anvendt i Tiden indtil den 31. Marts 1917. I de 11 andre Tvangsarbejdsanstalter har legemlig Revselse ikke kunnet anvendes, og den er naturligvis derfor heller ikke bleven anvendt**).

Marts 1918.

Thorkil Fussing.

*) 3: Revselse med 3 til 15 Rottingslag.

***) Om Anvendelsen af Bestemmelsen i Straffelovstillæget af 1. April 1905 § 11, 5. Stk., se Dansk Kriminalistforenings Aarbøger VII Side 10 og VIII Side 3.

Fra fængsels- og tvangsarbeidsvæsenet.

Av byraachef Hartvig Nissen.

Fængselsstyrelsen blev oprettet fra 1. juli 1875, idet der fra denne dag av blev bevilget gager til en ekspeditionschef for strafanstalt- og fængselsvæsenet og for en sekretær under denne. Fra 1. Juli 1878 forandredes sekretærposten til et byraachefsembede. Efterat Staten i 1904 hadde overtat forvaltningen av alle de mange lokale fængsler (kredsfængslerne og hjælpefængslerne) og i 1907 ogsaa forvaltningen av tvangsarbeidshusene, vokste Styrelsens arbeidsmængde i saadan grad, at det efterhaanden blev nødvendig at øke den underordnede arbeidshjælp mere og mere. Fra 1. Juli 1917 blev der bevilget gage ogsaa til et nyt byraachefsembede. Styrelsen blev fra den dag av delt i to kontorer. Under 1ste kontor hører saker vedkommende kredsfængslerne og hjælpefængslerne, fangetransportvæsenet, fængselselskaperne m. v., under 2det kontor saker vedkommende landsfængslerne, tvangsarbeidshusene og kriminalasylet. Sekretær af 1ste klasse Kyhn Gløersen blev utnævnt til byraachef i Justitsdepartementet og overtok Fængselsstyrelsens 2det kontor.

Lønsregulativ. I dette tidsskrift aargang 1915, s. 191 ff. er gjort rede for det lønsregulativ for fængselsvæsenets tjenestemænd, som blev vedtat av Stortinget i 1914. Ved den almindelige revision av Statens lønninger, som blev behandlet av Stortinget ifjor, blev der 17. juli 1917 vedtat nyt lønsregulativ for forskjellige tjenestemænd ved fængsler og tvangsarbeidshus, gjældende fra 1. s. md.

Tjenestemændene blev delt i 15 klasser (tidligere 17). I 1ste klasse staar direktørerne ved landsfængslerne, Kristiania kredsfængsel og Opstad tvangsarbeidshus med kr. 7000, stigende til kr. 7500 efter 5 aar og til kr. 8000 efter 10 Aar. 2den klasse omfatter bare presten ved Bods-

fængslet med kr. 5300, 3die klasse presterne ved de øvrige landsfængsler og læreren ved Opstad tvangsarbeidshus (teolog) med kr. 5000. I 4de klasse staar inspektøerne ved Bodsfængslet, Akershus landsfængsel, Trondhjems landsfængsel og Opstad tvangsarbeidshus med kr. 3600, stigende i 9 aar til kr. 4500, i klasse 5 forvalterne og verksmesterne ved de samme landsfængsler og ved Opstad tvangsarbeidshus, gaardsbestyreren paa Opstad, bestyreren av Fællesutsalget i Kristiania og vaktmesteren ved Kristiania kreds-fængsels hovedavdeling med kr. 3200—kr. 4100. I 6te klasse kommer saa forstelæreren ved Bodsfængslet og vaktmesteren ved Kristiania kreds-fængsels annekst og ved Bergens kreds-fængsel med kr. 3000—kr. 3900. Av de øvrige vaktmestere ved kreds-fængslerne og de større hjælp-fængsler staar 20 i klasse 7 med kr. 2700—kr. 3600, 20 i klasse 8 med kr. 2500—kr. 3400 og 4 i klasse 14 med kr. 1600—kr. 2200. Opsynsbetjentene ved landsfængslerne og ved Opstad tvangsarbeidshus samt betjentene ved kreds-fængslerne i Kristiania, Bergen og Trondhjem staar i klasse 11 med kr. 2200—kr. 2800, mens betjentene ved de øvrige kreds-fængsler og ved de større hjælp-fængsler staar i klasse 12 med kr. 2000—kr. 2600. Men de sidste har desuten enten værelse i fængslet med lys og brænde (værdsat til kr. 200) eller kr. 200 i erstatning herfor. Av de kvindelige funktionærer ved Landsfængslet og Arbeidshuset for Kvinder staar inspektrisen i klasse 8 med kr. 2500—kr. 3400, forvaltersken, verksmesterinden og kasserersken i klasse 10 med kr. 2200—kr. 3100, overopsynskvinden i klasse 11 med kr. 2200—kr. 2800, lærerinden og kontorbetjenten i klasse 12 med kr. 2000—kr. 2600, og opsynskvinderne i klasse 13 med kr. 1700—kr. 2300.

De fleste mandlige tjenestemænd fra inspektører og nedover faar kr. 140 aarlig i uniformsgodtgjørelse. Ved landsfængslerne og tvangsarbeidshusene har inspektører og de fleste øvrige underordnede tjenestemænd i sygdomstilfælde fri lægebehandling av anstaltens læge og fri medicin, dog bare for sin egen person, men ikke for sine familier.

Adskillige tjenestemænd har bolig med lys og brænde mot et bestemt fradrag i lønnen. Dette fradrag utgjør bl. a. for direktøerne kr. 1200, for presten ved Bodsfængslet og læreren ved Opstad tvangsarbeidshus kr. 800, for vaktmesteren ved Kristiania kreds-fængsels hovedavdeling kr. 500 og for de øvrige vaktmestere ved kreds- og hjælp-fængslerne

kr. 400, undtagen for vaktmesterne i klasse 14, for hvem det er sat til kr. 300.

Dyrtidstillæg er tilstaaet Statens tjenestemænd ogsaa for 1917—1918. Det utgjør kr. 240 i grundbidrag med følgende forsørgelsestillæg: for den første kr. 160, for den anden kr. 120, og for hver av de følgende som forsørges, kr. 100. Grundbidraget maa dog ikke overstige 40 procent av lønnen og det samlede dyrtidstillæg ikke 60 procent av lønnen. Pensionister har faat som grundbidrag 100 procent av pensionens beløb, dog ikke over kr. 240, med samme forsørgelsestillæg som tjenestemænd. Det samlede dyrtidstillæg maa ikke overstige 100 procent av pensionen.

Pensionslov. Alle Statens tjenestemænd, som hadde en indtægt av kr. 2000 og derover, har været pligtige til ved indtrædelse i ægteskap at sikre sin hustru en viss enkepension i den Norske Enkekasse. Og enkelte Etaters tjenestemænd har hat pligt til at sikre sig selv pension i Pensionskassen for Statens Tjenestemænd. Men en almindelig pensionsordning, omfattende alle Statens tjenestemænd, har Norge hittil ikke hat. Saken har staaet paa dagsordenen i lange tider. Men den blev først løst ved lov av 20. april 1917 om Pensionsordning for Statens Tjenestemænd, som traadte i kraft 1. juli s. å. Efter loven tilkommer tjenestemanden selv egenpension (enten alderdomspension eller invalidpension), hans hustru enkepension og hans barn under 18 aar barnepension. Loven betyr en væsentlig forbedring av statstjenestemændenes kaar, baade fordi egenpensionerne og enkepensionerne blir bedre end før, og fordi ogsaa barn efter tjenestemænd nu faar pension indtil den nævnte alder, noget som er ganske nyt. Og hertil kommer at ingen nu længere behøver at faa sin pension bevilget av Stortinget.

Jeg kan ikke her gaa nærmere ind paa loven. Jeg skal bare nævne at en tjenestemand tilkommer alderdomspension ikke alene, naar han fratræder ved den for hans stilling bestemte aldersgrænse, men ogsaa hvis han — tidligst 10 aar før opnaadd aldersgrænse — frivillig fratræder uten ret til invalidpension, saafremt summen av hans tjenestetid og alder utgjør mindst 80 aar. Hvis tjenestemanden ved fratrædelsen har en tjenestetid av 30 Aar eller mere, tilkommer der ham fuld alderdomspension. Denne

skal utgjøre en bestemt procent av pensionsgrundlaget (lønnen). For pensionsgrundlag paa kr. 3000 og derunder er procenten 66, for højere lønninger avtar procenten jevnt indtil den er 50 % for kr. 7000. Høieste pension er kr. 3500. Er tjenestetiden ved fratrædelsen under 30 aar, tilstaaes der en avkortet alderdomspension efter visse nærmere regler. Enkepensionen utgjør 30 % av pensionsgrundlaget for manden ved hans død, eller ved pensioneringens begyndelse, hvis han dør som pensionist, dog ikke under kr. 200 og ikke over kr. 1500. Barnepensionerne utgjør for barn, hvis mor lever, følgende procent av enkepensionen: for 1 barn 25 %, for 2 barn 45 % og derefter yderligere 15 % for hvert barn indtil et maksimum av 100 % av enkepensionen. Er ogsaa moren død, blir barnepensionerne dobbelt saa store. — Tjenestemændenes indskudd beregnes i forhold til indskudsgrundlaget efter en procentsats som bestemmes av Kongen med Stortingets samtykke, men dog ikke maa overstige 10 %.

Aldersgrænser har med nogen faa undtagelser tidligere ikke været fastsat for Statens tjenestemænd utenfor militæretaten. Ved lov om aldersgrænse for offentlige tjenestemænd av 14. mai 1917 er dette nu forandret fra 1. juli 1917. Som aldersgrænse er fastsat 70 aar for mænd og 65 aar for kvinder i alle stillinger, for hvilke der ikke er fastsat en lavere aldersgrænse. For følgende stillinger i fængselsvæsenet er fastsat en lavere aldersgrænse:

- a) 65 aar for inspektører, vaktmestre, betjenter (dog ikke kontorbetjenter) og arbeidsformænd ved fængsler og tvangsarbeidshus, overpleier og pleiere ved Kriminalasylet,
- b) 60 aar for inspektorer og opsynskvinder ved fængsler og tvangsarbeidshus.

Pligt til at fratrede ved de nævnte aldersgrænser paa hviler efter de bestemmelser som er truffet i forbindelse med den fra 1. juli 1917 iverksatte lønsregulering, ogsaa de tidligere ansatte tjenestemænd. For dem som ved lovens ikrafttræden hadde naadd aldersgrænsen eller vilde naa den inden 3 aar, er opstillet visse overgangsregler.

Sykeforsikring. Ved lov av 15. juni 1917 blev gjort forskjellige forandringer i den gjældende lov om sykeforsikring av 6. august 1915. Indtægtsgrænsen for dem som

er undtatt fra forsikringspligt, blev for tjenestemænd sat op til kr. 3000 og helt ophævet for lønsarbeidere (mot tidligere kr. 1600 paa landet og kr. 1800 i by).

Ferier. Efter Justisdepartementets forslag gav Stortinget i 1917 den fornødne bevilgning til forlængelse av de underordnede tjenestemænds ferier. Som følge heraf kan fængselsbetjenter og lignende funktionærer nu tilstaaes tjenestefrihed i indtil 3 uker i hvert kalenderaar. Tjenestemænd, som før hadde 3 ukers ferie (inspektører, verksmestre, lokalfængslernes vaktmestre m. fl.), kan nu faa indtil 4 uker. Den tid, hvori vedkommende tjenestemand deltar i militære øvelser, gaar ind i ferierne. Hvis militærtjenestens tid mindst motsvarer de sedvanlige ferier, har han saaledes ikke krav paa at tilstaaes saadanne ved siden av militærtjenesten.

Fængselsbetjentenes tjenestetid. Justisdepartementet hadde gjentagne ganger uttalt sig for ønskeligheten av at fængselsbetjentenes tjenestetid blev sat ned under forutsætning av at der samtidig blev foretat visse forandringer i den gjældende tjenesteordning. Paa grund av de merutgifter som en innskærnkning av tjenestetiden vilde medføre, fandt departementet først at kunne ta saken op i budgetforelægget for 1917-18. — Indtil 1. juli 1917 var opsynsbetjentenes tjenestetid omkring 60 à 62 timer ukentlig ved landsfængslerne og ved Opstad tvangsarbeidshus (noget forskjellig ved de forskjellige anstalter) og noget længer ved Kristiania kreds fængsel. Heri er regnet med ogsaa den del av natten i hvilken de av betjentene som gjør nattjeneste, kan sove, og den tid av dagen da betjentene maa være i anstalten uten at gjøre tjeneste. Den nævnte tjenestetid var ikke jevnt fordelt paa ukedagene. Betjentene hadde lang tjenestetid med to eller undertiden endog tre sammenhengende fridager som erstatning for nattjeneste og søndags-tjeneste. Departementet ansaa det ønskelig at tjenestetiden ved disse anstalter blev sat ned til ca. 54 timer ukentlig, fordelt paa 6 av ukens dager. Natvakternes tjenestetid, hvorav bare den halve tid er vaaken vaktjeneste, maatte dog sættes høiere. Utgifterne ved den omhandlede forkortelse av dagtjenesten blev beregnet til ca. kr. 20.000. For kreds fængslerne og hjelpe fængslerne utenfor Kristiania fandt man ikke nu at kunne foreslaa nogen almindelig

nedsættelse av betjentenes daglige eller ukentlige tjenestetid. Ved en række av disse fængsler var der i de sidste aar gennemført lettelser i tjenesten, saaledes ved antagelse av særskilte natvakter. Og man vilde, uttalte departementet, ogsaa for fremtiden ha den slags lettelser for øie. Men forholdene er saa forskjelligartet, at en almindelig regulering ikke hensigtsmæssig lar sig gennemføre.

Efterat Stortinget hadde git den fornødne bevilgning, blev det bestemt at opsynsbetjentenes dagtjeneste fra 1. juli 1917 skulde sættes ned til ca. 54 timer ukentlig. Natvaktens tjenestetid blev at beregne efter ca. 12 timer pr. nat eller ca. 72 timer pr. uke. Ved gennemførelsen herav blev følgende regler lagt til grund:

1. Dagtjenesten ordnes saaledes at den for hver betjent fordeles mest mulig jevnt paa 6 av ukens dager.

2. Utenfor særlige tilfælder tilstaaes ikke mere end én hel fridag pr. uke (søndag eller hverdag). Betjenter, som efter sin tjenestetid skal ha en halv fridag, kan faa en saadan i forbindelse med den hele fridag.

3. Nattjenesten skilles mest mulig fra dagtjenesten og utføres i den utstrækning det forsvarlig kan ske, ved dertil særskilt antagne folk. Betjenter, som har utført natvakt, bør være helt fri den følgende dag. Betjenter, som brukes til verkstedsforstandere, bør saavidt mulig ikke utføre natvaktjeneste.

Nyt landsfængsel. I dette tidsskrifts 4de aargang (1916), 3die hefte, s. 232 ff. er det meddelt at planer om opførelse av et nyt landsfængsel var under forberedelse, og at man høsten 1916 var kommet saa langt at et stort antal eiendomme var blit undersøkt. Efter vidtløftige undersøkelser fæstet departementet sig ved gaarden Alfaset i Østre Aker ved Kristiania. Eiendommen har et samlet areal av 574 dekar, derav ca. 30 dekar skog og resten dyrket mark. Den ligger nær Alnabru station, ca. 7 km. fra Stortorvet i Kristiania. Efterat kgl. proposition om kjøp av denne eiendom var fremsat vaaren 1917, gav Stortinget sit samtykke til erhvervelsen. Prisen var kr. 350.000. — Arbejdet med de nærmere planer for fængslet har senere været fortsat av den før nævnte komité.

Blad for fanger. I dette tidsskrifts 5te aargang (1917), 1ste hefte, s. 80, er meddelt planen for den nye fangeavis.

Den begyndte at utkomme i mars 1917 under den før nævnte redaktion. Den kaldes »Bladet«, gives ut hver anden uke og sendes i ca. 1300 eksemplarer til landsfængslerne, kretsfængslerne og de større hjelpefængsler og til tvangsarbeidshusene.

Rationering av matvarer. Nye kostregulativer. I slutningen av 1917 blev der git fængslerne og tvangsarbeidshusene fornøden underretning om den rationering av melvarer, erter, bønner m. v. samt sukker og kaffe som var besluttet indført for hele riket fra 1. januar 1918. Rationeringen blev gjennomført fuldt ut for de nævnte anstalter, dog saaledes at vandogbrødfanger fremdeles skulde faa 750 g. brød daglig. Samtidig blev besluttet saadanne forandringer i fængslernes kostregulativer som det indskrænkede forbruk av de rationerte varer gjorde nødvendig. Sild og poteter kom herved til at spille en langt større rolle for fangernes ernæring end tidligere. — Mens krets- og hjelpefængslernes kostregulativer fra gammel tid hadde været meget forskjellige, fastsat som de var av amtmændene for en 40—50 aar siden, blev de nu avløst av et eneste regulativ, felles for dem alle. Man fik herved gjennomført en reform som længe hadde staat paa dagsordenen.

Forsorg for løslatte. I dette tidsskrifts 5te aargang (1917), 1ste hefte, s. 82, er omtalt det arbeide som i slutningen av 1916 blev sat igang for at tilveiebringe en fuldstændig organisation av forsorgsvirkomheten i Norge. Like over nytaar blev en omfattende agitationsvirkomhet sat igang med foredrag rundt om i landet. Den 30. mars 1917 blev der holdt et stort møte i Kristiania med foredrag av minister dr. Hagerup, direktør Knut Blomquist, Bona, og pastor Carl Bielefeldt, Kjøbenhavn. Og den følgende dag blev saa stiftet de Norske Forsorgsforeningers Landsforbund. Dets formaal er ifølge lovenes § 1 at tilveiebringe samarbeide mellem de norske forsorgsorganisationer, d. e. foreninger som tar sig av personer, som har været straffet eller uuderkastet tvangsarbeide, eller som har været under strafferetslig forfølgning uten at straf er anvendt, samt av saadanne personers familier. Forbundet har navnlig til opgave: a) at virke for utbredelse af kjendskap til forsorgssaken og dens samfundsmæssige betydning, b) at vaake over enhet i de grundregler efter hvilke for-

sorgsarbeidet drives, c) at utfærdige aarsberetning med tilhørende statistikk for landets samlede forsorgsvirksomhet, d) at formidle samarbeide med institutioner og foreninger med beslegtet formaal, e) at være mellemed mellem forsorgsforeningerne og statsmyndighetene, samt f) at avslutte overenskomster med forsorgsforbund i andre land. — Til landsforbundets formand blev valgt direktør Johs. Omsted, Bodsfængslet. Der blev i aarets løp dannet 13 nye foreninger, som alle er tilsluttet forbundet. I Kristiania var der fra gammel tid to foreninger, nemlig »Foreningen til forsorg og beskyttelse av de fra Kristiania straffearbeidsanstalter løslatte forbrydere« og »Kristiania fængselselskap«. Disse blev fra 1ste juli 1917 sluttet sammen til én forening, Kristiania forsorgsforening, med direktør Segelke Thrap som formand.

Fangetallet i kreds-fængslerne og hjælp-fængslerne. Det blev nævnt i forrige aarsoversigt (hefte 1 for 1917, s. 87) at fangetallet aldrig hadde været saa stort i disse fængsler som i budgetaaret 1915-16. Væksten fortsatte i 1916-17, saa antallet av fangedager da kom op i næsten 233.000. — Efter en jevn stigning i sidste halvdel av 1890-aarene (»jobbetiden«) naadde antallet av fangedager i disse fængsler sit høidepunkt i 1901 med næsten 149.000 (i 1891 ca. 80.000). Senere gik tallet nedover til 116.000 i 1907-08, men steg saa til ovennævnte tal i 1916-17. Dette er en økning av omtrent 100 % paa 9 aar. Og dog vilde stigningen ha været endnu større, hvis man ikke i de sidste aar var gaat til større omsætning av almindelig fængsel til fængsel paa vand og brød, end tilfældet var i de nærmest forutgaaende aar. Jeg gav i dette tidsskrifts 3die hefte for 1915, s. 194—205 en oversigt over hvad grundene kunde være til den sterke stigning. Det blev der nævnt (s. 201) at Justisdepartementets cirkulære av 19. april 1910 virket med til økningen. Ved dette cirkulære henstillet departementet til domstolene i saker angaaende løsgjængerlovens §§ 16—19 (om drukkenskap) som regel ikke i dommen at bestemme at idømt fængsel skal omsættes til skjærpet fængsel. Hensigten var at forebygge at personer som dømmes efter disse bestemmelser uten at sættes paa tvangsarbeide, faar den allerede paa forhaand kortvarige fængselsstraf yderligere avkortet. Dette var en meget heldig bestemmelse, men ledet selvsagt til at øke fængslernes be-

læg (der gaar 3 dagers almindelig fængsel paa 1 dags vand og brød).

Antallet af vandogbrøddager utgjorde følgende procent av det samlede antal fangedager:

	Boteavsonere	Andre straffanger	Tilsammen
1909-10.....	82,7 %	32,5 %	56,2 %
1912-13.....	66,4 —	23,8 —	48,2 —
1913-14.....	62,7 —	22,0 —	44,4 —
1914-15.....	68,6 —	21,5 —	42,7 —
1915-16.....	71,7 —	24,8 —	45,0 —
1916-17.....	76,1 —	30,8 —	48,3 —

Men ser her tydelig hvorledes bruken af vandogbrødstraffen avtok i flere aar, men saa paany er tiltat i den sidste tid. Det kan ikke være mindste tvil om at det skyldes overfyldning av fængslerne, at straffene i de sidste aar er blit omsat til vand og brød i større omfang end før. For i det hele at faa straffene avsonet, har fuldbyrdelsen maattet forlate det gode spor den nu hadde fulgt i flere aar. Mangel paa fængselsplads har med andre ord ganske likefrem ledet til en daarligere straffuldbyrdelse. I haab om at fangetallene nu skulde kulminere, har man søkt at ordne sig bedst mulig uten at gaa til nye byggearbeider. — Hvis vandogbrødstraffen ikke var blit anvendt i større utstrækning i 1915-16 og 1916-17 end i 1914-15, vilde fangedagene ha været i

1915-16: 231.300 istedetfor 226.100

1916-17: 247.300 istedetfor 232.700

eller henholdsvis 5200 og 14.600 dager mere end de var.

Statistik over psykiatriske observationer.

I sin aarsberetning for 1914 offentliggjorde den Retsmedicinske Kommission Kristiania, en observationsstatistik, bygget paa de psykiatriske erklæringer, som var sendt kommissionen i tiden fra dens opprettelse 1. juli 1900 til 30. juni 1914. Undersøkelserne gjaldt erklæringer om observation av sigtede, tiltalte eller — i nogen faa tilfælder — domfældte personer, avgit av sakkyndige i henhold til

straffeprocelseslovens §§ 190 ff. De er fortsat i de følgende beretninger. I årsberetningen for 1917 er saaledes meddelt observationsstatistik saavel for aaret 1917 som for tiden 1. juli 1900 til 31. december 1917.

I de sidst nævnte 17 $\frac{1}{2}$ aar er der avgit erklæringer om 950 forskellige personer (809 mænd og 141 kvinder). Sindssykespørgsmaalet blev avgjort for 760 personer (649 mænd, 111 kvinder), ikke avgjort for 190 personer (160 mænd, 30 kvinder), idet der her for dem som er observeret flere gange i anledning af forskellige sager, er regnet efter resultatet ved sidste observation.

Av de 760 personer for hvem sindssykespørgsmaalet blev avgjort, blev 41,4 % erklært sindssyke, 58,6 % ikke sindssyke. De tilsvarende tal er for de 649 mænd 41,6 % sindssyke, 58,4 % ikke sindssyke, og for de 111 kvinder 40,5 % sindssyke, 59,5 % ikke sindssyke.

Av de 190 personer for hvem sindssykespørgsmaalet ikke blev avgjort, var 148 (122 mænd, 26 kvinder) av de sakkyndige eller av den Retsmedicinske Kommission foreslaaet lagt ind til observation i asyl efter straffeprocelseslovens § 210, mens spørgsmaalet forøvrigt blev uavgjort for 42 personer (38 mænd, 4 kvinder).
H. N.

Litteratur.

Francis Hagerup: Inledning till studiet av straffrätt. Fem föreläsningar vid Stockholms Högskola. Bonniers Forlag, Stockholm 1918:

Denne Bog bringer i svensk Oversættelse Forelæsninger, som Dr. Hagerup har holdt i 1916, og behandler i fire Kapitler Strafferettens psykologiske, ethiske og sociale Grundlag samt kriminalpolitiske Synspunkter. Paa 75 smaa Sider giver Forf. i sin kendte klare og elegante Fremstilling en Oversigt over strafferetlige Grundproblemer og Grundtrækkene af sin egen Opfattelse af disse. Forelæsningerne er næppe beregnede for ganske unge Studenter, men synes at maatte være en ideel Introduktion til Strafferetsstudiet for dem, der er trængt noget ind i de juridiske Problemstillinger og nu skal beskæftige sig mere indgaaende med Strafferet, og ikke mindre værdifuld er Bogen for den dannede Almenhed, der søger Grundlag for en Opfattelse af det store Samfundsspørgsmaal om Forbrydelsens Aarsager og Bekæmpelse.

I det første Kapitel undersøges den psykiske Forudsætning for Strafferetten, den menneskelige Vilje, dens Forhold til de Handlinger af Individet, der kan sætte Strafferetshaandhævelsen i Gang imod det, og dens indre Forudsætninger — Problemerne om Afgrænsning mellem dolus og culpa, Forskellen mellem Forsæt og Hensigt og mellem Hensigt og Motiv, de Elementer, der er bestemmende for Motivdannelsen, og derfra fører endelig Vejen over til en Belysning af Spørgsmaalene om Viljens Frihed og Opfattelsen af Tilregnelighedsbetingelsen som ensbetydende med Viljens psykiske Frihed hos den handlende, og at han

besidder normal Evne til at paavirkes af motiverende Forestillinger, hvortil atter kræves, at der hos ham overhovedet kan opstaa Kontrastforestillinger overfor mødende Impulser, og at han evner rigtig at iagttage, fortolke og vurdere de opdukkende Forestillinger. — For Vurderingen af Forholdet mellem Ret og Moral opstilles den Forskel mellem disse Omraader, at Rettens Indhold er Paabud og Forbud, der maa kunne gennemtvinges, medens Moralens Indhold er Vurderinger. Derfor kan Motivet for en given Handling være det afgørende for en ethisk, men ikke for en retslig Bedømmelse. Men Retsbudenes Livskraft og Levedygtighed vil stedse vise sig afhængig af, at de ikke er stridende mod de lovundergivnes sædelige Bevidsthed. Derfor maa der kræves et Svar paa Spørgsmaalet om, med hvilken ethisk Hjemmel Samfundet kan tilføje et Individ det Onde, som Straffen er, og herved føres Fremstillingen ind paa en Gennemgang af Strafferetsteoriernes Hovedgrupper, fra Baseringen paa Rousseau's »contrat social«, gennem de absolute Teorier, der hævder Straf for Straffens egen Skyld, til de relative, der underlægger den andre Formaal end selve det at tilføje en forskyldt Lidelse, og endelig til den positive (realistiske) Retning, der forkaster baade de klassiske Teoriers Skyldbegreb og deres Tilregneligheds-lære og vender Samfundsreaktionen, ikke mod Gerningen, men mod Gerningsmanden, og som uden at opstille en ethisk Dom over den, der forbryder sig, kun lægger Vægt paa at sikre Samfundet mod den Fare, et Individ kan frembyde for dette. Tankerigt og klart tager Forf. Standpunkt mod denne Lære, der ser Forbrydelsen udelukkende som et objektivt Fænomen, i Analogi med de Farer, der truer fra Naturkræfter, og Forbryderen kun som et Træ, der har baaret slette Frugter. Han viser træffende denne Betragtningens Utilstrækkelighed ved at pege paa, at Træets Frugter hverken bliver bedre eller værre, hvad enten man roser eller dadler det, og derfor er en ethisk Dom paa dette Omraade udelukket som formaalsløs, men at netop det modsatte erfaringsmæssig gælder om Mennesker og menneskelige Handlinger i de overvejende hyppige, de »normale« Tilfælde. Endelig viser han, at den ensidige positive Retning konsekvent berøver Individet den Betryggelse mod Straffemagtens Vilkaarlighed, som de klassiske Teorier yder ved i ethvert Fald at kræve som Betingelse for Straf, at det lovstridige Sindelag har manifesteret sig

i Gerning. Videre gennemgaar Forf. Spørgsmaalet om special- og generalpræventive Hensyns indbyrdes Afvejelse og om Grænsen for Strafbarhedens Udstrækning: Straf er berettiget i det Omfang, hvor den er nødvendig, men ogsaa kun i dette Omfang. Straffekravets Relativitet viser sig noksom i Belingelser om Paatalebegæring af den forurettede, i Opportunitetsprincippet for det offentliges Paatale og i Instituter som Amnesti, Benaadning og betinget Domfældelse.

I Afsnittet om Strafferettens sociale Grundlag gør Forf. opmærksom paa, at Oplysningstidens ved Samfundsforholdene motiverede Krav om Beskyttelse for Individet mod Statens Vilkaarlighed førte til nøje udpenslede Forbrydelsesdefinitioner og Strafferammer, medens omvendt de nyere Tiders voksende Trang til, at Samfundet beskyttes mod Forbrydelser, fører til Straffelove, der giver Dommerne mere frie Hænder ved Subsumtion under Straffebestemmelserne og navnlig ved Strafudmaalingen. Det er, i Forbigaaende bemærket, interessant at se, hvorledes Brydningen mellem disse to Tendenser i vore Dage gør sig gældende med forskelligt Resultat i de forskellige Lande: medens det østrigske Straffelovsudkast nærer Ængstelse for at give Domstolene for stort Spillerum, er Tendensen indenfor Udkastene til ny tysk Straffelovbog den modsatte, — en Forskel, der i Diskussionen om Muligheden for en fælles mellemeuropæisk Strafferet er bleven fremhævet som en Hindring for Tankens Gennemførelse. En tilsvarende Tendensforskel gør sig formentlig gældende, naar man ser paa svenske og danske Straffelovsudkast (Thyréns og Torps). — Iøvrigt fremhæver Forf. Kriminalstatistikken som den Faktor, der har givet et eksakt Grundlag for Opfattelsen og Studiet af Forbrydelsen som et paa sociale Faktorer og Forhold grundet Fænomen, der baade i sine Ytringsformer og sin Intensitet er afhængigt af de Levevilkaar, Samfundet byder, og dets øvrige skiftende Forhold.

Denne sidste Betragtning fører da naturligt ind paa Bogens sidste Afsnit: de kriminalpolitiske Synspunkter, hvori særlig omtales de forebyggende Opgaver overfor Drikfældighed og Dovenskab, Degeneration og Forsømmelse af Børneopdragelsen. Endvidere gennemgaas den kriminalpolitisk nødvendige Sondring mellem Lejlighedsforbrydere og Karakterforbrydere, mellem akut og kronisk Kriminalitet,

Strafarterne og deres rette Udbygning og Sikkerhedsforanstaltninger som Supplement til Straffene. Overfor dem, der maatte mene, at der i Nutiden gøres for meget for at mildne Fængselstidens Pinagtighed, og at Bestræbelserne for at forbedre Straffangerne altfor ofte er frugtesløse, svarer Forf. med Rette, at om det end ikke altid staar i Samfundets Magt at forbedre Fangen, maa det dog i sin egen Interesse stræbe efter ikke at gøre ham værre, for at han ikke ved sin Løsladelse skal frembyde en endnu større Fare end ved Indsættelsen i Strafanstalten. Den nyere Tendens i Kriminalpolitikken gaar ud paa Overbærenhed mod den, der mere tilfældig har begaaet en strafbar Handling, som ikke røber social Farlighed, men Fasthed og kraftige Forholdsregler mod de virkelig samfundsfarlige, Karakterforbryderne. I Tilslutning hertil peger Forf. paa Virgils Ord, som Getz har opstillet som Kriminalpolitikens Devise: »Parcere subjectis et debellare superbos«.

O. Haack.

Fra fremmede Tidsskrifter.

Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft.
Bind XXXIX. Hæfte 4—5.

I Artiklen »Entwicklungskeime aus dem Kriegsstrafrecht« giver Karl Meyer (München) Udtryk for Længselen efter den Tid, da man i væsentlig Grad kan afskaffe det overvældende Antal Afstraffelser, som er bleven en Følge af de ved Krigsforholdene fremkaldte regulerende Lovbestemmelser med tilhørende Straffebud, hovedsagelig vedrørende Forhold, der er ethisk indifferente, men maa reguleres af Hensigtsmæssighedsgrunde, og som har fremkaldt, hvad Forf. kalder en »Massestrafferet«, i hvis Udvikling de militære Overkommandoers Competence til at regulere ogsaa civile Borgeres civile Liv har haft sin store Del. Allerede før Krigen var efter en Statistik af Finckelnburg hver sjette Mand i Tyskland straffet! Allerede da straffede man i Tyskland efter Forf.s Opfattelse for meget, advarede for lidt. Efter Krigens Afslutning venter man en betydelig strafferetlig Desarmering ved Ophævelse af store Mængder af Reguleringsforskrifter med tilhørende Straffebestemmelser. Men Spørgsmaalet bliver dels, om der ikke bør ske yderligere Indskrænkninger i Strafanvendelsen, dels paa den anden Side, om ikke visse Dele af de under Krigen udstedte Forbuds- og Straffeforskrifter bør opretholdes som konstante Bestanddele af den normale Retsordning. I førstnævnte Henseende fremhæves Ønskeligheden af at mildne ved at henregne Forhold, der har været behandlet som egentlige »Vergehen«, til blotte Overtrædelser, hvor saadant er muligt, at indskrænke Strafbarheden for uagtsomme Forbrydelser, at gøre Handlinger, begaaet i undskyldelig Retsvildfarelse — egentlig error juris — straffri og overhovedet

lade en saadan Vildfarelse udelukke Forsætsstraf, saaledes som Krigslovgivningen allerede har givet Anvisning paa, at give Domstolene Adgang til at lade en Mishelligelse eller eventuelt Offentliggørelse af en afsagt Dom træde i Stedet for Udstaaelse af Straf, at give Pengestrafte en videre Anvendelse som Afløser af Frihedsstraf — f. Eks. i visse Tilfælde af Hæleri — og at nedsætte Straffeminima, og endelig at gennembryde det herskende strænge Legalitetsprincip i Paatalen, i videre Omfang end nu at hjemle Anerkendelsen af formildende Omstændigheder (hvilket den tyske Strafferet f. Eks. ikke anerkender ved Menedsbrydelsen), og at give Domstolene Adgang til i særligt lette Tilfælde at give ubegrænset Strafnedsættelse, eventuelt at kunne se helt bort fra Straf i alle Tilfælde af blot Overtrædelse. I Overensstemmelse med saa mange andre tyske Røster tager Forf. overhovedet til Orde for en gennemgaaende Udvidelse af Dommerens Beføjelser og Udmaalingsfrihed. Endvidere kræver han Hjemmel for Domstolene til i vidt Omfang at beslutte, at en ældre Straffedom skal udslettes af Strafferegistrene og derved taber sin Gentagelsesvirkning og i det hele være at anse, som om den ikke var afsagt.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvad der af den ved Krigssituationen fremkaldte specielle Straffelovgivning bør opretholdes ogsaa, naar Freden en Gang er sluttet, nævner Forf. først, at Forbudene mod (ubegrundede) Pristigninger maa kunne indarbejdes i det almindelige Straffelovbud om Aager saaledes, at der herved fremtidig skaffes Sikkerhed for Almenheden mod Udbyttelse ved Fremskaffelsen af det daglige Livs Fornødenheder i Nødstilstande, særlig ogsaa i Krigstider. Han kræver herved en nærmere Fastsættelse i Loven af, hvad der skal opfattes som det daglige Livs Fornødenheder, idet man øjensynlig nærer nogen Ængstelse ved at have et saadant almindeligt, udefineret Begreb til fri Anvendelse for Administration og Domstole. Naar Aagerbegrebet udvikles overensstemmende hermed, anser Forf. derimod en fortsat Opretholdelse af Deliktet strafbar Kædehandel for unødvendig og uden Værdi; det samme gælder Maksimalprisbestemmelserne med dertil knyttede Straffelovbrud, allerede under Hensyn til dette Systems Ensidighed og dets uheldige Virkninger for Produktionen og Markedet. Ej heller ønsker han i og for sig at opretholde alle de Straffebestemmelser, som navnlig

Generalkommandoernes Forskrifter for Ungdommen har medført, tilsigtende at haandhæve disse Forskrifters Forbud mod, at de unge søger Værtshus, ryger paa offentlige Steder, besøger Biografteatre osv.; paa den anden Side menes det dog uforsvarligt paa én Gang at løse alle disse Baand, men de maa da dels læmpes som Politiforskrifter efter de enkelte Landsdeles Behov, dels ændres saaledes, at Bestemmelserne mere faa Præg af opdragende Foranstaltninger end af Straffebud, bl. a. bør Straffens Anvendelighed være betinget af forudgaaende Advarsel til den paagældende. — Som et spiredygtigt Udviklingskim hilses Forordningerne af Marts og Maj 1917 om, at Straffanger kan beskæftiges ved Friluftsarbejde sammen med frie Arbejdere. Erfaringerne under Krigen har allerede vist, at Kriminaliteten stiger, og naar Freden er sluttet, maa der regnes med en betydelig yderligere Stigning i Raaheds-, Ejendoms- og Sædelighedsforbrydelsernes Tal. Derfor maa der gøres Alvor af at indføre saadanne Sikkerhedsforanstaltninger som Forvaring af farlige erhvervs- og vanemæssige Forbrydere. Paa den anden Side maa man undersøge, om ikke visse Straffebestemmelser — saaledes overfor Pressen —, som stammer fra politisk oprørte Tider, nu kan undværes. — Med Hensyn til Straffeprocessen peges der endelig paa, at Udviklingen gaar i stadig stærkere udpræget Retning mod Anvendelse af Lægmænd som Meddommere, »Schöffengerichte«, hvor Dommerbænken har en blandet S sammensætning af Jurister og Lægmænd, i Modsætning haade til de blot af juridiske Dommere besatte Straffekamre og til Jurydomstolene med de adskilte Funktioner for Nævningebænken og de juridiske Dommeres Bænk. Øjensynlig saa Forf. helst »die Schöffengerichte« helt fortrænge Edsvorneretterne, men han er dog klar over, at dette næppe vil ske foreløbig.

Et ikke uinteressant Problem behandles af Horst Kollmann, nemlig Spørgsmaalet om, hvor man kan sætte Grænsen for Anvendelsen af den militære Straffelovgivnings Straffebud for Fejghed, udvist i Krigen*), særlig for Flugt

*) Se for dansk Rets Vedkommende Straffelov for Krigsmagten af 7. Maj 1881 §§ 68—69.

under en Kamp. Det er Soldatens Pligt at betvinge Frygten for enhver personlig Fare og anvende al sin Nervekraft hertil, at præstere det knapt mulige. Men et Menneskes Nervekraft kan udtømmes, og selv i Tilfælde, hvor ikke iøvrigt al Soldatens Kraft er brudt, kan hans Vilje overvældes af Indtrykkenes Magt, saa at hans Modstandsevne forsager, og han flygter. Hvorledes skal man konstatere, om i det enkelte Tilfælde Soldaten var naaet til det »ultra posse nemo obligatur«, som, hvor langt det end rykkes ud, dog maa erkendes at kunne indtræde ogsaa for Soldaten i Kamp? Og hvorledes skal Krigsretten kunne tage Hensyn hertil uden at volde uoprettelig Skade for den militære Disciplin? Forf. refererer Præmisserne til en Krigsrettsdom, der frifandt to anklagede Soldater for en Fejghedsanklage under Henvisning til, at deres hidtil i Krigen udviste Tapperhed og Frygtløshed i Forbindelse med de hos dem i den senere Tid konstaterede Tilstande af Søvnløshed og Hovedsmerter gjorde det troværdigt, at deres Nervekraft ved den paagældende Lejlighed var opbrugt, og at de derfor ikke var i Stand til at yde den psykiske Anspændelse, der kræves for at holde Stand i Kampen. Vel at mærke fastslaar Dommen ikke Utilregnelighed hos de paagældende, men kun manglende subjektiv Skyld, begrundet ved det normal-psykologiske Fænomen: udtømte Kræfter. Det afgørende for Spørgsmaalets Løsning bliver herefter, om der foreligger en objektivt motiveret, paa Mandens hidtil udviste Mod og Kampvilje og paa senere konstaterede legemlige Svaghedstilstande hos ham begrundet Overbevisning om, at den udviste »Fejghed« var uforskyldt; i saa Fald maa han frifindes, idet en strafbar Krænkelser af, hvad man kunde kalde Tapperhedspligten, kræver subjektiv Skyld.

O. Haack.

Mindre Meddelelser.

Den danska Kriminalistföreningens ordförande gästar den svenska Kriminalistföreningen. På inbjudan av den svenska kriminalistföreningen höll Professor Carl Torp den 29. april d. å. i densamma föredrag över ämnet: Om straff och andra rättsföljder av den straffbara handlingen med särskild hänsyn til föreläsarens och Professor J. Thyréns strafflagsutkast. Med stor glädje hälsade föreningen den celebre gästen välkommen i sin krets. De samtidigt inom båda länderna pågående arbetena för en strafflagsreform voro ju ock ägnade att åt hans föredrag förläna ett alldeles särskilt intresse, som om möjligt än mera förhöjdes av föreläsarens formfulländade och fängslande framställning, vilken av föreningens talrikt närvarande medlemmar åhördes med spänd uppmärksamhet. Icke utan en viss avund kunde härvid å svensk sida konstateras huru mycket snabbare den danska strafflagsreformen framskridit i jämförelse med den svenska. Med icke ringa intresse erfor man ock, hurusom det senaste danska strafflagsutkastet paa flera viktiga punkter uppvisar en ganska nära överensstämmelse med de synpunkter och strävanden, som kommit till uttryck vid de inom den svenska kriminalistföreningen förda diskussionerna angående det föreliggande svenska strafflagsutkastet. Vid den bankett, till vilken föreningen efter föredraget inbjudit aftonens hedersgäst framfördes ock icke blott av föreningens enskilda medlemmar, utan även av dess ordförande, Presidenten Westring, i hans hälsningstal till hedersgästen ett livligt beklagande av att omständigheternas makt icke möjliggjort ett gemensamt lagstiftningsarbete för de båda länderna inom detta för en enhetlig lagstiftning i så hög grad lämpade lagstiftningsområde. Om också häri för framtiden ingen ändring skulle kunna ske, är dock den svenska föreningen sin danske gäst djupt tacksam för de impulser och uppslag den genom hans besök fått mottaga, och var igenom dessa tiders nordiska samgående blivit ännu en erfarenhet rikare.

Bøger, indsendte til Redaktionen.

- Juridisk Tidsskrift 1918. Nr. 4 og 5.
Svensk Juristtidning 1918. Hft. 2.
Revue pénitentiaire et de droit pénal. Bulletin de la société générale des prisons. XXXXII année Nr. 5. Janvier—Mars 1918.
Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft. XXXIX Bd., Hft. 4—5.
Francis Hagerup: Inledning till studiet av straffrätt. Fem föreläsningar vid Stockholms Högskola. Stockholm 1918.
II. Munch-Petersen: Den danske Retspleje. 8.—9. Hæfte. Kbhvn. 1918.
-

Strafansvar uten skyld.

Av Per Augdahl.

Med den moderne opfatning av straffen som en reaktion mot den forbryderske vilje er det uforenelig at straffe, hvor der ikke foreligger subjektiv skyld. Nødvendigheten av skyld som betingelse for straf står for den civiliserte retsbevidsthed som noget så selvsagt, at man formelig steiler overfor utslag av en ældre opfatning, som har bevaret sig op til en forholdsvis ny tid, således som for eks. den først ved straffeloven av 1842 ophævede bestemmelse i lovbogens 6—4—1, hvorefter majestetforbryderens livsarvinger skulde miste sin stand og stamme.

Straf uten skyld er imidlertid ingenlunde noget fænomen, som alene horer fortiden og retshistorien til. Det vandrer tvertimot den dag idag lyslevende omkring i vor ret. Straffeloven har rigtignok i § 40 et utvetydig tilkjendegivende av, at straf forutsætter skyld, og dette princip er også undtagelsesfrit gjennemført i loven. Straffelovens § 40 gjelder imidlertid ikke speciallovgivningen, og i denne findes en række straffebestemmelser tildels av meget praktisk natur, som ikke forutsætter subjektiv skyld.

Da disse straffebestemmelser alle skriver sig fra en tid, da skyldprincippet forlængst havde vundet almindelig anerkjendelse i strafferetten, kan de ikke betragtes som levninger fra en svunden tids retsopfatning — isåfald havde der jo ej heller været nogen grund for ikrafttrædelsesloven til at opretholde dem — men må forklares ut fra rent praktiske hensyn. Først og fremst har åbenbart hensynet til bevisvan-

skeligheter spillet ind. De fleste herhen hørende straffebud angår forhold, hvor beviset for subjektiv skyld ofte vil være vanskelig eller umulig at føre, og hvor straffebestemmelsens effektivitet derfor i væsentlig grad kunde bli svækket, hvis der skulde kræves bevis for skyld. Dernæst er det i mange tilfælde tænkelig, at en sådan ubetinget straffebestemmelse er ment som en særlig indskjærpelse av agtsomhetspligten; bevidstheden om, at ingen undskyldning tages for god, når en bestemt begivenhet indtræffer, skal anspore vedkommende til at vise den yderste agtpågivenhet for at hindre, at begivenheten sker.

At ingen av disse grunde er fyldestgjørende, vil vistnok alle indrømme. Hensynet til bevisvanskelighetene kan under ingen omstændigheter føre lenger end til at vende bevisbyrden om, således at det blir tiltalte, som får at føre bevis for, at subjektiv skyld ikke foreligger. En række straffebud indskrænker sig også hertil, jfr. om disse nedenfor. Og for indskjærpelse av agtsomhetspligten må det være tilstrækkelig at gjøre erstatningspligten uavhengig av skyld, uten at det samme også skulde behøve at gjælde strafansvaret.

Det synes overhovedet ut fra den moderne opfatning av straffen vanskelig at kunne indpasse begrepet straf på retslap, som tilføies uten skyld. Man lægger endog i almindelighet skyldmomentet ind i selve definitionen av straffen.¹⁾ Herved må imidlertid erindres, at straf i juridisk forstand er et begrep av rent positivretslig indhold. Når loven slik som i de nedenfor omhandlede tilfælde betegner et retslap som straf, så er det dermed at anse som straf i retslig forstand, uanset om det tilføies uten subjektiv skyld. Når videre grundlovens § 96 forbyr at anvende straf uten efter lov og dom, er det klart, at den går ut fra et bestemt straffebegrep, og av dette begrep er lovgivningen bundet, forsåvidt som den ikke kan bestemme, at et retslap skal ansees og behandles som ikke-straf, når grundloven betrakter det som straf. Ser man

¹⁾ Se f. eks. Hagerup: Strafferettens alm. del s. 352.

hen til formålet med grundlovens § 96, kan det neppe være tvilsomt, at et retstap, som grundloven anser som straf, ikke uten videre ophører at være straf i grundlovens forstand, fordi kravet til subjektiv skyld opgives, og at man derfor ikke alene ved at sloife dette krav kan komme forbi grundlovens kauteler til individets beskyttelse.

Samtlige nugjældende av de straffebestemmelser, der hjemler straf uten subjektiv skyld, kjender som principal straf alene boter. Derimot hjemlede lov ang. brændevins salg og utskjenken av 6. september 1845 § 16, jfr. lov av 26. august 1854 § 6 fængsel også som principal straf for den husbond, hvis »tjener eller anden« gjorde sig skyldig i ulovlig avhændelse av brændevin, selv om intet var at lægge husbonden tillast. Denne bestemmelse blev imidlertid — som det synes ved en inkurie — uteladt i brændevinsloven av 24. juli 1894 og er heller ikke optat i den nugjældende brændevinslov. *Subsidiær* fængselsstraf var det derimot i alle tilfælde adgang til at anvende, idet boten, hvor den ikke kunde erholdes, blev at avsone ved fængsel på vanlig måte, selv om skyld ikke var bevist. Heri blev der først gjort en forandring ved straffelovens ikrafttrædelseslov, som i § 8 første led bestemmer, at

pengestrafte, som ilægges nogen i henhold til lovbestemmelse, hvorefter dette kan ske, uden at egen skyld kræves, er ikke gjenstand for afsoning, medmindre egen skyld findes bevist.

Fra denne bestemmelse gjør imidlertid samme lovs § 4 II en undtagelse forsåvidt angår lappelovgivningen, hvorom nærmere nedenfor.

Med straffebestemmelser, som ikke forutsætter subjektiv skyld, må ikke forveksles straffebud, hvor bevisbyrden er vendt om, således at det blir tiltalte, der har at bevise, at skyld i k k e foreligger. Av slike straffebud har vi ikke få. Således straffelovens § 431, hvorefter utgiver av blad eller tidskrift er strafferetslig ansvarlig for dettes indhold, medmindre han beviser at ingen uagtsomhet kan lægges ham tillast.

Likeså toldlovens § 155, som i tilfælde av brudd på toldvæsenets lås eller segl sætter straf for den, i hvis varetægt låsen eller seglet har været anbetroet, medmindre han beviser, at det påtatte er sket uten hans forseelse. Også toldlovens §§ 147 og 148 samt lov om vareforselen landværts mellem Norge og Sverige av 10. juli 1897 § 7 må som nedenfor omhandlet antages at høre hit. Videre kan merkes lov indeholdende tillægsbestemmelser angående lapperne og rensdyrdriften i de sønden Finmarkens amt liggende landsdele av 25. juli 1897 § 25, der sætter straf for den, som findes at være i besiddelse av ikke bearbeidet renhud, hvorpå ørene er bortskåret eller renmerket på anden måte ødelagt, uten at han kan påvise, at renmerket er borttat eller ødelagt uten bedragersk hensigt. Endelig kan nævnes lov om tilvirkning av brændevin av 15. august 1908 § 52 og lov om tilvirkning og beskatning av øl av 28. juni 1912 § 38, hvorefter husband eller arbeidsherre er ansvarlig for ulovlig tilvirkning av brændevin og øl, som begåes av hustru, børn, tjenere eller arbeidsfolk, medmindre det av de forhåndenværende omstændigheter kan skjønnes, at det påtatte er skeet uten deres vidende og vilje. — Hvad der er eiendommelig for sådanne bestemmelser, er ikke av materielretslig natur. Loven forutsætter her principielt subjektiv skyld som betingelse for straf, men oppstiller alene en *processuel* særregel om beviset for skylden. Ikrafttrædelsesloven § 8 har derfor ikke anvendelse på disse tilfælde, og pengestrafte, som ilægges efter de her nævnte lovbestemmelser, er følgelig gjenstand for avsoning, selv om der ikke foreligger positivt bevis for skyld. Dette resultat kunde synes mindre rimelig, men det følger med nødvendighet av ikrafttrædelseslovens uttryksmåte, likesom lovens forarbeider viser, at paragraffen bare sigter til straffebud, som ser helt bort fra skyld. (Se Straffelovskommissionens utkast til ikrafttrædelseslov s. 37—38).

Undersøkelsen av, i hvilke tilfælde der efter speciallovgivningen er adgang til at anvende straf, selv om subjektiv skyld ikke foreligger, er ikke i alle tilfælde like let. Special-

lovgivningens straffebud er nemlig for en stor del slik avfattet, at det ingenlunde er klart, hvorvidt de forutsætter skyld eller ikke. I intet tilfælde siges der med rene ord, at der skal straffes uten hensyn til skyld, og heller ikke forøvrig er lovstedernes uttryksmåte slik, at man alltid med sikkerhet kan slutte sig til, hvad de mener. Det er også kun rent undtagelsesvis, at man i lovenes forarbeider finder nogen veiledning end sige da nogen redegjørelse for, h v o r f o r kravet til skyld er opgit. Utgangspunktet for undersøkelsen må selvfølgelig være, at skyld er nødvendig i alle tilfælde, hvor der ikke foreligger særlige grunde for at anta det motsatte. Enhver tvil bør løses til gunst for de almindelige strafferetslige principer, og er det tvilsomt, om loven helt bortser fra skyld eller bare nøier sig med at vende bevisbyrden rundt, bør tvilen løses til fordel for den sidstnævnte forståelse.

I det følgende skal i korthet nævnes, hvilke straffebestemmelser der her kan bli spørsmål om. De i ikrafttrædelseslovens § 4 II nævnte lappelove skal senere bli særskilt omhandlet.

Som eksempel på strafansvar uten skyld nævnes i straffelovkommissionen indstilling s. 37 og i Hagerups strafferet s. 280 toldlovens § 138. Efter denne paragraf forbrydes varer, for hvis vedkommende der foreligger visse (i § 137 opregnede) forhold, der tyder på toldsvig, selv om »der ikke haves avgjørende omstændigheder for, at den, der står for varerne, har lagt an på at besvige toldkassen«. Straffelovskommissionen betegner det dog som tvilsomt, om meningen er, at varerne skal forbrydes, selv om der bevislig intet er at lægge nogen tillast. Lovstedets uttryksmåte nødvendiggjør vistnok heller ikke den fortolkning, at konfiskation skal finde sted, selv om det godtgjøres, at det ikke er lagt an på toldsvig, en fortolkning som også vilde kunne føre til ganske uantagelige resultater. Hvis det for eks. bevises, at den, som har anmeldt for toldvæsenet, at der er skjult specier i sukkerkasser (toldlovens § 137 litra c), har skjult dem der selv i hensigt senere at røbe varerne for toldvæsenet for derved at

bringe rette vedkommende i uleilighet vilde det være ganske urimelig, at han desuagtet skulle opnå at se varerne konfiskert. Det offentlige vilde derved likefrem gjøre sig til medskyldig ved realisationen av hans lumpne anslag.

Hagerup l. c. nævner som videre eksempler på strafansvar uten skyld toldlovens §§ 147 og 155. Av disse inneholder imidlertid § 155 som før nævnt alene en særregel om beviset. Toldlovens § 147 sætter straf for den skipper, i hvis fartøi der befindes andre, flere eller færre pakker, end varefortegnelsen ommelder, og bestemmer dernæst, at istedetfor den almindelige straf »træder en mulkt av indtil 10 specie-daler eller strafløshed, når det af omstændighederne er umiskjendelig, at ingen toldsvig kan være tilsigtet med den i varefortegnelsen befundne urigtighed.« Efter uttryksmåten synes det rigtignok her nærmest som om end ikke bevis for, at uoverensstemmelsen skyldes skipperen helt utilregnelige omstændigheter, ubetinget er diskulperende. Der er imidlertid også plads for den fortolkning, at uoverensstemmelsen for overhovedet at kunne betinge straf ihvertfald må skyldes skjødesløshet. Denne opfatning synes forudsat i lovens forarbeider (se ot. prp. nr. 46 for 1845 s. 32), jfr. også Schweigårds kommentar til kriminalloven, 3die utg. I s. 198.¹⁾ Det må imidlertid være skipperen, som har bevisbyrden for, at han ikke har utvist skjødesløshet.

Lov om jords fredning av 11. mai 1860 §§ 21, 22, 23 og 38 sætter straf for den eier, hvis gjed, svin, sau, fjærkræ eller gås kommer ind på anden mands eiendom. Dette strafansvar må vistnok antages at være helt uavhengig av subjektiv skyld. Sammenligner man uttryksmåten i § 21 »kommer gjed ind på fremmed eiendom, ansees dens eier . . . « med skyld. Sammenligner man uttryksmåten i § 21 »kommer bofæ for medelst dets eiers, besidders, vogters eller nogen andens uagtsomhed ind på anden mands jord, . . . ansees den skyldige«, kan det

¹⁾ Bestemmelsen er heller ikke medtat i straffelovskommissionens opregning, som angives at være uttømmende.

næppe betviles, at eierens strafansvar efter den førstnævnte paragraf ikke er betinget av uagtsomhet. Dertil kommer, at minimumsstraffen efter gjerdelovens § 21 er lavere end efter den nævnte bestemmelse i kriminalloven, hvad der alene kan forklares ved at den første ogsaa sigter til tilfælde, hvor uagtsomhet ikke er bevist. Med gjerdelovens hensigt, at skjærpe ansvaret for bofæ, vil det nemlig være helt uforenelig at anta, at den har villet opstille en mildere regel end den indtil da gjældende for det tilfælde, at uagtsomhet er utvist. Det fremgår da ogsaa av lovens forarbejder, at så ikke har været tilsigtet, om det end ikke noget sted med rene ord siges, at strafansvaret ikke skal være betinget av skyld. — Hvad her er anført, gjælder ogsaa ansvaret for svin efter gjerdelovens § 22, der bruker tilsvarende uttryk som i § 21. Likeså må ansvaret for sau efter § 23 som følge av henvisningen til den foregående paragraf være ubetinget, og det samme gjælder ansvaret for fjærkræ og gås efter § 38, der bruker tilsvarende uttryk som § 21.

Efter lov om havne- og ringevæsenet av 10. juli 1894 § 62 er skibsføreren med hensyn til bøter og skadeserstatning efter den nævnte lov ansvarlig for sine folks handlinger, medmindre forseelsen bevises at være begået mot hans uttrykkelige ordre. At skipperen beviser, at han ikke har ladet det mangle på behørig opmerksomhet og tilsyn (jfr. sjofartslovens § 59 andet led), er altså ikke nok, og paragraffen nøier sig folgelig ikke med at snu bevisbyrden om, idet det selvfølgelig ingen uagtsomhet behøver at ligge i, at skipperen ikke uttrykkelig har forbudt den ulovlige handling¹⁾. Det synes dog noget tvilsomt om skipperens ansvar med hensyn til boten er at anse som et virkelig strafansvar, eller om det alene er at anse som et (økonomisk) ansvar for utredselen av

¹⁾ Jfr. kommissionsutkastet til ikrafttrædelseslov.s 38 note 1, hvor det med rette fremhæves, at skibsføreren i virkeligheten ofte vil være mere skyldig, når han har fundet grund til at uttale uttrykkelig forbud mot noget som dog foretages, end når han ingen grund har hat til at sige noget.

den vedkommende mandskap ilagte bot. Den første forståelse stemmer bedst med lovens uttryksmåte, om den end synes lidet rimelig.

Efter lov om innskærnkning i adgangen til at slippe hingste m. v. på beite av 9. mai 1896 § 2 jfr. § 5 kan herredsstyret beslutte, at når springvæder »kommer ind på anden mands eiendom«, skal strafansvar kunne gjøres gjældende mot dens eier eller besidder. Uttryksmåten er den samme som i gjerdelovens §§ 21 og 22, og bestemmelsen må derfor vistnok i motsætning til § 1, der bruker det snævrere uttrykk »slippes til beite«, forstås slik, at strafansvaret ikke er betinget av skyld.

Også lov om vareførselen landværts mellem Norge og Sverige av 10. juli 1897 § 7 regnes av Hagerup l. c. blandt straffebestemmelser, som ikke forutsætter subjektiv skyld. Det rette turde dog som førnevnt vistnok være at forstå denne bestemmelse alene som en særregel om bevisbyrden. Etter den nævnte paragraf skal i tilfælde av, at forpassede varer ikke inden 2 måneder fra passerseddelens utstedelse er fremkommet til bestemmelsesstedet, avsenderen eller hans selvskyldnerkautionist erlægge en bot. Etter paragraffens sidste passus skal imidlertid boten tilbakebetales, såfremt det inden 3 måneder godtgjøres, at forholdet skyldes vareavsenderen utilregnelige omstændigheter. Herav må følge, at hvis avsenderen allerede inden boten er erlagt kan fore sådant bevis, blir boten overhovedet ikke at erlægge. Hvad dernæst angår kautionisten, er hans ansvar vistnok ikke at anse som nogen straf men alene som en (kontraktsmessig) forpligtelse til at utrede den av vareavsenderen forvirkede bot. Den ældre lov av 18. mai 1860 § 11 oppfattet hans ansvar på den sidstnævnte måte, og det er intet som tyder på, at man ved loven av 1897 har villet gjøre nogen ændring heri. Loven forlanger selv, at avsenderen skal stille selvskyldnerkaution for »forpligtelsens opfyldelse samt for den av sammes misligholdelse flydende bot« (§ 3), og det kan umulig antages, at

loven hermed har villet, at nogen skulde kontraktmæssig forpligte sig til likefrem at lide straf for en anden.

Jagtloven av 20. mai 1899 § 41 bestemmer, at når hund træffes jagende på egen hånd efter fredet vildt, kan hundens eier ilægges boter. Boten bortfalder dog, hvis hunden nedskydes eller eieren straks lar den dræpe. Paragraffen er i sin uttryksmåte nær beslægtet med gjerdelovens i §§ 21 og 22 og må vistnok likesom disse forstås slik, at skyld ikke kræves.

Noget tvilsommere er forholdet efter lov om ansvar for skade på bofæ ved hund av 20. august 1915 § 1. Efter denne paragraf skal »skade som ved hund forvoldes bofæ eller fjærfæ, erstattes av hundens eier. Derhos kan han ilægges boter.« Uttryksmåten her synes ikke med nødvendighet at føre til, at også strafansvaret skal være uafhængig av skyld. Bestemmelsen er hentet fra den ældre lov av 11. juni 1903, som aller havde den fra loven av 9. juni 1894. Medens bestemmelsen i den sidstnævnte lov synes at ha været forstået derhen, at skyld måtte foreligge¹⁾, er det motsatte antat efter loven av 1903 ved en kjæremålskjendelse i Rets Tidende for 1907 s. 298. Rigtigheten herav synes dog tvilsom.

Fra reglen i ikrafttrædelsesloven § 8 om, at boter ilagt i henhold til lovbestemmelser, hvorefter dette kan ske uten at egen skyld kræves, ikke er gjenstand for avsoning, medmindre egen skyld er bevist, gjør den nævnte lov § 4 II en undtagelse forsåvidt angår lappelovgivningen, idet den bestemmer, at

de Straffebestemmelser, som indeholdes i følgende Love:
Lov af 24de Juli 1827 angaaende Straf for Overtrædelse af den 8de Artikel i Grændsekonventionen med Rusland af 14/2 Mai 1826,

Lov af 7de September 1854 om Renbete i Finmarken m. v.

¹⁾ Bestemmelsen er således ikke nævnt i straffelovskommissionens opregning.

(med Undtagelse af § 5) med Tillægslove af 9de September 1857 og 17de Juni 1869,
 Lov af 2den Juni 1883 angaaende Lapperne i de forenede Kongeriger Norge og Sverige,
 Lov af 23de Juni 1888 om forskjellige Forhold vedkommende Fjeldfinnerne i Finmarkens Amt samt
 Lov af 25de Juli 1897, indeholdende Tillægsbestemmelser angaaende Lapperne og Rensdyrdriften i de søndenfor Finmarkens Amt liggende Landsdele,
 vedbliver, forsaavidt de fremdeles gjælder, at staa ved Magt med de i §§ 7—9 omhandlede Ændringer, dog saaledes

-
3. at Bøder, ilagt i Medhold af Lov af 24de Juli 1827, forsaavidt Rensdyrdrift angaar, Lov 7de September 1854 (undtagen § 5) med Tillægslove, Lov af 2den Juni 1883, Lov af 23de Juni 1888 samt Lov af 25de Juli 1897 er Gjenstand for Afsoning, selv om egen Skyld ikke findes bevist.

Bestemmelsen i post 3 synes at ha git anledning til adskillig tvil i praksis. Dette kan heller ikke forundre. Thi bestemmelsen er i sig selv meningsløs og er alene ved en misforståelse kommet ind i loven. De der nævnte lappelove — med undtagelse av loven av 25. juli 1897 — gir nemlig ikke i noget tilfælde adgang til at anvende straf, hvor ikke subjektiv skyld er bevist.

Hvad for det første angår den ældste av de nævnte love, loven av 24. juli 1827, gir dennes eneste straffebestemmelse intet holdepunkt for den forståelse, at den der omhandlede straf skal komme til anvendelse uten hensyn til skyld. Loven forbyr norske lapper at la sine ren og andre dyr beite på russisk territorium og fortsætter derpå: »Overtrædes dette forbud, skal dyrenes eier være forfalden til efternævnte multet.« At de almindelige straffbarhetsbetingelser herved er forutsat, synes efter uttryksmåten lidet tvilsomt og bestyrkes end yderligere ved en sammenligning med de bestemmelser i grænsekonventionen med Rusland, som det nævnte straffebud skulde legalisere. I konventionens art. 8 heter det bl. a.: »Enhver overtrædelse av dette forbud (s: mot

at beite på fremmed territorium) skal bringes til den øvrighedspersons kundskab, under hvilken den skyldige hører. Denne skal, efterat sagen er bleven beviist, dommes til en efter forseelsens størrelse forholdsmæssig muld, — . Dette er imidlertid således at forstå, at de rensdyr og andre husdyr, som hændelsesvis kunne have forvildet sig og komme over på fremmed territorium, skulle uden nogen vanskelighed tilbageleveres til deres eiere.«

Efter de her fremhævede uttryk kan det ikke være tvilsomt, at konventionen kun vil ha straf, hvor der er skyld tilstede, og selvfølgelig havde loven i så henseende ingen grund til at gå videre end konventionen.

At loven av 24. juli 1827 forudsætter skyld som betingelse for straf, fremgår til overflod med tydelighet av dens forarbejder. I det første lovudkast, som blev avgit av en til »undersøgelse angående midlerne til Finmarkens opkomst« nedsat komite, havde straffebestemmelsen følgende form: »Når rensdyr tilhørende norske indbyggere bevisligen indkomme i — — — Rusland, skal sammes eier i alle de tilfælde, hvor dyrenes overgang over grænselinjen kan tilregnes ham, udrede efternævnte muld«. — Komitéutkastet blev helt omredigeret i propositionen; at det ikke var meningen at frafalde kravet på skyld, fremgår imidlertid på det tydeligste av følgende udtalelse i foredraget: »I lovudkastets (ø: komitéutkastets) § 1 ansees at, da udtrykkene »når rensdyr indkomme« let kunne være mistydning underkastede, der måske rettere burde bruges conventionens ord »når lapperne lade deres dyr græsse«.« Overensstemmende hermed forbydes i propositionen lapperne at »lade deres rener og andre dyr græsse«, og denne uttryksmåte går uforandret igjen i loven.

Også om de øvrige i ikrafttrædelseslovens § 4 II nævnte lappelove ældre end 1897 gjælder det, at de hverken i sin lovtekst eller sine forarbejder gir det ringeste holdepunkt for den opfatning, at straffen i noget tilfælde skal være uafhængig av subjektiv skyld. Loven av 2. juni 1883 gjør vistnok i et enkelt tilfælde (§ 9) lappen ansvarlig for bøter der

ilægges renvogter, som »med forsæt eller formedelst grov uagtsomhed i dyrenes bevogtning« er skyld i, at disse gjør skade. Loven siger imidlertid uttrykkelig, at dette ansvar alene gjælder »u r e d s e l e n« av de bøder, som måtte idømmes renvogteren«. Hans ansvar er med andre ord av rent økonomisk og ikke strafferetslig art; boten er ikke »ilagt« reneieren, og om nogen avsoning i henhold til ikrafttrædelseslovens § 4 II nr. 3 blir det derfor overhovedet her ikke tale. — Det fremgår da også av lovens forarbeider, at den citerede uttryksmåte er valgt med flid netop for at utelukke, at reneierens ansvar for renvogteren skal få karakter av straf. I den norske regjerings første indstilling (1867) var dette ansvar uttrykkelig formulert som et strafansvar. Se utkastets § 10, hvor det heter: »Gjøres sådan skade (s: ved ren på aker m. v.) med forsæt eller formedelst grov uagtsomhed i dyrenes bevogtning, skal enhver lap, s o m s e l v e l l e r v e d s i n e r e n v o g t e r e deri har gjort sig skyldig bøde — — —«. Det svenske Justisdepartement, hvem indstillingen blev forelagt, indvendte imidlertid mot denne formulering, at det syntes mindre rigtig at straffe en lap for brode som uten hans vidende eller vilje var begåt av hans renvogter »især i de tilfælde at ansvaret i mangel av bødernes betaling bestemmes til fængsel«, likesom man antok, »at det for oiemedel turde være tilstrækkelig, at lappen pålægges at indestå for betalingen av de bøder, hvortil renvogteren måtte gjøre sig skyldig«. Overensstemmende hermed foreslog det svenske Justisdepartement den redaktion, som senere blev lovens. Det norske Indredepartement tiltrådte i sit foredrag av 1870 det svenske standpunkt og havde intet at erindre ved den fra svensk hold foreslåede redaktion.

Det kan således ikke være tvilsomt, at strafansvar uten skyld har været fremmet for lappelovene helt indtil 1897.

Straffelovkommissionens i 1896 avgivne utkast til lov om straffelovens ikrafttræden indeholdt ingen til ikrafttrædelseslovens § 4 II svarende bestemmelse. Samtlige lappelove undtagen loven av 1883, som kun skulde gjælde til

1899 og hvis straffebestemmelser derfor foresloges ophævet, havde sin plads i den almindelige opregning av uophævede straffebud (nu § 4 I). Om botestraffer ilagt i henhold til lovbestemmelse, hvorefter det kan ske uten at egen skyld kræves, fastsatte utkastets § 8 som *u n d t a g e l s e f r i* regel, at de ikke skulde være gjenstand for avsoning, medmindre egen skyld fandtes bevist. De herhen hørende dagjældende lovbestemmelser findes opregnet i utkastets motiver (s.37). I denne opregning, som uttrykkelig angives at være uttømmende, nævnes ingen av de foran omhandlede lappelove. Derimot nævnes den nys omtalte § 9 i loven av 1883 som eksempel på ansvar (av ikke strafferetslig art) for utredsel av boter, som er ilagt andre.

Aaret efter at straffelovkommissionens indstilling var avgitt, kom der imidlertid en ny lappelov — lov av 25. juli 1897 — og av dennes mange straffebestemmelser er der et par, hvorefter der er adgang til at straffe, selv om subjektiv skyld ikke foreligger. Dette er for det første utvilsomt tilfælde med lovens § 1, som i første led sætter straf for nomadiserende lap, hvis ren »findes at beite« på anden mands grund, og i andet led fastsetter *s k j æ r p e t* straf, hvor den uberettigede beiting er forvoldt med forsæt eller ved uagtsomhet i renens bevogtning. Det samme må antages at være tilfælde med § 2, der sætter straf for fastboende reneier, hvis ren befindes at beite på fremmed grund. Denne paragraf indeholder vistnok ingen til § 1 andet led svarende skjærpelsesbestemmelse. Men uttrykket »befindes at beite« i § 2 kan næppe forståes på anden måte end uttrykket »findes at beite« i § 1, hvor det som nævnt ikke forutsætter skyld. Navnlig blir dette klart, når det citerte uttryk i § 2 sammenholdes med uttryksmåten »udøve eller lade udøve beiting« i § 3, »benytte til beite« i § 7 og »bragt ind i distrikterne« i § 9¹⁾.

¹⁾ At straf efter lov av 25 juli 1897 § 2 er uavhengig av subjektiv skyld, er antat av Hoiesterets kjæremålsutvalg i kjendelse i Retstidende for 1912 s. 40, hvor dog ikrafttrædelseslovens § 4 II nr. 3 uriktig anføres som begrundelse herav, likesom det uttales, at de almindelige regler

Spørsmålet blev nu hvilket standpunkt ikrafttrædelsesloven skulde indta til de nævnte straffebestemmelser. Efter det almindelige princip i kommissionsutkastets § 8 måtte forholdet bli, at bøter ilagt efter loven av 1897 ikke var gjenstand for avsoning, medmindre egen skyld fandtes bevist. Mot at indføre dette princip i lappelovgivningingen blev der imidlertid under ikrafttrædelseslovens behandling i Justisdepartementet gjort forestillinger fra Indredepartementet og lappelovkommissionen (se ot. prp. nr. 24 for 1888—89 s. 46). Disse forestillinger ligger til grund for den misforståelse, som har fåt uttryk i ikrafttrædelseslovens § 4 II nr. 3. I de nævnte forestillinger er det nemlig eiendommelig nok helt overset, at strafansvar uten skyld er noget særegel for et par straffebestemmelser i loven av 25 juli 1897 og ikke findes i de ældre lappelove. Man har gåt ut fra, at også de ældre lappelove hjemlet strafansvar uten skyld, og foreslog overensstemmende hermed, at botestraf ilagt ikke bare efter loven av 1897 men også efter de ældre lappelove skulde være gjenstand for avsoning, selv om egen skyld ikke fandtes bevist. Justisdepartementet optog dette forslag i propositionen uten at være opmærksom på, at det beroede på en misforståelse, og denne kom heller ikke senere op under lovens behandling.

Der kan da sluttelig spørges om ikrafttrædelseslovens § 4 II nr. 3 slik som den er kommet til at lyde, har åbnet adgang til at anvende straf uten skyld også efter de ældre lappelove. For et bekræftende svar kan anføres, at paragraffens opregning av disse i motsat fald vilde bli meningsløs, og at en lov ikke må forstås slik, at den blir uten mening. Svaret må dog ikkedestomindre utvilsomt bli benægtende. Hvad ikrafttrædelseslovens § 4 II nr. 3 har villet gi, er utelukkende en regel om avsoning av bøter, derimot ikke nogen forskrift om betingelserne for ilæggelse av bøter. Den henholder sig i

om vildfarelse må gjælde, hvor vedkommendes ren beiter på et område, hvortil han har erhvervet en uttrykkelig om end utilstrækkelig hjemmel. Denne begrensning av strafbarheten synes dog ganske vilkårlig og savner enhver støtte i loven.

så henseende til de gjældende bestemmelser i lappelovene, som det aldrig har været meningen at forandre. Det rigtige er derfor at lade den nævnte opregning som den er nemlig meningsløs, og ikke lægge ind i den en mening, som både i og for sig er urimelig og som ligger langt udenfor paragraffens hensigt.

Forarbejder til den nye danske Straffelov.

Om Professor C. Torps Straffelovsudkasts Kapitler 20 og 21 (Forbrydelser i Familieforhold og Forbrydelser mod Konssædeligheden).

Af Olaf Haack.

Vor gældende Straffelov har, som bekendt, i Kapitel 16, der overskrives »Forbrydelser mod Sædeligheden«, et Pulterkammer, hvori en Række Forhold, hvis Strafbarhed beror paa ganske forskellige Synspunkter, er samlet sammen. Baade Straffelovskommissionens Udkast (K. U.) og Professor Torps Straffelovsudkast (T. U.) har med Rette udsøndret Hovedmængden af de i det nævnte Kapitel indeholdte Straffebud, forsaavidt de overhovedet bevares i Udkastene, i to forskellige Kapitler, der betegnes henholdsvis »Forbrydelser i Familieforhold« og »Forbrydelser mod Sædeligheden« (K. U.) eller — koncisere — »Forbrydelser mod Konssædeligheden« (T. U.), hvorhos Straffebestemmelser af den i Strfls. § 181 omhandlede Art i de to Udkast er anbragt henholdsvis i Kapitlerne om Krænkelser af den almene Sundhed og om Legemskrænkelser.

T. U.'s Kapitel 20 om Forbrydelser i Familieforholdene sammentrænger sit Indhold i 5 Paragraffer, medens K. U.'s tilsvarende Kapitel 21 rummer 16 Paragraffer. De 5 Straffebestemmelser, T. U. paa dette Omraade rummer, er § 190 om Indgaaelse af bigamisk eller paa Grund af Parternes Slægt- eller Svogerskab ugyldigt Ægteskab, § 191 om Vanrøgt, nedværdigende Behandling eller nodforvoldende Forsømmelse af Forsørgelsespligt overfor Ægtefælle, Barn, Myndling o. l. eller Ascendent, § 192 om Forvanskning af

Beviset for en Persons Familiestilling, § 193 om Unddragelse af umyndige fra Forældres eller andre rette Vedkommendes Myndighed eller Forsorg (svarende delvis til Strfls. § 213 om Barnerøv, men uden at kræve Unddragelse »ved List eller Magt«, idet det afgørende ikke er en Frihedskrænkelse, men et Angreb paa Familiestillingen, hvorhos Aldersgrænsen med Hensyn til den, Forbrydelsen rammer, er forhøjet fra 15 til 18 Aar), samt endelig § 194 om Blodskam.

Bigamiforbrydelsen — hvormed begge Udkast sammenstillter Ægteskab i de absolut forbudte Grader — og Blodskamsforbrydelsen høre begge til dem, hvor den strafferetlige Bedommelse gennem Tiderne er undergaaet en stadig stigende Mildhed, der har Sammenhæng med Vanskelighederne ved at begrunde det strafbare i disse Forhold. D. L. 6—13—23 og 14 krævede absolut Livsstraf for disse Forseelser, sikkert ud fra religiøse Synspunkter. Straffelovens Motiver betegner Bigami som en »Løsagtighedsforbrydelse, kvalificeret ved en Krænkelse af Ægteskabet«, medens de ikke omtaler, hvori det strafbare ved Blodskam egentlig er at begrunde; Goos fremhæver ved Siden heraf, at der ved Bigami tillige foreligger en Krænkelse af Samfundet ved Misbrug af Ægteforeningsformen¹⁾. K. U.'s i det hele kortfattede Motiver omtaler som Hovedsynspunktet, at »Ægteskabsinstitutionen« krænkes, men da dette Synspunkt benyttes til at motivere, at Indgaaelsen af et Ægteskab i de absolut forbudte Grader inddrages under samme Strafbestemmelse, synes hermed ikke at være tænkt paa Krænkelsen af det bestaaende Ægteskab, men nærmest paa det af Goos fremhævede Misbrug, hvortil der, hvis den nye Ægtefælle var i god Tro, yderligere kommer Krænkelsen af dennes Person. I Samklang hermed har K. U. § 222, hvis Straf er Arbejdsfængsel uden fastsat Minimum eller Maksimum, en særlig Bestemmelse om, at Straffen, naar en af Parterne har været uvidende om Ugyldigheden, kan stige til 6 Aars Strafarbejde for

¹⁾ Goos: Den danske Strafferets specielle Del I (1895) p. 452.

den vidende Part. Om Begrundelsen af Blodskamsstraffen tier K. U., bortset fra en Paaberaabelse af »den almene Følelse«. Omvendt udtaler Motiverne til T. U. sig ikke om Begrundelsen af Straffen for Bigami og Indgaaelse af Ægteskab i de forbudte Grader, medens det skænker Begrundelsen af Blodskamsforbrydelsen — Strafbarheden af Samlejet mellem de nærstaaende — en udførligere Omtale, forkaster eugeniske Hensyn som det afgørende og søger Hovedgrunden til Strafbarhedens Opretholdelse i den Betragtning, at Familiesamlivets Bevarelse i de rene og tilvante og derfor ønskelige Former kun opnaas, naar Uviljen mod, ja endog en vis Rædsel for Kønsforbindelser mellem saadanne Personer, som her er Tale om, bevarer den nedarvede instinktmæssige Karakter af et kategorisk og ufravigeligt Imperativ.

Naar nu begge Udkastene under samme Straffebestemmelse har Indgaaelse af bigamisk Ægteskab og af Ægteskab i de absolut forbudne Grader, synes denne Sammenstilling at vise, at reelt er for begge Udkastene Hovedsagen ved Bigamiet ikke Krænkelsen af det forud bestaaende Ægteskab, da jo intet saadant foreligger ved det andet dermed sammenstillede Forhold. T. U. har heller ikke accentueret det særlige Synspunkt: Krænkelsen overfor den godtroende Part, der har indgaaet det ugyldige Ægteskab, idet § 190 ikke som K. U. har en særlig højere Strafferamme for Bigamen for dette Tilfælde, men kun har én Bestemmelse: Straffen for den, der »indgaar et Ægteskab, der paa Grund af tidligere bestaaende Ægteskab eller paa Grund af Parternes Slægtskab eller Svogerskab er ugyldigt eller kan eller skal omstødes¹⁾«, er Arbejdsfængsel i indtil 2 (3) Aar, uden noget fastsat Minimum. Det afgørende Synspunkt maa da være, ikke Hensynet til nogen enkelt krænket — den legitime Ægtefælle eller den narrede nye Ægtefælle — men Brudet

¹⁾ Ifølge Motiverne er Ordene »eller kan eller skal omstødes« tilføjede for den Eventualitet, at Familieretskommissionens Udkast til Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opøsning gennemføres, hvorved Begrebet ugyldigt Ægteskab vil forsvinde.

paa Samfundets Interesse i den monogamiske Ordning og i, at nærstaaende ikke ægter hinanden, i Forbindelse med den stedfundne Misbrug af Ægteskabsforeningsakten. De andre Hensyn vil kun virke strafudmaalende. Det er herefter sikkert rigtigt, at der — fælles for begge Udkast — ikke er fastsat noget Minimum af Arbejdsfængsel: tænker man sig f. Eks. et bigamisk Ægteskab, hvor begge Parter er fuldt vidende om Bigamiet, og hvor derhos den legitime Ægtefælle i Aarevis har levet separeret fra Bigamen og var vidende om og for sit Vedkommende billigede, at denne giftede sig paany, et Tilfælde, hvor altsaa kun den samfundsmæssige Interesse i Monogamiets Opretholdelse gør sig gældende, vil der kunne være Trang til at gaa meget langt ned i Straf. Men overfor en modsat Situation, altsaa hvor der foreligger en grov Krænkelser baade overfor den legitime Ægtefælle og overfor den nye, der har været i fuldkommen god Tro, synes paa den anden Side det i T. U. foreslaaede Maksimum af 2 (3) Aars Arbejdsfængsel at være for lavt.

I denne Forbindelse kan der spørges, om ikke den mandlige Bigam, hvor den anden Part var i absolut god Tro, ved Samlejet paadrager sig særskilt og yderligere Straf efter Bestemmelserne i K. U. § 205 og T. U. § 200 om Straf for den, der tilsniger sig Samleje med en Kvinde, der vildfarende anser Samlejet for ægteskabeligt, for hvilket Forhold T. U. sætter Straf af Arbejdsfængsel fra 6 Maaneder indtil 6 Aar, altsaa langt højere Minimum og Maksimum, end § 190 foreskriver for Bigami. K. U.'s Motiver siger, at Bestemmelsen »svarer til« Strfls. § 172, og denne sidste Bestemmelses Udtryk »forleder . . . til at tilstaa sig Samleje ved at faa hende til at antage, at et gyldigt Ægteskab er indgaaet«, er ikke uforenelige med en saadan Fortolkning, om end Motiverne til Straffeloven viser, at der sigtes til andre Tilfælde (Skinægteskab), og om end næppe nogen har tænkt paa at anvende § 172 overfor Bigamen, hvad der heller ikke var Trang til under Hensyn til den høje Straf, som Strfls. § 160 har for Bigami. Men naar T. U., som før nævnt, herfor har et Mak-

simum af kun 2 (3) Aar, synes dette overfor en Bigam, der har arrangeret Bigamiet for at opnaa Samleje med den paa-gældende, der kun vil indlade sig med ham som hans Ægtefælle, urimeligt lavt, naar Forholdet sammenlignes med den, der i samme Øjemed arrangerer et Skinægteskab, og som, naar Samleje derved opnaas, faar den højere Straf efter T. U. § 200. Derfor synes man enten at maatte kræve — som før antydet — at Maksimum for Bigamistraffen sættes op, i det mindste overensstemmende med T. U. § 200, eller at der, naar de fornævnte Betingelser iøvrigt er til Stede, erkendes at foreligge et Tilfælde, hvor baade § 190 og § 200 skal bringes til Anvendelse; dette sidste synes imidlertid ikke at være Tanken i T. U., jfr. Motiverne p. 188, hvor § 200's Omraade betegnes som et meget upraktisk Tilfælde.

Medens K. U. ikke har sat Straf for uagtsomt Bigami, er det sikkert rigtigt, naar T. U. straffer uagtsom Forbrydelse af den i § 190 omhandlede Art, ikke blot af den i Udkastets Motiver anførte Grund, at Handlingen faktisk ofte flyder paa Grænsen mellem Forsæt og Uagtsomhed, men tillige af den kriminaltekniske, at der i mange Tilfælde forholdsvist let af den skyldige vil kunne paaskydes en Mangel paa Forsæt, som man vil være betænkelig ved at forkaste. Strafbarheden er dog indskrænket til grov Uagtsomhed. — Begge Udkast har, sikkert med Rette, strøget den fra Strfl.s § 160 kendte Forskel i Strafferammen for den gifte og den ugifte (vidende) Deltager i Forbrydelsen samt den i § 160 indeholdte Straffebestemmelse for den ugifte, der har indgaaet Ægteskabet uvidende om Hindringen, men fortsætter Samlivet efter at være bleven vidende herom.

T. U. § 194 rammer som Blodskamsforbrydelse kun Samleje mellem Slægtninge i op- og nedstigende Linje og mellem Søkende samt anden Kønsmægningelse med en Slægtning i nedstigende Linje under 18 Aar. I Modsætning til Strfl. og K. U. foreslaas Samleje mellem Besvoglede i op- og nedstigende Linje saaledes straffrit, medens Indgaaelse af Ægteskab mellem saadanne Personer

straffes efter Udkastets § 190. Det saaledes foreslaaede Omraade for Blodskamsforbrydelsen er ikke helt konsekvent efter Motivernes Begrundelse af Strafbarheden: hvis Hovedhensynet var af eugenisk Art, kunde man forstaa, at Samleje mellem Søskende maatte erklæres ubetinget strafbart, og at paa den anden Side som Regel kun Avlingsprocessen Samleje var strafbar, men ikke anden kønslig Omgang. Men naar Hovedsynspunktet skal være at værne om Familielivets Renhed i de tilvante Former, maa det paa den ene Side erkendes, at et kønsligt Forhold mellem Søskende, særlig Halvsøskende, der ikke er opdragne sammen i et fælles Hjem, kan være af en saadan undskyldelig og familiemæssig ufarlig Art, at der bør være Adgang i det mindste til fakultativ Straffrihed, medens det paa den anden Side ikke skønnes, at de i T. U.'s Motiver paaberaabte »praktiske Grunde« bør føre til med en enkelt Undtagelse ikke at straffe anden Konsomgængelse end Samleje; utugtligt Forhold af anden Art f. Eks. mellem Fader og Datter kan jo virke lige saa nedbrydende for Samlivet indenfor en Familie, i hvert Fald, naar det har en grovere Karakter. Medens dernæst intet synes at tale mod, at T. U. stryger Strafbarheden af Konsforhold mellem Svigerforældre og Svigerbørn, da normalt et Familieliv ikke trues ved saadant Forhold, der ogsaa vil være faktisk sjældnere, er det — som ogsaa Motiverne erkender — næppe konsekvent efter Udgangspunktet, at Samleje mellem Stedforældre og Stedbørn ikke henføres under de heromhandlede straffbare Forhold, end ikke i det sædvanlige Tilfælde, at baade Stedbarnet og dets Moder eller Fader boer sammen med Stedfaderen eller Stedmoderen i et fælles Hjem; Praksis viser, at slige Konsforhold, til hvilke der sikkert hyppigere vil findes Tilbøjelighed end til kønsligt Forhold f. Eks. mellem Søskende, ikke sjældent etableres og kan virke yderst rystende paa Familielivet, og Motivernes Henvisning til, at ingen har krævet Straf for Konsforbindelser mellem Personer, der staar i Adoptions- eller Plejeforhold til hinanden, synes ikke afgørende. Det maa dog herved erindres, at T. U. Ka-

pitel 21 i § 198 2. Led har en Straffebestemmelse for den, der har Samleje med sit Stedbarn, som er under 18 Aar; men denne Bestemmelse hviler paa Synspunktet om Konsfrihedskrænkelser ved Forledelse af en umyndig og er derfor indskrænket til at gælde Stedfaderen eller Stedmoderen — ikke Stedbarnet — og gælder kun om Samleje (efter § 203 dog ogsaa om anden kønslig Omgængelse) med det umyndige Stedbarn. — Ubetinget straffri lades efter § 194 Personer under 16 Aar og i nedstigende Linje under 18 Aar, endvidere Personer under 21 Aar, som af en Ascendent ved Forførelse eller Misbrug af Afhængighed er bestemt til Samleje; naar Motiverne bl. a. begrundes dette med, at Forstaaelsen af denne Handlinges Strafbarhed regelmæssig først forholdsvis sent udvikles, er dette vistnok af tvivlsom Rigtighed; men iøvrigt kunde man formentlig, bortset fra de ikke 16-aarige, nøjes med en fakultativ Straffrihed for de nævnte Personer, og denne burde da saa meget mere udstrækkes ogsaa til Søkende under de nævnte Alderstrin.

Straffen er, som allerede hjemlet i den nugældende Straffelov, lavere for Descendenten og den i Sidelinjen beslægtede — for disse to er Rammen fælles og gaar ned til Arbejdsfængsel uden Minimum — end for Ascendenten. — Som rimeligt, har ingen af Udkastene en til Strfl.s § 165 svarende Bestemmelse.

Bestemmelsen i § 192 giver en paakrævet Erstatning for den af historiske Grunde fortegnede og utilstrækkelige Bestemmelse i Strfl.s § 179 og rammer den, der ved urigtig eller ufuldstændig Fødselsanmeldelse til vedkommende Myndighed forvansker Beviset for en Persons Familiestilling. Den straffbare Handling er her indskrænket til det ene, at forvanske den normalt eneste Kilde til Bevis for en Persons familieretlige Stilling, og §'en er derfor langt mindre vidtgaaende end K. U. § 229, der handler om at unddrage en anden den ham tilkommende Familiestand eller tilvende sig

eller andre en falsk Familienstand; man maa vistnok give Motiverne til T. U. Medhold i, at dettes § 192 er tilstrækkelig, idet den suppleres ved Reglerne om Bedrageri og Barnerov.

Om § 191, der ligesom tilsvarende, men videregaaende Bestemmelser i K. U. er ny i vor Ret og tilsigter at ramme alvorligere Overgreb mod de deri nævnte Personer af en saadan Art, at de i Reglen ikke kan rammes af de almindelige Straffebud om Legemsangreb, Ærefornærmelse eller Sædelighedsforbrydelse, samt om § 193 skal her ikke gøres yderligere Bemærkninger.

I Forhold til K. U. betyder T. U. Kapitel 20 en ret betydelig Indskrænkning, bl. a. har det ikke medtaget de i forstnævnte Udkast optagne Bestemmelser om Straf for Indgaaelse af et Ægteskab, vidende om, at det paa Grund af de benyttede Former er ugyldigt, endvidere for at have ved Trusler, Svig eller andre Midler, der berettiger til at kræve Ægteskabet omstødt, bestemt nogen til Ægteskab, Bestemmelser, som er skønnet enten at være overflodige, upraktiske eller alt for vidtgaaende. Fremdeles har T. U. i dette Kapitel sammentrængt Bestemmelser, der i K. U. optog flere Paragraffer, i en enkelt, og henvist Bestemmelser som K. U. § 230 (uhjemlet Brug af Slægtsnavn) til en Lov om Forseelser.

I Forhold til den gældende Straffelov er endnu særlig at fremhæve, at T. U. ved sin Tavshed afskaffer Horsforbrydelsen, medens K. U. ikke blot havde bevaret den, men endog udvidet Strafbarheden til den ugifte Deltager i Ægteskabsbrudet. Man maa formentlig i et og alt give Motiverne til T. U. Medhold i de Betragtninger, de anfører for at afskaffe Strafbarheden af Ægteskabsbrud, og særlig maa den praktiske Kriminalist underskrive Bemærkningen om, at Bestemmelsen i Strfl.s § 159 indenfor Dommerstanden er højst upopulær og kun anvendes yderst modstræbende. Der kan tilføjes, at det næppe er muligt at konstruere et virkelig a g t-

værdigt Motiv for Fremsættelse af den Paatalebegæring, der jo i alle Tilfælde — baade efter Straffeloven og efter K. U. — er Betingelse for Horsstraffens Anvendelse.

Af Indholdet af T. U. Kapitel 21, Forbrydelser mod Kønssædeligheden, er særlig at bemærke Bestemmelserne om Voldtægt og andre Kønshedsforbrydelser. Den gældende Straffelov henregner som bekendt i § 168—169 til Voldtægt kun et ved personlig Vold eller visse kvalificerede Trusler fremtvunget Samleje, og efter Motiverne skal for Anvendelsen af den mildeste Bestemmelse (§ 169) de krævede Trusler dog være saadanne, der fremkalder »en saadan Fare for Vedkommendes hele timelige Eksistens, at en virkelig Nødstilstand kan siges at foreligge«. Samleje, aftvunget ved en under denne Grænse liggende Tvang, rammes slet ikke af Bestemmelserne for Kønshedsforbrydelser — afset fra de specielle Bud om Misbrug af overordnet Myndighed o. l. — men vil kun kunne straffes som simpel Frihedskrænkelse, eventuelt kombineret med Straf for Blufærdighedskrænkelse efter § 185. K. U. har erkendt, at denne Retsbeskyttelses Omfang er utilstrækkelig, og har ved Siden af specielle Voldtægtsregler foreslaaet en almindelig og meget vid Bestemmelse i § 201 om Straf for den, som »forskaffer sig selv eller andre Brugen af en Persons Legeme til usædeligt kønsligt Forhold uden eller mod den paagældendes Vilje, eller som ved Trusler, Frihedsberøvelse eller andre Tvangsmidler eller ved Svig eller ved Misbrug af Myndigheds-, Afhængigheds-, Pleje- eller lignende Forhold eller af Stilling som Læge, Sjælesørger eller Lærer bestemmer nogen til at lade sig bruge paa nævnte Maade«, hvortil kommer en Adgang til Strafformildelse for det Tilfælde, at det usædelige Forhold ikke bestaar i, at en Kvinde bruges eller bestemmes til Samleje. Denne § beskytter saaledes baade Kvinde og Mand og

tager Sigte baade paa Samleje og anden Kønsmgang, naturlig eller unaturlig. Med Rette betegner Motiverne til T. U. en saadan Bestemmelse som allfor vidtgaende, naar efter den kan straffes f. Eks. den forlovede Mand, der ved Trusel om at »slaa op« bestemmer sin Kæreste til at tilstede sig Samleje eller anden Kønsmgang, eller den, som ved Svig med Hensyn til et lovet Pengevederlag opnaar et Samleje, eller naar enhver Forførelse fra Lægens eller Præstens Side ved Misbrug af Stillingen som saadan — hvad vel næsten altid vil kunne siges at foreligge, naar den forførte er hans Patient eller har søgt ham som Sjælesørger — altid straffes. T. U. følger derfor for saa vidt Straffelovens System og begynder med en almindelig Straffebestemmelse i § 195 for Voldtægt, omfattende de Forhold, der er Genstand for Strfl.s §§ 168—169, dog at sidstnævnte §'s Udtryk »Trusler . . . der . . . kunde antages at medføre Fare for . . .« er erstattet med »Fremkaldelse af Frygt for . . .«, og saaledes, at der er fælles Strafferamme for de nu under Strfl.s §§ 168 og 169 fallende Forhold (Arbejdsfængsel fra 1 til 12 Aar); andet Stykke foreskriver derhos samme Straf for det i Strfl.s § 170, 1. Stk. omhandlede Forhold, at skaffe sig Samleje med en Kvinde ved i dette Øjemed at bringe hende i en Tilstand, hvori hun er ude af Stand til at modsætte sig Gerningen eller forstaa dens Betydning, et Forhold, der jo ogsaa naturligt behandles i samme § som egentlig Voldtægt. Til disse Bestemmelser slutter sig saa § 198, der sætter en lavere Straf, forsaavidt Forholdet ikke rammes af de foranstaaende strengere Bestemmelser, for 1) den, som ved Trusel om Vold, om Frihedsberøvelse eller om Sigtelse for strafbart eller ærerørigt Forhold skaffer sig Samleje med en Kvinde, med hvem han ikke samlever i Ægteskab, 2) den, som har Samleje med en P e r s o n under 18 Aar, der er den skyldiges Stifbarn, Adoptivbarn, Fosterbarn eller er ham betroet til Undervisning eller Opdragelse, 3) den ved Strafanstalt, Fængsel, Fattighus, Opfostringsanstalt, Sindssyge- eller

Aandssvageanstalt*) eller lignende Indretning ansatte, som har Samleje med en i Anstalten optagen Kvinde. Som det ses, dækker 1. Led det Omraade af Tvang, hvor Straffelovens Bud om Kønshedskrænkelser svigter, medens 2. og 3. Led omhandler de Dele af den vidtgaende § 201 i K. U., som er fundet paakrævede; kun i 2. Led er der fundet Anledning til at udstrække Beskyttelsen ogsaa til unge Mænd (»Person«). Systematisk og reelt synes det særdeles heldigt, at disse 3 Grupper er samlet i en fælles Bestemmelse med fælles (vid) Strafferamme som Kønshedskrænkelser af lavere Grad, til hvilken Kategori derhos yderligere kommer dels § 197 om det i Strfls. § 170, 2. Stk., omhandlede Forhold, hvor Kvindens Tilstand ikke er fremkaldt af den skyldige eller dog ikke i det usædelige Øjemed, dels § 199 om Straf for den, der ved Misbrug af en Kvindes tjenstlige eller økonomiske Afhængighed tiltvinger sig Samleje udenfor Ægteskab med hende, med Adgang til Strafforhøjelse, hvis hun er under 20 Aar, men i alle Tilfælde betinget af den forurettedes Paa-talebegæring, dels endelig § 200 om Straf for den, der tilsniger sig Samleje med en Kvinde, der vildfarende anser Samlejet for ægteskabeligt.

For den egentlige Voldtægts Vedkommende (Udkastets § 195) indføres der en Sondring mellem den almindelige Voldtægtsforbryder og den mindre almenfarlige, for hvis Vedkommende — som Motiverne udtrykker sig — det nærmest drejer sig om en Exces overfor den bestemte Kvinde, der er Genstand for hans individuelle Tilbøjelighed; derfor bestemmer § 196, 1. Stk., at for den, der har begaaet en under § 195 faldende Forbrydelse mod en Kvinde, til hvem han har staaet i et varigt Kærlighedsforhold, er Straffen Arbejdsfængsel indtil 12 Aar, men uden noget Minimum. Denne Bestemmelse omfatter ogsaa Voldtægt mod Gerningsmandens fraseparerede eller forladte Hustru. Og § 196, 2. Stk., foreskriver, at hvis Forbrydelsen er begaaet mod Gerningsmandens Hu-

*) Men ikke, som Strfls. § 167, ethvert Hospital.

stru, med hvem han samlever, er Paatalebetinget af Hustruens senest 3 Uger efter Begaaelsen fremsatte Begæring og af, at hun søger Skilsmisse eller Separation. I § 197 — der, som fornævnt, svarer til Strfls. § 170, 2det Led — opstilles for det Tilfælde, at Kvinden er Gerningsmandens med ham samlevende Hustru, de samme Betingelser og derhos, at Samlejet er opnaaet mod hendes klart tilkendegivne Vilje. Derimod er den straffbare Konsfrihedskrænkelse ved ringere Trusler efter T. U. § 198 1. udtrykkelig indskrænket til kun at angaa andre end Gerningsmandens med ham samlevende Hustru. — Det er noget ganske nyt, T. U. har indført, at lade Voldtægtsforbrydelsen omfatte ogsaa Ægteemandens paa de nævnte Maader fremtvungne Samleje med Hustruen, som han samlever med, og der vil sikkert rejse sig betydelig Modstand herimod. Dog maa man sikkert i Realiteten give de Betragtninger i Motiverne Medhold, der anføres til Begrundelse af Straf for et saadant Forhold og erkende, at der paa dette Omraade er Trang til ved Straf at beskytte Hustruen, hvorved bl. a. ogsaa opnaas, at hun dels vil kunne øve Nødværge, dels skaffe sig Politihjælp f. Eks. overfor den berusede Ægteemand, der ved direkte Vold eller Trusler herom vil fremtvinge et Samleje mod hendes Vilje. Men det synes for vidtgaaende og stridende mod den almindelige Opfattelse at stille et saadant Forhold i Klasse med almindelig Voldtægt og belægge det med samme Strafmaksimum — 12 Aars Arbejdsfængsel — som denne. Vil man ogsaa tage den Konsekvens af Opfattelsen som egentlig Voldtægt, at Hustruen ligesom en anden Kvinde, der trues med Voldtægt, kan øve det y d e r s t e Nødværge og dræbe Ægteemanden? Det forekommer mig naturligere og rimeligere og mere stemmende med en rigtig Opfattelse af Forholdets Natur, om det betragtes som et kvalificeret Tilfælde af saadan strafbar »nedværdigende Behandling« overfor Ægtefællen, som T. U. i Kapitlet om Forbrydelser i Familieforhold omhandler i § 191, hvor Straffen gaar indtil 2 Aars Arbejdsfængsel; denne § skulde da formuleres saaledes, at den udtrykkelig rummede dette

Forhold saa vel som det i Motiverne ligeledes nævnte, at der voldelig paatvinges Hustruen visse perverse Konsakter. Beskyttelsen efter § 191 synes at kunne være tilstrækkelig, og en Henførelse under denne Straffebestemmelse synes naturligere og heldigere end paa den ene Side under Voldtægtsbestemmelserne, paa den anden Side under ulovlig Tvang eller Mishandling. — Begge Udkast stryger Straffelovens Forskel i Strafferammen for Voldtægt mod berygtet og uberygtet Kvinde.

Med Hensyn til Beskyttelsen af de umodne eller dog ganske unge Personers Sædelighed bemærkes, at medens Strfls. § 173 har en absolut Aldersgrænse af 12 Aar, har K. U. § 207 derimod 14 Aar og T. U. § 201 — hvad der sikkert maa billiges — 15 Aar. Men medens de to førstnævnte kun beskytter Pigeborn under de nævnte Alderstrin, rammer T. U. Samleje med »et Barn under 15 Aar«, idet man ogsaa vil straffe Forførelsen af Dreng. Principielt kan man sympatisere hermed, men Reglen synes for vidt affattet: hvis en 14-aarig Dreng forfører en 15-aarig Pige til Samleje, kan Pigen straffes efter § 201, hvad dog synes ganske urimeligt. Begge Udkast har endvidere Straf for egentlig Forførelse af unge Personer af b e g g e Køn — altsaa afvigende fra Strfls. § 174; K. U. § 202 har her Grænsen ved 20 Aar, medens T. U. § 202 kun beskytter indtil det 18. Aar og desuden kræver, at Forførelsen er sket under Misbrug af en paa Alder og Erfaring beroende Overlegenhed.

T. U. § 203 fastsætter en lavere Straf for anden kønslig Omgængelse end Samleje i samtlige de i Kapitlets foregaaende §§ ommeldte Tilfælde.

Det gamle Forbrydelsesbegreb »Omgængelse mod Naturen« (Strfls. § 177) lider i begge Udkast en væsentlig og heldig Begrænsning, idet der i dem begge kun er Tale om Straf for kønslig Usædelighed — men paa den anden Side ogsaa enhver Form herfor, ikke blot den egentlige »Omgængelse«, hvortil § 177 er indskrænket — mellem Personer af samme Køn; Perversiteter mellem Kvinde og Mand samt

crimen bestialitatis lades altsaa som saadanne ustraffede; for Personer af samme Køn begrænses efter T. U. § 204, der i det væsentlige stemmer med K. U.'s tilsvarende Bestemmelser, derhos Strafbarheden til at gælde 1) den 25-aarige, der over kønslig Usædelighed med en ikke 21-aarig af samme Køn, 2) saadan Usædelighed, naar den er øvet under Omstændigheder, svarende til de straffbare Kønshedskrænkelser mod Kvinder, samt 3) Udøvelsen for Betaling, i hvilket sidste Tilfælde dog Paatale kun sker, naar almene Hensyn kræver det. Straffen kan naturligvis gaa meget lavt ned.

I § 205 har T. U. Straffebestemmelse for Begaaelse af de i de foregaaende §§ omhandlede Forbrydelser af Uagtsomhed, dog — i Modsætning til K. U. — kun, naar denne er grov. Begge Udkast har derhos med Hensyn til de ommeldte Forbrydelser Bestemmelser om fakultativt Strafbortfald naar de paagældende senere har indgaaet Ægteskab med hinanden (T. U. § 206), og om Strafforhøjelse for Gentagelsestilfælde (§ 207).

Resten af Kapitel 21 i T. U. tager væsentlig Sigte paa Krænkelser af den offentlige Kønssædelighed eller paa Haandhævelse af den offentlige Interesse i Kønssædelighedens Opretholdelse samt paa Udbytning af andres Usædelighedserhverv. Dog erindres, at § 212 rammer dels offentlig Blufærdighedskrænkelser ved uterligt Forhold, dels saadan Krænkelser overfor Born under 16 Aar eller Personer, hvis Samtykke her til Gerningsmanden ikke var berettiget til at forudsætte; det er heldigt, at denne §, ligesom Strfls. § 185, men modsat den tilsvarende § 215 i K. U., fastholder den i Ordene »ved uterligt Forhold« liggende Artsbestemmelse og Begrænsning. Medens Strfls. § 185 hidtil, foruden at udfylde sit naturlige Omraade, har været en Nødhjælp, man maatte ty til ved Kønshedskrænkelser mod Kvinder udenfor den under Strfls. §§ 168—169 faldende Art og ved Kønssamgang mellem Personer af samme Køn udenfor Betingelserne (»Omgængelse«)

efter Strfls. § 177, vil T. U. § 212, da Udkastet som for nævnt har udfyldt disse Huller, kun finde Anvendelse paa dens naturlige Felt, hvor den paagældende ikke er Genstand for Konsakter, men kun saares i sin Følelse ved Sansseindtryk, fremkaldt ved Gerningsmandens uterlige Forhold. — § 208, der omhandler Rufferi og dermed beslægtede Forhold, kræver udtrykkelig *V i n d i n g s h e n s i g t e n*, og § 209 1. Stk. om Fremme af Konsusædelighed som Mellemand kræver, at dette skal ske *e r h v e r v s m æ s s i g*, for at udelukke Straf for den, der mere tilfældig giver Anvisninger i saa Henseende, hvorhos der sættes Straf for den, der skaffer sig en *u f o r h o l d s m æ s s i g* Fordel ved at udnytte en andens Usædeligheds erhverv; herved er bl. a. tænkt paa Udleje af Værelser til ublu Priser til Prostituerede. I § 209, 2. Stk. omhandles Alfonsriet, defineret som helt eller delvist »at søge sit Underhold ved at udnytte en Kvindes Utugtserhverv«, en Formulering, der er snævrere end den tilsvarende i midlertidig Straffelov af 1. April 1911 § 4, idet den — med Rette — vil udelukke, at enhver ogsaa mere tilfældig Modtagelse af noget, der delvis tjener til Underhold (f. Eks. nogle tilfældige Maaltider, hvormed Kvinden har trakteret) skal kunne straffes som Alfons; under samme Straffebestemmelse som Alfonsriet sætter §'en det Forhold, at en Mandsperson mod Politiets Advarsel deler Bolig med en Kvinde, der driver Utugtserhverv, idet Udkastet samtidig afskaffer den i Lov af 30. Marts 1906 § 2, 2. Stk. og i K. U. hjemlede Straf for Kvinden, der under saadant Erhverv har en Mand til Huse. Da Bestemmelsernes Hensigt er at ramme det maskerede og ubevislige Alfonseri, maaske tillige at søge forebygget, at et Alfonsforhold skal opstaa, er det jo at rette Smed for Bager, naar man straffer Kvinden i Stedet for Manden, og da Straffen efter T. U. kan gaa ned til Minimum af Arbejdsfængsel og er belignet af forudgaaende Politiadvarsel, er Bestemmelsen i T. U. fuldtud forsvarlig og i alle Maader heldig. I § 210 hjemles Strafforhøjelse for Gentagelsestilfælde m. m. for de i §§ 208—9 nævnte Forhold. — §§ 211 og 213 har Bestemmel-

ser, svarende til Lov 30. Marts 1906 § 2, 2. Stk. og § 2, 1. Stk. for førstnævntes Vedkommende med den nysnævnte Indskrænkning, hvorefter det kun er det at have et Barn til Huse, som paadrager Straf for Kvinden, for sidstnævntes Vedkommende saaledes, at Ordene »stiller usædelig Levevis til Skue« i T. U. er ombyttet med »stiller Utugtserhverv til Skue«; denne Ændring begrundes ved, at de førstnævnte Ord maaske — hvad K. U.'s Motiver synes at billige — kan fortolkes saaledes, at man ad en Omvej kan naa til at straffe »forargeligt Samliv« (Strffs. § 178), hvilket Forhold som saadant T. U. med Rette vil have absolut straffrit, selv om dets Eksistens maatte forarge andre. — Ligesom T. U. med Rette ikke har nogen Bestemmelse svarende til K. U. § 216, der gaar saa vidt endog at straffe »ublufærdige« Handlinger, foretagne i en større privat Kreds af Folk, der ønsker at overvære det passerede (f. Eks. nogle Forestillinger), saaledes er endelig Kapitlets sidste Bestemmelse, § 214, rationelt indskrænket i Forhold til den tilsvarende § 218 i K. U., idet den kun straffer den, der offentliggør eller blandt Almenheden søger udbredt utugtige Skrifter, Billeder eller Genstande, mod Vederlag tilbyder eller overlader saadanne til en Person under 18 Aar, eller holder offentligt Foredrag eller foranstalter offentlig Forestilling eller Udstilling af utugtigt Indhold. Naar saaledes dels den offentlige Udbredelse og dels den erhvervmæssige Overladelse til umyndige rammes med Straf, er der sikkert ydet den fornødne strafferetlige Beskyttelse. Derimod synes det tvivlsomt, om Udkastet har Ret i at fastsætte simpelt Fængsel, som jo dog stadig i nogen Grad vil have Præget af custodia honesta, som strængeste Straf efter § 214: Spekulationen i det svinske kan være saa gemen, at man vil finde Arbejdsfængsel en naturlig Straf, idet Forholdet kan findes næsten lige saa graverende som et efter Udkastets § 212 (offentlig Blufærdighedskrænkelse ved uterligt Forhold) strafbart Forhold.

Forarbejder til den nye danske Straffelov.

„Freds- og Æreskrænkelser“.

(Professor Carl Torps Straffelovsudkast Kapitel XXIV)
ved Herredsfoged John Knox.

Baade Professor Torps Straffelovsudkast (T. U.) og Straffelovskommissionens Udkast (K. U.) holder sig for saa vidt paa Straffelovens Grund, som de henholdsvis i Kapitel 24 og Kapitel 25 sammen med Ærefornærmelser behandler visse Fredskrænkelser og sikkert med Rette paa Grund af det Slægtskab, der er imellem disse forskellige Forbrydelser. Det maa derfor ogsaa billiges, at Overskriften til T. U. Kap. 24 adækvat og udtømmende lyder »Freds- og Æreskrænkelser« i Stedet for den misvisende Overskrift over Strfls. Kap. 21 »Om Ærefornærmelser«, som aldeles ikke dækker over Kapitlets Indhold.

Herommeldte Kapitel i T. U., der ligesom det tilsvarende Kapitel i K. U. betegner en Udvidelse af det straffbares Omraade i Forhold til Straffeloven, omhandler herefter foruden Æreskrænkelser endvidere Krænkelser af Brevhemmeligheden, af Privatlivets Fred og af Husfreden samt som Nyheder Trusler og Overtrædelser af Paalæg. Endvidere er der ligesom i Strfl. Regler om Æreskrænkelser mod afdøde samt om Paatalen, hvorimod Bestemmelsen i Strfl. § 218 om Mortifikation er henvist til Udkastets almindelige Del (T. U. § 73). I K. U. Kap. 25 gives endvidere Regler om Straf for Forfølgelse samt for unødige Trætte og

Forhaling af Processen, men disse Bestemmelser er i T. U. henviste til Lovudkastet om Forseelser.

I T. U. § 236, som svarer til K. U. § 260, gives Regler svarende til Strfl.s §§ 220 og 222 om Krænkelser af Brevhemmeligheden og Privatlivets Fred, men i udvidet og forbedret Skikkelse, og i Modsætning til Strfl., der som bekendt ikke indeholder nogen egentlig Definition af Forbrydelsens Begreb, indeholder baade K. U. og T. U. en saadan Definition, idet Forbrydelsen begge Steder beskrives som den Handling »at krænke nogens Fred«, hvorefter der finder en nærmere Opregning Sted af de Maader, hvorpaa en saadan strafbar Krænkelser kan begaas, nemlig:

- 1) ved at bryde Brev eller anden lukket Meddelelse,
- 2) ved at skaffe sig Adgang til en andens Gemmer,
- 3) ved at forskaffe sig nogen til en anden rettet Meddelelse eller unddrage vedkommende en saadan,
- 4) ved offentlig Meddelelse om Privatlivet tilhørende Forhold af personlig, huslig eller lignende Art.

Medens de to Udkast med Hensyn til de under 1, 2 og 4 nævnte Forhold formentlig i Realiteten er ganske overensstemmende, er T. U. med Hensyn til Punkt 3 under sine i og for sig prisværdige Bestræbelser for at sammendrage og forkorte vistnok her gaaet for vidt, idet T. U. kun omfatter lukkede Meddelelser, altsaa kun skrevne eller trykte lukkede Meddelelser, da kun saadanne kan være »lukkede«. Der er sikkert ingen som helst Grund til, at det skulde være straffrit at forskaffe sig en andens aabne Meddelelser eller unddrage rette vedkommende saadanne, og det har formentlig heller ikke været T. U.s Mening. K. U. omfatter her alle Meddelelser, ogsaa mundtlige, og Motiverne nævner som Eksempel Telefonmeddelelser og formentlig med fuld Foje, slige Meddelelser kan være af ligesaa stor Betydning og Interesse for vedkommende som de lukkede Meddelelser.

Med fornævnte Ændring skønnes der ikke at være Anledning til Indsigelser mod Udkastenes Beskrivelser af den straffbare Handling, Beskrivelserne er fyldestgørende og udtømmende, og der tiltrænges for saa vidt Punkterne 1, 2 og 3 angaar sikkert ingen Udvidelse af det straffbares Omraade, i redaktionel Henseende er T. U. formentlig at foretrække. Med Hensyn til Punkt 4 Krænkelser af Privatlivets Fred er det derimod ikke sikkert, at Definitionen er tilstrækkelig omfattende, for saa vidt som der i begge Udkastene kun er medtaget offentlige Meddelelser. Ogsaa ikke offentlige Meddelelser om personlige og huslige Forhold kan være meget generende og krænkende, navnlig naar de antager Form af Udspionering, f. Eks. ved privat Detektivvirksomhed, ganske vist hjemler begge Udkastene, K. U. i § 340 og T. U. i § 187 Straf for uhjemlet Detektivvirksomhed, men kun naar vedkommende dyrker Virksomheden som Næringsvej altsaa erhvervsmæssig, men ogsaa en ikke erhvervsmæssig, men f. Eks. paa utidig Lyst til at snage i Næstens Privatliv baseret Udspioneringsvirksomhed bør efter Omstændighederne være forbudt og kunne straffes. Det kan af Motiverne ses, at man har været betænkt paa her ogsaa at give Bestemmelser om Straf for at forhandle, udstille eller paa anden Maade udbrede nogens Portræt (jfr. Lov Nr. 131, 13. Maj 1911 § 1, 2. Stk. og Lov Nr. 72, 1. April 1912 § 27, 2. Stk), og en saadan Bestemmelse synes ogsaa nok at kunne være paakrævet. Naar K. U. under Punkt 3 foran udtrykkelig nævner Tilintetgørelse af til andre rettede Meddelelser, skønnes dette overflødigt, da Tilintetgørelse selvfølgelig konstituerer en Unddragelse, ligeledes er det formentlig rigtigt, naar T. U. har udeladt Ordet »uberettiget«, som stadig gaar igen i K. U., thi er Handlingen ikke uberettiget, kan der ikke siges at foreligge nogen Krænkelser af Freden, som kræves til Forbrydelsens Begreb. At der i subjektiv Henseende skal foreligge den fornødne forbryderiske Hensigt, er det sikkert overflødigt udtrykkelig at bemærke, og det er saaledes givet, at der ikke foreligger no-

gen Forbrydelse f. Eks. naar Unddragelsen i Punkt 3 skyldes Glemsomhed eller i det daglig forefaldende Tilfælde, at man i Hastværk bryder en blandt ens Post værende, men til en anden adresseret Forsendelse, selv om Forholdet er det, at man ved Anvendelse af lidt mere Omhu og Forsigtighed kunde have undgaaet at bryde Forsendelsen. Skodesløshed er paa dette Omraade formentlig i sig selv ikke strafbar, men hvis man efter at være bleven klar over, at det er en andens Brev, man har brudt, fortsætter at skaffe sig Kundskab til dets Indhold f. Eks. af Nysgerrighed, maa der efter Omstændighederne kunne foreligge en strafbar Fredskrænkelse. I T. U. § 236, 2. Stk., findes en ny og vistnok fornuftig og paakrævet Bestemmelse, om at Straffen for Fredskrænkelse ogsaa rammer Personer, som virker i offentlig Tjeneste eller Hverv, eller som i Medfør af offentlig Beskikkelse eller Anerkendelse udover et Erhverv, saa vel som som saadanne Personers Medhjælpere, naar de aabenbare Privatlivet tilhørende Hemmeligheder, som er dem betroet eller kommet til deres Kundskab under Udøvelsen af deres Virksomhed, alt for saa vidt de ikke har været forpligtede til at udtale sig eller har handlet til berettiget Varetagelse af eget eller andres Tarv. Afgørelse af, om de sidstnævnte Betingelser for Straffrihed foreligger, maa det selvfølgelig blive Domstolenes Sag at træffe; Bestemmelsen omfatter kun Personer, der virker i det offentlige Tjeneste, men paa den anden Side ogsaa alle saadanne, selv om de ikke er Statens eller Kommunens »Tjenestemænd«, f. Eks. Sagførere og Læger. Det er muligt, men ikke sikkert, at slige Forhold vil være strafbare som, hvad man i udvidet Forstand vil kunne kalde Brud paa Embedspligter, og det er derfor formentlig rigtigt at have en saadan udtrykkelig Straffebestemmelse.

Straffen for Fredskrænkelser er efter begge Forslag

Bøde eller simpelt Fængsel. Efter K. U. kan Bøden stige til 600 Kr., altsaa fra 4 Kr., som efter K. U. § 23 er det almindelige Minimum for Bødestraffen, efter T. U. er Bødens Størrelse kun begrænset af Reglen i § 48, hvorefter den skal bestemmes i Forhold til den skyldiges antagne regelmæssige Dagsindtægt og skal være ikke under 1 Dags og ikke over 90 Dages saadan Indtægt. Denne meget udviklede og besværlige og vistnok ganske upraktiske Udmaalingsregel skal ikke her gøres til Genstand for nærmere Døftelse, der kan i saa Henseende henvises til nogle Bemærkninger, som Forfatteren af denne Artikel har fremsat i U. f. R. Nr. 6/1918. At Bøden efter K. U. ikke kan overstige 600 Kr., er sikkert med Nutidens Forhold for Øje ganske urimeligt, men da K. U. blev affattet, kunde jo heller ingen forudse den nuværende Tingenes Udvikling, her som paa mangfoldige andre Steder i Straffelovsudkastet behøves der formentlig ingen anden Begrænsning for Bødestraffen end Lovens almindelige Maksimum og Minimum, og det første bør sikkert være adskilligt højere end K. U.'s 5000 Kr. i § 23. Simpelt Fængsel kan efter K. U. ikendes indtil 3 Maaneder, altsaa fra 7 Dage (se § 21) og efter T. U. indtil 6 Maaneder og altsaa fra 21 Dage (se § 45), T. U.'s højere Maksimum er sikkert at foretrække og formentlig nødvendigt under Hensyn til, at T. U. ikke har nogen til K. U. § 261 svarende Bestemmelse.

I sidstnævnte § i K. U. hjemles stærkt skærpet Straf — indtil Arbejdsfængsel i 1 Aar — for Forseelser, som væsentlig kan karakteriseres som kvalificerede Krænkelser af Privatlivets Fred. Bestemmelsen rammer dels den, som angaaende nogens personlige Forhold uberettiget fremsætter offentlige Meddelelser, som er egnede til at lægge Hindringer i Vejen for den paagældendes lovlige Erhverv eller iøvrigt for hans Livsforhold og dels den, der for at skade eller forulempe nogen gør Brug af falsk eller misbruger ægte

skriftlig eller trykt Udtalelse, naar Betingelsen for at straffe Forholdet med højere Straf efter Reglerne i Kap. 19 (Falsk Anklage) mangler. De her brugte Udtryk er, som det vil ses, for en stor Del ganske overordentlig ubestemte og tillige af en saa urimelig og uoverskuelig Rækkevidde, at de formentlig vilde kunne blive farlige, og det maa derfor sikkert billiges, at T. U. ikke har optaget dem eller tilsvarende Bestemmelser. Naturligvis maa det erkendes, at Fredskrænkelser kan foreligge under meget graverende Omstændigheder, og at de i K. U. fremhævede Omstændigheder foruden forøvrigt andre kan høre til disse, men det er sikkert ikke nødvendigt af den Grund at gaa til slige Bestemmelser som i K. U. § 261. De almindelige Straffebestemmelser om Krænkelser af Privatlivets Fred, om Ærefornærmelser, om falsk Anklage m. fl. maa i Forbindelse med Erstatningsreglerne kunne gøre Fyldest, hvis Strafferammerne er tilstrækkelig vide, det maa derfor, som alt bemærket, billiges, at Straffen efter T. U. § 236 kan gaa op til 6 Maaneders simpelt Fængsel, og det var vist rigtigst at give Adgang til at anvende Arbejdsfængsel under særdeles skærpende Omstændigheder. En saadan Ordning vilde i hvert Fald være at foretrække fremfor at komme ud i det blaa som efter K. U. § 261.

I T. U. § 237, som svarer til K. U. § 262, omhandles den nu i Strfls. § 221 berorte Forbrydelse Krænkelser af Husfreden. Den straffbare Handling beskrives i T. U. som at trænge sig ind i fremmed Hus, Husrum, eller Skib, paa indhegnet Grund eller andet ikke frit tilgængeligt Sted eller at vægre sig ved paa Opfordring at forlade saadant Sted. At T. U. har Ordene Hus eller Husrum er formentlig en Forbedring fremfor Strfls. og K. U.'s Bøllig, som ikke omfatter saadanne Lokalteter som fælles Trappegange, Kælder- eller Loftsrums i Lejekaserner, at Skib udtrykkelig er medtaget i T. U., er sikkert ogsaa praktisk, og endelig er det med Føje, at T. U. har indskrænket

sig til »indhegnet Grund«, i K. U. staar kun »Grund«, hvilket er for omfattende et Begreb. Derimod kan det ikke anses for en Forbedring, naar T. U. har ændret Ordene i K. U. »andet Sted for hans (den krænkede) lovlige Virksomhed« til »andet ikke frit tilgængeligt Sted«, disse Udtryk skønnes ikke at omfatte f. Eks. offentlige Kontorer i Kontortiden eller aabne Butikker, og ogsaa med Hensyn til saadanne Lokalteter kan Krænkelse af Husfreden finde Sted, navnlig under Formen af Vægning ved at forlade Lokalet; der burde formentlig staa »andens Hus, Husrum eller Skib, hans indhegnede Grund eller andet Sted for hans lovlige Virksomhed.« K. U. har vistnok med Føje foruden Indtrængen ogsaa medtaget Indsnigen. Straffen er efter begge Udkastene Bøde — ubegrænset — eller simpelt Fængsel indtil 6 Maanedere, med mindre der foreligger særligt graverende Forhold, som omhandles i T. U. § 236, 2. Stk, som svarer til K. U. § 262, 2. Stk., og hvorefter Straffen kan stige til højere Grad af simpelt Fængsel eller Arbejdsfængsel indtil 1 Aar efter begge Udkastene. Som særlig graverende Omstændigheder, der skal medføre den skærpede Straf, nævner T. U., at Handlingen har voldt betydelig Forstyrrelse af Beboernes Fred, at den er forøvet af nogen bevæbnet eller af flere i Forening, at den er forbunden med Vold eller Trusel om Vold, og at den skyldige tidligere for nogen med forsætlig Vold paa Person eller Gods forbunden Forbrydelse har været dømt til Frihedsstraf. Naar K. U. tillige som graverende Omstændighed nævner, at den skyldige findes »jævnlig at have forbrudt sig mod Husfreden«, er dette efter T. U. overflødigt, da dette Udkast i sin § 77 har en alle orbrydelser omfattende Bestemmelse om Strafforhøjelse for den, der findes at udøve Forbrydelser vanemæssigt. Naar K. U. i den førstnævnte af de graverende Omstændigheder bruger Udtrykket »Nattero«, er dette sik-

kert for snævert, og T. U.'s »Fred« er at foretrække, iøvrigt er der ingen reel Forskel paa de to Udkast, undtagen med Hensyn til den sidste af de foran omtalte graverende Omstændigheder, hvor K. U. stiller betydelig ringere Krav, idet K. U. kun kræver, at vedkommende skal være tidligere straffet for nogen Forbrydelse af voldsom Art mod Person eller Gods, og altsaa formentlig medtager enhver selv nok saa ringe Voldsforbrydelse, hvad der muligvis nok er for omfattende, naar den ret strenge Straf, som K. U. her hjemler, tages i Betragtning.

T. U. § 238, som svarer til K. U. § 264, fastsætter Straf for Fremsettelse af Trusler, der findes intet hertil svarende i Strfl., men Bestemmelsen maa sikkert siges at være paakrævet. Alvorlige Trusler eller rettere Trusler, som er egnede til at fremkalde alvorlig Frygt hos den truede, indeholder utvivlsomt en alvorlig Krænkelse af Individets Ret til Fred, og mod saadanne Trusler bør man være beskyttet. Man har hidtil været vanskelig stillet overfor slige Tilfælde, som ikke faldt ind under nogen Bestemmelse i Straffelovgivningen, man har hjulpet sig med Polititilhold — en Slags Kontratrusel — uden egentlig Lovhjemmel, saa det vilde absolut være en Fordel at faa fast Grund under Fødderne. Vanskeligheden ved denne Bestemmelse ligger i Begrænsningen, det er selvfølgelig kun alvorlige eller med Føje som alvorlige opfattede Trusler, der skal kunne straffes, og det er kun Trusler om ulovlige Handlinger, der som saadanne bør være strafbare. I K. U. ligger Begrænsningen i, at Handlingen, som der trues med, skal være en saadan, som kan medføre højere Straf end simpelt Fængsel, medens T. U., som medtager alle Trusler om strafbare Handlinger, søger sin Begrænsning deri, at Truslen skal være egnet til at fremkalde alvorlig Frygt for eget eller andres »Liv, Helbred eller Velfærd«, medens K. U. her har det ganske ubestemte »at paaføre Skade eller Ulempe«; T. U. er vist at foretrække. Straffen er efter begge Udkastene Bøde eller simpelt Fængsel uden særlige Begrænsninger, det er vist-

nok for snævert, Trusler kan være saa ondartede og Ulykke bringende, at de bør kunne honoreres med Arbejdsfængsel.

T. U. § 239 svarer til K. U. § 265 og fastsætter enslydende med denne Straf af Bøde eller simpelt Fængsel for modvillig Undladelse af at efterkomme et ved Dom eller paa anden i Lovgivningen om Retsplejen hjemlet Maade til Opfyldelse af Pligt mod privat Person givet Paalæg om at foretage noget, som ikke er Betaling af Penge, samt for Overtrædelse af et paa lige Maade givet Paalæg om at undlade noget. Begge Udkast indeholder derhos Bestemmelse om Straffens Bortfald, naar den berettigede har opnaaet sin Ret eller faaet Sikkerhed derfor. Der er vist intet at indvende mod denne Bestemmelses Indhold eller Redaktion, men hele Bestemmelsen synes at være overflødig, da der i Retsplejelovens § 499 indeholdes den fornødne Straffebestemmelse angaaende dette Forhold. Spørgsmaalet staar jo i den nøjeste Forbindelse med Retsplejelovens Kap. 46 om Fuldbyrdelse af Domme, der ikke lyder paa Udredelse af Penge, og med Processen, saa der synes ikke at være nogensomhelst Grund til at drage det ind under Straffeloven. En Kodifikation af hele Straffelovgivningen er formentlig ikke mulig og ej heller tilsigtet hverken i K. U. eller T. U., saa det ses ikke, hvad der er vundet ved at drage et Forhold som dette bort fra Procesloven, hvor det hører hjemme, og ind under Straffeloven, ja efter T. U. endda under »Loven om Forbrydelser«.

I de følgende §§ 240—244 i T. U. indeholdes Reglerne om Æreskrænkelser svarende til K. U. §§ 267—273. Begge Udkastene bliver for saa vidt paa Straffelovens Grund som de opretholder Sondringen mellem Sigtelser og Ring-agtsytringer, men derimod fraviges Strfl.s Ordning, for saa vidt som alle Sigtelserne — baade de grovere, der vilde gøre den krænkede uværdig til Medborgeres Agtelse, og de mindre grove, der maa anses egnede til at nedsætte den krænkedes

borgerlige Agtelse — er samlede under en fælles strengere Straffebestemmelse, medens den mindre strenge Straffebestemmelse, svarende til Strfl. § 217, er forbeholdt Ringeagtsytringerne alene, denne Ordning er vistnok mere rationel end Straffelovens. T. U., men ikke K. U., indfører tillige en ny Sondring, efter som Æreskrænkelsen maa antages at ramme Selvagtelsen eller andres Agtelse for den krænkede, idet T. U. baade ved Sigtelserne og ved Ringeagtsytringerne foreslaar skærpet Straf, for saa vidt som Sigtelsen er fremsat eller Ringeagten tilkendegivet overfor Trediemand. Den i Strfl. § 216 hjemlede Strafforhøjelse for grovere Sigtelser, der fremsættes i trykt Skrift o. s. v., omtales ikke specielt i noget af Udkastene, men omfattes i T. U. af den foran omtalte, langt mere omfattende Strafforhøjelse for alle Æreskrænkelser, naar de fremsættes overfor Tredjemand, og i det væsentlige i K. U. af en dér i § 267, 2. Stk., foreslaaet Strafforhøjelse for Sigtelser — men kun for Sigtelser — naar de fremsættes offentligt.

Sigtelserne — og altsaa som alt anført alle Sigtelserne — omhandles i T. U. § 240, der svarer til K. U. § 267, og i begge Udkastene beskrives som den strafbare Handling som at krænke en andens Ære ved at fremsætte Sigtelser mod ham om Handlinger, der vilde gøre ham uværdig til eller nedsætte ham i Medborgeres Agtelse, og begge Udkastene rammer Udbredelse af Sigtelser lige saa vel som Fremsættelsen. Straffen er efter begge Udkastene Bøder eller simpelt Fængsel indtil 6 Maaneder, dog at Fængselsstraffen kan stige indtil 1 Aar efter K. U., hvis Sigtelsen fremsættes offentlig, efter T. U., hvis den blot fremsættes overfor Trediemand; om denne Strafferamme ikke under meget graverende Omstændigheder er for snæver, er et Spørgsmaal. I Tilslutning til Reglen om de ærekrænkende Sigtelser indeholder T. U. § 241, der svarer til K. U. § 268, Reglerne om Straffrihed, naar der fores Sandhedsbevis for Sigtelsen, eller naar den,

som fremsatte Sigtelsen, har været forpligtet til at udtale sig eller har handlet til berettiget Varetagelse af eget eller andres Tarv. Begge Udkastene har ligeledes en uddykkelig Bestemmelse om, at Sandhedsbeviset ikke tilstedes ført for en strafbar Handling, for hvilken den sigtede ved endelig Dom i Ind- eller Udland er fri-funden eller naar Sigtelsen alene paastaas straffet efter T. U. § 243 (K. U. § 270) som utilbørlig, altsaa som Ringeagtsytring, hvad det staar i den krænkedes Magt at indskrænke sin Paastand til. Disse Bestemmelser er sikkert gode, der gøres herved ingen Indskrænkning i Reglen om Straffrihed for den, der har haft Pligt eller i Varetagelse af eget eller andres Tarv Foje til at udtale sig, og imod den ukaldede Indblanding i andres Forhold ved Oprippen af gamle og afgjorte Sager er der al Anledning til at yde Beskyttelse, og Beskyttelsen er efter Udkastene formentlig mere effektiv end den, der nu ligger i det lille Ord »ubeføjet« i Strfl.s § 215. T. U. § 241 har endvidere en Bestemmelse om, at Sandhedsbevis ikke fritager for Straf, naar G e n i n d s æ t t e l s e efter §§ 92 og 93, der nærmest svarer til den nuværende Æresoprejsning, har fundet Sted, eller naar der har fundet U d s l e t t e l s e af Strafferegistret Sted efter § 94. At komme nærmere ind paa disse sidste Bestemmelser i T. U., ligger udenfor denne Artikels Opgave, kun skal det bemærkes, at T. U. i § 94 gaar saa vidt i sine Anstrengelser for at rehabilitere den straffede Person, at det, naar Straffens Udslettelse af Strafferegistret har fundet Sted, udtrykkelig hjemler den straffede Ret til overalt, ogsaa ved Afhøring inden Retten, at undlade enhver Meddelelse om den ham overgaaede Straf. Saaledes at sanktionere en Ret til at lyve for Dommeren synes meget betænkeligt og i høj Grad stødende, og en effektiv Rehabilitering synes ikke at kræve en saa besynderlig Ordning, der vil tvinge Dommeren til at sætte sine Spørgsmaal paa Skruer for ikke at fremkalde usandfærdig Besvarelse.

T. U. § 242, som svarer til K. U. § 269, indeholder en i Straffeloven ukendt, men særdeles heldig og paakrævet Bestemmelse om skærpet Straf for Bagvadskelse, som klart og udtømmende defineres som mod bedre Vidende at fremsætte eller udbrede saadan Sigtelse, som i § 240 (K. U. § 267) nævnt. Medens K. U. foreskriver, at Straffen i Tilfælde af Bagvadskelse skal forhøjes med det halve, gaar T. U. videre, idet det foreskriver Straf af simpelt Fængsel eller Arbejdsfængsel indtil 1 Aar og altsaa positivt udelukker, at der kan anvendes Bødestraf. Dette maa sikkert billiges, og det forklarer for en stor Del det forholdsvise lave Maksimum, der som foran omtalt er foreslaaet for Straffen for ærekrænkende Sigtelser.

I T. U. § 243, som svarer til K. U. § 270 og til Strfl. § 217, indeholdes Reglerne om de mindre grove Injurier — Ringeagtstytringerne. Den strafbare Handling beskrives som at krænke en andens Ære ved Ord, Lader eller anden Gerning, der tilkendegiver Ringeagt, og denne Definition i T. U. er i Realiteten lige saa udtømmende som K. U.s, der udtrykkelig medtager Ukvemsord, Skældsord og Fagter i Tradition med Strfl. Straffen er efter begge Udkast Bøder — efter K. U. indtil 600 Kr., efter T. U. ubegrænset — eller simpelt Fængsel indtil 3 Maaneder, og T. U. har derhos som alt omtalt en speciel og højere Strafferamme — simpelt Fængsel indtil 6 Maaneder — for saa vidt Ringeagten tilkendes overfor nogen anden end den fornærmede. Begge Udkastene har derhos, som alt antydet, en Bestemmelse om, at Straffen for Ringeagtytringer ogsaa vil være at anvende mod den, der har fremsat ærekrænkende Sigtelser eller Bagvadskelse, naar den krænkede ikke har nedlagt Paastand om Ikendelse af den strengere Straf for Sigtelser eller for Bagvadskelse, hvorved opnaas, at Sandhedsbevis ikke tilstedes fort; og endelig vil Straffen efter her omtalte § 243 ogsaa være at anvende, naar Straf for Sigtelsen som saadan efter T. U. § 241 (K. U. § 268) er udelukket som foran nærmere

omtalt, men Sigtelsens Fremsættelse paa Grund af dens Form eller de Omstændigheder, hvorunder den har fundet Sted, er utilbørlig; det er sikkert en fornuftig og rigtig Bestemmelse.

K. U. har i § 271 en Bestemmelse om skærpet Straf for den, der fremsætter Ærefornærmelser saa hyppigt enten mod den samme Person eller mod forskellige Personer, at deres Fremsættelse udarter til *F o r f ø l g e l s e* eller *V a n e*, her til findes intet tilsvarende i T. U., men som alt omtalt har T. U. i § 77 en almindelig Regel om Strafforhøjelse for vanemæssig Udøvelse af Forbrydelser, ligegyldigt hvilke, og denne Bestemmelse vil selvfølgelig for en stor Del dække Bestemmelsen i K. U. § 271, og for saa vidt der maatte kunne foreligge Forfølgelse, der ikke kan karakteriseres som Vane, fremhæver T. U. vistnok med Rette, at en saadan Forfølgelse i Reglen vil være Udslag af en psykisk Abnormitet hos vedkommende, som kræver andre Forholdsregler end Straf, og sker en saadan Forfølgelse med Ærefornærmelser virkelig mod bedre Vidende, altsaa af ren Ondskab, vil T. U.s strenge Straffebestemmelse mod Bagvaskelse yde en ret kraftig Beskyttelse.

I K. U. § 272 indeholdes Reglerne om *R e t o r s i o n*, svarende til Strfl.s § 219, men i Virkeligheden gaar K. U. en Del videre end Strfl., idet den mærkelig nok ikke er indskrænket til at gælde om Æreskrænkelser, men gælder alle »i dette Kapitel nævnte Handlinger«, altsaa ogsaa om Fredskrænkelser, og endvidere hjemler den Strafnedsættelse eventuelt Straffrihed, ikke alene naar der er »øvet Gengæld«, men tillige naar Handlingen er »fremkaldt af den forurettede ved utilbørlig Adfærd«. Til denne Bestemmelse findes intet tilsvarende i T. U., Kap. 24; selvfølgelig kan der ikke ses bort fra Provokationen som stærkt formildende Moment ved Bedømmelsen, og T. U. har da ogsaa i sin almindelige Del i § 78 under Nr. 4, en alle Forbrydelser omfattende Regel om ubegrænset Strafnedsættelse, »naar Gerningen er udført i en ved retsstridigt Angreb eller

grov Fornærmelse af den skadelidende fremkaldt oprørt Sindsstemning«. Der er altsaa ingen Adgang til Straffrihed, og Bestemmelsen i T. U. § 78 er egentlig ikke Udtryk for Retorsionssynspunktet, og der gives derfor ingen Adgang i T. U. til Strafnedsættelse ogsaa for Provokanten, saaledes som efter Strfl. § 219, der jo endog hjemler Straffrihed for »begge Personer«. T. U. finder det efter Motiverne irrationelt at tilstaa Provokanten Strafnedsættelse, og theoretisk er det sikkert ogsaa ugørligt at begrunde Strafnedsættelse end sige Straffrihed for den, der har provoceret, men Mand og Mand imellem anerkendes Retorsionsprincippet absolut, og Anerkendelsen af, at det, naar to Personer har skældt hinanden ud, kan »gaa lige op«, har sikkert ofte virket afsvalende paa et oprørt Sind og afværget mangen en Injurieproces, og sikkert er det, at Retorsions- eller Kompensationssynspunktet er et saare praktisk Middel i Dommerens Haand til at skaffe mangen en taabelig Injuriesag ud af Verden; desuden ved vi vist alle af sorgelig Erfaring, hvilket endeløst og ofte umuligt Arbejde det er, at hitte ud af, hvem af de to Kamphaner, der har »begyndt« Trætten, eller hvem, der er provocerende og hvem, der er provoceret. Det vil derfor være praktisk at bibeholde en til Strfl.s § 219 svarende Bestemmelse, der har Traditionen for sig, og den i K. U. § 272 foreslaaede Ordning med fakultativ og ubegrænset Strafnedsættelse eller hel Straffrihed i de mindre grove Tilfælde, men begrænset, obligatorisk Strafnedsættelse ved de grovere Æreskrænkelser synes at være tiltalende.

T. U. § 244, som svarer til K. U. § 273, omhandler Frem sættelse eller Udbredelse af ærefornærmende Udtalelser mod en afdød, den omfatter baade Sigtelserne og Rigeagtsytringerne, men er mere begrænset end K. U., der ogsaa medtager Krænkelser af Brevhemmeligheden og Privatlivets Fred, og de i K. U. §§ 265 og 266 omhandlede nærmest processuelle Forseelser, naar de begaas mod en afdød Person. Ogsaa med Hensyn til

Straffen er der Forskel mellem K. U. og T. U., idet K. U. anvender de for Forbrydelserne eller Forseelserne, naar de er begaaede mod en levende Person, hjemlede Straffe, medens T. U., som det synes mere rationelt, foreslaar mildere Straffe, nemlig kun Bøder — ubegrænset, — eller hvis der er Tale om Bagvadskelse mod afdøde Personer, enten Bøder eller simpelt Fængsel — ogsaa ubegrænset. T. U., men ikke K. U. har derhos, for at værne den historiske Ytringsfrihed, en Bestemmelse om, at Ærefornærmelser, der fremsættes mod nogen to Aar efter hans Død, kun kan paatales, hvis de er af den i § 242 angivne Art, altsaa hvis de er Bagvadskelser.

T. U. § 245, som svarer til K. U. § 274, ordner endelig Reglerne om Paataalen, og efter begge Udkastene er Hovedreglen den, at den nuværende Ordning i Strfl.s § 223 bibeholdes, saaledes at Freds- og Æreskrænkelser er privat Paataleret undergivne, men fra denne Hovedregel gøres der væsentlige og vistnok højst betimelige Undtagelser. K. U. foreslaar endda ubetinget offentlig Paataale, naar Straffen for den begaaede Forseelse kan overstige simpelt Fængsel, men hertil synes der ikke at være Anledning; naar den krænkede ikke selv ønsker sin Freds- eller Æresret hævet, er der næppe Anledning for det offentlig til proprio motu at gribe ind, men derimod synes der at være al Anledning til i et ikke ringe Omfang at give den krænkede Ret til at begære offentlig Paataale, og en saadan betinget offentlig Paataale foreslaar T. U. — væsentlig i Overensstemmelse med K. U. — indført i visse Tilfælde. For det første i de i § 237, 2. Stk., omtalte Tilfælde af kvalificeret Krænkelse af Husfreden, dernæst naar en ærefornærmende Sigtelse fremsættes i navnløs eller med urigtigt eller opdigtet Navnforsynet Skrivelse og endelig, naar nogen, der virker eller paa den Tid, hvorefter Taleren, virkede i offentlig Tjenste eller Hverv, offentlig sigtes foren Handling eller et For-

hold, der medfører Stillingens eller Hvervets Fortabelse. Disse Bestemmelser er sikkert udmærkede, men det er et Spørgsmaal, om der ikke var Anledning til at gaa videre i den ommeldte Retning, saaledes synes den sidstnævnte Undtagelse om Embedsmænd, Rigsdagsmænd og lignende Personer meget snævert begrænset. Injurielovgivningen hører just ikke til den Del af Lovgivningen, som kan glæde sig ved Publikums Bevaagenhed, tværtimod høres idelige Beklagelser over, at man staar saa godt som værgeløs overfor Æreskænderier, og noget er der om det. Det er ikke saa meget de idømte Straffe, der doleres over, de kan jo efter Omstændighederne være ret kraftige, nej det er meget mere Umuligheden af nogenlunde hurtigt at kunne opnaa Rehabilitering, der idelig og ikke uden Foje ankes over. Med Hensyn til mundtlige Injurier, er den gældende Ordning i det helt ret tilfredsstillende, dels rummes der indenfor denne Klasse af Forseelser en Masse *lapalia*, som det tilvisse ikke er Umagen værd at gøre for meget ud af, og dels giver den her hjemlede Politiretsprocedure med Dommerens ret kraftige Medvirken og Indgriben ikke synderlig Anledning til Klage over Langsomhed, i al Fald ikke, naar Parterne møder selv, men med Hensyn til de skriftlige Injurier er Ordningen med Paatale i den ordinære Civilprocess's Former meget utilfredsstillende, navnlig fordi det altid vil staa i Indstævntes — »Forbryderens« — Magt at vidtløftiggøre Sagen og forhale dens Afgørelse, og det er fuldkommen rigtigt, naar det siges, at det er en daarlig og højst ufyldstgørende Oprejsning, naar man, maaske Aar efter at Krænkelsen er sket, opnaar Mortifikation og Straffedom. Offentlig Paatale efter Begæring vilde her være en væsentlig Forbedring, Forhaling og unodig Vidtløftiggørelse vilde forsvinde i Kriminalprocessen med dens kraftigere og mere effektive Virkemidler, man vilde lettere naa til Sandheden og Sagens Kærne, og det tør vel ogsaa antages, at Udsigten til de med offentlig Retsforfølgning forbundne Ubehageligheder, som ikke alle kan læsses af paa en engageret Sagfører, vilde

virke som en heldig Bremse paa Sensationsjægeres Hensynsloshed. Imidlertid, T. U. repræsenterer et utvivlsomt Fremskridt, og forøvrigt er det at haabe, at Retsplejereformen repræsenterer et saadant processuelt Fremskridt, at den i det væsentlige vil kunne bringe de forømmeldte berettigede Klager til at forstumme. Efter Retsplejelovens § 225, Nr. 10 er Sager angaaende strafbare Handlinger, der ved Lovgivningen er henviste til privat Forfølgning, lagt under Underrettens Paakendelse i første Instans, for saa vidt der ikke paa staas højere Erstatning end 300 Kr., hvilken Begrænsning i Underrettens Competence forhaabentlig kan ventes væsentlig udvidet, og netop Ordningen af den civile Underretsprocedure hører til Retsplejelovens mest vellykkede Partier og er sikkert saa ubetinget vellykket, at vi, om Udførelsen i Praxis, som det er at haabe, virkelig bliver, som Loven vil det, netop faar en Underretsprocedure præget af den Simpelhed, Naturlighed, Enkeltighed og Hurtighed, som denne Proces bør have, men hidtil i høj Grad har savnet. — I K. U. § 274, sidste Stykke indeholdes en Regel svarende til den nu i Strfl.s § 223 indeholdte, om Paatale af Fornærmelser mod afdøde Personer; Paataleretten, derunder Retten til at begære Paatale, er efter K. U. tillagt afdødes Ægtefælle, hans Descendens og Ascendens uden Begrænsning og hans Søsken og betegner altsaa en Udvidelse af Strfl.s Regel. En tilsvarende Bestemmelse findes ikke i T. U. Kap. 24, fordi der i § 27, 2. Stk. i Lovudkastets almindelige Del findes en tilsvarende almindelig Regel, der ganske dækker Bestemmelsen i K. U. § 274 in fine. I T. U. § 245, 2. Stk., findes derimod en Bestemmelse om Paatale af Ærefornærmelser rettede imod offentlige Myndigheder som saadanne, for saa vidt disse Myndigheder bestaar af flere Personer, og det ikke af den ærekrænkende Udtalelse klart fremgaar, at den kun sigter til enkelte Medlemmer og hvilke disse er, idet Paatale eller Begæring om Paatale da kan ske ved den, der i Følge Beskikkelse eller Valg maa anses kaldet til at repræsentere den paagældende Myn-

dighed. Denne Regel stemmer formentlig med, hvad der hidtil er antaget i Praksis, og af Motiverne til T. U. ses det, at med denne Regel har T. U. ment at kunne undvære en i K. U. § 132 i Kap. 13 om Forbrydelser mod Statsforfatningen og mod offentlige Myndigheder indeholdt særlig Straffebestemmelse for ærefornærmende Angreb mod en hel Række nærmere opregnede civile samt gejstlige og militære Myndigheder, en Bestemmelse, hvortil intet tilsvarende findes i den nuværende Straffelov. Bemeldte Paataleregel i T. U. er speciel for Ærefornærmelser og findes derfor i heromhandlede Kapitel, medens Paataleretten, for saa vidt angaar en privat organiseret Kreds af Personer, er ordnet ved den almindelige Regel i § 27, 3. Stk., som hjemler, at privat Paatale eller Begæring om Paatale, for saa vidt ingen anden Ordning er truffet, kan ske ved Bestyrelsen eller ved den dertil af Bestyrelsen bemyndigede. Ubeføjede Ærefornærmelser bliver ligesom nu efter Paastand ved Dommen at mortificere. Reglen herom findes i Udkastenes almindelige Del i T. U. § 73 (K. U. § 97), og der tilføjes en ny og vistnok rigtig Bestemmelse om, at domfældte efter den fornærmes derom nedlagte Paastand kan tilpligtes at udrede en af Retten fastsat Sum til Bestridelse af Omkostningerne ved Kundgørelse i en eller flere offentlige Tidender enten af Domskonklusionen alene eller tillige af Præmisserne.

I K. U. indeholdes der som foran berørt endvidere nogle Bestemmelser om Fredskrænkelser i §§ 263 og 265, hvilke Bestemmelser i T. U. har fundet Plads i Udkastet til Lov om Forseelser henholdsvis i § 33 og § 34. Den førstnævnte § hjemler Straf af Bøde eller simpelt Fængsel indtil 3 Maaned for den, som krænker nogens Fred ved trods forud af Politiet given Advarsel at trænge ind paa ham, forfølge ham med skriftlige Henvendelser eller paa anden lignende Maa de. Bestemmelsen, som i Realiteten

ganske svarer til K. U. § 263 er ny, men sikkert meget heldig og paakrævet, slige Forfølgelser horer jo ingenlunde til Sjældenhederne, og de kan være i højeste Grad generende og krænkende, saa det er besynderligt, at Loven ikke for længst har ydet Værn imod dem. Man har hidtil ligesom overfor Trusler hjulpet sig med Polititilhold, og man har ogsaa straffet for Overtrædelse af saadant Polititilhold, om end uden egentlig Lovhjemmel, saa det er i høj Grad paa sin Plads, at en saadan Hjemmel tilvejebringes. At man bliver paa den faktisk bestaaende Ordnings Grund ved at kræve Polititilhold og Overtrædelse deraf, før der kan blive Tale om Straffeforfølgning, maa formentlig ogsaa billiges. Efter K. U. paatales Krænkelsen privat (se § 274), efter T. U. maa Forseelsen antagelig være ubetinget offentlig Paataale undergiven (se Forseelsesloven § 1, 2. Stk. sammenholdt med Forbrydelseslovens § 26).

T. U. § 34 (i Forseelsesloven), som allsaa svarer til K. U. § 265, hjemler Bødestraf for den Partien borgerlig Retssag eller dennes Rettergangsfuldmægtig, der forsættelig uden rimelig Grund har anlagt Retssag mod nogen eller indbragt Sagen for højere Ret eller har sat Modparten i den Nødvendighed at anlægge Sag eller at indbringe Sagen for højere Ret, eller som bruger opdigtede Udsættelsesgrunde eller andre Udflugter til at forhale Sagen eller skille Modparten ved hans Ret eller ikke giver behørigt Møde ved den befalede Forligsmægling. Den sidste Passus om Udeblivelse fra Forligsmægling findes ikke i K. U., begge Udka- stene — K. U. i § 274, 2. Stk. — har en Bestemmelse om, at Straffen uden særlig Paastand kan idømmes af den Ret, for hvilken Sagen er indbragt, og T. U. en yderligere Tilføjelse om, at overordnet Ret, naar Sagen indbringes for denne, uden Paastand kan ophæve en saaledes idømt Straf. Der er sikkert intet væsentligt at ind-

vende mod denne Bestemmelses Indhold eller Redaktion, men den synes blot at være saa ganske overflødig, da de fornødne Straffe- og Paatalebestemmelser vedrørende disse Forhold findes i Retsplejelovens §§ 324, 325, 327 og 328, hvor de som væsentligst processuelle Bestemmelser formentlig ogsaa rettest horer hjemme, selv om de kan karakteriseres som Fredskrænkelser.

Det blev i sin Tid med Foje forekastet K. U., at det i urimeligt vidt Omfang inddrog under Straffeloven Forhold, som formentlig lige saa godt eller bedre horte hjemme i Særlovgivningen i Politilove, processuelle Love og i Politivedtægter og andre Steder. Det skal formentlig ikke være Lovens Opgave at mærke saa mange Personer som muligt med Straffelovens Stempel, det er lidet human, og det kan i det lange Lob let svække Respekten for Straffeloven; det synes — for at nævne et Par Eksempler — urimeligt, at Deltagelse i almindeligt Opløb (K. U. § 152) eller fredsforstyrrende Adfærd i beruset Tilstand (K. U. § 164) eller uberettiget Antagelse af Slægtsnavn, statsanerkendt Slægtsmærke eller personligt Vaabenmærke (K. U. § 230) skal paadrage Straf efter Straffeloven i Stedet for som nu efter Politivedtægt eller Særlov, for saa vidt slige Forhold overhovedet nu er straffbare. Saa-danne Indvendinger synes imidlertid med lige saa stor Foje at kunne rettes mod T. U.; ganske vist sonderer T. U. som tidligere omtalt mellem »F o r b r y d e l s e r« og »F o r s e e l s e r«, og fra den første Gruppe undtager T. U. en Masse Forhold, som er inddragne under K. U., men dels er der under Forbrydelserne bleven Forhold tilbage, som det synes betænkeligt at beholde der, saavist som det er endnu mere odiøst i almindeligt Omdømme at blive stemplet som »Forbryder« end som »straffet efter Straffeloven«, dels er hele Sondringen mellem Forbrydelser og Forseelser præget af ret stor Vilkaarlighed, og endelig er der under Forseelser i T. U. inddraget en saadan Rigdom af forskelligartede Forhold af større og mindre og ganske ringe Betydning, at T. U.s »Udkast til Lov om Forseelser i borgerlige Forhold« er bleven et

fuldstændigt Pulterkammer. Det synes saaledes besynderligt, at det er en »Forbrydelse« at slaa Brandskab itu uden Anledning og derved forvolde Udrykning af Brandvæsenet (T. U. § 130), medens det kun er en »Forseelse« forsætlig at undlade gennem betimelig Anmeldelse efter Evne at afværge Ildsvaade, Jernbaneulykke eller lignende Ulykke, der medfører Fare for Menneskeliv, endog naar Forsømmelsen medfører Tab af Menneskeliv (T. U. § 31 i Forseelsesloven), eller at den Embedsmand, der — selv efter sin Afskedigelse — aabenbarer en Tjenestehemmelighed, om det end er uden Hensigt til at skaffe sig selv eller andre Vinding ubetinget er en »Forbryder« (T. U.), § 146 medens den fungerende Embedsmand, der nægter at opfylde sin tjenstlige Pligt eller lovlige tjenstlige Befalinger, eller som gør sig skyldig i gentagen eller grov Forsømmelse (T. U. § 22 i Forseelsesloven), kun gør sig skyldig i en Forseelse, og for at blive ved det foran omhandlede Kapitel 24 i T. U., er det saa ikke ganske vilkaarligt, naar det i Forseelsesloven § 33 indeholdte foran omtalte Forhold — Forfølgelser —, som er en ubetinget Fredskrænkelser, er trukket ud af Kapitel 24 og henført til »Forseelsernes« store Pulterkammer? Hensynet til Lovovertrædelsens Grovhed kan ikke være det afgørende, thi der er mangfoldige Forhold i T. U. Kap. 24 — ringe Injurier eller ubetydelige Krænkelser af Husfreden f. Eks. — som ikke paa nogen Maade behøver at være grovere end det i § 33 i Forseelsesloven omhandlede Forhold. En rationel og for de lovundergivne forstaaelig Sondring mellem Forbrydelser og Forseelser er sikkert ikke mulig, og man vilde staa sig ved at opgive Sondringen og den dermed følgende Stempling af visse Lovovertrædere som »Forbrydere« fremfor andre, ligesom man derved vilde undgaa at sprede og splitte Bestemmelser, der efter deres Karakter hører sammen. Der ses ikke at være fyldestgørende Grunde til at give Slip paa en »almindelig borgerlig Straffelov«, som er en tilvant, rammende og forstaaelig Titel og ikke nær saa odios som Titlen »Lov om Forbrydelser i borgerlige Forhold«, og der synes intet vun-

det ved at indføre den her hidtil ukendte Sondring mellem Forbrydelser og Forseelser, som er og maa være ubestemt og vilkaarlig. Hvis man opgav i videre Omfang end nødvendigt at inddrage Særlovgivningens Straffebestemmelser under en almindelig Straffelov, blev der ikke ret meget tilbage af T. U.s Udkast til Lov om Forseelser, og det, der blev tilbage, kunde sikkert uden at bryde T. U.s System indordnes sammen med T. U.s Udkast til Lov om Forbrydelser under en almindelig, borgerlig Straffelov. Nogen Kodifikation af Straffelovgivningen opnaas ikke ved T. U.s to Lovudkast og er heller ikke tilsigtet, det kan saaledes anføres, at hele den fiskale Straffelovgivning samt Jagt- og Fiskerilovgivningen er holdt udenfor, og der ses i det hele ikke at være afgørende Fordele forbunden med en saadan Lov om Forseelser udover, at der maaske opnaas en noget større Ensartethed i Retsanvendelsen. At de i en ny almindelig Straffelovs almindelige Del indeholdte Grundsætninger og Principper i et vist Omfang gores anvendelige ogsaa udenfor Straffelovens Omraade, er selvfølgelig rigtigt, men det maa kunne opnaas paa anden Maade end den i T. U. foreslaaede. I en Lov om Forseelser vil Bødestrafen selvfølgelig spille en meget afgørende Rolle, da Hovedparten af disse mindre betydelige Lovovertrædelser vil blive honorerede med Bøder, og T. U.s foran omtalte ny Regel om Bødestraffes Udmaaling i § 48 er da ogsaa gjort anvendelig i Forseelsesloven ved dennes § 1, 2. Stk. kun med den Ændring efter § 5, at Bøden kan ned sættes til Halvdelen af det i § 48 angivne Minimum, altsaa til det halve af den skyldiges antagne regelmæssige Indtægt for 1 Dag, ligesom den efter § 6 overfor Personer under 18 Aar kan erstattes med en Irettesættelse, og det vil altsaa for at blive ved den foran omtalte § 34 (i Forseelsesloven) for at idømme en Sagfører en Forhalingsbøde i en civil Sag være nødvendigt at anstille Undersøgelser om hans Formuesforhold og om det større eller mindre Omfang af hans Praksis, for at man — som Udkastet kræver det — under Hensyn tagen til alle Forhold, der har Indflydelse paa hans økono-

miske Ydeevne, kan naa til en begrundet Antagelse af, hvor stor hans regelmæssige Indtægt for 1 Dag er. Det kan tilvisse blive baade hyggeligt og fornøjeligt for saavel vedkommende Sagfører som Dommeren, og Princippet er i T. U. endda drevet saa vidt ud, at Dommeren maa anstille tilsvarende Undersøgelser før han kan bestemme Størrelsen af den Bøde, som en Part skal ikendes for Udeblivelse fra den befalede Forligsprøve. Mon dog ikke den nu gældende faste 8 Kr.s Bøde vilde være at foretrække?

Forarbejder til den nye danske Straffelov.

Dokumentfalsk.

(Kapitel 16 i Professor C. Torps Straffelovsudkast).

Af Overretssagfører Henrik Sachs.

Saa vel Straffelovskommissionens Udkast (K. U.) som Professor Torps Betænkning (T. U.) indeholder Definitioner af Begrebet Dokument.

K. U. (§ 5 g) definerer det saaledes: »Til Dokument henregnes enhver Genstand, som indeholder en med Betegnelse af Udstederen forsynet Meddelelse, der efter sit Indhold er bestemt til at have Betydning i Retsforhold eller søges benyttet som Bevis i et saadant«. I denne Definition foreslaar T. U. (§ 3 e) to Ændringer: For det første sletter Torp Ordene »med Betegnelse af Udstederen forsynet« og dernæst ændrer han Ordene »søges benyttet« til »kan benyttes«, saaledes at Definitionen i Torps Affattelse lyder: »Ved Dokument forstaas enhver Genstand, som indeholder en Meddelelse, der efter sit Indhold er bestemt til at have Betydning i Retsforhold eller kan benyttes som Bevis i et saadant«. Ved den første Ændring tilsigter Torp i Modsætning til K. U. at inddrage »Mærker« under Bestemmelserne om Dokumentfalsk. Til Støtte for at holde Mærkefalsk udenfor disse Bestemmelser paaberaaber K. U. sig kun Traditionen, og da Torp heroverfor paaviser Vanskeligheden ved at drage en klar Grænse mellem Mærker og Dokumenter¹⁾, maa der formentlig gives Torp Medhold i, at hans Bestemmelse af Begrebet er den mest praktisk tilfredsstillende. Det maa dog

¹⁾ I denne Forbindelse kan fremhæves de nu saa aktuelle Ernæringskort.

her fremhæves, at Torp fra det almindelige Begreb Mærker (og altsaa fra Dokumentfalsk) udsondrer en Klasse, nemlig de Mærker, der alene tjener som Bevis for offentlige Afgifters Erlæggelse, derunder ogsaa Post-Frimærker.

Torps anden Ændring i K. U.s Begrebsbestemmelse rører ved et Spørgsmaal, der er af betydelig større Interesse.

Torp er med K. U. enig i betydeligt at slappe de Forordringer, som paa dette Punkt i ældre Teori stilles til et Dokument. Som bekendt kræver Goos, at Skriftet for at kunne henregnes under Dokumenter skal have den »forudgivne paa objektiv Maade fremtrædende Bestemmelse, at tjene som Bevisbærer« og som saadan være egnet til at virke som Bestemmelsesmiddel til en Viljesakt af retlig Betydning. I Dr. jur. Niels Lassens Afhandling i U. f. R. 1879 pag. 81 ff. (i det følgende citeret som »Lassen«) udtales det pag. 100, at det ikke er nok, »at Skriftet ex post facto bliver bevisende, men det maa fra selve sin Tilblivelse have en Relation til Retslivet«.

Konsekvensen af denne Begrebsbestemmelse er den, at f. Eks. Anvendelse af falske eller forfalskede Privatbreve som Bevismiddel under en Retssag ikke kan straffes som Dokumentfalsk, hvis ikke Brevet — hvad jo kun sjældent vil være Tilfældet — fra først af har været bestemt til at være Bevismiddel i et Retsforhold. Denne Konsekvens fremhæves ogsaa udtrykkelig af Lassen l. c. pag. 102, hvor det eksempelvis nævnes, at den Pige, der i en Alimentationssag fremlægger et falsk Kærlighedsbrev, ikke kan straffes for Dokumentfalsk¹⁾.

¹⁾ Naar der hos Goos Strafferettens sp. Del II pag. 15 omtales den Mulighed, at et Skrift, som ikke fra først af har de Egenskaber, som gør det til et Dokument, senere kan erhverve disse, og som Eksempel herpaa nævnes, at naar et Skrift produceres for Retten under en Retssag, saa maa denne Omstændighed uanset Skriftets tidligere Egenskaber, »fra dette Ojeblik give det den objektive Karakter af et Dokument, ved hvilket der fra dette Tidspunkt kan begaas Dokumentfalsk« saa viser de her fremhævede Ord klart, at der ikke sigtes til de Tilfælde,

Torp er enig med K. U. i at opgive den Begrænsning, der ligger i Fordringen om, at Skriftet paa Forhaandskuld være bestemt til at være Bevismiddel. Men medens K. U. som anført gaar saa vidt, at det anser det for tilstrækkeligt, at Skriftet »søges benyttet som Bevis i Retsforhold«, vil Torp begrænse Udvidelsen til at omfatte de Tilfælde, hvor Skriftet »kan benyttes« som saadant Bevis; Ordene »kan benyttes« skal ifølge Motiverne forstaas som »efter sin almindelige Beskaffenhed kan benyttes«, og selv om det unægtelig maa siges at være den nærmestliggende Forstaaelse, kan den dog ikke betragtes som selvfølgelig, og det turde derfor være det sikreste, om den citerede Udtalelse fra Motiverne fik Plads i selve Lovteksten.

At Torps Formulering iøvrigt paa dette Punkt er at foretrække for K. U.s, synes ved nærmere Overvejelse ubestrideligt. Den praktiske Forskel vil næppe være stor, men den i K. U. foreslaaede Affattelse vil kunne føre til, at Handlinger, der rettelig burde bedømmes som utjenlige Forsøg, maa straffes som fuldbyrdet Dokumentfalsk, og denne Affattelse bør derfor sikkert forlades til Fordel for Torps.

K. U. har anset det for rigtigt at give en Definition af, hvad der skal forstaas ved falsk Dokument (under denne Betegnelse medtager Udkastet ogsaa forfalskede Dokumenter): »Som falsk anses et Dokument, naar det betegner nogen som Udsteder, der ikke er det, eller udstedes i en opdigtet Persons Navn, eller der er givet det et Indhold, som ikke hidrører fra Udstederen, eller naar et ufærdigt, med Navn forsynet Dokument uberettiget udfyldes« (§ 349, 2. Stk.), og i nær Tilslutning hertil angives, i hvilke Tilfælde et Dokument skal anses for lige med et falsk Dokument, nemlig

1) naar Navntegnelsen paa det er forskaffet ved Hjælp af en Vildfarelse, paa Grund af hvilken den er givet paa et Dokument af andet Indhold end tilsigtet,

hvor Forfalskninger maatte være begaaede, for Skriftet produceres for Retten, men kun til de højst upraktiske, hvor Forfalskningen finder Sted efter at Skriftet er blevet fremlagt.

2) naar Udstederen urigtigt har tillagt sig en Stilling, der er afgørende for Dokumentets retlige Betydning,

3) naar ret Segl eller Stempel uberettiget er anbragt paa et Dokument, som ikke er færdigt uden Anbringelse af Segl eller Stempel, samt

4) naar Dokumentets Indhold uberettiget er forandret ved Borttagelsen af nogen Del af det. (§ 349, 3. Stk.).

Torps Udkast har ingen til K. U. § 349, 2. Stk., svarende Definition, men udtaler simpelthen (§ 158, 1. Stk.): »For Dokumentfalsk straffes den, som gør Brug af et falsk eller forfalsket Dokument til at skuffe i Retsforhold«.

Af de i K. U. § 349, 3. Stk. opregnede 4 Tilfælde, i hvilke et Dokument skal anses lige med et falsk, bibeholder Torp kun det under 1) nævnte (med en ret uvæsentlig redaktionel Ændring), men det fremgaar af Motiverne, at der ikke ved Udeladelsen af de under 2)—4) nævnte Tilfælde er tilset nogen Realitetsændring, idet det pag. 152 Note 1 udtales, at disse Tilfælde »i V i r k e l i g h e d e n kun er Eksempler paa Misbrug af uægte Dokumenter og næppe gaar ud over, hvad der allerede maa henregnes til Dokumentfalsk«, hvorhos det pag. 156 hedder, at »det v i s t n o k maa siges, at de er lige saa ægte og utvivlsomme Eksempler paa falsk (uægte) Dokument som de i § 349, 3. Stk. nævnte«. De her i Citaterne fremhævede Ord røber dog en Tvivl, som jo faktisk ogsaa har gjort sig gældende baade i Teori og Praksis, og som det formentlig er heldigt at udelukke, og det ses derfor ikke rettere end, at K. U.s Affattelse er at foretrække, selv om den af Torp paa pegede Fare for Modsætningslutninger ikke kan bestrides. Forøvrigt undgaar Torp jo ikke selv en Opregning af Tilfælde, i hvilke et Dokument skal behandles som lige med et falsk, jfr. T. U. § 158, 2. Stk.; men om Opregningen omfatter flere eller færre Tilfælde, synes uden Relevans m. H. t. Faren for Modsætningslutninger.

Som Følge af, at Torp i Modsætning til K. U. medtager Mærkefalsk under Dokumentfalsk, optager Torp under 2) i

§ 158 en Bestemmelse, der i Indhold svarer til K. U. § 358, og som hviler paa den Betragtning, at naar Skuffelsen fremkaldes ved en uberettiget Forbindelse mellem en Genstand og et »Mærke«, maa det retlig set være uden Betydning, om den i Mærket indeholdte Erklæring er falsk eller ægte (s: hidrører fra rette Vedkommende).

Straffeloven begrænser som bekendt Begrebet Dokumentfalsk til alene at angaa Misbrug med uægte (falske) Dokumenter — en Begrænsning, der maa siges at stemme med Sprogbrugen, hvilket dog naturligvis ikke er afgørende for legislative Betragtninger.

Torp er enig med K. U. i, at denne Begrænsning ikke bør opretholdes, men der gores i begge Udkast en vis Sondring indenfor de Dokumentmisbrug, der yderligere medtages:

Foruden de Tilfælde, som ovenfor er behandlede, i hvilke ægte Dokumenter anses »lige med« falske, har begge Udkast Tilfælde 1) af Misbrug med ægte Dokumenter, som strafferetlig sidestilles med Misbrug af falske Dokumenter og 2) af Misbrug med ægte Dokumenter, der underkastes en væsentlig mildere Behandling.

Af den under 1) nævnte Kategori forekommer i begge Udkast Undertrykkelse af Dokumenter (K. U. § 350, T. U. § 159), men medens K. U. kræver, at Tilintetgørelsen, Ubrugbargørelsen eller Førstikkelsen skal være sket for at »skille nogen ved hans Ret«, hedder det hos T. U., at den skal ske for at »hindre en anden i at udøve den ham tilkommende Ret til at benytte Dokumentet som Bevismiddel«.

Der synes ingen Grund at være til at stille videregaaende Fordringer i subjektiv Henseende ved Undertrykkelse af Dokumenter end dem, der stilles ved Misbrug af falske Dokumenter, og det synes derfor at maatte billiges, at Torp som nævnt paa dette Punkt foreslaar en fra K. U. afvigende Formulering, som konsekvent svarer til de subjektive Fordringer ved Misbrug af falske Dokumenter.

Ligeledes synes der at maatte gives T. U. Medhold i, at

der ikke er tilstrækkelig Foje til at optage en saa vidtgaende Udvidelse som den, der foreslaas af K. U. ved Bestemmelsen om, at Fragaelse af Navnetegning paa et Dokument skal straffes lige med Dokumentfalsk.

Af Tilfælde, der hen horer under den som 2) betegnede Kategori, medtager begge Udkast Benyttelse af ægte og uforfalskede Dokumenter som vedrørende andre Personer eller Genstande end dem, de virkelig angaar (K. U. § 353, 1. Stk., T. U. § 161, 1. Stk.).

Endvidere medtager begge Udkast (K. U. § 353 2. Stk., T. U. § 161 2. Stk.) det saakaldte intellektuelle Falsk, men rigtignok i meget forskelligt Omfang. Medens K. U. i al Almindelighed straffer den, der »for at skuffe i Retsforhold i eller til et Dokument afgiver urigtig Erklæring angaaende nogen Omstændighed, som Dokumentet er bestemt til at bevidne, eller som benytter eller overlader til Benyttelse saadant Dokument som indeholdende Sandhed«, begrænser T. U. Reglen til at gælde om »den, som for at skuffe i Retsforhold i eller til indenlandsk eller udenlandsk offentligt Dokument eller Bog eller i privat Dokument eller Bog, som det ifølge Lov eller særligt Pligtforhold paahviler ham at udfærdige eller føre, eller i Læge- eller Dyrlægeattest afgiver urigtig Erklæring om noget Forhold, angaaende hvilket Erklæringen skal tjene som Bevis eller Kontrol, eller som benytter eller overlader til Benyttelse i Retsforhold et saadant Dokument som indeholdende Sandhed«.

Der savnes i K. U. ganske en nærmere Motivering af den ganske overordentlig vidtrækkende Udvidelse af det strafbares Omraade som foreslaas i Udkastets ovenciterede Bestemmelse, hvilket er saa meget mærkeligere, som denne Udvidelse saa langt fra at synes selvfølgelig tværtimod paa Forhaand maa synes meget betænkelig. I Motiverne (pag. 295) findes ganske vist en i Almindelig holdt Udtalelse om, at ogsaa ved Misbrug med ægte Dokumenter »angribes den almindelige til Dokumenter knyttede og for Retslivet nødvendige Tillid«. Forsaavidt der i denne Udtalelse skal søges Mo-

tivering for en Bestemmelse af saa vidtrækkende Karakter som den omhandlede, maa Rigtigheden heraf i høj Grad betvivles. Det er ikke befojet at hævde, at der til den skriftlige Udtalelse som saadan eo ipso skænkes større Tillid end til et tilsvarende mundtligt Udsagn. Det modsatte turde snarere — naar bortses fra visse særlige Arter af Dokumenter — være Tilfældet. Papiret er taalsomt og den gamle Sætning »litteræ non erubescunt« indeholder en Sandhed, som Filk kun allfor ofte drager sig til Nytte. Enhver, som i Praxis har været stillet overfor f. Eks. skriftlige Anbefalinger eller skriftlige Erklæringer fra Private til Brug under en Retssag, vil vide, hvor ringe Tiltro man faktisk skænker disse Erklæringer, hvor ringe Tillid til Indholdets Rigtighed de i Almindelighed mødes med. Mon ikke enhver, der f. Eks. skal engagere en Medhjælper, langt vil foretrække at faa en direkte mundtlig Udtalelse fra den tidligere Principal om den paa-gældendes Kvalifikationer fremfor en skriftlig Anbefaling?

Medens det faktiske Forhold saaledes maa erkendes at være det, at skriftlige Erklæringer absolut ikke i Almindelighed nyder nogen kvalificeret Tillid i Forhold til de mundtlige Udsagn, kunde man ganske vist rejse det Spørgsmaal, om det ikke vilde være belimeligt at s k a b e en saadan Tillid netop gennem en Straffebestemmelse som den i K. U. foreslaaede. Der maatte imidlertid i saa Henseende kunne paavises en meget stærk praktisk Trang, for at det skulde kunne anses for befojet, saaledes gennem Straffebestemmelser at s k a b e en Tillid, med hvilke Erklæringerne ikke eo ipso mødes, og at en saadan Trang skulde have gjort sig gældende, maa bestrides.

Medens der saaledes ikke i Almindelighed kan paavises nogen Grund til at behandle det urigtige og usandfærdige skriftlige Udsagn anderledes end det tilsvarende mundtlige, gælder som berørt noget andet om de Tilfælde, i hvilke der i Retslivet tillægges de skriftlige Erklæringer en særlig bevisende Betydning. I disse Tilfælde kan der med Føje tales om en særlig Tillid, der angribes ved Misbrug.

Grænsen for de Erklæringer, som Retslivet saaledes giver en særlig Plads, er selvsagt flydende, og det maa derfor til en vis Grad bero paa et Skøn, hvilke Erklæringer man vil give den strafferetlige Særstilling, men der ses ikke at kunne fremføres væsentlige Indvendinger mod den Formulering, der i saa Henseende er benyttet i T. U., udover at Vandelsattester formentlig burde medtages, jfr. nærmere Side 324.

Derimod synes der med Føje at kunne rejses det Spørgsmaal, om det er rigtigt at behandle disse Forhold i et Kapitel, der kort og godt betegnes som Dokumentfalsk.

Et er, at det maaske sprogligt lader sig forsvare, at betegne disse Forhold som Falsk. Det maa erkendes, at den populære Sprogbrug jævnlig benytter sig af Betegnelsen falske Legitimationspapirer og (dog sjældnere) falske Erklæringer, hvor der henholdsvis menes (ægte) Legitimationspapirer, der vedrører anden Person, og (ægte) Erklæringer af urigtigt Indhold. Men det synes mindre heldigt at knæsette en saadan Sprogbrug, naar man hidtil med Nytte i den juridiske Terminologi har sondret skarpt mellem de to Arter af Modsætninger: falsk — ægte og urigtig — rigtig¹⁾.

Og i begge Udkast gør der sig ogsaa paa dette Punkt en Vaklen gældende. Medens Kapiteloverskrifterne i dem begge lyder »Dokumentfalsk«, forbeholder de begge i Teksten denne Betegnelse for Misbrugene med uægte Dokumenter og de Forhold, som strafferetlig behandles paa samme Maade²⁾, medens Betegnelsen Dokumentfalsk ikke anvendes i Forbin-

¹⁾ Forsaavidt man heroverfor vil gøre gældende, at den juridiske Terminologi jo dog kender Udtryk som »personelt Falsk« og »intellektuelt Falsk«, maa dertil bemærkes, at de nævnte Udtryk ikke kan siges at høre til almindelig juridisk Sprogbrug. De fleste Jurister staar efter min Erfaring temmelig fremmede overfor disse Betegnelser. Det vilde derfor næppe efterlade noget Savn, om man opgav dem, tværtimod bidrage til Klarhed.

²⁾ Se K. U. § 349 »straffes for Dokumentfalsk«, § 350 »For Dokumentfalsk straffes ogsaa den«, § 351 »Dokumentfalsk straffes med«, § 352 »Straffen for Dokumentfalsk« og T. U. § 158 »For Dokumentfalsk straffes«, § 159 »For Dokumentfalsk straffes ogsaa«, § 160 »Dokumentfalsk straffes med«.

delse med de her omhandlede Forhold (K. U. § 353 og T. U. § 161).

Det er meget forstaaeligt, at Udkastene saaledes vægrer sig ved direkte at bruge Betegnelsen Dokumentfalsk i Forbindelse med disse Forhold, thi rent fraset, om det sprogligt lader sig gøre — hvad K. U.s Motiver (pag. 295) hævder er Tilfældet — saa knytter der sig utvivlsomt i den almindelige Retsbevidsthed til Ordet Dokumentfalsk Forestillingen om et særdeles graverende Delikt af en langt alvorligere Beskaffenhed end de her omhandlede Forhold.

Det trænger næppe til Paavisning, at det er skadeligt for Retsbevidstheden og i høj Grad ubilligt overfor Lovovertræderne saaledes at sammenstille og under samme fælles Betegnelse sammenfatte Delikter, der i den almindelige Bevidsthed faktisk og med fuld Foje staar som væsensforskellige og som værende af vidt forskellig Strafverdighed.

Det vilde da formentlig være rigtigere at lade Kapiteloverskriften lyde enten: »Dokumentfalsk og andre Dokumentforbrydelser (evt. Dokumentmisbrug)« eller alene: »Dokumentforbrydelser (eller Dokumentmisbrug)«.

Og naar man som T. U. mener at burde sondre mellem Forbrydelser og Forseelser, turde det rigtige maaske være, at henvise de i § 161 omhandlede Forhold til Loven om Forseelser, saavist som der her som Regel kun er Tale om Forhold af underordnet Strafverdighed.

Ganske vist kan f. Eks. Benyttelsen eller Fremstillingen af en urigtig Lægeattest efter Omstændighederne være et meget graverende Forhold, saasom naar den benyttes som Middel til at gennemføre en Assurancesvig. Men naar man nærmere overtænker de Tilfælde, i hvilke Benyttelsen eller Fremstillingen af den urigtige Erklæring saaledes forekommer for ondartet til at betragtes som en blot Forseelse, vil det vise sig, at det stedse drejer sig om Tilfælde, hvor Erklæringen benyttes i et eller andet særlig graverende retsstridigt Øjemed, men i saadanne Tilfælde vil der formentlig altid have fuldt ud tilstrækkeligt strafferetligt Værn i andre Straffebestemmelser.

Men i de Tilfælde, hvor den urigtige Erklæring forekommer uden at tages i saadanne særlig graverende Formaals Tjeneste, vil der næppe kunne indvendes noget mod at behandle Forholdet som en blot Forseelse, og dette vil sikkert ogsaa stemme bedst med den almindelige Opfattelse. I saa Henseende er det særdeles oplysende, hvorledes den almindelige Opinion forholder sig overfor Vandelsattester. Det tør uden Overdrivelse paastaas, at Tusinder af Mennesker har udstedt eller betjent sig af urigtige Vandelsattester, uden at nogen af den Grund vil sætte nogen Plet paa deres borgerlige Ære, og uden at nogen vil falde paa at mene, at de har gjort sig skyldige i et Forhold, der har nogen Forbindelse med Dokumentfalsk.

Vandelsattesterne er vel nok det mest iøjnefaldende Eksempel paa, at urigtige Dokumenter kan benyttes uden at der dermed er forbundet nogen graverende retsstridig Hensigt, men ganske det samme er Tilfældet med andre Dokumenter, f. Eks. Lægeattester.

Paa den anden Side maa det vist erkendes at være uheldigt helt at udelukke Muligheden af at ramme Misbrug af Vandelsattester af den ovennævnte Art, og det rigtige vil derfor formentlig være at medtage disse Attester under Straffebudet, men samtidig, som her foreslaaet, i sin Helhed overføre dette til Loven om Forseelser.

Hvad Spørgsmaalet om *F u l d b y r d e l s e s m o m e n t e r* angaar, da maa det erindres, at dette, saaledes som T. U.s Forsøgsregler er formulerede, har sin væsentligste praktiske Betydning i Relation til Tilbagetræden fra Forsøg.

Medens K. U. og T. U. er enige i, at det ikke kan kræves til Fuldbyrdelsen, at nogen Skuffelse er indtraadt, og at det i hvert Fald maa være tilstrækkeligt, at det falske Dokument er taget i Brug, er der iøvrigt Forskel paa de to Udkast.

T. U. optager — formentlig med Rette — ikke K. U.s Regel i § 350 om, at for Dokumentfalsk straffes ogsaa den, »der giver et falsk eller dermed ifølge § 349 ligestillet Dokument fra sig for at sætte Modtageren i Stand til at bruge

det til at skuffe i Retsforhold, samt den, der i nævnte Øjemed af en anden modtager et saadant Dokument«.

Medens K. U. anser det negative Misbrug »Tilintetgørelse, Forstikkelse og Ubrugbargørelse« for fuldbyrdet med selve disse Handlingers Foretagelse (§ 350 i. f.), kræver T. U. yderligere, at man derved skal h i n d r e en anden i at udøve den ham tilkommende Ret til at benytte Dokumentet som Bevismiddel (§ 159). Nogen større praktisk Forskel vil denne Afvigelse dog næppe medføre.

Hvad endelig de i K. U. § 353 og T. U. § 161 omhandlede Forhold angaar, anses Forbrydelsen for K. U. § 353 1. Stykkes Vedkommende for fuldbyrdet derved, at man benytter eller overlader til Benyttelse, medens 2. Stykke nævner »afgiver urigtig Erklæring«, »benytter eller overlader til Benyttelse«.

T. U. optager — i Konsekvens af sin Stilling overfor Udvidelsen i K. U. § 350 — i sin § 161, 1. Stk. kun Tilfældet »benytter«, ikke tillige »overlader til Benyttelse«. I § 161, 2. Stk. bestemmes Fuldbyrdelsesmomentet paa ganske samme Maade som i K. U. § 353, 2. Stk. Forsaavidt angaar urigtige Erklæringer i et Dokument, synes det ikke begrundet at sætte Fuldbyrdelsesmomentet allerede ved Erklæringens A f g i v e l s e (hvorved formentlig skal forstås dens Udstedelse) og derved udelukke »Tilbagetræden fra Forsøg« allerede paa dette Stadium. Det naturlige Fuldbyrdelsesmoment er formentlig det Moment, i hvilket Erklæringen enten direkte overleveres til den, der skal paavirkes ved dens Indhold, eller overgives en anden til Benyttelse paa denne Maade.

Den subjektive Fordring udtrykkes forsaavidt angaar det egentlige Dokumentfalsk og de Forhold, som ligestilles hermed, i begge Udkast¹⁾ saaledes: »for at skuffe i Retsforhold«, og det samme gælder for de i K. U. § 353, 2. Stk. og T. U. § 161, 2. Stk. omhandlede Forholds Vedkommende.

¹⁾ Herfra dog undtaget K. U. § 350 2. Membrum, hvor Fordringen skærpes til »for at skille nogen ved hans Ret«.

I sidstnævnte Paragraffers 1. Stykker findes det ganske vist ikke udtrykkelig udtalt, at Handlingen skal foretages for at skuffe, i T. U. § 161 end ikke, at det skal ske i Retsforhold, men der kan efter hele Sammenhængen formentlig ikke være Tvivl om, at det er Meningen i saa Henseende at stille den samme Fordring som i Paragraffernes 2. Stykke.

Ud fra det Synspunkt, som ligger til Grund for begge Udkasts Bestemmelser om Dokumentforbrydelser, nemlig det, at ved disse Handlinger angribes den særlige Tillid, som i Retslivet knyttes til Dokumenter, maa det sikkert erkendes, at den subjektive Fordring med Rette maa bestemmes som sket, nemlig at det afgørende er, at Handlingerne foretages for at skuffe i Retsforhold. Et andet Spørgsmaal er, om dette Hovedsynspunkt, paa hvilket Udkastene bygger, er det rigtige. Det vilde føre for vidt, at tage dette Spørgsmaal op til indgaaende Behandling, men det skal dog lige fremhæves, at de samme Betragtninger, som fører Torp til at opretholde Kravet om Berigelseshensigt ved Tyveri, Bedrageri o. s. v., konsekvent synes at maatte føre til en tilsvarende Fordring ved denne Forbrydelse eller rettere til at gøre en skarp Sondring mellem de Dokumentmisbrug, der foretages i Vindingshensigt, og de øvrige Misbrug.

Naar Torp¹⁾ fremhæver, at den almindelige Bevidsthed gør en skarp Sondring mellem de Forbrydelser, der foretages i Vindingshensigt og de øvrige, og at det derfor f. Eks. er urimeligt og stødende for den almindelige Retsfølelse at behandle efter samme Straffebestemmelser den, der foretager en Afpresning i Vindingshensigt, og den, der ved Afpresningen kun vil opnaa sit lovlige Tilgodehavende, saa synes ganske tilsvarende Betragtninger med Føje at kunne gøres gældende for Dokumentforbrydelsernes Vedkommende. Naar Falskforbrydelsen i den almindelige Bevidsthed utvivlsomt staar som en særdeles grov Forbrydelse, saa hænger det sikkert sammen med, at denne Bevidsthed, naar den forestiller

¹⁾ Bidrag til Læren om Berigelsesforbrydelser, 1909 pag. 46 ff.

sig et Dokumentfalsk, uvilkaarligt tænker sig det foretaget i den Hensigt at bedrage.

I Praxis straffer man jo kun yderst sjældent Bedrageriet, naar det træder i Konkurrence med Falsk, men betragter den for Bedrageriet forskyldte Straf som subsummeret under Falskstraffen. Og naar man i Tanken gennemgaar de en bekendte Tilfælde, hvor Falsk har foreligget uden Berigelseshensigt, vil man vist komme til den Erkendelse, at Falsk i saadanne Tilfælde er en Forbrydelse af væsentlig formel Karakter ligesom f. Eks. Selvtægt og Afpresning uden Berigelseshensigt. Det skal fuldt ud erkendes, at saavel K. U. som T. U. har taget Hensyn hertil ved Fastsættelsen af Strafferammerne, men saaledes som Bestemmelsen nu en Gang er affattede, kan det ikke undgaas, at det Stempel af særlig Vanære, som i den almindelige Opfattelse knyttes til Berigelsesforbrydelserne, ogsaa kommer til at ramme disse Forhold. Det vilde da formodentlig være at foretrække, om man kunde naa til en Formulering, der skarpt sondrede de Falskforbrydelser, der kun er af væsentlig formel Karakter, fra dem der har et Berigelsesformaal¹⁾.

Hvad endelig de foreslaaede Straffe angaar, bibeholder Torp for det egentlige Dokumentfalsk (og det dermed ligestillede) den samme Tredeling, som findes i K. U., og gennemfører den i det væsentlige paa samme Maade, kun at T. U. under den groveste Klasse medtager »sidste Viljesbestemmelser«, og under den laveste Klasse foruden det Tilfælde, at Forfalskningen er af underordnet Betydning, nævner »at det, som derved søges opnaaet, er af underordnet Betydning«. Til Begrundelse af denne sidste Tilføjelse anfører Motiverne, at dette formentlig kun er en naturlig Konsekvens af den i K. U. udtrykte Tanke, »en Tydeliggørelse af denne«. Den sidste her fremhævede Bemærkning kan fuldt ud tiltrædes; naar K. U. nævner det Tilfælde, at Forfalskninger er af underordnet Betydning,

¹⁾ Jfr. herom Lassen l. c. pag. 110 ff.

sigtes derved sikkert netop til, at den er af underordnet Betydning, f o r d i det, som derved søges opnaaet, er af underordnet Betydning. Saaledes som T. U. formulerer Bestemmelsen, kommer imidlertid Ordene »Forfalskningen er af underordnet Betydning« til at betyde noget ganske andet, thi hvis disse Ord ikke skal staa overflødige i Sammenhængen (paa den ene Side Dokumenter, der i sig selv er af underordnet Betydning, paa den anden Side Forfalskninger, der kun har et underordnet Formaal), saa maa de sigte til de Tilfælde, hvor den foretagne Forfalskning rent isoleret, objektivt betragtet er underordnet, der maa ved disse f. Eks. sigtes til Tilføjelse eller Ændring af et Komma, et Bogstav, et enkelt Tal o. l. Men saaledes bliver Bestemmelsen urimelig. Tilføjelsen eller Slettelsen af f. Eks. et Komma kan være afgørende for Forstaaelsen af et Dokuments Indhold¹⁾, og der er absolut ingen Grund til at behandle særligt mildt et Tilfælde, hvor en Person opnaar en saadan vidtrækkende Forskydning i et Dokuments Indhold ved en »i sig selv« ganske underordnet Ændring. Det rigtige vil da formentlig være at bibeholde de i T. U. tilføjede Ord, men til Gengæld lade det oprindelige uklare Udtryk fra K. U. udgaa.

De af T. U. foreslaaede Strafferammer er mildere end K. U.s, saaledes er den normale Straf Arbejdsfængsel til 4 Aar (K. U. 8 Maaneder til 8 Aar), Straffen for den groveste Klasse Arbejdsfængsel til 8 Aar (K. U. 8 Maaneder til 12 Aar), og Straffen for den laveste Klasse Bøde, simpelt Fængsel eller under særdeles skærpende Omstændigheder Arbejds-

¹⁾ Eksempelvis skal jeg fra min egen Praksis nævne et Tilfælde, hvor Omfanget af en Eneforhandlingsret vilde blive vidt forskelligt, efter som der paa et bestemt Sted i Kontrakten læstes et Komma eller ej. Den ene Part paastod, at det skyldtes en Skrivefejl, at dette Komma ikke fandtes, og havde han kunnet gennemføre denne Paaastand, vilde han uden Tvivl have vundet Processen og dermed en meget betydelig Erstatning. Nu tabte han, fordi det ikke kunde anses for godtgjort, at der skulde have staaet et Komma det paagældende Sted.

fængsel i indtil 1 Aar (K. U. fastsætter her intel Maksimum for Arbejdsfængsel).

For de i T. U. § 161, 1. Stk. og i K. U. § 353, 1. Stk. nævnte Forhold foreslaar begge Udkast samme Straf (Bøde eller simpelt Fængsel i indtil 6 Maaneder), medens T. U. for de i § 161, 2. Stk. omhandlede Forhold foreslaar en strengere Straf end K. U. § 353, 2. Stk. (simpelt Fængsel eller Arbejdsfængsel som Normalstraf, medens K. U. som saadan har Bøde eller simpelt Fængsel), hvilket motiveres med det begrænsede Omraade, som T. U. § 161, 2. Stk. har i Forhold til K. U. § 353, 2. Stk.

Endnu skal om Strafferammerne kun bemærkes, at T. U. ikke har nogen Bestemmelse svarende til K. U. § 352¹⁾. Udeladelsen begrundes i Motiverne med, at Bestemmelsen er overflødig i Betragtning af de foreslaaede Minima. Det kunde maaske snarere anføres, at Bestemmelsen efter sit Indhold er irrationel, da den lægger Vægten paa et objektivt Moment, der kun bør have ringe, om overhovedet nogen, Indflydelse paa Bedømmelsen af Handlingens Strafverdighed.

¹⁾ Straffen for Dokumentfalsk kan nedsættes med det halve, naar det falske Dokument er behæftet med saa øjensynlige Mangler, eller Forfalskningen saa kendelig, at det kun ved stor Uforsigtighed kan skuffe.

Fængselsvæsen.

Fra Fængselscellens Boghylde.

Til en Fængselscelles faste Inventar hører bl. a. et Eksemplar af det nye Testamente og en Salmebog. Hertil kommer desuden — i hvert Fald for de københavnske Arresters Vedkommende — en Bønnebog. Her som paa alle andre Omraader kan der fra Tid til anden trænges til Fornyelse. Og Præsten ved de nævnte Arreste, Pastor O. A. Larsen, har derfor fornylig udarbejdet en »*Bønnebog til Brug i Fængsler*«, der forekommer mig at være en god Afløsning for den hidtil benyttede. Mens den sidste henvendte sig til alle kristne, har den nye Bog valgt den Begrænsning, som Tiflen angiver; en Del har da her med Vægt kunnet faa sin særlige Betoning; andet har helt kunnet udelades. Og det er gode Navne, der staar under de enkelte Bønner. Der er Vidnesbyrd nok om, at den Slags Læsning bruges og paaskønnes baade udenfor Fængslet og i dette, hvad der heller ikke er saa uforstaaeligt. Der kan være mange, der faar vakt deres religiøse Interesse, men som til at begynde med savner Forudsætningerne for med Udbytte at kunne læse i det nye Testamente paa egen Haand; ikke mindst for saadanne vil ved Siden af Salmebogen en Bønnebog være egnet til Brug.

Jeg for mit Vedkommende vilde da findet det ønskeligt, at den nye Bønnebog (der er udkommet hos Engelsen & Schrøder, København) kunde blive indført ogsaa i Cellerne i Christianshavns Straffeanstalt. Her har Bønnebogen hidtil kun haft sin Plads i de forskellige Klasser for de Fanger, der hensidder i Fællesskab, og som skiftes til at oplæse en Bøn paa Klassen hver Morgen og Aften. En saadan Læsen Bøn maa forekomme gammeldags og vel ikke helt med Urette forældet. At den daglige, tvungne Andagt ofte kan mødes med

Uvilje af adskillige, vil heller ikke kunne undre. Alligevel har jeg ikke kunnet faa mig til at søge den afskaffet. Thi hvad kan man sætte i Stedet? Afsyngelsen af en Salme vilde maaske her, hvor Talen er om Kvinder, være noget bedre; men det vilde vistnok af praktiske Grunde være vanskeligt at gennemføre til daglig. Paa Forhaand kan man jo ikke nægte Muligheden af, at netop den daglige Andagt til Tider kan faa Betydning for en og anden, eller at den i Perioder kan virke til almindelig Opbyggelse. Og har man først afskaffet slikt, faas det ikke let igen.

Men i Sammenhæng med det ovenanførte maa jeg endnu nævne, at der er en anden Bog, der efter mit Skøn naturligt horer med til det faste Inventar i Fængselscellen som Supplement til det nye Testamente. Det er en Bibelhistorie. Hvad der her er læst i Skoletiden, har adskillige af Fangerne forlængst glemt mere eller mindre af. Og naar de saa i det nye Testamente eller i de Prædikener, de horer, moder Henvisninger til gammeltestamentlige Personer eller Begivenheder, ved de ingenting derom. Saa beder de ofte om at maatte laane en hel Bibel; men i den har de ikke altid let ved at finde, hvad de søger. Og ogsaa af andre Grunde vilde det vel i mange Tilfælde være det heldigste og til størst Gavn for dem selv, om de i Stedet herfor har en Bibelhistorie, der, selv om den er kortfattet, kan give dem alt, hvad de i denne Henseende har Brug for.

Man kan være sikker paa, at de Bøger, som Fangerne til Stadighed har hos sig i Cellen, ikke blot bliver læste, men bliver læste igennem den ene Gang efter den anden. Saadan gaar det med de Bøger, som de bruger i Fængslets Skole: Geografi, Fædrelandshistorie, Læsebog o. s. v. Snart morer de sig med »at rejse paa Landkortet«; snart er der andet, som de kommer i Tanker om og ser efter. Paa den Maade bliver der meget, der efterhaanden hænger fast; og der bliver det, der kan give Anledning til Spørgsmaal og Forklaringer. Ikke faa af dem lærer ogsaa Sprog i Fængslet. Og det bliver saaledes tit ikke helt faa Bøger, de kan have staaende paa deres Hylde. Jeg vilde endda finde, at dette Fangernes Haandbibliothek med god Nytte maatte kunne udvides noget mere. Kan der ikke tænkes at være de Ting, som netop den Slags Mennesker kunde trænge til at blive oplyste om, og som de maaske ikke har som Undervisningsfag i Fængslets Skole og i det højeste kun faar meddelt gennem Foredrag, der let kan glemmes, og som under Befolkningens stadige Skiften heller ikke kommer alle til gode? Jeg tænker

herved paa noget saadant som en Samfundslære, særligt en Fremstilling af Samfundsmoralen, noget, der bl. a. kunde klare deres Begreber og vække deres Eftertanke overfor det store Spørgsmaal: »Jeg selv — og alle de andre«. Eller jeg tænker paa en Fremstilling af den almindelige Hygiejne, en Paavisning af den Betydning, som det har at leve sundt. Og — dersom Spiritusforholdene i vort Land igen skulde glide tilbage i det gamle Spor, — tænker jeg fremdeles paa en Oplysning om hele Alkoholspørgsmaalet. Hvorledes denne Tanke nærmere skulde udformes, bliver et Spørgsmaal for sig. Men at der her kunde være god Brug for en Vejledning paa disse Omraader, synes jeg ikke, man kan være i Tvivl om.

Paa Cellefangernes Boghylde finder man saa endnu — for dem, der er naaede igennem Straffens allerførste Stadium, — deres Bibliotheksbog, den, de stadigt faar byttet. I vore Straffeanstalter faar Fangerne efterhaanden, som de rykker op i Klasserne, Adgang til tre forskellige Arter af Bøger: religiøse, belærende og underholdende. De, der er naaede til disse sidste, faar en ny Bog hver Uge og har Lov til selv i Kataloget at vælge, hvilke de ønsker at læse. Denne Adgang til at faa Bøger fra Bibliotheket er en Ret, som kun de allerfærreste af Fangerne ikke forstaar at sætte Pris paa; alene som Afveksling i deres ensformige Liv er den jo ogsaa fuldt paa sin Plads. Kun er jeg ikke sikker paa, hvorvidt Reglerne om de underholdende Bøger ikke er mere af det gode, end fornødent og sommetider heldigt er. Jeg husker endnu min Forundring, da jeg ganske ny i Tjenesten som Fængselspræst kom ind i Cellen til en Kvinde og paa mit Spørgsmaal om, hvilken Bog hun for Tiden havde at læse i, fik det Svar, at det var en, der hed »Den røde Røver«; jeg havde den Gang slet ikke tænkt mig, at det var slige Bøger, der kunde læses i Fængslet. Og det støder mig endnu, hvad der jævnlige hænder mig, at jeg — naar jeg taler med en eller anden, der har været i Straffeanstalten de første Par Maaneder, og saa faar at høre, at hun nu kan begynde at faa Bøger fra Bibliotheket, — saa straks faar det Spørgsmaal, om hun ikke maa laane den eller den Bog; thi den har hun hørt, skal være saa morsom. Det maa jo erindres, at Læsning ikke er den eneste Fritidsbeskæftigelse, man kan give Fangerne. Kvinderne, som jeg kender bedst, har f. Eks. deres Haandarbejde. Ogsaa for Mændenes Vedkommende vil der formentlig som Regel kunne findes det, der i Fritiden kan sysselsætte Hænder og Tanker eller alene de sidste, og som kan virke opdragende. Men at læse Romaner og For-

tællinger vil ofte kun blive en ganske tanketom og formaalsløs Tidsfordriv. En Del af dem vil afgjort, naar de selv har Lov at vælge Bøgerne, være tilbøjelige til at gaa efter de spændende Titter, som hun, der i sin Tid havde udset sig »Den røde Røver«. Og man kan jo blive forfalden til at læse som til alt muligt andet. Jeg har i min Virksomhed truffet adskillige Kvinder, der i Fængslet var graadige Romanslugersker. Og det behøver jo ikke at være daarlige Bøger, der bliver givet dem, for at det skal kunne blive en daarlig Vane, de her føres ind paa. Paa dette ene Punkt vilde jeg derfor snarest finde, at der trænges ikke til en Udvidelse, men til en Begrænsning.

A. H. Steenbuch.

Børneforsorg.

Danmark.

Overværgeraadets Statistik for Aaret 1917*) udviser, at i Aarets Løb ialt 693 Born er anbragt udenfor Hjemmet i Henhold til Børneloven af 14. April 1905. For de foregaaende var Tallene: 1906: 585, 1907: 598, 1908: 642, 1909: 849, 1910: 802, 1911: 722, 1912: 809, 1913: 736, 1914: 770, 1915: 818, 1916: 817. Det samlede Antal udgør saaledes 8841, hvoraf ved Udgangen af 1917 endnu 5092 var under Værgeraadetsinstitutionens Forsorg. Regnet efter Forældrenes Opholdssted var af de 8841 Born 3388 fra Hovedstaden, 2960 fra Provinskøbstæderne, 2451 fra Landdistrikterne og 14 fra Udlandet, og for 28 var Forældrenes Opholdssted uoplyst. Hovedanbringelserne for de i 1917 fjærnede og udenfor Hjemmet anbragte Born var: Opdragelsesanstalt 63, Optagelses- og lagttagelseshjem 431, Børnehjem 34, Klinik 4, privat Pleje 124, Tjeneste 29, Lære 8. Børnenes Alder ved Anbringelsen (regnet fra Godkendelsesdagen) var: Under 2 Aar 33, 2—4 Aar 51, 4—7 Aar 53, 7—10 Aar 90, 10—12 Aar 96, 12—14 Aar 141, 14—16 Aar 110, 16—18 Aar 119. For 93 af de ovennævnte paa Optagelses- og lagttagelseshjem anbragte Born afsluttedes i Aarets Løb lagttagelsen, og af disse 93 Born anbragtes 57 i Opdragelsesanstalt (fra Hovedstaden 28, fra Provinskøbstæderne 21 og fra Landdistrikterne 8), 14 i Børnehjem, 7 i Plejehjem, 12 i Tjenesteplads og 3 i Lære. Hovedaarsagen til Fjærnelsen fra Hjemmet var for 322 begaaede Lovovertrædelser, for 350 Vanrøgt eller begyndende sædelig Fordærvelse (af disse var 49 over 15 Aar gamle ved deres Antagelse af Værgeraadetsinstitutionen) og for 21 Mishandling o. l. —

*) Om Statistiken for Aarene fra 1912 til 1916 henvises til dette Tidsskrifts 1. Aarsang S. 277, 2. Aargang S. 282, 3. Aargang S. 245, 4. Aargang S. 274 og 5. Aargang S. 345.

Paaanke fra Forældrenes Side af Værgeraadenes Beslutning om et Barns Fjernelse forelaa i 9 Tilfælde. I 9 Tilfælde blev en af et Værgeraad indstillet Beslutning om et Barns Fjernelse fra Hjemmet ikke godkendt af Overværgeraadet, i 22 Tilfælde henvistes Sagen til Fattigvæsenet som hørende under dette, og i 28 Tilfælde indskrænkede Værgeraadsinstitutionens Virksomhed sig til efter Fattigvæsenets Begæring at fratage de naturlige Forældre Forældremagten og overdrage denne til Fattigvæsenet.

Statsopdragelsesanstalten Braaskovgaard har udsendt en Toaarsberetning, omfattende Tiden fra den 1. April 1916 til den 31. Marts 1918. Den statistiske og skematiske Del af Meddelelserne gives stadig for hvert af Beretningsaarene, skønt de vilde vinde ved at sammenarbejdes. Regnskabet indeholder bl. a. en i og for sig ganske prisværdig Opgørelse af den gennemsnitlige Kostudgift daglig for hver Person; men naar alle Tallene tillige opgøres pr. Maaned, er dette i Virkeligheden værdiløst paa Grund af de øjensynlig ganske tilfældige Fluktuationer. Iøvrigt er det sikkert Udtryk for en forstandig Økonomi, naar den daglige Kostudgift pro persona trods Dyrtiden ikke har udgjort mere end 63,34 Øre i 1916 og 71,61 Øre i 1917, — og endda regnes Braaskovgaard for et godt »Madsted«. Anstalten har nu Plads til 86 Elever (heri indbefattet 20 Pladser i den lukkede Afdeling). Ved Siden af Hovedafdelingen virker dels et Haandværker- og et Landbrugshjem (hver med 8 Pladser), dels den lukkede Afdeling, i hvilken Hensættelse finder Sted som en disciplinær Forholdsregel samt i adskillige Tilfælde ogsaa i en kortere Tid ved selve Elevens Modtagelse, navnlig naar denne sker fra Arresthuse. Anstalten er praktisk talt til Stadighed fuldt belagt, og i længere Tid har endog Venteliste maattet benyttes; blandt de uheldige Følger heraf er ogsaa, at Gennemsnitsalderen ved Elevens Modtagelse er stegen, saa at den nu er ca. 17 Aar mod tidligere 16½ Aar. Med Hensyn til Oplæring kan Anstalten nu foruden Landbrug byde paa fire Haandværk (Smed, Snedker, Skomager og Skræder) og paa Gartneri. Af de i Toaarets Løb indkomne 112 Elever havde langt de fleste forud gjort sig skyldig i Forbrydelser, kun 25 havde ikke været tiltalt; paa den anden Side havde kun 8 udstaaet Straf, medens de øvrige var bleven fritagne for Tiltale ved Justitsministeriets Resolution eller i ganske enkelte Tilfælde betinget dømt. Af de i Toaarets Løb udgaede 82

Elever anbragtes 29 i Lære, 2 i Hyre, 8 i Tjenesteplasser, 1 i Kontorplads; for en Dels Vedkommende faldt Indkaldelse til Aftjening af Værnepligt i umiddelbar Fortsættelse af Anstaltsopholdet; 11 tilbagegaves til Hjemmet, 4 overgik til Aandssvageforsorg og 5 udgik efter udstaaet Straf. Man faar af Beretningen Indtryk af, at der i det hele arbejdes stot og godt fremad paa Braaskovgaard under dennes Forstander *J. C. Schous* rolige Ledelse.

Vejstrup Pigeheim, der ligesom Braaskovgaard oprettedes i 1908, var indtil i Aar den eneste Statsopdragelsesanstalt for særlige vanskelige Piger (nu er Sjølund Pigeheim i Nærheden af Kolding kommen til). Medens den nu udgivne Beretning (for 1917—18) iøvrigt efter Sædvane er ret kortfattet, indeholder den værdifulde Oplysninger dels om de i Beretningsaaret udgaaede Piger, dels om de 5 Aar tidligere udgaaede. Navnlig Oplysningerne om disse sidste tjener til i nogen Grad at give paalidelig Kundskab om »Resultaterne«. Af de her — selvfølgelig uden Navns Nævne — omtalte 4 Piger synes de 2 helt at være kommen paa ret Kol, en tredje, der er gift, har i hvert Fald ikke været i Konflikt med Loven, medens den fjerde paa Grund af sine ringe aandelige Evner ligger sin Familie til Byrde. Med Rette fremhæver Hjemmets Forstanderinde, Frøken *Gerda Schneekloth*, at man i en Gerning som denne let bliver tilbøjelig til modløst at stirre paa de negative Resultater og over dem glemme de positive; om adskillige af de unge vides det, at de, selv om de har været langt nede efter deres Bortrejse fra Vejstrup, dog omkring 25 Aars Alderen endelig har rettet sig og er bleven de Mennesker, som Pigeheimet bestræbte sig for at gøre dem til.

Skoleheimet Prøven, der er oprettet af Fængselshjælpen, men har sin egen Bestyrelse, der dog nøje samarbejder med Fængselshjælpen, har udsendt en samlet Oversigt over Virksomheden i de 10 Aar, Skoleheimet nu har bestaaet (det toges i Brug den 22. Maj 1908). Beretningen giver en Oversigt over Anstaltens Udvikling i de forløbne 10 Aar, og denne Beretning faar forøget Interesse derved, at den til Dels afspejler den Udvikling, som Opdragelsesforsorgen i det hele er undergaaet i dette Tidsrum. Ved Anstaltens Oprettelse var man maaske noget hildet af den stærke Bevægelse, der dannedes ved Reaktionen overfor en tidligere Tids Tro paa

Landbrugsarbejdet som ene saliggørende overfor den Ungdom, man antog sig; Udviklingen viser, at der vel er adskillige, overfor hvem med Held en Haandværksuddannelse kan forsøges, men at der er talrige andre, med hvis Livsvilkaar og Evner kun Landbrugsarbejdet passer. I Overensstemmelse hermed er »Proven«, der ligger umiddelbart ved København og oprindeligt kun havde et Areal af 28 Tdr. Land, hvoraf 18 dreves som Landbrug, nu udvidet med 30 Tdr. Land, hvorefter ialt 48 Tdr. Land drives som Landbrug. Ved Siden heraf findes et betydeligt Gartneri samt Uddannelsesværksteder for Smede og Snedkere; dertil kommer siden Januar 1916 en Sømandsafdeling, der modificerer og i nogen Grad erstatter den Tanke om et Skoleskib, som ikke har vundet tilstrækkelig Tilslutning herhjemme. For Sømandsafdelingens Elever holdes om Vinteren en Sømandsskole, hvor de dels faar Undervisning i praktisk Sømandskundskab, dels teoretisk Undervisning (Navigation, Geografi, Engelsk); om Sommeren fordeles de i den kgl. grønlandske Handels Skibe, 3—4 Elever med hvert Skib. Det første Aar sejler de som »Overkomplette«, efterhaanden avancerer de. Under normale Forhold gør Skibene 2 Rejser paa tilsammen 7 Maaneder om Aaret. Derefter fortsættes Uddannelsen paa »Proven« om Vinteren, og efter 3 Aars afvekslende Uddannelse til Lands og til Vands afgaar Eleverne derfra som Letmatroser eller Matroser. Denne Ordning har den store Fordel, at den først og fremmest giver Sømandseleverne en alsidig og solid, praktisk saavel som teoretisk Undervisning; desuden faar man udskilt de Elever, som ved Tjenesten om Bord har vist sig uskikkede til Solivet, og for hvem der saa kan tages anden Bestemmelse, ligesom man faar konstateret Oprigtigheden af Ønsket om at blive Sømand. — Hele denne Afdeling, til hvilken ingen dansk Opdragelsesanstalt har Sidestykke, bæres først og fremmest af den oprindelig som Sømand uddannede Forstander *Richard Jensens* store Interesse for Sagen.

Iovrigt fremhæver Beretningen særlig de Vanskeligheder, som denne Anstalt, ligesaavel som hele Børneforsorgsarbejdet, maa kæmpe med paa Grund af, at saa mange af Eleverne i Virkeligheden er undernormale; paa Grund af forskellige af Dyrtidsvanskelighederne har Oprettelsen af en særskilt Sinkeklasse ved Skoleundervisningen paa Anstalten maattet udskydes, og det anbefales at oprette et nyt Opdragelseshjem udelukkende for de undernormale. Beretnin-

gen ledsages af smukke Billeder af Anstalten og det Liv, der føres paa den.

Opdragelsesanstalten Godhavn, der har bestaaet siden 1893, har udsendt et »Femogtyveaarsskrift« tillige med Beretning for Aarene 1914—18. Skriftet begynder med en sympatetisk Skildring af det grundlæggende Arbejde, der blev udført af Hjemmets oprindelige, til en Tid haardt angrebne Stifter, *Axel Frydensberg* (død 1917), der paa bar Bund med uendelig smaa Midler og under den største Nojsomhed skabte det Hjem, der nu, takket være Statens Støtte navnlig i Løbet af de sidste 10 Aar, staar som et af de bedst ordnede, i Stand til at gøre Fyldest i enhver Henseende som Led i Arbejdet med den Ungdom, der i Børneloven betegnes som »særlig vanskelig«. Godhavn ledes siden 1913 af *Axel Bonnevie* og har nu Plads til 80 Drengene i Alderen 13—18 Aar; Anstalten har foruden sin Landbrugsafdeling egne Snedker- og Skræderværksteder samt eget Gartneri, hvor ogsaa adskillige Elever oplæres. Til Oprettelse af et Smede- og Metalarbejdsværksted søges for Tiden en Bevilling. Om Livet paa Anstalten fortælles fornøjeligt i det smukt illustrerede Skrift.

Flakkebjerg Institut og Landerupgaard Skolehjem staar under fælles Styrelse, der afgiver fælles Beretninger, af hvilke nu den for Toaaret $\frac{1}{4}$ 1916— $\frac{31}{3}$ 1918 foreligger. Dyrtiden har ogsaa paa disse Anstalter, trods et lønnende Landbrug, medført et Driftsunderskud, der imidlertid her som andetsteds er imødegaaet ved et af Staten ydet forøget Tilskud. Flakkebjerg har nu efter gennemført Udvidelse Plads til 80 Elever. Gennemsnitsalderen ved Modtagelsen er desværre paa Grund af Pladsmanglen stigende, saa at den i 1917 var 16 Aar, mod 15,₆ i 1912—16. Forstanderen, cand. theol. *L. Beck*, skitserer en fremtidig Ordning, hvorefter af Eleverne ca. 20 vil være i Begyndelsesstadiet, ca. 35 anbragte paa Institutets egne Værksteder (Skomager, Skræder, Snedker) og ved Landbrug eller Havebrug, medens ca. 25 udgør en »udgaaende« Overgangsklasse, der om Dagen er anbragt i Arbejde paa Nabogaarde eller hos Egnens Haandværkere. For Haandværkeruddannelsens Vedkommende er det Tanken ad denne Vej saavidt muligt at søge den helt gennemført forinden Elevens endelige Udskrivning fra Institutet. I denne Forbindelse tager Forstanderen atter Ordet for, at den Tid, i hvilken Eleverne kan holdes under

Forsorg, udstrækkes til det 20de—21de Aar, hvorved opnaas, at de dels i Ro kan afslutte deres Uddannelse, dels kan gaa ind i Soldatertjenesten i umiddelbar Fortsættelse af Opholdet paa Institutet. — *L a n d e r u p g a a r d*, der som »mildere« Opdragelsesanstalt er beregnet paa at optage ukonfirmerede Dreng, har Plads til 80 Elever og har i Toaaret ligesom de andre Anstalter praktisk set stadig været fuldt be-
lagt. Hovedparten af Eleverne modtages i 11—13 Aars Alderen. Af de i Toaaret udskrevne 47 Elever anbragtes 22 ved Landbrug, 12 i Lære, 1 til Søs (han er nu Korporal i den amerikanske Hær), 1 i Plejehjem, 3 tilbagegaves til Hjemmene og 8 maatte overføres til andre (»strængere«) Opdragelseshjem, hvilket ogsaa blev nødvendigt for 3 af dem, der var anbragt i Plads. Paa Skolehjemmet er nu indført den Ordning, at Eleverne faar fast Ugeløn, beregnet efter 3 Lønningsklasser; Ugelønnen udbetales ikke, men godskrives Eleven, som saa selv maa betale sit Tøj, afholde Udgifter til Frimærker, Værktøj og Materiale til Fritidsarbejde m. m. Elevernes Selvstændighed søges ogsaa udviklet derigennem, at et af dem dannet Forbund, der udgør en Afdeling af frivilligt Dreng-Forbund (F. D. F.), har forpagtet Skolehjemmets 10 Tdr. Land store Have og driver den for egen Regning. Beretningen slutter med at omtale Skolehjemmets Sommerture til Vesterhavet med Ophold i den væsenligt af Eleverne selv byggede Sommerlejr »Bjærgehuset«, ligesom Hjemmets i al Enkelhed fejrede 50 Aars Jubilæum den 12. November 1917 nævnes.

E. O.

Litteratur.

Francis Harbitz: Lærebok i Retsmedicin. 2den delvis omarbeidede utgave. Kristiania 1918. 508 sider.

Iste utgave av denne bok er anmeldt av professor, dr. med. Ellermann i tidsskriftets tredje årgang (1915) side 221. Nu når 2den utgave foreligger, kan der være opfordring til at omtale boken med nogen ord også fra juridisk hold.

Det stof, retsmedicinen omhandler, er av rent medicinsk natur, og en lærebok i dette fag kan derfor saklig kun bedømmes av en mediciner. Men også for juristen har faget den største interesse, og særlig for kriminalisterne er det ganske nødvendig at ha kjendskab til det. Det må ialfald kræves, at de har oversigt over, hvad faget omhandler, og vite, hvad det er man med nytte kan søke opplysning om hos lægerne i anledning av en retssak. Men deres kundskap bør ikke indskrænke sig hertil. For at være en dygtig kriminalist, må man ha gjort retsmedicinen til gjenstand for et nøiere studium. Herved lettes i høi grad forståelsen av de uttalelser, som de sakkyndige læger avgir, og hvad der er mere, man sættes til en viss grad istand til at bedømme rigtigheden av uttalelserne og til i tilfælde at søke dem modificert eller supplert ved nye uttalelser enten av de samme eller av andre sakkyndige. Og dette er en ting, som kan ha sin store betydning. Den almindelige læge kommer forholdsvis sjelden i berøring med retssaker og får fra sit daglige virke kun liten erfaring i mange av de spørsmål, som retsmedicinen omhandler. Utover Landet og i de små byer er man imidlertid, ialfald her i Norge, ofte henvist til, navnlig i mindre straffesaker, at benytte almindelige praktiserende læger som sakkyndige, og det kan da hende, at den sakkyndige ikke er så kyndig, som han burde være. Særlig vil han kunne være fristet til at uttale sig for bestemt om ting, hvorom der

dog vitterlig hersker meningsforskjel, og det har forekommet tilfælde, hvor han endog har fremsat ganske urigtige og villedende påstande. Dette skyldes, at han som nævnt, mangler den personlige erfaring, og at han med den lille tid, som undertiden levnes ham, har misforstått de håndbøker i retsmedicin, som han næsten aldrig siden sin studietid har hatt bruk for, men som han kanskje nu ved denne enkelte leilighet har slått op i. Når sådanne tilfælde — om end meget sjelden — kan forekomme, vil det forstås, at det er meget ønskelig, om der kan øves nogen kontroll fra rettens og de sakforendes side.

Den foreliggende bok av professor *Harbitz* bør derfor studeres også av jurister, — noget som forøvrig forfatteren selv efter hvad der fremgår av forordet har været opmerksom på, — og ut fra dette synspunkt er det, at den fortjener omtale også fra juridisk side. Om dens saklige indhold kan en jurist naturligvis ikke uttale sig; men forsåvidt gir forfatterens stilling som professor i retsmedicin og hans lange praktiske erfaring som sakkyndig i en mangfoldighet av retssaker den sikreste borgen; man får også ved læsningen en behagelig og tryg følelse av overalt at bevæge sig på fast og sikker grund. Det blir bokens mere formelle fortrin, som her skal nævnes. Den er skrevet i et særdeles klart sprog og stoffet er udmerket ordnet. Et utførlig sakregister bidrar også til, at man uten vanskelighet kan finde frem til de ting, man har bruk for. Også behandlingen av de enkelte spørsmål er i formel henseende særdeles god; den ene slutning knytter sig logisk og tankeriktig til den anden, og spørsmålene belyses ved en rik kasuistik, som forfatteren ut fra sin store erfaring fra praktiske tilfælde har anført i særskilte noter. En vanskelighet for juristers fulde tilegnelse av boken frembyr dog den medicinske terminologi, som overalt benyttes. Forfatteren anbefaler med rette, at der i sakkyndige erklæringer mindst mulig anvendes medicinske uttrykk, fordi disse gjør erklæringen mindre forståelig for dem, som skal bruke den. Fra et juridisk Standpunkt kunde man ønske, at han hadde fulgt denne regel i sin egen bok. Men nogen anke mot boken kan dog dette ikke bli. Den er jo væsentlig beregnet på medicinere og for dem er denne terminologi snarere en lettelse end det motsatte. Ulempen herved har forfatteren også søkt at avhjelpe ved som et særskilt hefte at utgi en »ordforklaring for jurister« (Kristiania 1916), hvori

han oversætter og kort forklarer betydningen av de medicinske udtryk, som er benyttet.

Boken gir i et indledningskapitel en oversigt over enkelte love, som det er av betydning for lægen at kjende noget til, når han skal fungere som sakkyndig, navnlig straffeprocloven, likesom der også ved begyndelsen av de enkelte kapitler citeres de bestemmelser i straffeloven, som berører det omhandlede emne. Denne oversigt er helt skematisk, men kan vel i al sin kortfattetthet gjøre nytte for den bruk, den er bestemt til. Særdeles nyttig er også de mange gode råd og vink, forfatteren på flere steder gir om, hvorledes sakkyndighetserklæringer formelt bør avfattes. De røber alle den erfarne praktiker.

Bokens utstyr er tiltalende. Den er trykt på godt papir og i 2den utgave forsynet med illustrationer, — fotografier og tegninger hentet væsentlig fra forfatterens egen retsmedicinske praksis.

Olaf Salomonsen.

The child and the war. Being notes on juvenile delinquency. By Cecil Leeson, Secretary of The Howard Association. Published for The Howard Association. 1917.

I 1916 kunde den nu over hele Verden kendte Howard Association se tilbage paa en 50-aarig, velsignelsesrig Virksomhed. De sørgelige Forhold, hvorunder den civiliserede Verden i de sidste 4 Aar i bogstavelig Forstand har kæmpet, kunde ikke give Anledning til at fejre Jubilæet med nogen Fest; men The Howard Association benyttede Lejligheden til i et kort Tilbageblik at resumere, hvad der var udrettet, og i et Fremblik antyde, hvad den endnu haabede at faa udført. Som Resultater af et halvt Aarhundredes Arbejde henpegede den paa den langt større Humanitet i Fængselsbehandlingen, Indskrænkningen af de langvarige Cellestraffe, Oprettelsen af reformatories, Anvendelse af Probation-Systemet (siden 1908), Oprettelsen af særlige Børnedomstole, Adgangen til afdragsvis Betaling af Boder og præventiv Behandling af vanemæssige og forhærdede Forbrydere. Blandt de Ting, Foreningen har paa sit Program for den nærmere Fremtid, anføres bl. a. en videre Udvikling af Probation-Systemet, Oprettelse fra Statens Side af industrial schools, reformatories og Borstal-Institutioner for fysisk defekte Forbrydere, bedre Klassifikation af Fangerne og særskilte Fængsler efter Fangerens Alder og Evner, lægelig men ikke straffende Behandling af epileptiske og mentalt defekte Forbry-

dere, Indretning af Kliniker ved Juvenile Court samt Indførelse af Straffedomme paa ubestemt Tid og af Løsladelse paa Prøve.

Men ogsaa paa anden Maade bragte Howard Associationen sig i Erindring ved Jubilæet, — og som naturligt var, ved Udsendelsen af et Skrift, der tog Hensyn til de Farer, der indenfor dens eget Virksomhedsomraade truede netop fra de ekstraordinære uheldige Forhold, som Krigen havde frembragt med Hensyn til Børnekriminaliteten. Derfor udgaves (iøvrigt først i 1917) i Stedet for et Festskrift den »Rapport« fra Foreningens Sekretær, som her skal omtales. Den stigende Kriminalitet hos Børnene, hvorved Forf. i denne Forbindelse forstaar dem, der endnu ikke er fyldt 14 Aar, maatte af sig selv paatvinge sig Opmærksomheden. Paa Grundlag af en iøvrigt ikke særdeles omfattende Statistik opgør Forf. efter de 2 første Krigsaars Forløb Stigningen af Børneforbrydelserne til 34 %, medens Stigningen for Børnetyverierne alene var 50 %. Efterhaanden som Krigens Varighed forlænges, kender man jo nu endnu mere graverende Stigninger; dette gælder i hvert Fald for Tysklands og Østrigs Vedkommende, og England er sikkert heller ikke gaact fri. Forf. opsøger og gennemgaar med Omhu og Forstaaelse Aarsagerne til Forøgelse i Antallet af de unges Forbrydelser. Ved en Undersøgelse for 400 ungdommelige Forbrydelser viste det sig i 40 % af Tilfældene, at Faderen tjente i Hæren eller Flaaden; i talrige andre Tilfælde var enten han eller Moderen eller begge to beskæftigede med lang Arbejdstid i Krigsindustrien. Det illustreres nærmere, hvorledes disse Forhold odelægger Hjemmene, navnlig ved at gaa ud over Hustruene, saa at disses Lyst og Evne til at være noget for Hjemmene trættes. Dette er de mere direkte Krigsaarsager. Men ogsaa indirekte virker disse. Med Hjemmets Disciplin svækkes ogsaa Disciplinen udenfor Hjemmet. Skolens Disciplin svækkes yderligere derved, at et meget stort Antal Skolebygninger er indlagne til Hospitaler og Skolebørnene fordelt til andre Skoler, hvor et $\frac{1}{2}$ Time System har maattet indføres. Udviklingen gaar derhos i Retning af at overfylde Klasserne, og Lærerne har i stort Omfang maattet erstattes med Lærerinder ogsaa for de større Dreng. Men yderligere unddrages de store Dreng i stort Omfang fra Skolen for at sættes til paatrængende Arbejde i Værksteder og andetsteds; de opnaar en Løn, der paa det nærmeste svarer til voksne Personers, og de voksne Opdragere har ingen eller ringe Indflydelse paa dens Anvendelse: en særlig stærk

Stigning i Kriminaliteten for de 12—14 aarige er bleven Følgen heraf. Fremdeles er Politietformindsket og til Dels optaget af ny Opgaver, Gadebelysningen indskrænkes til det mindst mulige, — Stigningen af Forbrydelser, navnlig Tyverier, i den mørke Tid af Aaret derfor ogsaa endnu langt stærkere end for den lyse Tid. Det heltemæssige er Tidens Attraa, og enhver Dreng vil være en Helt; men den overraskede tyske Konvoi er en plyndret Vogn paa Gaden,— overalt mærkes Krigens Indflydelse paa hans Tankegang og Instinkter, og Svækkelsen af de moralske Betæneligheder er større hos Barnet end hos den voksne. Stærkest er dog alle disse Indvirkninger overfor de undernormale Børn, der i Forvejen har ondt ved Balancen overfor Livets sædvanlige Krav. Endelig tales der veltalende Ord om Filmens mislige Indflydelse, der forøges ved de som Følge af Krigen yderligere opløste Forhold i Hjemmene; de levende Billeder bliver tilbage som eneste Interesse, den eneste Lysplet i Børnenes tavselige Liv. — Er der en Del af disse Aarsager, der er særlige for de krigsførende Lande, vil det ses, at det i andre Tilfælde drejer sig om Forhold, der ogsaa har Bud til os, hvor f. Eks. de sidste Aars Bolignød og dens Følger sikkert nok skal ytre sin Indflydelse paa Børnekriminaliteten.

Forf. gaar derefter over til, hvad der kan gøres for at modvirke eller fjerne disse Forbrydelsesaarsager. Det er ikke gjort med f. Eks. at sige: Bank Tyskerne af og send Soldaterne hjem, eller: Sæt Skoleudskrivningsalderen ved de 16 Aar med Fortsættelsesklasser nogle Aftener om Ugen. Spørgsmaalet maa stilles mere praktisk paa, hvad der kan gøres n u. Den bedste Vej til at finde, hvad der maa gøres for at betvinge de unges Forbrydelser, er at gaa ud fra, hvad der alt gøres i den Retning. Myndighederne idømmer dem Bod, revser dem, sender dem til Reformatory og Industrial Schools eller henviser dem til Omsorg af en Tilsynsværge (probation officer) i Overensstemmelse med Probation of Offenders Act 1907. Probation-Systemet bør imidlertid suppleres med en effektiv Ydelse af Erstatning — som Loven giver Adgang til, men som ikke anvendes tilstrækkeligt i Praxis. Efter Omstændighederne maa det ogsaa kombineres med Betalingen af en Bøde, uden at dennes fulde Erlægelse dog skal danne nogen Grænse for Tilsynet af en probation officer. Antallet af disse, der allerede før Krigen var for ringe, maa forøges, og det gælder baade de lønnede og de ulønnede, frivillige. I mange Tilfælde vil Kvinder med Fordel kunne benyttes, medens af Mænd kun de, der er over

Militæralderen, eller som er fritagne for Militærtjeneste, for Tiden staaer til Disposition. Her maa imidlertid med Fordel kunne udnyttes de gode Kræfter, der i adskillige Tilfælde findes blandt de til Hælbredelse hjemsendte Soldater. Det henstilles endvidere, at der dannes lokale Raad til at drage Omsorg for Børn under Krigen, at Foreninger for Børn faar Plads i Skolebygningerne; de frivillige Foreninger bør antage sig ikke blot Børn, der har vist sig forbryderske, men alle vanskelige Børn, der trænger til Omsorg.

Saa er der Reformatory og Industrial schools. Under Krigen er Børn sendt til dem i langt større Antal end tidligere. En Del af disse er i Virkeligheden for gode til saadan varig Anbringelse. Hvis før Krigen Hjemmet har været godt, Skolens Vidnesbyrd gunstige og Drengens Opførsel ellers tilfredsstillende, bør han i hvert Fald kun anbringes der til Krigens Slutning eller indtil Familiens Forhold iøvrigt er bleven reablerede. Derimod bør fysiske Mangler ikke, som nu ofte, medføre Afvisning fra Opdragelsesanstaltens Side. Legemlig Revselse, der var lidet anvendt før Krigen, anvendes nu i større Omfang af Børnedomstolene. Dette er uheldigt. Den Revselsesret, som Hjemmene under de nuværende Forhold ikke kan anvende, bør gaa over til Lederen af den Skole, Barnet hører til. At tilvejebringe Forbindelse mellem By og Land i Børnenes Liv og et snævert Samarbejde mellem de forskellige Institutioner, der har Berøring med Børnene, er ligeledes Opgaver, der paatvinger sig. Filmsbillederne maa undergaa en moralsk Omvurdering; der maa indrettes særlige Børneforestillinger, de tidt ophidsende Gadeplakater maa forbydes, Skolen bør kunne forbyde et Barn Adgang til Filmsteatret, Mørket under Forestillingerne og de uheldige Følger deraf bør modvirkes ved Anbringelse af røde Lygter og passende Opsyn, og der bør være bedre Adgang for frisk Luft og Sol til Lokalet.

Sluttelig undersøger Forf. det Spørgsmaal, hvorledes man kan bibringe Barnet den Opdragelse, som det normalt vilde have modtaget fra sine Forældre, hvem det dog i de fleste Tilfælde, naar de er hjemme og har Lejlighed dertil, trods alle Fejl lykkes at gøre Børnene til hæderlige Mennesker. Fra Forældrenes Side var det undertiden det gode Eksempel, undertiden »Strygene«, der virkede, oftest vel en Forening af begge Dele. Men Børneforbrydernes Vækst under Forældrenes Fraværelse viser dog snarest, at Strygenes Indflydelse var den overvejende; Barnet handlede ret mindre for det rettes egen Skyld end af Frygt for Straf. Som held-

bringende under de nuværende Forhold synes Forf. kun at kunne give Anvisning paa Kirkens Indflydelse, men han savner Kirkens eget Arbejde i denne Retning. Han haaber imidlertid, at der indenfor Kirken vil rejse sig nogen, som kan og vil se Tingene, som de er, og sætte alle Kræfter ind paa denne Sag Landet over. For den sociale Følelse, der er vokset frem i disse mørke Tider, gives intet bedre Arbejdsfelt end Afhjælpsningen af den Børnenød, Tiden selv har fremkaldt.

Disse sidste Tanker har jo mere Karakter af en Opflammen af alle gode Kræfter til det forebyggende Arbejde blandt Børnene end af direkte Anvisninger til Nødens Afhjælpsning. I det hele maa det vel ogsaa siges, at ingen af de Forholdsregler, hvorpaa der ellers er peget af Forf., vil kunne fjerne de sørgelige Følger for Barnets Vedkommende af de Tilstande, der nu hænger næsten hele Europa. Dertil vilde det være nødvendigt at trænge ind til og bekæmpe selve Ondets Rod; men dette har selvfølgelig maattet ligge ikke blot udenfor denne Forfatters Opgave, men ogsaa udenfor nogen enkelts øjeblikkelige Evne. Arbejdet har imidlertid sin Betydning ved den Klarhed, hvormed dels de Veje fremstilles, ad hvilke Krigsforholdene undergraver Børnenes Velfærd, dels forskellige Anvisninger gives paa Bekæmpelsen af den videre Udvikling af de Forhold, der ikke blot nu, men ogsaa udenfor Krigssituationen tjener til at føre Børn ind paa Forbrydelser.

E. O.

Fra fremmede Tidsskrifter.

Revue pénitentiaire et de droit pénal.

Bulletin de la société générale des prisons. 40' année, 1916; 41' année, 1917—18.

Dette franske Tidsskrift synes egentlig forholdvis lidt paavirket af Krigen i de to Aargange, der her er Tale om; naturligvis er der adskillige Afhandlinger og Meddelelser, der mere eller mindre direkte har Tilknytning til de overordentlige Forhold, Krigen har skabt, men der er dog ogsaa talrige Drøftelser af Problemer, der optager Sindene lige saa stærkt i Fred som i Krig.

Et af de Problemer, der oftest behandles, er Behandlingen af den forbryderske og forsømte Ungdom. Som bekendt indførtes der ved Lov af 22. Juli 1912 Børnedomstole i Frankrig; men Loven var straks ved sin Fremkomst Genstand for adskillig Kritik, og dens Gennemførelse i Praksis har ikke faaet Kritikken til at forstumme*). I de her omhandlede Aargange finder man dels regelmæssige Meddelelser om Børnedomstolenes Virksomhed, dels Oplysninger om Svingningerne i Antallet af Sager mod og Anholdelser af unge Lovovertrædere, dels Uddrag af Beretninger fra Forsorgsorganisationerne for Ungdommen rundt om i Frankrig.

Af de offentliggjorte statistiske Oplysninger om Antallet af anholdte unge Personer under 21 Aar, f. Eks. i Paris i Aarene 1914, 1915 og 1916, fremgaar, at der fra 1914 til 1915 er en meget stærk Nedgang, der formentlig dels skyldes Indkaldelse til Hæren af en betydelig Mængde unge Mænd, dels ringere Kraft i Politiets Eftersøgninger; fra 1915 til 1916 er der atter nogen Opgang.

Af større Interesse er dog forskellige Artikler, i hvilke der gøres Rede for særlige Tvivlsspørgsmaal, som Loven af

*) Jfr. den udførlige Omtale heraf i nærværende Tidsskrifts 3. Aargang S. 307 ff.

1912 har fremkaldt. I en af disse, 40. Aargang S. 229 ff., klages der over, at adskillige Domstole noget misforstaar Lovens Hensigt og udfolder flere Anstrengelser for at løse rent formelt-juridiske Tvivlsspørgsmaal, f. Eks. om de enkelte Domstoles indbyrdes Kompetence end paa at overveje, hvilken Anbringelsesmaade, der kan anses for mest hensigtsmæssig for Barnet eller den unge. Det er ogsaa forekommet, at Domstolene betragter Anbringelsen paa Opdragelsesanstalt eller andre Foranstaltninger af opdragende Karakter som egentlige Straffe og derfor vil indføre en bestemt Skala i Anbringelsesmaaderne i Forhold til den af Barnet eller den unge begaaede Lovovertrædelse uden at tage Hensyn til, hvilken Afgørelse der efter samtlige foreliggende Omstændigheder maa antages at ville give det bedste Resultat.

I 1916 blev der i det franske Senat fremsat et Forslag til Ændring af enkelte Bestemmelser i Loven af 22. Juli 1912, navnlig for at opnaa, at Personer mellem 13 og 18 Aar, som, fordi de skønnes at have handlet »sans discernement«, frikendes under Sagen, straks kan anbringes foreløbigt for at sikre, at den Foranstaltning af opdragende Karakter, som bestemmes af Domstolen, virkelig gennemføres og gennemføres uden unødigt Ophold.

Dette Forslag er Genstand for nærmere Omtale i 41. Aargang S. 51 ff., efter at det har været underkastet en Behandling af et af Det almindelige Fængselselskab nedsat Udvalg. Dette Udvalg giver i sin i Tidsskriftet gengivne Betænkning en Del Oplysninger om forskellige af de Bestemmelser i Loven af 1912, som har virket uheldigt, og foreslaar til Slut en Række Ændringer, blandt hvilke kan fremhæves følgende:

Medens det hidtil har været Reglen, at Appel af en Kendelse om Anbringelse uden for Hjemmet havde suspensiv Virkning, foreslaas det nu, at dette ikke skal være Tilfældet, hvor foreløbig Anbringelse udtrykkelig bestemmes. Lovens art. 23, som handler om Udøvelsen af Tilsynet med dem, der er sat under »liberté surveillée« — on probation — foreslaas ændret saaledes, at den kommer til at indeholde en Række Bestemmelser, hvorefter vedkommende Retsformand kan træffe de til at sikre den unges Tilstedeværelse fornødne Foranstaltninger, eventuelt lade ham indsætte i Varetægtsarrest, men dog adskilt fra andre. Endvidere søges de evindelige Stridigheder om Kompetencen afgjort ved en Bestemmelse om, at den Domstol, der oprindeligt har behandlet Sagen,

altid vedbliver at være kompetent, med mindre den maatte have overladt sine Beføjelser til Domstolen paa Forældrenes eller den unge Persons Opholdssted. Opholdsstedets Domstol kan dog altid træffe alle paatrængende foreløbige Foranstaltninger, hvis Sagen kræver øjeblikkelig Indskriden.

Endelig foreslaas det, at Børnedomstolene, der ifølge Loven af 1912 ikke behandler Sager vedrørende Børn under 13 Aar, men kun saadanne, der angaar unge Personer mellem 13 og 18 Aar, skal være kompetente til at ændre de for Børn under 13 Aar truffne Foranstaltninger, hvis de Omstændigheder, der giver Anledning til nu at ændre de truffne Foranstaltninger, indtræffer efter de paagældendes fyldte 13. Aar, hvilket har Betydning, fordi Børnedomstolen har en videregaaende Myndighed end den, der ved Loven er tillagt de civile Domstole med Hensyn til Børn under 13 Aar. De af Udvalget foreslaaede Ændringer er senere tiltraadt af det franske Senat.

I 40. Aargang S. 358 ff. gengives et af det franske Indenrigsministerium udstedt Cirkulære af 24. Juni 1916, hvori der indføres en for hele Landet fælles Censur med levende Billeder for at forebygge Fremvisningen af saadanne, der maa antages at kunne have en skadelig Indflydelse paa den offentlige Moral (særlig hos Ungdommen), da der foreligger talrige Eksempler paa, at unge Lovovertrædere har faaet Idéen til deres ulovlige Handlinger fra Forbryderfilms, ligesom de Forbrydelser, der gengives paa levende Billeder, ikke sjældent bevidst efterlignes af unge Personer bogstavelig talt, saasnt de har forladt Biografteatret.

I 41. Aargang S. 31—33 findes under »Chronique judiciaire« en meget skarp Udtalelse i Anledning af, at en Jury har frikendt en Kvinde, som var anklaget for at have myrdet sit Barn, tilstod sin Forbrydelse og alene undskyldte sig med, at hun var blevet voldtaget af »et tysk Dyr«, og at Barnet var Frugten heraf.

Det hedder i Fordømmelsen af Juryens Afgørelse, at dette Mord er utilgiveligt, fordi det først og fremmest er naturstridigt; hvis man alt for ofte har undskyldt det, skyldes det en mærkelig og sorgelig Svigten af alle de Principper, paa hvilke et Samfund, der vil paastaa at være civiliseret, hviler. Vilde det ikke være paa Tide at vende tilbage til mere menneskelige og mere sunde Idéer og straffe de unaturlige Mødre, som dræber deres Børn? I Reglen plejer Advokaterne for at opnaa en Frifindelse at gøre gældende, at den ugifte

Moder har været overvældet af Skammen og derfor har tabt Besindelsen og handlet i en øjeblikkelig Sindsforvirring; men her har man forsvaret Handlingen med, at det var »Tyskerens Barn«, hvilket gjorde hende værdig til al Overbærenheden. Dette Forsvar var fuldkommen latterligt, hedder det, og det saa meget mere, som det synes, at man ikke et Øjeblik har tænkt paa at undersøge, hvad sandt der var i denne Kvindes Anbringender, om det myrdede Barn virkelig var avlet af en Tysker, og om denne forfærdelige Moder virkelig var blevet voldtaget. Og hvordan skulde man for Resten faa Bevis herfor. Men denne fantastiske Historie havde den Fordel at være højaktuel, at rejse et af de paradoxale Samvittigheds-Spørgsmaal, som for ikke lang Tid siden var saa stærkt paa Mode, at give en let og glimrende Opgave for Forsvarens oratoriske Variationer og endelig at give Juryen i Paris Lejlighed til at afsige en sensationel og patriotisk Frifindelseskendelse. Og dog er der en Forandring fra Tiden før Krigen. Den Gang vilde denne skandaløse Afgørelse utvivlsomt være bleven hilst med Bifald af Pressen og den hele Offentlighed; men nu er den næsten énstemmig bleven kritiseret og fordømt. Der er saa at sige blevet pebet ad Frifindelsen, og det er ingen ringe Forandring.

Det Emne, som imidlertid i ganske særlig Grad sætter sit Præg paa den her omtalte Del af Tidsskriftet, er Kampen mod Fosterfordrivelserne. I 4 af 41. Aargangs Hæfter findes gengivet et Referat af en Række Forhandlinger, ført i Det almindelige Fængselsselskab (*Société générale des prisons*) om Forholdsregler, skikkede til at forebygge og bekæmpe Fosterfordrivelser, indledet af Professor i Retsvidenskab *Berthélemy* og fortsat af en Række Deltagere blandt hvilke adskillige kendte Jurister og Læger. Alene Omfanget af Forhandlingerne, der i Gengivelsen fylder over 200 Sider, forbyder at give en blot nogenlunde udtømmende Skildring af de under Forhandlingerne fremsatte Betragtninger, og der skal da i det følgende blot forsøges en Fremhævelse af nogle Hovedpunkter af Indlederens og enkelte andres Bidrag til Drøftelsen, særlig da dette Spørgsmaal har været Genstand for Forhandlinger i tidligere Aargange af Nordisk Tidsskrift for Strafferet. *)

*) Jfr. saaledes 3. Aargang (1915) S. 110 ff., 4. Aargang (1916) S. 1 ff., S. 152 ff., S. 187 ff. og S. 289 ff., 4. Aargang S. 88 ff. samt en Anmeldelse i 4. Aargang S. 83 ff.

Professor *Berthélemy* indleder med at henlede Opmærksomheden paa den almindelig kendte og saa ofte drøftede Kendsgerning, at Frankrigs Befolkningstal gennem en lang Aarrække har været næsten stillestaaende paa Grund af aftagende Fødselshyppighed. En af Aarsagerne til denne aftagende Fødselshyppighed maa søges i det store Antal Fosterfordrivelse, der finder Sted. Nogen sikker Opgørelse af Antallet er naturligvis ikke mulig; men adskillige Læger har anslaaet Antallet saa højt, at man fristes til at kalde det fantastisk; saa meget kan imidlertid fastslaaes, at Antallet af de Fosterfordrivelse, som kan konstateres i Praksis, har tildoblet sig i Løbet af de sidste 10 Aar, og at man ikke lænere betragter denne Handling, som Loven truer med strenge Straffe, som en Forbrydelse, men som en undskyldelig Handling. Dertil kommer, at Frygten for Faren ved Fosterfordrivelse i lang Tid modvirkede Udbredelsen; men denne Frygt er nu forsvundet. Man kan nu til Dags underkaste sig en fosterfordrivende Behandling, »ligesom man lader en Tand trække ud«. Saa er der endelig Frygten for Tugthuset; men Domstolene bruger ikke deres Magt til at skræmme Folk fra denne Handling. Politi og Domstole er ikke ivrige efter at paabegynde Sager som disse, hvor Beviset er frygtelig vanskeligt, og hvor »formildende Omstændigheder« saa let vil gøre Indtryk paa JURYmedlemmerne, at Frifindelse er næsten sikker. At der i hvert Fald er et stærkt Misforhold mellem Antallet af udførte Fosterfordrivelse og paadømte Sager er ganske indlysende. *)

Berthélemy gaar derefter over til at omtale de Midler, der efter hans Skon kan bringes i Anvendelse til Bekæmpelse af Ondet, og inddeler dem i 3 Slags: Forebyggende, forfølgende og straffende.

Blandt de forebyggende Foranstaltninger nævnes i første Række Forhindring af al Propaganda for fo-

*) Der meddeles følgende Statistik over Antallet af paabegyndte Sager for de senere Aar:

Aar	Sager uden Resultat	Sluttede uden Tiltale	Paadømte Sager			
			Antal Sager	Antal anklagede	Frifindelser	Domfældelser
1909	788	136	27	77	57	20
1910	760	154	34	103	69	34
1911	895	147	30	78	49	31
1912	858	166	45	96	57	39
1913	856	213	89	287	193	94

sterfordrivende Handlinger. Der henvises i saa Henseende til et Forslag, som i 1913 blev forelagt det franske Senat.

Herefter straffes med Fængsel fra 6 Maaneder til 3 Aar og med Bøde fra 100 til 3000 francs den, der ved Salg, Tilbud, Udstilling, Reklamering eller Uddeling paa offentlig Gade, Vej eller Sted, eller Omdeling i Boligerne, aaben eller lukket Forsendelse af Bøger, Skrifter, Tryksager, Annoncer, Plakater, Tegninger, Billeder og Symboler opfordrer til Fosterfordrivelse, selv om denne Opfordring ikke har haft nogen Virkning.

Det oplyses i denne Sammenhæng at der har været Bestræbelser fremme for at opnaa Domstolenes Afgørelse af, at Propaganda af den her omtalte Art som stridende mod Ærbarhed var strafbar efter Lov af 16. Marts 1898; men Domstolene har kun villet erklære saadan Propaganda i obskone Udtryk for stridende mod Ærbarhed. Denne Afgørelse har været Genstand for stærk Kritik, men uden Virkning.

Efter det omtalte Forslag foreslaas endvidere Straf som ovenfor nævnt for den, som sælger eller lader sælge eller udele Hjælpemidler, Instrumenter eller Genstande af en hvilken som helst Art vidende om, at de er bestemt til at anvendes til en Fosterfordrivelse, selv om denne ikke foretages eller forsøges, og selv om de omtalte Genstande, der var angivne som virksomme Midler, i Virkeligheden vilde have været uskikkede til at medføre en Fosterfordrivelse.

Endelig foreslaas en noget mildere Straf for den, der paa en af de ovennævnte Maader opfordrer til at anvende Midler til Forhindring af Befrugning ved Samleje.

Som en anden forebyggende Foranstaltning af Betydning fremhæver *Berthélemy* en Regulering af Jordemoder-Bestillingen. Det udtales af Læger, hvis Vidnesbyrd citeres, at af alle dem, der udøver Fosterfordrivelse, er Jordemødrene de talrigste. For mange af dem er Fosterfordrivelse et helt Haandværk, der indbringer dem meget mere end de sjældne Fødsler, til hvilke de kaldes for at yde Bistand efter deres Bestemmelse.

Det hedder dernæst, at Antallet af Jordemødre er alt for stort i Byerne, hvilket har til Følge, at de trykkes ned i social Henseende: »Naar de er smukke, lurer Prostitutionen paa dem, naar de er grimme eller gamle, ernærer Fosterfordrivelsen dem.«

Indlederen kritiserer ud fra disse Kendsgerninger den

bestaaende Lovgivning og foreslaar derefter, at der skabes en Ordning, hvorved der bliver Jordemødre paa Landet i de Kommuner, hvor man savner dem, og at der sikres dem en taalelig Tilværelse. Dernæst kræves der et Tilsyn med Udovelsen af Jordemoder-Bestillingen, men langt mere effektivt end det, der tidligere er bragt i Forslag. Desværre giver Indlederen ikke selv et brugbart Forslag til Tilsyn, men indskrænker sig i det væsentlige til Kritik af tidligere fremsatte Forslag.

Dernæst undersøges det, hvilke Midler der kan bringes til Anvendelse for at gøre den retslige Forfølgelse af Fosterfordrivelsen mere effektiv. Som Midler af denne Art nævnes 1) Anmeldelse af Aborter, 2) Begrænsning af Lægens Ret og Pligt til Hemmeligholdelse af, hvad han i Medfør af sin Stilling erfarer, 3) Straffrihed for den Kvinde, der, efter at have ladet sig underkaste fosterfordrivende Handlinger, angiver den Person, der har foretaget disse Handlinger.

Der gøres opmærksom paa, at medens der ifølge Lovgivningen i Frankrig kun bestaar Pligt til at anmelde Fødsler og Dødsfald, har der i Praksis i Paris udviklet sig den Regel, at ogsaa Aborter skal anmeldes paa samme Maade som Dødsfald, men ifølge de foreliggende Oplysninger synes det ikke, at Reglen overholdes med nogen større Nøjagtighed. Forslag om en saadan Anmeldelsespligt, der menes at ville give mange Muligheder for at efterspore Fosterfordrivelse, fordi det døde Foster skal lægeundersøges, inden Anmeldelse indgives, har tidligere været fremme, men har ikke ført til noget Resultat, bl. a. paa Grund af Modstand fra Lægernes Side. Denne Modstand menes særlig at være begrundet i, at der ved en saadan Anmeldelsespligt vil blive gjort Indgreb i Lægernes Ret til Hemmeligholdelse af, hvad de maatte have erfaret om Grunden til Aborten. Paa Grundlag af *code pénal* art. 378 *) er det slaaet fast, at Lægerne, hvis de stævnes som Vidner, er forpligtede til at give Møde, men har Ret til at nægte at svare paa de Spørgsmaal, der stilles, forsaavidt de angaar Forhold, som de i Kraft af deres Stilling er kommet til Kundskab om. Dette er imidlertid udvidet saa vidt, at det hævdes fra nogle Lægers Side, at den Læge, der kaldes til en Kvinde, som frivilligt har undergivet sig fosterfordrivende

*) som straffer bl. a. den Læge, der aabenbarer, hvad han i Medfør af sin Stilling har faaet betroet, med mindre Loven paalægger ham at afgive Forklaring.

Behandling, skylder Tavshed ikke blot overfor hende, men ogsaa overfor Jordemoderen, som har iværksat Fosterfordrivelsen, hvis hun har haft Del i Fortroligheden. Mod dette Standpunkt protesterer Indlederen stærkt, idet han anfører en Række Straffelove fra andre Lande, hvor Retten (og Pligten) til Hemmeligholdelse ikke gælder ved Forklaringer, der afæskes Lægerne i Retten.

Endelig udtaler han sig stærkt for at lade den Kvinde, der angiver, hvem der har foretaget fosterfordrivende Handlinger overfor hende, slippe for Straf, idet han ikke mener, at der vil være stor Fare for falske Angivelser.

Med Hensyn til de straffende Midler fremhæver *Berthélemy*, at Juryerne efter hans Skøn er særlig kritiske i deres Fordringer til Bevisets Sikkerhed, hvor det drejer sig om Fosterfordrivelse, og meget tilbøjelige til at lytte efter formildende Omstændigheder. Han kan ikke bifalde den Tendens, der har vist sig til at ville have Fosterfordrivelse betragtet som en mindre alvorlig Sag og derfor straffet mildere.

Under Forhandlingerne kom Medlem af det franske Senat *Cazeneuve* nærmere ind paa det ovenfor berørte Forslag om Regulering og Tilsyn med Jordemoder-Bestillingen og udtalte sig særlig om det foreslaaede Tilsyn med private Fødehjem, paa hvilke man vil søge at umuliggøre Fosterfordrivelse ved at forbyde Modtagelse af svangre Kvinder før de sidste 6 Uger af Svangerskabet og af Kvinder, der har aborteret. Forslaget blev dog kritiseret som lovteknisk mangelfuldt i forskellige korte Bemærkninger af Professor *Garçon*.

Et interessant Ordskifte i korte Bemærkninger udspandt sig derefter (S. 138ff) mellem Professor i Medicin, Dr. *Pinard*, Indlederen og flere andre særlig angaaende Betimeligheden af at indføre den omtalte Anmeldelsespligt for Aborter, som Professor *Pinard* ikke mente vilde have den Virkning, man ønskede sig af den, særlig fordi der vilde være mange Tilfælde, som alligevel ikke kom til Myndighedernes Kundskab, og mange Tilfælde, hvor en Læge vilde være ude af Stand til med Sikkerhed at angive Grunden til Aborten. Han fik desuden Lejlighed til at udtale, at han for sit Vedkommende ikke lagde saa stærk Vægt paa Lægens Ret og Pligt til Hemmeligholdelse og meget vel kunde tænke sig en obligatorisk Anmeldelse af ethvert sikkert konstateret Svangerskab. »Det, vi alle vil, er Barnets Beskyttelse; det er meget godt med Hemmeligholdelsen; men Barnets Forsvarer er Lægen.«

Appelretsmedlem *Morizot-Thibault* fremdrog nogle statistiske Opgørelser fra Tiden før Krigen, hvorefter der skulde være ca. 400,000 Fosterfordrivelsers om Aaret, ligesom han, iøvrigt i Tilslutning til andre, udtalte sig for at henlægge Behandlingen af Sager om Fosterfordrivelse til Politiretterne for at undgaa Juryernes Medvirken; desuden ønskede han Forsøg paa og Opfordring til Fosterfordrivelse straffet paa samme Maade som den fuldbyrdede Forbrydelse. Med Hensyn til Lægernes Hemmeligholdelsesret (og Pligt) udtalte han sig for at opgive denne til Fordel for Domstolenes Ret til at søge den fulde Sandhed oplyst. Han giver en nærmere Udredning af Princippet om Hemmeligholdelse og en Fortolkning af code pénal art. 378, der efter hans Skøn ikke hjemler Lægerne Ret til at undslaa sig for at vidne i kriminelle Sager.

Overkirurg, Dr. *le Bec* udtalte sig i Tilslutning til Professor *Pinard*, idet han desuden anførte, at han ikke troede paa nogen Forbedring i Forholdene uden et moralsk Omslag; han henviste i saa Henseende til Forholdene i den franske Del af Canada, hvor der fandtes en livskraftig fransk Race med stort Bornetal.

Forskellige Læger bestred Rigtigheden af det af *Morizot-Thibault* opgivne Antal Fosterfordrivelsers, uden dog at gøre Forsøg paa selv at angive noget rigtigere Tal.

Appelretsadvokat *Eugène Prévost* fremdrog bl. a. (S. 202) nogle særdeles interessante Tal, der gennem Stikprover viser Krigen Indflydelse paa Antallet af Fødsler, som i Aarene 1915 og 1916 viser en Nedgang, der for det sidstnævnte Aar udgør ca. $\frac{1}{3}$ af Tallet for Aarene nærmest før Krigen. I den fortsatte Gengivelse af Forhandlingerne findes ogsaa (S. 366 ff) en nøjere Redegørelse ved *Eugène Prévost* for den Stilling, Lægerne har taget til de fremkomne Forslag, særlig med Hensyn til Begrænsningen af Lægernes Ret og Pligt til Hemmeligholdelse. Det fremgaar heraf, at det medicinske Akademi ved et Møde den 25. September 1917 har udtalt sig for, at der ikke sker nogen Ændring i den bestaaende Ordning, idet de betragter Hemmeligholdelsen som en moralsk Forpligtelse, der ikke bør ændres af en legal Forpligtelse til at afgive Forklaring.

I et Annex til Forhandlingerne findes (S. 376 ff) en Udtalelse bl. a. af Professor *R. Garraud*, Lyon, som hævder, at en Læge (eller Jordemoder), der stævnes som Vidne i en Fosterfordrivelsesag, er forpligtet til at afgive Forklaring

under Ed, og i Tilfælde af Nægtelse ifalder Straf som Vidner, der udebliver trods Stævning. Han udtaler sig ligeledes for Straffrihed for den Kvinde, der angiver, hvem der har foretaget fosterfordrivende Handlinger overfor hende.

Under de sidste Forhandlinger fremførtes der af en Mand ved Navn *Mahmoud Salern* et Synspunkt, som ellers ikke kom frem, nemlig i Korthed følgende: En effektiv Bekæmpelse af Fosterfordrivelsesondet kan kun ske ved at give Love, som gør det at blive Moder i den Grad agtværdigt og fordelagtigt, at Kvinderne ikke længere kan tænke paa at undrage sig derfor. Dette er utvivlsomt et Synspunkt, der ikke maa glemmes; men det er vel et Spørgsmaal, om det ved Lov er muligt at gøre det at blive Moder saa tiltrækkende, at Kvinderne ikke vil undslaa sig derfor. Det moderne Samfund har i dets nuværende Former saa meget, der drager Kvinderne bort fra deres naturlige Kald, at det næppe alene ved Moderunderstøttelser eller andre ydre Midler vil være muligt at forøge Barnefødslernes Antal, hvis ikke der hos det paagældende Menneskepar er en dyb Følelse af Ansvar, der faar dem til at tage den Byrde paa sig, som det altid vil blive at opfostre en Børneflokk.

Oluf J. Skjerbæk.

Mindre Meddelelser.

Foreningen Fængselshjælpens Aarsberetning for Tiden fra 1. April 1917 til 31. Marts 1918 fremtræder i en stærkt indskrænket Form, begrundet paa den store Stigning i Trykningsomkostningerne. Den meddeler om en ejendommelig Konflikt, opstaaet ved, at en ung Mand, der af Justitsministeriet var fritaget for at sættes under Tiltale mod at undergives Tilsyn af Foreningen til det fyldte 20. Aar, og som inden dette Tilsyns Begyndelse var anbragt — antagelig af Forældrene — i en Lære, nu af Foreningen ønskedes anbragt i en Læreplads i en anden By. Den første Læremester fastholdt imidlertid Læringlekontrakten og modsatte sig dens Ophævelse, hvorfor Foreningen forespurgte Ministeriet, om den i et saadant Tilfælde havde Myndighed til at tilsidesætte Kontrakten og anbringe den paagældende i en anden Lære. Ministeriets Svar gik ud paa, at efter dettes Formening maatte Fængselshjælpen, naar Opdragelseshensyn nødvendiggør Ophævelse af et forinden Tilsynets Begyndelse indgaaet Læringleforhold, have Ret til at hæve Læringlekontrakten uden at indbringe Sagen for den i Læringleloven af 30. Marts 1889 § 18 omhandlede Voldgift, men at Spørgsmaalet iøvrigt hørte under Domstolenes Afgørelse. —

Af Beretningen fremgaar, at Statens ordinære og ekstraordinære Bidrag til Foreningen i Finansaaret androg 111,000 Kr., og at Foreningens Kontor har modtaget i Aarets Lob ca. 13,000 Breve og besørget ca. 33,000 udgaaende Ekspeditioner; Klienter, der har faaet Laan hos Foreningen, har heraf tilbagebetalt ca. 1690 Kr. For 5 løsladte Fanger er der til Foreningen indbetalt Overarbejdspenge med ialt 160 Kr. 10 Øre. I Beretningsaaret har Justitsministeriet henledet Foreningens Opmærksomhed paa 296 betingede benaadede Personer, 1 pure benaadet Person og 117 fra Nyborg Strafanstalt paa Prøve løsladte unge Mandfanger; siden

Foreningens Stiftelse i 1902 har Justitsministeriet til den henvist ialt 5045 domfældte Personer, hvoraf de 4235 var betinget benaadede eller betinget løsladte, og af dette sidste Tal havde, efter hvad der ved Beretningsaarets Udlob var Foreningen bekendt, 19 pCt. overtraadt det for Straffritagelsen stillede Vilkaar. Efter den gældende Ordning fører Foreningen Tilsyn med enhver betinget benaadet, forsaavidt Benaadningsresolutionen ikke udtrykkelig anordner en anden Form for Forsorg. — Af Kategorien betinget domfældte har Ret og Politi, hovedsagelig i København, i Aarets Løb henvist til Foreningen 233 Personer og ialt siden Straffelovstillæget, der indførte betinget Domfældelse, traadte i Kraft i 1905, 1698 Personer. — Af udomfældte Personer er i Aarets Løb 146 unge Mennesker mellem 14 og 18 Aar i Medfør af Straffelovstillæget fritaget for Tiltale mod at undergives Foreningens Tilsyn; det samlede Tal af denne Kategori siden 1905 er 616. — Endelig har Foreningen paa sine Optagelseshjem haft en Del unge Personer, som Dommerne har villet skaane for Arrestophold under Forløbet af en kriminel Undersøgelse eller under Afventning af en ministeriel Resolution om eventuel Tiltalefritagelse, hvorhos man i enkelte Tilfælde efter Anmodning har ført et midlertidigt Tilsyn med Personer, som ventede paa at blive anbragt paa Aandssvageanstalt eller paa Prøve var løsladt fra Sindsygeanstalt; i 4 Tilfælde har Forældre selv søgt Foreningen og til den overdraget Forældremyndigheden over Børn, de ikke kunde magte.

Hjælp er i Aarets Løb ydet til 913 Personer, som ikke tidligere har været støttet af Foreningen, nemlig 798 Mænd og 115 Kvinder; heraf var henholdsvis 167 og 28 over 30 Aar, medens Resten var omtrent lige delt mellem Aldersklasserne »under 20 Aar« og »mellem 20 og 30 Aar«. Endvidere har 1051 ældre Klienter paaany faaet Bistand, hvorhos der i 68 Tilfælde er givet Understøttelse til Fangers Familie, medens Forsørgeren sad i Fængsel. Med Hensyn til Formerne for den ydede Hjælp kan nævnes, at der skaffedes Plads eller Arbejde til 327, hvoraf 26 blev anbragt i Lære, og at 366 blev anbragt i Hjem. Gennem Foreningen har 30 Personer søgt om Æresoprejsning.

Endelig gør Beretningen Rede for de under Foreningen hørende Institutioner: Kontorassistancen, der i Aarets Løb har beskæftiget 67 Personer i 2733 Arbejdsdage for ca. 400 Kunder og af de 67 beskæftigede faaet 27 anbragt i Plads;

Tojindsamlingen, hvis Nettoudbytte var ca. 300 Kr.; Optagelseshjemmet for Drengene i Glostrup, hvor 102 Drengene har været anbragt i 3540 Dage; Optagelseshjemmet for Kvinder i Lyngby, besøgt af 50 Kvinder i 4213 Dage, samt det store Skolehjem »Prøven« i Rodovre, hvorom der andetsteds i dette Hefte gives udførligere Beretning.

Aarsregnskabet viser en Indtægt af 261,849 Kr. 56 Øre og en Udgift af 278,227 Kr. 97 Øre.

Fra en beskeden Begyndelse er Fængselshjælpen gennem Aarene bleven en stor og vidtforgrenet Institution, der i nøje Samvirken med Domstolene og Administrationen udfylder en betydningsfuld Plads i Arbejdet for at bekæmpe Kriminaliteten og dens skadelige Følger for Individ og Samfund.

O. II.

Tyske Lovforslag om Bekæmpelse af Kønssygdomme og mod Forhindring af Barnefødsler.

To saadanne Lovforslag, af hvilke ogsaa det førstnævnte for en stor Del begrundes ved den betænkelige Tilbagegang i Fødselstallet, er under Behandling i et af den tyske Rigsdags Udvalg for Befolkningspolitik. Forslaget til Bekæmpelse af Kønssygdommene — Syfilis, Gonorrhoe og Chanker — straffer den, som »har Samleje, skønt han véd eller efter Omstændighederne maa antage, at han lider af en smittefarlig Kønssygdom«, med Fængsel i indtil 3 Aar, dog at Paa-talen kræver en derom fremsat Begæring; denne sidste Betingelse er dog af Udvalget indskrænket til kun at gælde i Forholdet mellem Ægtefæller. Den subjektive Befingelse er formuleret snævrere end efter dansk Strfls. § 181 (»Formodning om«); langt at foretrække er Udformningen (objektivt og subjektivt) i Torps danske Straffelovsudkast § 228, der opregner de forskellige Omstændigheder, under hvilke Samleje af Hensyn til venerisk Smittefare er strafbar (med synligt Udbrud, under Lægebehandling, indenfor en vis Tidsfrist osv.). I de følgende §§ har det tyske Udkast Straffebestemmelser for »Fjernbehandling« af disse Sygdomme (pr. Korrespondance) og for Behandling eller Tilbud om Behandling af dem eller i det hele af Lidelser i Kønnsorganerne ved Personer, der ikke er statsautoriserede — en Bestemmelse, der er paakrævet, fordi Tyskland ikke har nogen almindelig Straffebestemmelse for Kvaksalveri; endvidere for offentligt Udbud eller anbefaling til andre end Læger og Apothekere

af Midler og Metoder til Helbredelse eller Lindring af disse Sygdomme. Fremdeles kan af Udkastets øvrige Indhold nævnes en Bestemmelse om, at Kvinder, der driver erhvervs-mæssig Utugt, kan underkastes tvungen Sundhedsobservation og Lægeundersøgelse med Hensyn til Kønssygdom samt, hvis de findes lidende heraf, tvungen Behandling eventuelt paa Hospital, samt en Forskrift om, at en Amme skal forevise Lægeattest for, at hun ikke lider af Kønssygdom; dette maa dog vel indskrænkes til Attest om, at hun ikke frembyder Tegn paa saadan Lidelse, da en samvittighedsfuld Læge næppe vil kunne give en videregaaende Attest. — Det andet Lovforslag vender sig mod Midler, Genstande og Fremgangsmaader til Forhindring af Undfangelse eller til Afbrydelse af Svangerskabet, idet Forbundsraadet bemyndiges til at forbyde, at slige Ting fremstilles, haves paa Lager, bringes i Handel, samt at der optages Bestillinger paa dem. Endvidere forbydes offentligt Tilbud om, Anbefaling for og Udstilling af dem overfor andre end Læger, Apothekere og Fagtidsskrifter samt Tilbud om Bistand til at afbryde Svangerskab. Imidlertid skyder Forslaget selv en betydelig Bresche i disse Forbud ved at bestemme, at med Hensyn til Midler og Genstande, der tillige er egnede til at beskytte mod Kønssygdom, skal der tages Hensyn til den offentlige Sundheds Interesser, thi efter Begrundelsen i Udkastet, der nærmere udformer dette Synspunkt, vil det vigtigste Middel til Forhindring af Svangerskab, nemlig »Præservativet«, være frigivet.

To statistiske Opgørelser fra Berlins og Münchens Politiverk giver Oplysning om Fingeraftrykkets Nytte som Bevismiddel.

I Berlin blev der i 1917 paa Gerningssteder fundet brugbare Fingeraftryk i 130 Tilfælde, der førte til følgende Identificeringer af Gerningsmændene: For 13 Personers Vedkommende ved Sammenligning med Hovedsamlingen af Fingeraftryk, for 4 Personer ved Sammenligning med Specialsamlingen for Indbrudstyre, for yderligere 10 Personer ved Sammenligning med Aftrykkene af Personer, der allerede var mistænkt; ialt altsaa 27 Personer, svarende til ca. 20 % af alle de Tilfælde, hvor brugelige Aftryk var fundet paa Gerningssteder. Fra andre Steder var indsendt 144 Aftryk fra Gerningssteder; heraf var kun ca. Halvdelen brugbare, og af disse opnaedes i 9 Tilfælde Identifikation af Personer, mod hvem

der i Forvejen forelaa Mistanke, som Gerningsmænd. I 3 af Tilfældene blev der fældet Straffedom udelukkende paa Grundlag af den daktyloskopiske Identitetserklæring. — I M ü n c h e n var i samme Aar Antallet af de paa Stedet fundne brugbare Fingeraftryk 141, hvortil kom 74, der blev indsendt andet Steds fra; heraf resulterede ialt 56 sikre Identifikationer af Gærningsmænd eller ca. 26 %. Af det nævnte Tal opnaaedes 5 Identifikationer ved Sammenligning med Specialsamlingen for Indbrudstyre, 33 ved Sammenligning med Aftryk af Personer, paa hvem Mistanken allerede hvilede. I 2 Tilfælde skete Domfældelsen udelukkende paa Grundlag af Identitetserklæringen og mod de sigtedes haardnakkede Benægtelse.

(Zeitschr. f. d. ges. Strafrechtswissenschaft. Bind XXXIX
Hft. 6).

O. H.

Bøger, indsendte til Redaktionen.

- Tidsskrift for Retsvidenskab. 30. Aargang (1918). 1. og 2. Hæfte.
Juridisk Tidsskrift 1918. Nr. 6—10.
Svensk Juristtidning 1918. Hft. 3 og 4.
Skolehjemmet Proven. 1908 — 22. Maj — 1918. Kbhvn. 1918.
H. Munch-Petersen: Den danske Retspleje. Hft. 10—14. Kbhvn.
1918.
Revue pénitentiaire et de droit pénal. Bulletin de la société générale
des prisons. XXXXII année. Nr. 6. Avril—Juin 1918.
Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft. XXXIX Bd.
Hft. 6—7.
Frantz Dahl: Almindelig borgerlig Straffelov af 10. Februar 1866,
Lov af 16. Februar 1866 og midlertidig Lov af 1. April 1911,
med Henvisninger og Sagregister, (4. Udgave, Kbhvn. 1918).
Nils Stjernberg: Kriminalpolitik. Studier till den svenska straff-
lagsreformen. Uppsala & Stockholm 1918.

